Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Disertační práce

Evropský platební rozkaz a platební rozkazy v České republice, Francii a Německu

(European order for payment and payment orders in the Czech Republic, France and Germany)

Školitelka: Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Doktorandka: JUDr. Anna Dolejší

květen 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 31. 5. 2010

JUDr. Anna Dolejší

Poděkování

Úvodem chci poděkovat Prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc. za její ochotu a pomoc při řešení této práce.

Obsah

I Pojem platebního rozkazu, český platební rozkaz 3

1 Pojem platební rozkaz, platební rozkaz v České republice 4

1.1 Platební rozkaz 4

1.2 Platební rozkaz v České republice 6

1.2.1 Základní rysy 6

1.2.2 Rozsah aplikace 8

1.2.3 Vliv mezinárodního prvku na využití řízení 9

1.2.4 Příslušnost soudu 12

1.2.5 Návrh na vydání platebního rozkazu 14

1.2.6 Rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu 16

1.2.7 Podání odporu a rozhodování o něm 21

1.2.8 Řízení po podání odporu 23

1.2.9 Další postup v případě, že odpor nebyl podán 23

1.3 Elektronický platební rozkaz 24

1.4 Směnečný (šekový) platební rozkaz v České republice 25

II Evropský platební rozkaz 27

2 Události před zavedením evropského platebního rozkazu 28

2.1 Doporučení Rady Evropy č. R (81) 7 o opatřeních ke zjednodušení přístupu ke spravedlnosti 28
2.2 Stormův návrh 29
2.3 Směrnice o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích 30
2.4 Amsterodamská smlouva a její důsledky pro soudní spolupráci v občanských a obchodní věcech 31
2.5 Setkání Evropské rady v Tampere 32
2.6 Program vzájemného uznávání rozhodnutí 33
2.6.1 Haagský program Evropské rady 34

3 Průběh legislativního procesu 35

3.1 Evropský platební rozkaz jako opatření v oblasti soudní spolupráce . . 35
3.2 Zelená kniha 37
3.2.1 Struktura zelené knihy 38
3.2.2 Konzultace podle zelené knihy 39
3.3 První verze návrhu nařízení, důvodová zpráva 40
3.4 Zpráva Evropského parlamentu k návrhu nařízení 41
3.4.1 Obsah zprávy 42
3.4.2 Stanovisko výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci 47
3.5 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) . . 49
3.5.1 Doručení bez potvrzení o převzetí žalovaným 51
3.5.2 Účinky podání odporu, pokračování v řízení v případě podání odporu 51
3.5.3 Právní zastoupení – zvážení povinného zastoupení 52
3.5.4 Formuláře – srozumitelnost, zejména po jazykové stránce 52

3.6 Společný postoj Rady, sdělení Komise ke společnému postoji, pozměněný návrh . . . 53

3.7 Schválení konečného textu nařízení (druhé čtení v Evropském parlamentu, schválení Radou) . . . 54

4 Obecné otázky komunitární úpravy platebního rozkazu 56

4.1 Platební rozkaz v kontextu budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva . . . 56

4.2 Nesporné nároky . . . 59

4.2.1 Pojem nárok a pohledávka . . . 60

4.2.2 Nesporný nárok, nárůst počtu řízení o nesporných nárocích . . . 62

4.2.3 Řešení přijatá v členských státech, použití takových řízení na přeshraniční případy . . . 64

4.3 Vytvoření zvláštní úpravy vymáhání nesporných nároků na komunitární úrovni . . . 66

4.3.1 Přeshraniční a vnitrostátní případy, přeshraniční význam případu 67

4.3.2 Evropský platební rozkaz z hlediska principů subsidiarity a proporcionality . . . 71

4.3.3 Forma nařízení jako vhodný pramen sekundárního práva . . . 73

5 Vlastnosti evropského platebního rozkazu 75

5.1 Podstata evropského platebního rozkazu – analýza modelů platebního rozkazu . . . 75

5.1.1 Důkazní, resp. jednofázový model platebního rozkazu . . . 76

5.1.2 Nedůkazní, resp. dvoufázový model platebního rozkazu . . . 77

5.1.3 Kombinovaný model . . . 78

5.2 Model přijatý pro evropský platební rozkaz . . . 80

5.3 Rozsah aplikovatelnosti . . . 82

5.3.1 Typové omezení okruhu sporů, ve kterých lze platební rozkaz vydat 82
5.3.2 Omezení na spory o peněžité plnění 85
5.3.3 Stanovení nejvyšší možné vymahatelné částky (hodnoty sporu) . 86
5.3.4 Obligatorní použití platebního rozkazu 88
5.4 Pravidla upravující řízení 89
5.4.1 Mezinárodní příslušnost soudu v přeshraničních případech . . . 89
5.4.2 Pravidla určení příslušnosti soudu v rámci členského státu, jehož soudy jsou příslušné 91
5.4.3 Určení typu orgánu, který bude rozhodovat 92
5.4.4 Návrh na vydání evropského platebního rozkazu 93
5.4.5 Rozsah přezkoumávání nároku soudem 104
5.4.6 Rozhodnutí soudu o platebním rozkazu 105
5.4.7 Informování žalovaného o jeho procesních právech a povinnostech v rozhodnutí 110
5.4.8 Odpor žalovaného 116
5.4.9 Důsledky v případě nepodání včasného odporu 123
5.4.10 Res iudicata 126
5.4.11 Otázka povinného právního zastoupení 127
5.4.12 Náklady řízení a jejich úhrada 129
5.4.13 Výkon rozhodnutí 130

6 Evropský platební rozkaz v národních právních řádech 135

6.1 Předpoklady pro aplikaci národní úpravy evropského platebního rozkazu 137
6.2 Evropský platební rozkaz v české právní úpravě 139
6.3 Evropský platební rozkaz ve Francii 143
6.4 Evropský platební rozkaz v Německu 149

6.5 Informace sdělované členskými státy Komisi 153
6.5.1 Informace poskytované podle článku 29 154

III Srovnávací část: vnitrostátní platební rozkaz ve Francii a Německu 158

7 Platební rozkaz ve Francii 159

7.1 Úvodní poznámky k platebnímu rozkazu 162
7.2 Základní rysy 163
7.3 Rozsah aplikace 164
7.4 Vliv mezinárodního prvku na využití řízení 165
7.5 Příslušnost soudu 166
7.5.1 Věcná příslušnost soudu 166
7.5.2 Místní příslušnost soudu 171
7.6 Návrh na vydání platebního rozkazu 172
7.7 Rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu 173
7.8 Doručování platebního rozkazu 174
7.9 Podání odporu a rozhodování o něm 176
7.10 Další postup, pokud odpor nebyl podán 177

8 Platební rozkaz v Německu 179

8.1 Úvodní poznámky 180
8.2 Základní rysy 181
8.3 Rozsah aplikace 182
8.4 Vliv mezinárodního prvku na využití řízení 183
8.5 Příslušnost soudu 184
8.6 Návrh na vydání platebního rozkazu 186

8.7 Rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu 188
8.8 Podání odporu a rozhodování o něm 191
8.9 Řízení po podání odporu 192
8.10 Řízení v případě nepodání odporu - vydání vykonávacího rozkazu . . . 194
8.11 Podání námitky proti vykonávacímu rozkazu a rozhodování o ní 196
8.12 Další postup, pokud není námitka podána 198

IV Závěr **199**

V Přílohy **211**

Úvod

Platební rozkaz patří v mnoha zemích k tradičním institutům, kterými věřitelé mohou vymáhat své peněžité pohledávky, zejména v případech, kdy o existenci a výši pohledávky samotné není mezi věřitelem a dlužníkem spor, dlužník pouze platbu odkládá, nemůže nebo nechce zaplatit.

Vzhledem k tomu, že objem těchto nesporných nezaplacených pohledávek nejen u nás ale i na mezinárodní úrovni v rámci Evropské unie stagnuje či spíše roste, nepřekvapí, že se i Evropská unie rozhodla institutem platebního rozkazu inspirovat a přijmout předpis sekundární normotvorby upravující podobný institut. Prvním důvodem pro tento krok byla skutečnost, že tradiční národní úprava platebního rozkazu většiny členských států není použitelná v přeshraničních případech. Dalším, ale neméně důležitým důvodem pak byla okolnost, že přeshraniční vymáhání nesporných pohledávek tradičními způsoby je obvykle tak nákladné a časově náročné, že odrazuje od plného využití čtyř základních svobod, které patří mezi nejdůležitější přínosy existence Evropské unie.

Řízení o evropském platebním rozkazu patří do oblasti opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech, která v posledních letech prochází dynamickým vývojem. Řada klíčových předpisů v této oblasti byla přijata právě až v posledních několika letech, přičemž na této skutečnosti se nemalou měrou podílí okolnost, že až do změny přinesené Amsterodamskou smlouvou se soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech v Evropské unii realizovala na úrovni mezinárodní spolupráce v rámci třetího pilíře Evropské unie. Až právě Amsterodamskou smlouvou byla tato záležitost přesunuta do prvního (tj. komunitárního) pilíře. Zásadní praktická změna, tedy možnost schvalování opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech tzv. spolurozhodovacím postupem dle článku 251 a následujících

Smlouvy ES znamenalo pro evropské orgány značné usnadnění přijímání těchto opatření oproti předchozímu stavu, kdy v rámci třetího pilíře (tj. obvyklé mezinárodní spolupráce) byla nutná jednomyslnost.

Nařízení, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, tedy doplňuje skupinu evropských nařízení v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech, zejména nařízení o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních (tzv. nařízení Brusel I), nařízení o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (tzv. nařízení Brusel IIa), nařízení o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (tzv. nařízení Řím I), nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (tzv. nařízení Řím II), nařízení, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky a některá další.

Tato práce si však klade za cíl charakterizovat nejen samotnou úpravu evropského platebního rozkazu, ale i právní úpravu, kterou se evropský zákonodárce nejvíce inspiroval, když nařízení o evropském platebním rozkazu vytvářel. Vzhledem k tomu, že zelená kniha, kterou pro účely diskuse o evropském platebním rozkazu Komise vypracovala, hovoří jako o hlavních zdrojích inspirace právě o německé a francouzské úpravě rozkazního řízení, byla volba obsahu této práce nasnadě. Na druhou stranu musím ovšem podotknout, že jsem se tak rozhodla i s ohledem na to, že úředními jazyky zemí, jejichž rozkazní řízení mělo být hlavním zdrojem inspirace pro evropskou úpravu, byly právě francouzština a němčina, pokud by to byly například portugalština a finština, určitě bych si zvolila jiné téma.

Na závěr úvodní části si ještě dovolím malou poznámku ke struktuře této práce. S ohledem na to, že tato práce vznikala v českém prostředí a lze očekávat, že i většina potenciálních čtenářů budou právě čeští právníci, není pochopitelně možné, aby se tato práce obešla bez kapitoly o české úpravě platebního rozkazu. Tuto skutečnost jsem také zohlednila při sestavování struktury této práce, když jsem kapitolu o české úpravě zařadila na samotný začátek, neboť předpokládám, že česká úprava bude potenciálnímu čtenáři nejbližší, proto se na ni často odkazuje i v dalších kapitolách. Na druhou stranu jsem nepovažovala za vhodné zařadit kapitoly o německé a francouzské úpravě hned za tuto kapitolu, ačkoli by se tam snad i hodily, neboť by se tím dle mého názoru významně zastiňovalo hlavní téma - evropský platební rozkaz.

Část I

Pojem platebního rozkazu, český platební rozkaz

Kapitola 1

Pojem platební rozkaz, platební rozkaz v České republice

1.1 Platební rozkaz

Platební rozkaz je druh rozhodnutí soudu, které soud vydává v řízení literaturou[1] označovaném jako zkrácené nebo rozkazní.

Dnes není výjimkou, aby se v rozkazních řízeních rozhodovalo o jakýchkoli peněžních pohledávkách bez ohledu na jejich výši. Předpokladem zpravidla bývá, že se taková pohledávka soudu na základě žaloby a předložených důkazů jeví jako dostatečně zřejmá. V některých právních řádech dokonce ani předkládání důkazů žalobcem není nutné a soud o platebním rozkazu rozhoduje pouze na základě tvrzení žalobce, aniž by byl žalobce povinen předkládat důkazy.

Jedná se o řízení bez jednání, bez slyšení žalovaného, často právě také bez provádění důkazů. Zdánlivě tedy dochází k porušení principu rovnosti účastníků řízení, neboť soud rozhoduje pouze na základě skutečností uvedených v žalobě (resp. v návrhu na vydání platebního rozkazu ve státech, kde je o vydání platebního rozkazu třeba výslovně požádat), aniž by soud dal před vydáním platebního rozkazu žalovanému možnost se k žalobě (návrhu) vyjádřit a předložit důkazy k podložení svých tvrzení.

[1] Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání.

Vzhledem k tomu, že princip rovnosti účastníků je jedním z nejdůležitějších principů civilního procesu v demokratickém právním státě (vyjadřuje jej článek 6 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod[2], článek 10 Všeobecné deklarace lidských práv OSN,[3] článek 96 Ústavy ČR, článek 37 LZPS a § 18 občanského soudního řádu), je tato „nevýhoda“ zpravidla kompenzována snadnou zrušitelností platebního rozkazu, přísnými podmínkami pro doručování platebního rozkazu či předepsanými náležitostmi platebního rozkazu, jejichž cílem je žálovaného řádně poučit, že platební rozkaz byl vydán právě za takových okolností.

V komentáři k občanskému soudnímu řádu z roku 2009[4] se k této otázce uvádí, že soud sice platební rozkaz vydá bez slyšení žalovaného, avšak ten má možnost buď zaplatit nebo proti platebnímu rozkazu podat odpor, čímž dosáhne jeho zrušení v plném rozsahu. Nepodá-li žalovaný odpor, lze s velkou pravděpodobností usuzovat, že proti nároku vznesenému žalobcem nic nenamítá, případně že mu jeho důkazní situace neumožňuje bránit se apod. Uvedený komentář pak uzavírá, že využitím právního zájmu žalovaného je tedy zajištění rovnováhy mezi požadavky na rychlost a hospodárnost na straně jedné a ochranou žalovaného a věcnou správností rozhodnutí na straně druhé.

Právě v rychlosti a efektivnosti řízení o platebním rozkazu je spatřována největší výhoda pro věřitele. Praxe totiž často ukazuje, že řada pohledávek po splatnosti je pouze důsledkem špatné platební morálky dlužníků. Když potom věřitel návrhem na vydání platebního rozkazu ukáže, že bude svou pohledávku vymáhat soudně, významná část dlužníků se proti platebnímu rozkazu nebrání.[5]

[2]Z tohoto ustanovení zejména vyplývá, že každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

[3]Každý má úplně stejné právo, aby byl spravedlivě a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, který rozhoduje buď o jeho právech a povinnostech, nebo o jakémkoli trestním obvinění vzneseném proti němu.

[4]Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

[5]Dle osobní zkušenosti autorky s vymáháním pohledávek platebním rozkazem na straně žalobce přibližně v polovině případů platební rozkazy nabyly právní moci, přičemž v druhé polovině případů

Problém špatné platební morálky dlužníků dotýkající se vztahů mezi subjekty z různých členských států Evropské unie byl jedním z nejdůležitějších podnětů k zavedení řízení o evropském platebním rozkazu, ve kterém by bylo možné pohledávky z takových vztahů vymáhat, aniž by bylo třeba postupovat tradičními prostředky, které v těchto vztazích často vedou k průtahům (zejména z důvodu komplikací s doručováním) či neúměrným nákladům (pořizování překladů dokumentů, právní zastoupení).

1.2 Platební rozkaz v České republice

Oddíl o české úpravě platebního rozkazu, ačkoli se svou strukturou velmi podobá kapitolám o úpravě vnitrostátního platebního rozkazu ve Francii (kapitola 7) a v Německu (kapitola 8), jsem zařadila na samotný začátek práce zejména z tohoto důvodu, že většině českých čtenářů této práce bude ze čtyř úprav platebního rozkazu popisovaných v této práci - tj. české, evropské, francouzské a německé - česká úprava nejbližší. Z uvedeného důvodu na českou právní úpravu pro srovnání často odkazuji i v dalších kapitolách.

1.2.1 Základní rysy

V českém právním řádu je platební rozkaz upraven v § 172 a následujících občanského soudního řádu. A. Winterová[6] jej označuje za samostatnou formu rozhodnutí soudu vedle rozsudku a usnesení. Narozdíl od německé i francouzské právní úpravy se v českém občanském soudním řádu ani v takové míře nezdůrazňuje, že by se mělo jednat o zvláštní druh řízení, ačkoli se v české civilně procesní teorii s označením „rozkazní řízení“ také setkáme. Důvodem, proč se více zdůrazňuje povaha rozhodnutí než povaha řízení samotného, je patrně okolnost, že v České republice je ve srovnání například právě s francouzskou a německou úpravou pro řízení, jehož výsledkem je vydání platebního rozkazu, stanoveno méně specifik než právě v uvedených ostatních úpravách. Zejména je třeba v této souvislosti poukázat na dvě základní odlišnosti české úpravy od ostatních tří

byly vedle zrušení platebního rozkazu na základě odporu žalovaného také zahrnuty případy, kdy soud platební rozkaz zrušil, neboť se jej nepodařilo předepsaným způsobem žalovanému doručit.

[6]Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání.

popisovaných úprav:

- k vydání platebního rozkazu podle české vnitrostátní úpravy není nezbytně nutný zvláštní návrh: soud může vydat platební rozkaz i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného (srov. § 172 odst. 1 občanského soudního řádu), resp. je běžné, že návrh na vydání platebního rozkazu je obsažen přímo v žalobě, podle které by se jinak postupovalo v případě, že by platební rozkaz vydán nebyl nebo by byl zrušen,

- nepředpokládá se, že by měl ve věci rozhodovat jiný soud o vydání platebního rozkazu a jiný soud o žalobě ke stejnému nároku, pokud by platební rozkaz nebyl vydán nebo by byl zrušen - podle českého občanského soudního řádu tedy skutečnost, že se má ve věci rozhodnout platebním rozkazem, nepředstavuje kritérium pro určování příslušnosti soudu.

Ačkoli se na první pohled česká právní úprava platebního rozkazu jeví jako úprava odpovídající jednofázovému důkaznímu modelu řízení (jak je popsán v 5.1.1), je třeba konstatovat, že ve skutečnosti jde o tzv. kombinovaný model (ke znakům kombinovaného modelu viz 5.1.3).

K prvnímu posuzovanému kritériu modelů řízení, tj. zda se v řízení o platebním rozkazu vydává jen jedno rozhodnutí či dvě, je odpověď jasná a není sporu, že se v českém vnitrostátním řízení o platebním rozkazu vydává jen jedno rozhodnutí (v případě výkonu rozhodnutí či exekuce se pak postupuje standardním způsobem).

Co se však týká druhého kritéria, tedy existence či neexistence povinnosti pro žalobce předkládat soudu důkazy, může být zejména běžná praxe podávání žalob obsahujících návrh na vydání platebního rozkazu matoucí. § 172 odst. 1 občanského soudního řádu v těchto souvislostech jako podmínku pro vydání platebního rozkazu pouze uvádí: „vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem“. Tím je tedy poměrně jasně řečeno, že žalobce zásadně nemusí soudu předkládat důkazy k tomu, aby soud platební rozkaz vydal. Na tuto skutečnost se poukazuje i v komentáři k občanskému soudnímu řádu z roku 2009[7], kde se uvádí, že soud ohledně skutečností uvedených žalobcem neprovádí dokazování (i s ohledem na okolnost, že podle občanského soudního

[7]Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

řádu lze dokazování provádět jen v jednání, které se ale pro vydání platebního rozkazu nenařizuje) a nezkoumá tedy ani tvrzené skutečnosti z hlediska případně přiložených příloh. V literatuře[8] se také zdůrazňuje, že vylíčení rozhodujících skutečností plní spíše funkci logického zdůvodnění opodstatněnosti uplatněného nároku. Soud se pravdivostí tvrzených skutečností nezabývá, ale je jeho povinností zvážit, zda existuje právní norma, na jejímž základě lze žalobci přiznat požadovaný nárok, a zda žalobcova tvrzení odpovídají znakům skutkové podstaty této nárokové normy. Nicméně oním matoucím prvkem vzbuzujícím pochybnosti o povaze modelu řízení, ke kterému lze českou právní úpravu přiřadit, může být běžná praxe žalobců, kteří žalobu obsahující návrh na vydání platebního rozkazu stylizují jako žalobu, která by byla podkladem pro projednání nároku ve standardním řízení a přikládají jako přílohy právě důkazní prostředky (nejčastěji listiny) prokazující jejich nárok. Uvedená praxe se nejen zakládá na přiměřeném použití § 79 odst. 2 občanského soudního řádu, podle kterého by listinné důkazy měly být k žalobě připojeny, ale je to i logický závěr, pokud si uvědomíme, že v českém právním prostředí není po případném podání odporu žalovaným třeba zvlášť žádat o další projednání uplatňovaného nároku v rámci standardního jednání. Soud totiž v takovém případě postupuje z úřední povinnosti, aniž by se předpokládal jakýkoli podnět žalobce k zahájení takového postupu. Lze tak dojít k závěru, že smyslem přiložených důkazních prostředků je právě prokázání uplatňovaného nároku v rámci takového jednání, protože neslouží pro účely vydání platebního rozkazu.

1.2.2 Rozsah aplikace

Předpokladem pro vydání platebního rozkazu soudem jsou následující dvě podmínky:

- Žalobce žalobou uplatňuje právo na zaplacení peněžité částky, a to bez omezení co se týče výše částky. Novela zákonem č. 171/1993 Sb.[9] zrušila horní hranici pro částku, kterou nejvýše lze platebním rozkazem přisoudit. Může se jednat o částku vyjádřenou v české měně, ale za podmínek § 155 odst. 2 a 3 občanského soudního

[8] Tamtéž.

[9] Před touto novelou obsahovalo ustanovení § 172 odst. 1 občanského soudního řádu omezení, podle kterého uplatňovaný nárok nesměl přesáhnout 20 000 Kčs, ve věcech obchodních 100 000 Kčs, u vyšších částek bylo možné platební rozkaz využít jen tehdy, pokud se zaplacení peněžité částky opíralo o výpis z knih tuzemského peněžního ústavu.

řádu i v cizí měně.[10]

- Uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem. Žalobce tedy musí uplatňovaný nárok náležitě popsat - k tomu viz blíže v 1.2.5, přičemž právní úprava nepředepisuje předkládání důkazních prostředků.

Platební rozkaz nelze vydat v těchto případech[11]:

- Pobyt žalovaného není známý. Tímto ustanovením se zejména zajišťuje ochrana žalovaného s ohledem na skutečnost, že platební rozkaz se vydává bez slyšení žalovaného. Proto je třeba zajistit, aby žalovaný alespoň po jeho vydání měl možnost zvážit podání odporu. Pokud není pobyt žalovaného znám, nebude možné doručit mu platební rozkaz do vlastních rukou. Vzhledem k tomu, že náhradní doručení se nepřipouští, byl by platební rozkaz v důsledku toho stejně zrušen podle § 173 odst. 2 občanského soudního řádu.
- Platební rozkaz má být žalovanému doručen do ciziny (blíže viz 1.2.3).

1.2.3 Vliv mezinárodního prvku na využití řízení

Negativní vliv mezinárodního prvku na využití platebního rozkazu byl jedním z nejvýznamnějších důvodů, proč bylo na úrovni Evropské unie rozhodnuto pro zavedení zvláštní úpravy, která by umožňovala uplatnění rozkazního řízení i v případech s mezinárodním prvkem, resp. tedy alespoň v případech, kdy se tento mezinárodní prvek

[10]Podle § 155 odst. 2 a 3 občanského soudního řádu může být výrok o plnění v penězích vyjádřen v cizí měně, neodporuje-li to okolnostem případu a jestliže

- plnění vychází z právního úkonu, v němž je vyjádřeno v cizí měně, žalobce požaduje plnění v cizí měně a devizové předpisy umožňují tuzemci, který má plnit, plnění v navrhované cizí měně poskytnout bez zvláštního povolení, nebo
- některý z účastníků je cizozemcem.

Nejsou-li uvedené předpoklady pro přiznání plnění v cizí měně splněny, soud stanoví i bez návrhu plnění v měně České republiky.

[11]§ 172 odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. června 2008 upravoval ještě třetí případ, kdy nebylo možné vydání platebního rozkazu, a to ve věci, ve které měl jednat a rozhodovat senát, s výjimkou případů, kdy zaměstnanec uplatňoval nárok na pracovní odměnu vůči zaměstnavateli.

týká států Evropské unie. Ve většině členských států Evropské unie totiž zpravidla není možné použít rozkazní řízení ve věcech, které obsahují mezinárodní prvek.

V jistém ohledu to platí i pro platební rozkaz vydaný v České republice. Právní úprava sice přímo nevylučuje využití platebního rozkazu v případech s mezinárodním prvkem, ale obsahuje omezení, že platebním rozkazem není možné rozhodnout v případě, kdy má být platební rozkaz doručen žalovanému do ciziny. Zde se patrně projevuje zejména snaha o ochranu práv žalovaného, do které se navíc promítá i obecný princip mezinárodního práva procesního, podle kterého není možné, aby soudy vykonávaly svoji pravomoc na území jiného státu, neboť jde o projev státní moci. Proto soud nemůže bez dalšího vykonávat na území jiného státu procesní úkony (například právě také doručování), neboť by šlo o zásah do svrchovanosti tohoto státu[12]. S ohledem na tento princip je třeba o provedení procesního úkonu zásadně požádat orgán státu, kde má být procesní úkon proveden.

Například české mezinárodní právo procesní u doručování písemností na žádost justičních orgánů jiného státu rozlišuje (v případech, kdy je český orgán požádán):

- doručení formální: postupuje se podle tuzemských právních předpisů, tedy jako by se doručovala tuzemská písemnost; podmínkou je, aby byla písemnost opatřena ověřeným překladem do českého či slovenského jazyka (podle § 58 ZMPS), ledaže by bylo mezinárodní smlouvou dohodnuto něco jiného,

- doručení jednoduché (prosté): tímto způsobem se postupuje, pokud není cizozemská písemnost opatřena ověřeným překladem do českého nebo slovenského jazyka; dožádaný soud písemnost příjemci doručí pouze tehdy, pokud je ochoten ji přijmout, s ohledem na to je vyloučeno náhradní doručení - v takovém případě dožádaný soud vrátí písemnost dožadujícímu orgánu se zprávou o takové skutečnosti.

Před touto obecnou úpravou má přednost zvláštní právní úprava, přičemž dnes k nejdůležitějším patří doručování spadající do působnosti nařízení o doručování písemností[13]

[12]V podrobnostech viz například Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Brno - Plzeň, 2009, 7. opravené a doplněné vydání.

[13]Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie.

upravující systém odesílajících a přijímajících orgánů v jednotlivých členských státech, prostřednictvím kterých se doručování uskutečňuje, a postup předávání písemností mezi nimi.

Zcela výjimečně se pak vyskytuje i zvláštní úprava, podle které lze písemnosti doručovat adresátům v jiném státě přímo[14].

S ohledem na uvedené lze předpokládat, že může dojít k situaci, kdy písemnost bude žalovanému doručena v souladu s právní úpravou státu, ve kterém se doručuje, avšak tato právní úprava (resp. postup, ke kterému podle ní došlo) nebude splňovat požadavky, které vyžaduje český občanský soudní řád pro doručování platebního rozkazu žalovanému. Proto lze předpokládat, že zákaz rozhodnout platebním rozkazem v případech, kdy se má žalovanému doručovat do ciziny, pamatuje především na ochranu práv žalovaného. S ohledem na to, že takové způsoby doručení se patrně budou stát od státu lišit, zákonodárce při stanovení uvedeného zákazu zřejmě považoval za vhodnější využití platebního rozkazu v případě doručování žalovanému do ciziny zcela vyloučit.

Skutečnost, že platební rozkaz má být doručen do ciziny žalobci, však ve využití platebního rozkazu nebrání, ze stejného důvodu jako je možné, aby platební rozkaz nebyl žalobci doručen do vlastních rukou, jak je blíže uvedeno v 1.2.6. Je totiž třeba přihlédnout k účelu takové úpravy doručování žalovanému: důraz na doručování do vlastních rukou a zákaz rozhodování platebním rozkazem, pokud se má žalovanému rozhodnutí ve věci doručovat do zahraničí, se týkají pouze doručování platebního rozkazu žalovanému z důvodu ochrany jeho práv, neboť se o soudním vymáhání nároku dozví až právě doručením platebního rozkazu. Pokud by o takové skutečnosti nebyl vůbec informován, mohl by se jen těžko bránit. Na straně žalobce k takovému ohrožení z povahy věci dojít nemůže, proto občanský soudní řád netrvá ani na doručení do vlastních rukou ani nezakazuje rozhodování platebním rozkazem v případech, kdy se má do zahraničí doručovat jen žalobci. V takových případech se z těchto důvodů můžeme tedy spokojit i s doručením podle právního řádu cizího státu žalobce, i když třeba neodpovídá českým předpisům o doručování písemností do vlastních rukou.

[14]Takovou úpravu obsahuje například Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičnímu orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech z 29. 10. 1992, publikováno ve sbírce zákonů jako č. 203/1993 Sb.

1.2.4 Příslušnost soudu

Jak již bylo zmíněno, podle české úpravy platebního rozkazu se předpokládá, že k rozhodování o platebním rozkazu je příslušný stejný soud jako k rozhodování věci ve standardním řízení, ve kterém by se projednával stejný nárok. Česká právní úprava tedy nepovažuje okolnost, že se má v řízení rozhodnout platebním rozkazem, za zvláštní kritérium určování příslušnosti soudu. Tento závěr je též logickým důsledkem okolností, že soud může platebním rozkazem rozhodnout i bez výslovné žádosti žalobce. Bylo by totiž nepraktické, aby soud případ posoudil jako věc, ve které může vydat i bez výslovné žádosti platební rozkaz, avšak příslušným k takovému postupu by byl jiný soud, který by zase naopak mohl dojít k závěru, že platebním rozkazem ve věci rozhodnout nelze, proto by dle jeho mínění byl k rozhodnutí příslušný původní soud. Tím by docházelo ke zbytečným průtahům v řízení a zcela by se vytratilo původní poslání platebního rozkazu jako rychlého a efektivního nástroje rozhodování.

Z uvedeného tedy vyplývá, že příslušný bude po celou dobu řízení stejný soud[15] (bez ohledu na to, zda skončí pravomocným platebním rozkazem nebo pravomocným rozsudkem).

Věcně příslušný je okresní soud (§ 9 odst. 1 občanského soudního řádu), případně za podmínek § 9 odst. 2 a 3 občanského soudního řádu krajský soud (patrně nejčastěji to budou případy sporů mezi podnikateli vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, případně z jiných obchodních závazkových vztahů dle § 9 odst. 3 písm. r) občanského soudního řádu).

Místně je k řízení příslušný obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje (žalovaného), není-li stanoveno jinak. Základním pravidlem je, že obecným soudem fyzické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje. Obecným soudem fyzické osoby, která je podnikatelem, je ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů okresní soud, v jehož obvodu má místo podnikání, nemá-li místo podnikání, určuje se její obecný soud podle uvedených obecných ustanovení pro fyzické osoby. Obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo. Obdobným způsobem určuje § 85 občanského soudního řádu obecný

[15] S výhradou ustanovení § 104a odst. 1 občanského soudního řádu, podle kterého je soud obecně povinen zkoumat věcnou příslušnost kdykoli za řízení (§ 104a odst. 1 občanského soudního řádu zní „Věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení“).

soud pro další subjekty. Má-li však být pro řízení v prvním stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka, je místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka.

Zejména pro případy zahraničních osob či osob pobývajících v zahraničí mohou být důležitá ustanovení § 86 občanského soudního řádu, podle kterého se určuje příslušný soud:

- u žalovaného - občana ČR, který nemá obecný soud anebo nemá obecný soud v ČR, je příslušný soud, v jehož obvodu měl v České republice poslední známé bydliště,
- u toho, kdo nemá jiný příslušný soud v ČR, je možno uplatnit majetková práva u soudu, v jehož obvodu má majetek,
- proti zahraniční osobě lze podat žalobu i u soudu, v jehož obvodu je v ČR umístěn její podnik nebo organizační složka jejího podniku.

Vedle obecně místně příslušného soudu občanský soudní řád upravuje i zvláštní místní příslušnost. Zvláštní místní příslušnost může být daná na výběr a výlučná.

V případě zvláštní místní příslušnosti dané na výběr se může žalobce rozhodnout, zda bude svůj nárok uplatňovat u takového soudu nebo u obecného soudu žalovaného (resp. krajského soudu, v jehož obvodu je obecný soud žalovaného) nebo u soudu obecně místně příslušného. § 87 občanského soudního řádu upravuje případy zvláštní místní příslušnosti dané na výběr, přičemž k nejdůležitějším patří:

- soud, v jehož obvodu má žalovaný své stálé pracoviště,
- soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody,
- soud, v jehož obvodu je umístěna organizační složka podniku fyzické nebo právnické osoby, která je žalovanou, týká-li se spor této složky,
- soud, v jehož obvodu je platební místo, uplatňuje-li se právo ze směnky, šeku nebo jiného cenného papíru.

Pokud občanský soudní řád pro určitý případ upravuje zvláštní místní příslušnost výlučnou, žalobce se zásadně nemůže rozhodnout, u jakého soudu svůj nárok uplatní,

neboť soud, který je takto určen, se stává jediným místně příslušným soudem a nahrazuje obecně místně příslušný soud. § 88 občanského soudního řádu takové případy upravuje. Většina z nich nebude pro řízení o platebním rozkazu použitelná, protože převážná většina případů se týká nesporného řízení. Pro platební rozkaz přicházejí z uvedených případů v úvahu například soud, v jehož obvodu je nemovitost, týká-li se řízení práva k ní, či soud, v jehož obvodu má sídlo organizační jednotka železničního dopravce, týká-li se spor na straně žalovaného této jednotky.

V obchodních věcech je také přípustná písemná dohoda o místní příslušnosti jiného soudu prvního stupně (tzv. dohoda o prorogaci), tím však nelze ovlivnit příslušnost výlučnou.

Soud není vázán úvahou žalobce, který soud je dle uvedených pravidel příslušný, ale svoji příslušnost posuzuje. Ohledně zkoumání věcné přílušnosti platí § 104a odst. 1 občanského soudního řádu, podle kterého věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení. V dalších odstavcích § 104a a následujících ustanoveních je upraven další postup soudu, pokud má soud za to, že není věcně příslušný.

Pro zkoumání místní příslušnosti obecně platí § 105 občanského soudního řádu, podle kterého místní příslušnost zkoumá soud jen do skončení přípravného jednání a pokud neprobíhalo, tak jen před tím, než začne jednat o věci samé, nebo rozhodl-li o věci samé bez jednání. U platebního rozkazu však toto pravidlo neplatí, podle § 105 odst. 1 občanského soudního řádu totiž pro platební rozkaz neplatí pravidlo, že rozhodoval-li soud bez jednání, zkoumá svou místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí. Soud totiž v případě vydání platebního rozkazu může svou místní příslušnost zkoumat až do okamžiku, kdy začne jednat o věci samé, případně do skončení přípravného jednání ve smyslu § 114c, bylo-li nařízeno.

1.2.5 Návrh na vydání platebního rozkazu

K vydání platebního rozkazu není vždy třeba výslovného návrhu žalobce[16]. Jsou-li splněny uvedené zákonné podmínky, může tedy soud rozhodnout platebním rozkazem z vlastní iniciativy, avšak i zde je samozřejmě podmínkou uplatnění předmětného

[16]Podle § 172 odst. 1 občanského soudního řádu platebním rozkazem soud rozhodne i bez výslovné žádosti žalobce. Tato možnost byla zavedena novelou zákonem č. 133/1982 Sb.

nároku u soudu žalobou, jak vyplývá z § 172 odst. 1 občanského soudního řádu.

Návrh na vydání platebního rozkazu obsažený v žalobě musí splňovat náležitosti předepsané pro jakékoli podání, resp. žalobu k soudu. I přestože je možné, aby tedy soud rozhodl platebním rozkazem i bez výslovné žádosti žalobce, zůstává podmínkou, aby žalobce návrhem zahájil řízení. Takový návrh musí obsahovat vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4 občanského soudního řádu) také náležitosti předepsané pro návrh, kterým se zahajuje řízení (§ 79 odst. 1 občanského soudního řádu), následovně:

- z návrhu musí být patrno, kterému soudu je určen,
- kdo je činí, jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců; ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení,
- vylíčení rozhodujících skutečností (uvedení, které věci se týká): zejména bude třeba, aby žalobce ve smyslu § 172 odst. 1 občanského soudního řádu uvedl skutečnosti, ze kterých bude uplatněný nárok vyplývat; jak již bylo zmíněno, jde především o logické zdůvodnění návrhu a nikoli o prokázání nároku případně přiloženými listinnými důkazy, neboť soud důkazy před vydáním platebního rozkazu nezkoumá; proto je tedy třeba, aby byly zejména uvedeny skutkové okolnosti týkající se uplatňovaného nároku ohledně jeho vzniku, splatnosti, výše úroků, doby, od kdy se úroky požadují, či jakékoli další složky, z nichž se uplatňovaný nárok dovozuje,
- označení důkazů, jichž se žalobce dovolává, dle § 79 odst. 2 je žalobce povinen k návrhu připojit písemné důkazy, jichž se dovolává, a to v listinné nebo v elektronické formě: jak již bylo uvedeno výše, doložení návrhu důkazy ale nemá být pro účely vydání platebního rozkazu podmínkou; proto se domnívám, že § 172 v tomto smyslu přestavuje *lex specialis*, podle kterého se pro účely vydání platebního rozkazu ustanovení § 79 odst. 2 nepoužije; jak již však bylo rovněž zmíněno výše, v praxi zřejmě ustanovení § 79 odst. 2 nebude činit problém vzhledem k tomu, že

návrh na vydání platebního rozkazu je často obsažen přímo v žalobě, která bývá často připravena včetně přiložených písemných důkazů tak, aby podle ní mohlo být rozhodováno v případném standardním řízení),

- z návrhu musí být patrno, čeho se žalobce domáhá (co návrh sleduje),
- datum a podpis.

Návrh je třeba podat v potřebném počtu stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, je-li to třeba. Podání v jiných formách (prostřednictvím veřejné datové sítě, telefaxem apod.) se činí pouze jedním stejnopisem. K podání učiněnému elektronicky lze připojit také všechny jeho přílohy v elektronické podobě. Podání učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů. Je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží (§ 42 odst. 3 občanského soudního řádu). V případě podání v elektronické podobě se zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb se doplnění podání předložením jeho originálu nevyžaduje.

Novela občanského soudního řádu zákonem č. 133/1982 Sb. zrušila požadavek tehdejšího § 172 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu, podle kterého bylo třeba k návrhu na vydání platebního rozkazu přikládat doklad o tom, že žalovaný byl upomenut, aby zaplatil.

Žalobce může vzít žalobu obsahující návrh na vydání platebního rozkazu zpět. V otázce, do jakého nejzazšího okamžiku tak může učinit, judikatura (R 6/87, R 1/93, R 24/93) dovozuje, že žalobce může žalobu obsahující návrh na vydání platebního rozkazu vzít zpět až do konce lhůty k podání odporu (aniž byl odpor podán).

1.2.6 Rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu

Soud při rozhodování o návrhu žalobce posoudí (vedle podmínek řízení), zda žalobcem tvrzené skutečnosti odůvodňují vydání platebního rozkazu. Soud musí o celém uplatňovaném nároku rozhodnout stejným způsobem, tedy buď návrhu zcela vyhovět nebo

ho celý odmítnout.

Podle současné úpravy je možné, aby byl platební rozkaz vydán bez ohledu na to, zda má ve věci rozhodovat senát nebo samosoudce[17]. Platební rozkaz může vydat také vyšší soudní úředník, asistent soudce nebo justiční čekatel.

Na otázku, zda soud může nevyhovět výslovnému návrhu na vydání platebního rozkazu, přestože jsou splněny předepsané předpoklady, se v literatuře podává negativní odpověď[18]. Zejména se v těchto souvislostech poukazuje na dispoziční zásadu[19], podle které spor náleží stranám[20]. Návrhu tedy soud může nevyhovět jen tehdy, nejsou-li splněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu. Jsou-li naopak splněny všechny předpoklady a žalobce vydání platebního rozkazu výslovně navrhuje, soud je povinen platební rozkaz vydat[21]. V opačném případě by porušil ústavně garantovanou autonomii vůle (článek 2 odst. 3 LZPS), dispoziční zásadu, ale i princip rovnosti a princip předvídatelnosti práva[22].

[17]Zákaz rozhodovat platebním rozkazem platil pro věci, v nichž má rozhodovat senát. Tento zákaz byl zmírněn novelou občanského soudního řádu zákonem č. 133/2006 Sb., podle které vznikla výjimka pro uplatnění nároku zaměstnance na pracovní odměnu vůči zaměstnavateli, přestože ve věci rozhodoval senát. Novelou občanského soudního řádu zákonem č. 123/2008 Sb. byl uvedený zákaz rozhodovat platebním rozkazem ve věcech, o kterých rozhoduje senát, zrušen úplně.

[18]Viz např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

[19]K pojmu dispoziční zásada viz např. Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání.

[20]Ústavní soud (nález I. ÚS 546/03) dovodil z článku 2 odst. 3 LZPS („Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“) přímo působící subjektivní právo jednotlivce na to, aby veřejná moc respektovala autonomní projevy jeho osobnosti, včetně projevů volních, které mají odraz v jeho konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno. Porušení tohoto práva se podle citovaného rozhodnutí orgán státní moci dopustí i tehdy, pokud formalistickým výkladem norem jednoduchého práva odepře autonomnímu projevu vůle smluvních stran důsledky, které smluvní strany takovým projevem zamýšlely ve své právní sféře vyvolat. Není tedy na libovůli soudu, jak bude posuzovat dispoziční úkony žalobce. Soud nemůže podle své libosti návrhu na vydání platebního rozkazu jednou vyhovět a jindy nevyhovět.

[21]Tento závěr dovozuje například Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

[22]Domnívám se, že dodržování tohoto ustanovení nebude v praxi činit problémy. V současné době, kdy se hovoří o přetíženosti soudů, lze naopak očekávat, že soudy uvítají možnost rozhodnout platebním rozkazem bez jednání v co největším počtu případů a budou předpokládat, že žalovaní nepodají odpor ve všech těchto případech, proto nebude třeba nařizovat jednání pro všechny takové případy,

Rozhodne-li soud, že vydává ve věci platební rozkaz, uloží v něm žalovanému, aby ve lhůtě do 15 dnů od doručení platebního rozkazu buď žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby ve stejné lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal.

Žalovanému je třeba platební rozkaz doručit do vlastních rukou, přičemž náhradní doručení je vyloučeno (§ 173 odst. 1 občanského soudního řádu). S ohledem na to § 173 odst. 2 občanského soudního řádu uvádí, pokud není možné platební rozkaz doručit byť jen jednomu ze žalovaných, soud platební rozkaz z úřední povinnosti zruší[23] a dále se postupuje projednáním věci samé formou standardního řízení.

Doručování platebního rozkazu žalovanému je zvlášť důležité, neboť až doručením platebního rozkazu se žalovaný seznámí s tím, že je proti němu uplatňován určitý nárok, a teprve od okamžiku doručení je mu dána možnost se proti takovému postupu bránit. Tím, že občanský soudní řád důrazně dbá na to, aby se žalovaný mohl s obsahem platebního rozkazu seznámit, spočívá jedna z „kompenzací“ omezení ústavního práva na spravedlivý proces, resp. narušení rovnosti účastníků v civilním procesu. V literatuře[24] se však upozorňuje, že za náhradní doručení, které by vedlo ke zrušení platebního rozkazu, nelze považovat případy, kdy žalovaný odepře přijmout doručovanou písemnost nebo neposkytne součinnost nezbytnou k řádnému doručení písemnosti ve smyslu § 50c občanského soudního řádu (např. prokázání totožnosti). Žalovaný totiž měl možnost se

což danému soudu umožní věnovat se jiným (složitějším) případům.

[23]V publikaci Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání, se upozorňuje na končepční vadu této úpravy, neboť nerozlišuje, zda se na straně žalovaného jedná o procesní společenství samostatné či nerozlučné podle § 91 občanského soudního řádu (K pojmu samostatného či nerozlučného procesního společenství viz blíže např. Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání). I v případě samostatného společenství má pak okolnost, že jednomu ze žalovaných nebyl platební rozkaz předepsaným způsobem doručen, za následek, že je platební rozkaz zrušen, i přestože samostatní společníci netvoří jednotnou procesní stranu jako společníci nerozluční, proto je možné, aby pro každého z nich skončilo řízení jinak. Správně by tedy měla právní úprava přikazovat zrušení platebního rozkazu pouze v případech nedoručení některému z nerozlučných společníků. Situace může být o to závažnější v případech, ve kterých lze použít platební rozkaz (zaplacení peněžité částky), bude existence nerozlučného společenství spíše výjimečná. K tomu dodávám, že žalobcům nezbývá než doporučit, aby své nároky proti jednotlivým potenciálním žalovaným v samostatném společenství vymáhali odděleně samostatnými návrhy.

[24]Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

s platebním rozkazem seznámit a tedy i hájit svá práva, ale o tuto možnost se připravil svým zaviněním. Platební rozkaz se tedy bude považovat za doručený ke dni, kdy jej žalovaný odepřel převzít či neposkytl dostatečnou součinnost.

Pokud soud platební rozkaz (i přes návrh žalobce) nevydá, postupuje se podle § 172 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy soud nařídí jednání k projednání věci samé formou standardního sporného občanskoprávního soudního řízení.

Platební rozkaz může také obsahovat tzv. kvalifikovanou výzvu - tj. výzvu, aby se žalovaný v případě, že podá odpor, vyjádřil ve smyslu § 114b odst. 1 občanského soudního řádu[25]. Institut kvalifikované výzvy vychází z § 114b občanského soudního řádu a spočívá v tom, že soud spolu s platebním rozkazem a žalobou žalovanému doručí také výzvu, aby se ve věci vyjádřil, podá-li proti platebnímu rozkazu odpor. V platebním rozkazu soud uvede poučení o možnosti podat odpor do 15 dnů od doručení platebního rozkazu, avšak vedle platebního rozkazu je žalobci doručena i výzva (která je často součástí platebního rozkazu samotného jako jeden z výroků), aby v případě, že podá odpor, doručil soudu současně v určité lhůtě (nejméně však trvající 30 dnů od podání odporu) vyjádření k žalobě. Nevyjádří-li se žalovaný a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že uznává nárok, který je proti němu žalobou uplatňován (§ 114b občanského soudního řádu). M. Rozbora[26] kritizuje častou praxi soudů spočívající v tom, že kvalifikovaná výzva je součástí přímo platebního rozkazu. Poukazuje na problematičnost celého institutu kvalifikované výzvy a zdůrazňuje i okolnost, že podání odporu vede ke zrušení platebního rozkazu, jehož součástí výzva je, proto se soudy dopouštějí nezákonné aplikace zákona, pokud v případě absence vyjádření vydají rozsudek pro uznání, neboť podáním odporu byl platební rozkaz zrušen včetně kvalifikované výzvy, jejíž existence je předpokladem pro vydání rozsudku pro zmeškání. Souhlasím se závěrem, že kvalifikovaná výzva je problematická z hlediska ochrany práv žalovaného, avšak domnívám se, že není bezpodmínečně nutné trvat na tom, aby byla výzva provedena zvláštním usnesením vedle platebního rozkazu. Takový závěr považuji za příliš formalistický, neboť by jednotlivé výroky za takových okolností měly být chápány materiálně nikoli formálně, tedy

[25]Tento institut pravidelně využívají například Okresní soud v Hradci Králové, Obvodní soud pro Prahu 8 či Městský soud v Praze.

[26]Rozbora, M.: Kvalifikovaná výzva jako součást platebního rozkazu - Poznámka k soudní praxi, Právní rozhledy, 2010, č. 7, s. 255 - 258.

pro tyto účely by mělo odporem dojít jen ke zrušení „výroků platebního rozkazu samotného“, zatímco existence výzvy by měla přetrvat. Dokonce jsem toho názoru, že zachycení této výzvy v jedné listině s platebním rozkazem zajistí, že kvalifikovaná výzva bude žalovanému doručena ve stejný okamžik a nedopatřením nedojde k tomu, že jeden z těchto dokumentů bude „zapomenut“ či doručen později.

Doručování platebního rozkazu žalobci není natolik přísné jako doručování žalovanému. Jak již bylo naznačeno v 1.2.3, je to logickým důsledkem účelu, který přísnější úprava doručování žalovanému sleduje. Žalovaný se totiž o soudním vymáhání nároku zásadně dozví až okamžikem, kdy mu je doručen platební rozkaz a tedy až od tohoto okamžiku se může proti takovému vymáhání bránit, proto je nesmírně důležité, aby měl skutečnou možnost se s obsahem platebního rozkazu seznámit, k čemuž právě doručení do vlastních rukou poskytuje nejlepší předpoklady. Vzhledem k tomu, že na straně žalovaného takové rozsáhlé negativní důsledky nehrozí, není občanský soudní řád ohledně doručování platebního rozkazu žalobci tak přísný. Občanský soudní řád výslovně neupravuje, zda je třeba žalobci doručit platební rozkaz do vlastních rukou, proto je třeba vycházet z obecné úpravy § 49 odst. 1 občanského soudního řádu, který uvádí, že do vlastních rukou se doručují písemnosti, u nichž tak stanoví zákon nebo nařídí-li tak soud. Z toho by vyplývalo, že se žalobci bude doručovat do vlastních rukou, jen pokud by to nařídil soud. Judikatura (např. NS Cpj 148/80) dochází k závěru, že není nutné žalobci platební rozkaz doručovat do vlastních rukou. V literatuře[27] se naopak dovozuje, že by se mělo analogicky použít ustanovení § 158 odst. 2 občanského soudního řádu (které předepisuje doručování rozsudku účastníkům řízení, případně jejich zástupcům do vlastních rukou) a platební rozkaz by se měl žalobci do vlastních rukou doručit, neboť jde o formu rozhodnutí ve věci samé a podle § 174 odst. 1 občanského soudního řádu má účinky pravomocného rozsudku. Nicméně v tomto případě je přípustné i náhradní doručení. S ohledem na skutečnost, že je doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky podle § 45 odst. 2 občanského soudního řádu v pořadí druhým způsobem doručování, který má soud použít (po doručování při jednání nebo jiném soudním úkonu) a takové doručení se ve smyslu § 49 odst. 6 občanského soudního řádu považuje za doručování do vlastních rukou, domnívám se, že případů, ve kterých by mělo dojít k problémům souvisejícím s otázkou zda doručovat do vlastních rukou či ne,

[27] Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

bude spíše ubývat.

1.2.7 Podání odporu a rozhodování o něm

Vzhledem k povaze řízení vedoucího k vydání platebního rozkazu jako řízení, ve kterém žalovaný nemá možnost se proti platebním rozkazem uplatňovanému nároku bránit do chvíle, kdy mu byl platební rozkaz doručen, je žalovanému dána k dispozici jednoduchá možnost docílit zrušení platebního rozkazu a zajistit, že se bude proti němu uplatňovaný nárok projednávat standardním způsobem.

Žalovaný totiž nebyl až do okamžiku doručení platebního rozkazu oficiálně informován, že je proti němu určitý nárok uplatňován. Žaloba se totiž žalovanému doručuje až současně s platebním rozkazem a žádné upozornění tomu nepředchází.

Žalovaný může snadno dosáhnout zrušení doručeného platebního rozkazu, pokud podá proti platebnímu rozkazu odpor. Je-li žalovaných více, stačí, když odpor podá alespoň jeden ze žalovaných. Stejně jako u zrušení platebního rozkazu v důsledku okolnosti, že se jej nepodařilo doručit jen jednomu ze žalovaných (jak je uvedeno v 1.2.6), i v tomto případě podání odporu jen jedním žalovaným vede ke zrušení platebního rozkazu bez ohledu na okolnost, zda jde o samostatné či nerozlučné společenství na straně žalované[28].

K náležitostem odporu se občanský soudní řád blíže nevyjadřuje, proto se postupuje podle § 42 občanského soudního řádu (je tedy třeba splnit podmínky formy podle § 42 odst. 1 až 3 občanského soudního řádu. Dále z něj musí být patrno, kterému soudu je určen, kdo jej činí, jaké věci se týká, co sleduje, musí být podepsán a datován a předložen v potřebnému počtu stejnopisů podle § 42 odst. 4 občanského soudního řádu). Vzhledem ke znění § 174 odst. 2 občanského soudního řádu[29] se domnívám, že

[28]Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání, proto v této souvislosti poukazuje, že správným koncepčním přístupem by mělo být zrušení platebního rozkazu pro všechny žalované jen v případě nerozlučného společenství. S ohledem na to se i v tomto případě domnívám, že je z hlediska rychlého a efektivního vymáhání nároků přesto efektivnější vymáhat nároky, je-li to možné, po každém z dlužníků samostatně.

[29]Podá-li i jen jeden ze žalovaných včas odpor, ruší se tím platební rozkaz v plném rozsahu a soud nařídí jednání. Opravným prostředkem jen proti výroku o nákladech řízení je však i zde odvolání (§ 174 odst. 2 občanského soudního řádu).

odpor by měl být jako odpor i označen, avšak s ohledem na § 41 odst. 2 občanského soudního řádu[30] by nedostatek tohoto označení patrně neměl mít za následek, že soud nebude podání, kterým se žalovaný bude jinak řádně a včas výslovně domáhat zrušení platebního rozkazu, považovat za řádně a včas podaný odpor.

Odůvodnění odporu se sice předpokládá, ale jeho absence není důvodem k odmítnutí odporu soudem (§ 174 odst. 3 občanského soudního řádu).

Soud odpor odmítne, pokud:

- žalovaný podal odpor opožděně, tj. po uplynutí lhůty pro jeho podání,
- odpor podala osoba, která k jeho podání není oprávněna.

Soud o takovém odmítnutí rozhodne usnesením, přičemž v obou jmenovaných případech je proti odmítnutí odporu přípustné odvolání.

Závěrem je třeba k odporu proti platebnímu rozkazu také učinit poznámku o povaze odporu jako prvního úkonu žalovaného věci z hlediska námitky místní nepříslušnosti - tedy z hlediska okamžiku, do kterého může žalovaný namítat místní nepříslušnost. Jinými slovy, zda to může učinit nejpozději v odporu nebo zda se odpor za takový první úkon pro tyto účely ještě nepovažuje. V praxi se dosud postupuje podle rozhodnutí R 73/55, podle kterého se za první procesní úkon ve smyslu § 105 odst. 1 nepovažuje už odpor, ale až první procesní úkon, který žalovaný učinil po podání odporu. V literatuře[31] se toto rozhodnutí kritizuje, resp. aplikace závěrů z uvedeného rozhodnutí se v současné praxi považuje za problematickou. Problematičnost je spatřována zejména v odůvodnění uvedeného závěru, neboť se opírá o starší znění procesních předpisů, podle kterých musela být námitka místní nepříslušnosti odůvodněná, zatímco odpor ne, přičemž v současné době se odůvodnění námitky místní nepříslušnosti již nepředepisuje. Právě v tomto někdejším rozlišení spočívala argumentace rozhodnutí R 73/55, která vedla k závěru, že odpor se nepovažuje za první procesní úkon z hlediska možnosti žalovaného namítat místní nepříslušnost. S ohledem na uvedné argumenty je pokračující aplikace rozhodnutí R 73/55 zpochybňována nejen z důvodu, že poukazované odůvodnění námitky místní nepříslušnosti již předepsáno není, ale i z důvodu, že

[30]Každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen (§ 41 odst. 2 občanského soudního řádu).

[31]Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

nelze popřít, že odpor je prvním úkonem, kterým se žalovaný na soud obrací. Dále také poukazuje, že podává-li žalovaný odpor, jsou mu z žaloby, která mu byla spolu s platebním rozkazem doručena, známy všechny skutečnosti, na základě nichž může zvážit otázku místní příslušnosti. Proto po něm lze spravedlivě požadovat, aby tuto námitku vznesl již v samotném odporu. V uvedené argumentaci se dále poukazuje na podávání námitek proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu, u kterého praxe nepochybuje o tom, že představují první úkon žalovaného ve smyslu § 105 odst. 1 občanského soudního řádu. Proto se také dovozuje, že je nutno stejně přistupovat i k odporu proti platebnímu rozkazu a požadovat, aby žalovaný uplatnil námitku místní nepříslušnosti nejpozději právě v odporu proti platebnímu rozkazu.

1.2.8 Řízení po podání odporu

Včas podaný odpor (včetně podání odporu byť jen jedním ze žalovaných) má za následek zrušení platebního rozkazu bez dalšího v plném rozsahu. Soud poté nařídí řádné jednání ve věci. Stejně se postupuje v případě, že nejsou splněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu.

Je-li odpor podán opožděně nebo je podán někým, kdo k podání odporu není oprávněn, soud takový odpor usnesením odmítne.

1.2.9 Další postup v případě, že odpor nebyl podán

Pokud proti platebnímu rozkazu není podán včas odpor, resp. je-li ze zákonných důvodů odmítnut, platební rozkaz má účinky pravomocného rozsudku, což znamená, že se stane pravomocným a vykonatelným.

V důsledku nabytí právní moci se platební rozkaz stává v dané věci pro strany sporu závazným a nezměnitelným (tzv. materiální právní moc) a konečným (tzv. formální právní moc)[32]. Z toho důvodu brání novému projednání téhož nároku mezi stejnými stranami v občanskoprávním soudním řízení (výjimku představují mimořádné opravné prostředky) překážka věci pravomocně rozhodnuté (*res iudicata*).

[32]K pojmu materiální a formální právní moci viz Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání, str. 305 až 318.

Vykonatelným se platební rozkaz stane po marném uplynutí lhůty 15 dnů od doručení - tj. lhůty k plnění, která je současně lhůtou k podání odporu, která je patnáctidenní.

V případě, že žalovaný nebude dobrovolně plnit, co mu platební rozkaz ukládá, může platební rozkaz oprávněnému sloužit jako exekuční titul. V takových případech se pak postupuje stejně jako v případě vymáhání rozsudku, který ukládá peněžité plnění.

1.3 Elektronický platební rozkaz

Novela občanského soudního řádu zákonem č. 123/2008 Sb. s účinností od 1. července 2008 umožnila žádat o vydání elektronického platebního rozkazu (§ 174a občanského soudního řádu). Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu musí být podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem[33] žalobce. Elektronický platební rozkaz však může být vydán pouze v případě, že žalobcem požadované peněžité plnění nepřevyšuje 1 000 000 Kč. Tím se tedy elektronický platební rozkaz od standardního platebního rozkazu odlišuje ve dvou aspektech: o vydání elektronického platebního rozkazu je třeba výslovně požádat a maximální výše uplatňovaného nároku je omezena. V ostatních aspektech právní úprava elektronického platebního rozkazu odkazuje na obdobné použití úpravy platebního rozkazu podle § 172 až 174 občanského soudního řádu.

Z podmínky, že elektronický platební rozkaz bude vydán jen na návrh a ještě podaný jen v předepsané formě, se dovozuje, že podání návrhu v jiné formě (například předepsaný formulář byl vytištěn a v papírové podobně podán soudu) by nevedlo k vydání elektronického platebního rozkazu. Soud by však ve smyslu argumentace uvedené v 1.2.6 měl za splnění předepsaných podmínek rozhodnout standardním platebním rozkazem (ve smyslu § 41 odst. 2 občanského soudního řádu by se totiž k označení „návrh na vydání *elektronického* platebního rozkazu“ nepřihlíželo a návrh by se posuzoval dle jeho obsahu). Stejný závěr platí i pro případy, kdy žalobcem požadované peněžité plnění přesahuje částku 1 000 000 Kč.

Podmínka omezující použití elektronického platebního rozkazu na případy, kdy peněžité plnění požadované žalobcem nepřevyšuje částku 1 000 000 Kč je formulována proble-

[33]Elektronický podpis ve smyslu zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů.

maticky v tom smyslu, že zákon nevymezuje, zda se má jednat o limit jen pro jistinu nebo pro jistinu včetně příslušenství. V literatuře[34] se poukazuje na okolnost, že zřejmě nelze nelézt žádný rozumný důvod k tomu, aby uvedenou částku bylo nutno chápat jako horní nepřekročitelnou hranici včetně příslušenství a tamtéž se také dovozuje, že k příslušenství se nepřihlíží.

Důležitou okolností z hlediska praxe je výše soudního poplatku. U elektronického platebního rozkazu je totiž poplatek poloviční než u standardního platebního rozkazu. Proto tedy sazby soudních poplatků u částky nároku do 15 000,- Kč činí 300,- Kč a u částky přesahující 15 000,- Kč 2 % z takové částky. Zákon neobsahuje ustanovení, že by se výše soudního poplatku doměřila do výše u standardního platebního rozkazu, resp. žaloby v případech, kde elektronický platební rozkaz nebyl vydán a soud rozhodl stadardním platebním rozkazem nebo byl elektronický platební rozkaz zrušen a soud nařídil projednání ve standardním občanskoprávním řízení, proto zřejmě nelze dospět k názoru, že by tomu tak být mělo.

1.4 Směnečný (šekový) platební rozkaz v České republice

Zvláštním případem platebního rozkazu je směnečný (šekový) platební rozkaz. Princip směnečného (šekového) platebního rozkazu je stejný jako u „standardního“ platebního rozkazu, ale odlišuje se od něj v předpokladech pro vydání a některých účincích. K vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu je především třeba, aby žalobce společně se svým návrhem předložil v prvopisu směnku, resp. šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva (§ 175 odst. 1 občanského soudního řádu). Na rozdíl od „standardního“ platebního rozkazu je třeba výslovný návrh žalobce.

V případě splnění podmínek pro vydání soud směnečným, resp. šekovým platebním rozkazem žalovanému uloží, aby do tří dnů od doručení zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, ve kterých musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Směnečný, resp. šekový platební rozkaz musí být

[34] Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

rovněž doručen do vlastních rukou žalovaného, jinak jej soud musí zrušit.

Zákon tedy na rozdíl od „standardního“ platebního rozkazu nejen zkracuje lhůtu pro podání námitek oproti odporu, ale i požaduje jejich odůvodnění, jinak je soud odmítne. Včas podané odůvodněné námitky nemají na následek zrušení směnečného, resp. šekového platebního rozkazu, ale soud nařídí jednání k jejich projednání, přičemž k námitkám podaným později nelze už přihlížet. V rozsudku soud rozhodne, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechá v platnosti nebo zda ho zruší a v jakém rozsahu. Námitky, které nebyly podány včas, nebyly odůvodněny nebo byly podány někým, kdo k tomu není oprávněn, soud odmítne. Pokud nebyly námitky podány nebo byly odmítnuty, směnečný, resp. šekový platební rozkaz má účinky pravomocného rozsudku. Podobně jako u „standardního“ platebního rozkazu platí, chce-li žalovaný podat opravný prostředek jen proti výroku o nákladech řízení, musí podat odvolání.

Pokud návrhu na vydání směnečného resp. šekového platebního rozkazu není možné vyhovět nebo je-li zrušen, soud nařídí jednání.

Část II

Evropský platební rozkaz

Kapitola 2

Události před zavedením evropského platebního rozkazu

Přijetí nařízení o evropském platebním rozkazu předcházela řada iniciativ k zajištění ochrany práv věřitelů a k rychlému a efektivnímu vymáhání jejich pohledávek. Nejdůležitější z nich jsou zmíněny v této kapitole.

2.1 Doporučení Rady Evropy č. R (81) 7 o opatřeních ke zjednodušení přístupu ke spravedlnosti

Doporučení Rady Evropy č. R (81) 7 o opatřeních ke zjednodušení přístupu ke spravedlnosti přijal Výbor ministrů Rady Evropy dne 14. 5. 1981 na svém 68. zasedání.

Doporučení uvádí, že by měla být přijata opatření umožňující v případě nesporných nebo uznaných splatných pohledávek získat konečné vykonatelné rozhodnutí ve věci bez nadbytečných formalit, ústního jednání u soudu či zbytečných nákladů. Toto opatření je v doporučení uváděno jako Princip 9. Tento princip zdůrazňuje, že nesporné pohledávky jsou zpravidla případy, kdy dlužník nechce nebo nemůže platit a jeho úmyslem není zpochybňovat pohledávku jako takovou.

Doporučení také konstatuje, že většina států Rady Evropy již zavedla (v roce 1981, kdy bylo toto doporučení Rady Evropy vydáno) zjednodušené vnitrostátní řízení, v rámci kterého může věřitel získat pravomocné rozhodnutí, aniž by vůbec bylo třeba, aby se

kterýkoli z účastníků dostavil k soudu. Doporučení na druhou stranu také zdůrazňuje, že by měla být chráněna procesní práva žalovaného, a proto by mu měla být dána možnost převést spor do řádného řízení před soudem. Doporučení dále uvádí, že by mohlo být vhodné použití zvláštních formulářů a také počítačové zpracování.

Vedle principu zjednodušení řízení pro nesporné pohledávky doporučení zmiňuje řadu dalších opatření, která by měly státy přijmout s cílem zajistit respektování článku 6 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod[1]. Doporučení Rady Evropy navrhuje opatření k podpoře smírných řešení sporů, možnost konzultace s právníkem (avšak nikoli povinné zastoupení ve všech případech), srozumitelnost procesních předpisů a soudních rozhodnutí pro laickou veřejnost, zajištění tlumočení těm, kteří nemluví jednacím jazykem soudu, zajištění bezplatné soudní pomoci nemajetným, zkrácení potřebné doby pro vydání rozhodnutí soudem, eliminace zbytečných tradičních řízení, zajištění odpovídajícího obsazení soudu a jeho efektivního fungování, informování veřejnosti o pravomoci soudů, poučení o procesních právech, o možnosti opravných prostředků a o výkonu rozhodnutí, zamezení nepřiměřenému zpoplatnění řízení a další.

2.2 Stormův návrh

Skupina expertů v oblasti procesního práva, které předsedal profesor Marcel Storme[2], předložila Komisi v roce 1993 návrh směrnice o sbližování právních předpisů členských států ohledně určitých procesních aspektů řízení v občanskoprávních věcech, tzv. Stormův návrh.[3]

Jedná se o první skutečně komplexní dokument zaměřený na nejdůležitější prvky občanskoprávního soudního řízení vycházející čistě z idey vnitřního trhu.

Úvodní část od profesora Storme podrobně popisuje potřebu harmonizace občanskoprávního řízení, která podle něj vyplývá z potřeby vytvořit vnitřní trh jak z ekonomické

[1]Obsah práva na spravedlivý proces podle článku 6 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod byl již zmíněn v oddíle 1.1.

[2]Prof. Marcel Storme je belgický právník, studoval právo na univerzitách v Gentu, Paříži a Londýně. Věnuje se soukromému právu, je emeritním profesorem na univerzitách v Gentu a Antverpách.

[3]Text byl publikován v roce 1995: Storme (ed.), Rapprochement du droit judiciaire de l'Union Européenne – Approximation of judiciary law in the European Union, Dordrecht/Boston/London.

stránky tak z právní.

Pracovní skupina měla původně v úmyslu vytvořit návrh úplného evropského modelového zákoníku občanskoprávního soudního řízení, avšak rozsah jednotlivých částí výsledné práce se značně odlišuje: například platebním rozkazem se pracovní skupina zabývala podrobně a doporučila harmonizaci společného řízení, zatímco pro jiné oblasti jsou uvedeny jen obecné principy nebo minimální požadavky.

Komise se při vytváření návrhu nařízení, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, tímto návrhem inspirovala.

2.3 Směrnice o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Komise v roce 1998 představila návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích[4]. Východiskem návrhu bylo přijetí opatření k odvrácení důsledků opožděných plateb: například odrazující úrok z prodlení, který může věřitel požadovat po uplynutí doby splatnosti, rychlé, efektivní a nenákladné vymáhání pohledávky.

Původní návrh Směrnice upravoval povinnost členských států zavést zrychlené řízení k vymáhání nesporných pohledávek a stanovil pro takové řízení některé minimální požadavky. Návrh pojem platební rozkaz výslovně nezmiňuje, ale z průvodních dokumentů je patrné, že autoři návrhu směrnice měli na mysli právě platební rozkaz, když v průvodních dokumentech výslovně odkazují na francouzský *injonction de payer* a německý *Mahnverfahren*.

Legislativní práce vyústily v přijetí směrnice č. 2000/35/ES, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích[5] s dobou pro transpozici do 8. srpna 2002, která je podstatně opatrnější. Namísto zavedení případně i nového zvláštního řízení směrnice pouze požaduje, aby členské státy zajistily možnost získání exekučního titulu ve lhůtě 90 dnů v souladu s jejich národními právními předpisy. Česká republika měla pro transpozici této směrnice s ohledem na pozdější přistoupení do EU lhůtu do 1. 5. 2004.

[4]COM (98) 126 final, publikováno v Úředním věstníku C 168, 3. 6. 1998, str. 13.

[5]Publikováno v Úředním věstníku L 200, 8. 8. 2000.

Ve zprávě o předpisech, do kterých byla směrnice transponována, se uvádí zejména zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku,[6] zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a některé významné novely uvedených předpisů, zejména zákony č. 30/2000 Sb., č. 554/2004 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 370/2000 Sb., č. 88/2003 Sb.

Komise se pokouší o další zlepšení situace a eliminaci opožděných plateb. Na základě závazku Komise přijatého v rámci iniciativy Small Business Act[7] Komise připravuje novou strategii řešení situace v oblasti opožděných plateb a navrhuje podstatné změny směrnice č. 2000/35/ES.

2.4 Amsterodamská smlouva a její důsledky pro soudní spolupráci v občanských a obchodní věcech

Amsterodamská smlouva je jednou z novelizací Smlouvy ES a Smlouvy EU.

Z hlediska soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech je jedním z jejích nejdůležitějších důsledků přesun této otázky z třetího pilíře EU do prvního pilíře tedy komunitárního pilíře. V praxi to znamená nadnárodní spolupráci namísto mezinárodní spolupráce. Amsterodamskou smlouvou byla do smlouvy ES včleněna nová hlava IIIa (přečíslovaná na IV) nazvaná „Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky“ týkající se volného pohybu osob s tím, že celá soukromoprávní oblast se skrývá pod označením „jiné politiky“. V důsledku této změny získaly Evropský parlament a Rada oprávnění vydávat v této oblasti směrnice a nařízení, které jsou v důsledku nadnárodní spolupráce přijímány stanovenou většinou hlasů, nebylo už tedy třeba jednomyslnosti jako v případě obvyklé mezinárodní spolupráce.

[6] Novelou č. 33/2010 Sb. bylo z nařízení vypuštěno ustanovení, podle kterého se výše úroku z prodlení stanoví zvlášť pro každé kalendářní pololetí, ve kterém trvá prodlení dlužníka. Podle novelizované úpravy se proto úrok z prodlení vypočítává po celou dobu prodlení dle stejné sazby, a to ročně ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro poslední den kalendářního pololetí, které předchází kalendářnímu pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o sedm procentních bodů.

[7] COM (2008) 394 final ze dne 25. 6. 2008, jehož text je dostupný na *http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm.*

Evropská Rada na svém zasedání v Cardiffu povolala Radu EU a Komisi k vytvoření určité koncepce budování společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva, v souladu s požadavky Amsterodamské smlouvy. Touto koncepcí se stal Vídeňský akční plán Rady a Komise o způsobech nejlepší implementace ustanovení Amsterodamské smlouvy v oblasti svobody, bezpečnosti a práva, schválený Radou dne 3. prosince 1998.

Vídeňský akční plán v bodě 39 uvádí, že cílem je usnadnit evropským občanům život zlepšením a zjednodušením předpisů a procesů mimo jiné ve vztahu k vymáhání rozhodnutí a dále odstraněním překážek řádného fungování civilního řízení. V bodě 41 písm. d) Vídeňský akční plán mezi jinými opatřeními, která je třeba přijmout během pěti let po vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost, uvádí určení předpisů upravujících řízení s přeshraničním významem, které je třeba sbližovat s cílem usnadnit přístup evropských občanů k právu. V souladu s tím by měla být také prozkoumána možnost přijetí dodatečných opatření ke zlepšení kompatibility občanskoprávních řízení. Vídeňský akční plán dále uvádí, že taková opatření mají mimo jiné také zahrnovat zkoumání pravidel týkajících se nákladů řízení a jiných možných překážek ekonomické povahy.

2.5 Setkání Evropské rady v Tampere

Ve dnech 15. a 16. října 1999 se v Tampere konalo setkání Evropské rady. Na tomto jednání byl mimo jiné zdůrazněn princip vzájemného uznávání rozsudků a ostatních rozhodnutí soudních orgánů jako základní rámec pro soudní spolupráci.

Evropská rada vyzvala Komisi a Radu EU, aby připravily nové procesní právní předpisy, zejména co se týče prvků důležitých pro bezproblémovou soudní spolupráci a usnadnění přístupu ke spravedlnosti. Jako jednu z nejdůležitějších otázek Evropská rada výslovně zmínila (platební) rozkazy.

Evropská rada požádala Radu EU a Komisi, aby do prosince 2000 přijala program opatření implementujících princip vzájemného uznávání rozhodnutí (včetně evropského exekučního titulu).

2.6 Program vzájemného uznávání rozhodnutí

Společný program Komise a Rady o opatřeních pro implementaci principu vzájemného uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech[8] Rada přijala v návaznosti na výzvu Evropské rady z Tampere. Program byl přijat 30. listopadu 2000 a vymezil jako jednu z priorit ES odstranění řízení o uznávání rozhodnutí (tzv. exequatur), jejichž předmětem je nesporná pohledávka.

Program se zejména zaměřuje na zjednodušení uznávání a výkonu rozsudků, které jsou doručovány do jiného členského státu. Program zdůrazňuje, že v případech, kdy předmětná pohledávka nebyla dlužníkem zpochybňována, je řízení o uznání rozsudku, které způsobuje další oddálení možného vymáhání pohledávky, zvláště neúměrné. Proto by řízení o uznání rozsudku pro tuto oblast mělo být první, které by bylo vhodné zrušit, neboť je to dle programu v zájmu řádného fungování vnitřního trhu.

Cílem programu není harmonizace národních právních úprav, ale nastavení určitých minimálních požadavků na obsah národních procesních předpisů. Taková harmonizace však může být nutným vedlejším účinkem, resp. podmínkou pro zamýšlený pokrok v postupném rušení řízení o uznání rozhodnutí. Program také uvádí, že zrušení řízení o uznání by mohlo být zavedeno formou zřízení skutečného evropského vykonávacího titulu, který by byl vydán ve zvláštním jednotném nebo harmonizovaném řízení kdekoli v rámci ES.

Zrušení řízení o uznání dle programu zejména předpokládá doručení rozhodnutí a zahrnuje možnost jeho výkonu i pokud je třeba překročit hranice členského státu. Nicméně i zde program poznamenává, že pro věřitele nemusí být zrušení řízení o uznání důležité. Například v případech, kdy věřitel musí v přeshraničním případě dlužníka žalovat v jiném členském státě, kde neexistuje efektivní způsob vymáhání nesporných pohledávek. Navíc využití řízení v členském státě, kde je dlužník usazen, bude zpravidla znamenat, že není třeba vykonávat takové rozhodnutí v jiném členském státě.

Program vzájemného uznávání však konstatuje, že rozhodnutí, která bude třeba vykonat v jiných členských státech, než ve kterých byla vydána, budou vždy existovat.

[8]Publikováno v Úředním věstníku C 12, 15. 1. 2002, str. 1.

2.6.1 Haagský program Evropské rady

Mezi dokumenty, které předcházely zavedení řízení o evropském platebním rozkazu lze zařadit také tzv. Haagský program[9]. Jde o dokument Evropské rady z 4. a 5. listopadu 2004. Tento dokument zmiňuje budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva pouze v několika ustanoveních a pouze v obecné rovině, přičemž vůbec neobsahuje zmínky o řízení o evropském platebním rozkazu.

[9]Dokument publikován v Úředním věstníku C 198 z 12. 8. 2005, s. 1.

Kapitola 3

Průběh legislativního procesu

Vývoj návrhu nařízení od přijetí zelené knihy Komisí byl poměrně dynamický a podoba výsledného nařízení se od původních záměrů dle zelené knihy i od návrhu, který Komise podle zelené knihy a na základě konzultací k zelené knize vytvořila, velmi odlišují. K těmto rozdílům docházelo postupně v souvislosti se stanovisky či vyjádřeními evropských orgánů a dalšími změnami provedenými v rámci legislativního procesu přijímání nařízení.

S ohledem na tyto rozsáhlé změny bylo velmi obtížné v této práci na jedné straně přehledně uvést, jaké zásadní připomínky ten který orgán měl, a na druhé straně zpracovat kapitolu popisující obsah výsledného textu nařízení podle jednotlivých vlastností evropského platebního rozkazu.

Proto jsem tyto dvě stránky oddělila: v této kapitole budu popisovat postup přijímání nařízení a nejdůležitější proměny navrhovaného textu a v další kapitole uvádím jednotlivé vlastnosti evropského platebního rozkazu, jejich proměny a jejich závěrečnou podobu, která se stala součástí konečného textu nařízení.

3.1 Evropský platební rozkaz jako opatření v oblasti soudní spolupráce

Nařízení, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu bylo přijato jako opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech s mezinárodním

prvkem ve smyslu článku 65 Smlouvy ES. Podle článku 67 Smlouvy ES je takové opatření přijímáno tzv. spolurozhodovacím postupem podle článku 251 Smlouvy ES.

Spolurozhodovacího postupu se účastní Komise (tj. stálý nadnárodní orgán EU, který hájí zájmy EU), Rada EU (tj. orgán zastupující zájmy členských států) a Evropský parlament (tj. přímo volený zastupitelský orgán, jehož posláním je hájit zájmy občanů EU). Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV - poradní orgán Evropské unie, zejména Evropské Rady, Rady EU a Evropského parlamentu) se postupu přijímání nařízení zúčastnil na základě rozhodnutí Rady konzultovat návrh s EHSV v souladu s článkem 95 Smlouvy ES (konzultace k přijímání opatření ke sbližování ustanovení, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu).

Spolurozhodovací postup zavedla Maastrichtská smlouva. V důsledku změn provedených Amsterodamskou smlouvou se spolurozhodovacím postupem přijímá 80% veškeré legislativní sekundární normotvorby[1] Spolurozhodovací postup byl zaveden v rámci demokratizace legislativního procesu rozšiřováním pravomocí Evropského parlamentu přímo voleného občany členských států EU. Evropský parlament získal ve spolurozhodovacím postupu v zásadě absolutní veto. Tím si lze také vysvětlit velký počet připomínek Evropského parlamentu k návrhu Komise a i to, že byly téměř všechny přijaty. S ohledem na to je zprávě Evropského parlamentu v následujícím textu věnováno tolik prostoru.

V rámci spolurozhodovacího postupu zahajuje legislativní proces Komise předložením svého návrhu Evropskému parlamentu a Radě EU. Po obdržení stanoviska Evropského parlamentu jedná Rada EU kvalifikovanou většinou[2].

Další postup se liší podle toho, zda Evropský parlament ve svém stanovisku navrhuje provedení změn návrhu a zda následně Rada všechny takové změny Evropského parlamentu přijme či ne. V případě přijímání nařízení, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, Evropský parlament navrhl řadu změn a Rada některé z nich neschválila, resp. je přeformulovala, proto se postupovalo podle ustanovení o tzv.

[1]Blíže v Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, Praha, C. H. Beck, 2006, 3. vydání.

[2]Má-li se Rada EU usnést kvalifikovanou většinou, je každému jejímu členu přidělen určitý počet hlasů, který stanoví článek 205 Smlouvy ES. K přijetí aktů Rady EU kvalifikovanou většinou bylo v době přijímání nařízení o evropském platebním rozkazu třeba 232 z 321 hlasů.

ostatních případech ve smyslu článku 251 odst. 2 alinea 3 Smlouvy ES. Podle tohoto ustanovení Rada zaujme společný postoj s podrobným uvedením důvodů, na základě kterých společný postoj zaujala. Za uvedených podmínek dle článku 251 odst. 2 alinea 3 Smlouvy ES se ke stanovisku Evropského parlamentu znovu vyjadřuje také Komise, která formou sdělení Evropskému parlamentu předala své stanovisko.

Průběh následující fáze záleží na tom, zda Evropský parlament do tří měsíců společný postoj schválí, odmítne nebo navrhne změny. Evropský parlament navrhl další změny návrhu nařízení (přestože relativně málo významné), proto v Evropskému parlamentu proběhlo tzv. druhé čtení, který takto pozměněný návrh opět postoupil Radě a Komisi k přijetí stanoviska.

Podobně jako v předchozích stádiích i zde je pro další postup rozhodující, zda Rada a Komise přijmou navržené změny v tříměsíční lhůtě či nikoli. Vzhledem k tomu, že Rada i Komise změny navržené Evropským parlamentem přijaly, bylo nařízení, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu schváleno.

3.2 Zelená kniha

Zelené knihy jsou dokumenty vydávané Komisí od roku 1985. Jejich smyslem je podnítit veřejnou diskusi nad určitou otázkou ještě před tím, než Komise přistoupí k vypracování konkrétního legislativního návrhu. Zelené knihy zpravidla obsahují shrnutí stávajícího stavu určité problematiky a popis řešení, které Komise navrhuje[3].

Zelená kniha o řízení o evropském platebním rozkazu a opatření ke zjednodušení a zrychlení vymáhání drobných nároků[4] je dokument vydaný Komisí 20. prosince 2002. Komise zelenou knihu vydala podle závěrů zasedání Evropské rady v Tampere (viz 2.5). Komise v zelené knize provedla podrobnou analýzu alternativ a možných podob řízení o evropském platebním rozkazu. Problematiku řízení o evropském platebním rozkazu Komise zpracovala v jedné zelené knize společně s otázkami opatření ke zjednodušení

[3]Vedle zelených knih Komise může vypracovávat i tzv. bílé knihy (white papers). Bílé knihy jsou souhrnem opatření, která Komise navrhuje přijmout v určité oblasti. Někdy bílé knihy navazují na diskuse k zeleným knihám. Bílé knihy jsou výhledem a směřováním Komise. Pokud bílou knihu schválí Rada, stane se z ní akční plán k řešení dané problematiky.

[4]Dokument je uložen v EUR-Lex pod číslem 52002DC0746 jako COM/2002/0746 final.

a zrychlení vymáhání drobných nároků. Důvody tohoto spojení Komise popisuje již v úvodní části zelené knihy. Komise uvádí, že otázky, které vyvstanou při harmonizaci nebo při zavedení obou jednotných evropských řízení, jsou částečně shodné a překrývají se, i přestože se jedná o dvě rozdílné oblasti procesního práva. Komise také zdůrazňuje, že se jedná o první iniciativy tohoto druhu v oblasti civilní soudní spolupráce, které jsou přímo zaměřené na úpravu unifikovaného (nikoli jen harmonizovaného) evropského řízení, v němž má být vydáno vykonatelné rozhodnutí (tuto skutečnost zdůrazňuje ve své zprávě i Evropský parlament).

S ohledem na zaměření této práce se dále budu zabývat pouze tou částí zelené knihy týkající se řízení o evropském platebním rozkazu. Opatření ke zjednodušení a zrychlení vymáhání drobných nároků budou zmíněna jen tam, kde to bude pro účely této práce nutné nebo vhodné.

Cílem zelené knihy je podnítit veřejnou diskusi o možnostech vytvoření řízení o evropském platebním rozkazu - rychlého a hospodárného řízení pro vymáhání pohledávek, u kterých se předpokládá, že zůstanou nesporné. Zahájení a vedení tohoto řízení by mělo být možné ve stejné podobě v kterémkoli členském státě.

Zelená kniha uvádí, že jednotný, zrychlený a hospodárný systém pro vymáhání nesporných nároků:

- zjednoduší přístup k soudu,
- zlepší fungování vnitřního trhu, zejména pro malé a střední podniky, které narážely na řadu překážek při vymáhání svých nesporných nároků.

Obsahem zelené knihy se dále zabývám nejen v této kapitole o procesu přijetí nařízení, ale zejména v kapitole 5 o vlastnostech evropského platebního rozkazu, kde jsou srovnány původní názory Komise vyjádřené v zelené knize v jednotlivých aspektech řízení o evropském platebním rozkazu s názory zejména Evropského parlamentu a tím, jak se tyto názory promítly do skutečně přijatého textu nařízení.

3.2.1 Struktura zelené knihy

Zelená kniha obsahuje srovnávací studii, jak členské státy upravují řízení o platebním rozkazu či zjednodušené vymáhání drobných nároků. Cílem této analýzy je určit nej-

lepší již existující zavedenou praxi, která by mohla sloužit jako zdroj inspirace pro evropskou úpravu, resp. na základě zkušeností členských států s rozkazním řízením má být vytvořen nejvhodnější model pro řízení o evropském platebním rozkazu.

Zelená kniha se skládá z celkem sedmi částí.

Část 1 obsahuje otázky obecné povahy společné pro řízení o evropském platebním rozkazu i pro vymáhání drobných nároků, které se týkají rozsahu aplikovatelnosti na nejobecnější úrovni a výběru vhodného legislativního prostředku ke sbližování procesního práva.

Části 2 a 3 se zabývají otázkami řízení o evropském platebním rozkazu, přičemž část 2 se zabývá obecnými otázkami a část 3 pak samotným obsahem řízení o evropském platebním rozkazu.

Části 4, 5 a 6 obsahují analýzu vymáhání drobných nároků, a to opatření ke zjednodušení a zrychlení řízení o drobných nárocích v části 4, analýzu otázky rozsahu právní úpravy o drobných nárocích v části 5 a analýzu možných alternativ směřujících k samotnému zjednodušení procesních předpisů v části 6.

Část 7 zelené knihy shrnuje otázky analyzované v předchozích částech.

3.2.2 Konzultace podle zelené knihy

Komise v zelené knize vyzvala všechny dotčené osoby, aby jí do 31. 5. 2003 sdělily své stanovisko nebo jakékoli připomínky k otázkám uvedeným v zelené knize - tj. ke klíčovým aspektům navrhované právní úpravy jednotného řízení o evropském platebním rozkazu. Uvádí se „dotčené osoby“, což vyvolává dojem určité uzavřenosti okruhu takových osob, avšak ve skutečnosti se konzultací k zeleným knihám Komise může zúčastnit prakticky kdokoli. V současné době konzultace k právě předloženým zeleným knihám probíhají zejména prostřednictvím webové stránky `http://europa.eu/yourvoice/`.

Dne 23. 12. 2002 vyšla oficiální tisková zpráva, že Komise zahajuje konzultace k řízení o evropském platebním rozkazu a k opatřením ke zjednodušení a urychlení řízení o drobných nárocích[5].

[5]Publikováno na: `http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/02/`

Komise v rámci této konzultace obdržela cca 60 odpovědí, a to téměř od všech členských států, od řady nevládních organizací i jiných subjektů.

Jak bude ještě dále popsáno podrobněji, nejproblematičtějším bodem konzultací bylo použití řízení o evropském platebním rozkazu i v čistě vnitrostátních případech. Žádná z obou možností v odpovědích výrazně nepřevyšovala co do počtu druhou možnost. Nicméně většina členských států z těch, které se k této otázce vyjadřovaly, se proti takovému řešení postavila váhavě či odmítavě, zatímco podnikatelské subjekty a organizace je zastupující takovou možnost uvítaly.

3.3 První verze návrhu nařízení, důvodová zpráva

Komise na základě zelené knihy a výsledků konzultací, které podle ní provedla, vytvořila první návrh textu nařízení upravujícího řízení o evropském platebním rozkazu. Tento návrh Komise publikovala 19. 3. 2004 společně s důvodovou zprávou k němu[6].

Důvodová zpráva v mnohém vycházela ze zelené knihy. V prvé řadě zdůrazňovala cíle budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva podle Smlouvy ES (blíže k této otázce v oddíle 4.1) a odstraňování překážek řádného fungování civilního řízení.

Podobně jako zelená kniha i důvodová zpráva odkazuje na některé události předcházející zelené knize, zejména zmiňuje Vídeňský akční plán (viz 2.4), závěry zasedání Evropské rady v Tampere (viz 2.5) a program vzájemného uznávání rozhodnutí (viz 2.6). Důvodová zpráva zdůrazňuje, jak je důležité, aby evropský platební rozkaz byl přímo vykonatelný v kterémkoli členském státě bez nutnosti provádět řízení o uznání.

Komise v důvodové zprávě také poukazuje na stoupající počet případů soudního vymáhání nesporných nároků a na problémy, kterým musí věřitelé navíc čelit, jde-li o přeshraniční případ. Uvádí, že je v zájmu řádného fungování vnitřního trhu zajistit, aby tito věřitelé měli i v přeshraničních případech možnost ve formě jednotného řízení o evropském platebním rozkazu vymáhat své nesporné nároky rychle a efektivně, podobně jako to umožňují právní řády mnoha členských států.

Komise se v důvodové zprávě také zabývala otázkou, zda by měla být evropská úprava

1966&format=HTML&aged=0&lg=lt&guiLanguage=en.

[6]COM(2004)173 final.

rozkazního řízení použitelná jen v přeshraničních nebo také v případech čistě vnitrostátních. Jak je podrobně uvedeno v části 4.3.1 této práce, Komise jednoznačně prosazovala univerzální použitelnost evropské úpravy jak v případech přeshraničních tak ve vnitrostátních.

Návrh nařízení upravoval řízení o evropském platebním rozkazu jako dvoufázové řízení, které je použitelné jak v přeshraničních tak vnitrostátních případech. V první fázi řízení by měl soud rozhodovat na základě návrhu, který vedle běžných identifikačních údajů stran bude obsahovat také stručný popis alespoň jednoho důkazního prostředku, který má žalobce k dispozici. V případě splnění formálních požadavků by soud vydal tzv. evropské platební oznámení, které by žalovaný mohl nechat zrušit podáním tzv. námitek v 3 týdenní lhůtě od doručení. V případě, že žalovaný žalobní odpověď nepodá včas, soud vydá evropský platební rozkaz, který může žalovaný zrušit podáním odporu v 3 týdenní lhůtě. V případě, že žalovaný odpor nepodá, stane se platební rozkaz vykonatelný. Podrobnosti o obsahu návrhu nařízení a jeho změnách jsou uvedeny v kapitole 4 a 5.

3.4 Zpráva Evropského parlamentu k návrhu nařízení

Evropský parlament se k návrhu nařízení ve znění předloženém Komisí vyjádřil a toto vyjádření bylo zachyceno ve zprávě Evropského parlamentu[7] k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení řízení o evropském platebním rozkazu. Tato zpráva byla publikována dne 18. 7. 2005 zpravodajkou Arlene McCarthy. Tuto zprávu Evropský parlament předložil Komisi a Radě. Zpráva je poměrně rozsáhlá, ale s ohledem na postavení Evropského parlamentu ve spolurozhodovacím procesu, jak již bylo zmíněno výše, byla v dalších stádiích legislativního procesu většina pozměňovacích návrhů obsažených ve zprávě Evropského parlamentu Radou a Komisí přijata.

Evropský parlament návrh Komise projednával ve svých výborech, a to výboru pro právní záležitosti, který je příslušným výborem, a výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, který je dotčeným výborem a který byl požádán o stanovisko. Evropský parlament ve zprávě schválil návrh Komise, avšak ve znění vlastních pozměňovacích návrhů.

[7] A6-0240/2005, KOM(2004(0173-C6-0006/2004-2004/0055(COD).

Zpráva Evropského parlamentu obsahuje zprávu výboru pro právní záležitosti a stanovisko výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci. Zpráva neuvádí, zda a které pozměňovací návrhy předložili jednotliví poslanci a které pocházejí od výboru pro právní záležitosti. Ze samostatného stanoviska výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci uvedeného v rámci zprávy lze pouze rozpoznat, které návrhy pocházejí od tohoto výboru a do zprávy Evropského parlamentu byly jen převzaty či přeformulovány. Nicméně takové rozlišování není pro další vývoj návrhu nařízení důležité.

Na základě zprávy Evropský parlament přijal změny návrhu nařízení v prvním čtení 13. 12. 2005. Přijatý návrh upravený Evropským parlamentem zahrnul veškeré návrhy ze zprávy Evropského parlamentu a některé další dílčí poslanecké návrhy. Po těchto změnách se návrh nařízení rozšířil na 33 článků.

3.4.1 Obsah zprávy

Výbor pro právní záležitosti zpracoval podstatnou část zprávy Evropského parlamentu. Prostřednictvím tohoto výboru Evropský parlament navrhl řadu pozměňovacích návrhů. Vzhledem k tomu, že obsah zprávy Evropského parlamentu je podrobně popsán v kapitole 5 vždy u jednotlivých vlastností řízení o evropském platebním rozkazu, zde uvádím jen stručný přehled. Jak bylo uvedeno výše, v průběhu legislativního procesu se podoba návrhu zásadně měnila, proto bude i další osud pozměňovacích návrhů z důvodu přehlednosti uveden v kapitole o vlastnostech evropského platebního rozkazu. Nejdůležitější pozměňovací návrhy uvedené ve zprávě Evropského parlamentu jsem podle jejich obsahu seřadila do 9 skupin podle témat, kterých se týkají s tím, že některé pozměňovací návrhy se týkají více témat.

Prostor svobody, bezpečnosti a práva, ochrana drobných podnikatelů, rychlost řízení

Evropský parlament navrhl již v preambuli nařízení zdůraznit, že smysl nařízení spočívá v zajištění bezpečného právního rámce zjednodušujícího podávání soudních žalob v přeshraničních případech, což by mělo usnadnit vymáhání pohledávek zejména malým a středním podnikatelům, kteří disponují omezenými zdroji (pozměňovací návrh 1).

Evropský parlament také zdůrazňuje, že je důležité, aby řízení probíhalo rychle a stranám sporu nevznikaly jeho protahováním zbytečné náklady. Proto navrhuje stanovit soudům povinnost vydat platební rozkaz v co nejkratší době s tím, že by měly usilovat o dokončení celého řízení v tříměsíční lhůtě. Dle Evropského parlamentu by největší výhodou řízení mělo být výrazně efektivnější a rychlejší vymáhání pohledávek, než je v běžném civilním řízení obvyklé (pozměňovací návrh 3).

Omezení na přeshraniční případy, příslušnost soudu

Evropský parlament navrhuje, aby byla působnost nařízení s ohledem na odmítavé postoje členských států omezena jen na přeshraniční případy (pozměňovací návrhy 4 a 5), kterými by měly být takové, kdy věřitel a dlužník mají v okamžiku předložení návrhu na vydání platebního rozkazu u příslušného soudu stálé nebo obvyklé bydliště v různých členských státech. Evropský parlament také navrhuje, aby se stálé bydliště určovalo podle nařízení Brusel I s tím, že pro účely řízení o evropském platebním rozkazu je rozhodným okamžikem okamžik předložení návrhu soudu[8] (pozměňovací návrh 6).

V návaznosti na toto omezení na přeshraniční případy Evropský parlament doplňuje mezi náležitosti návrhu na vydání evropského platebního rozkazu také popis důvodů pro mezinárodní soudní pravomoc soudu (pozměňovací návrh 12).

Vzor pro národní úpravu, dobrovolná úprava pro vnitrostátní vztahy, dohoda o použití řízení

Přestože Evropský parlament navrhl omezit působnost nařízení pouze na přeshraniční případy, pokusil se najít vhodný kompromis s cílem ovlivnit národní právní úpravy platebního rozkazu. V souladu s tím navrhuje nové ustanovení o tom, že by nařízení mělo sloužit jako vzor pro národní zákonodárce zejména v členských státech, ve kterých zkrácená rozkazní řízení ještě neexistují (pozměňovací návrh 1).

[8] Jde o tzv. princip perpetuatio fori, který se uplatňuje i v českém občanském soudním řádu a který znamená, že rozhodné jsou okolnosti v době podání návrhu a k případným pozdějším změnám se již nepřihlíží. V podrobnostech viz blíže například Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání.

Evropský parlament také navrhuje členským státům umožnit, aby se mohly individuálně rozhodnout, zda chtějí řízení o evropském platebním rozkazu používat i ve vnitrostátních případech, a tak působnost nařízení individuálně rozšířit. Evropský parlament dále navrhuje umožnit soukromým osobám rozhodnout se, že navrhované řízení budou používat i v jiných než přeshraničních případech, pokud se na tom výslovně dohodnou (pozměňovací návrh 4).

Formuláře, automatizované zpracování dat, jazykové verze

Evropský parlament zdůrazňuje, že automatizované zpracování dat a jednotné formuláře jsou důležité z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení (pozměňovací návrh 2).

Uvádí, že jednotné formuláře by měly být k dispozici ve všech úředních jazycích EU, a to nejen pro návrh (pozměňovací návrh 8), ale i pro případné opravy a doplnění návrhu (pozměňovací návrh 14) a pro podání odporu (pozměňovací návrh 22).

Dle Evropského parlamentu by se informační systémy měly používat nejen pro samotné zpracování návrhu soudem, ale účastníkům řízení by mělo být umožněno činit svá podání také prostřednictvím jakýchkoli technických prostředků uznávaných právními předpisy členského státu soudu (pozměňovací návrh 13).

Přímá vykonatelnost rozhodnutí bez řízení o uznání

Přímá vykonatelnost evropského platebního rozkazu by měla být nejdůležitějším přínosem nařízení. Proto by evropský platební rozkaz měl být vykonán, aniž by povinný mohl vznést například námitku, že rozhodnutí je v rozporu s veřejným pořádkem státu, kde má být vykonán (pozměňovací návrhy 4 a 21).

K přímé vykonatelnosti Evropský parlament doplnil výslovné ustanovení, že členské státy nesmí zavádět další procesní požadavky, které by mohly použití evropského platebního rozkazu oslabit (pozměňovací návrh 24).

Žalobní důvod, důkazní prostředky

Evropský parlament navrhuje upustit od popisu okolností základu nároku s tím, že by měl stačit popis důkazů tvořících základ nároku.

Zamítnutí návrhu, částečné zamítnutí

V pozměňovacích návrzích 15 a 16 Evropský parlament řeší důsledky zamítnutí návrhu[9]. Evropský parlament chce umožnit, aby soud mohl vydat evropský platební rozkaz pouze pro část nároku, nelze-li vydat evropský platební rozkaz pro celý požadovaný nárok. Evropský parlament dále navrhuje zdůraznit, že v případech zamítnutí návrhu na vydání evropského platebního rozkazu soudem, žalobce již nemůže předložit nový návrh v souvislosti s tímtéž nárokem. Evropský parlament však pochopitelně ponechal původní text navrhovaný Komisí, že takovým zamítnutím není dotčena možnost žalobce iniciovat běžné soudní řízení.

Jednofázový model řízení a související otázky, automatické pokračování v řádném občanskoprávním řízení

Na rozdíl od Komise, která navrhovala dvoufázový model řízení, Evropský parlament považuje za vhodnější jednofázový model (k jednofázovému a dvoufázovému modelu řízení blíže viz 5.1) s tím, že jednofázový model řízení méně zatěžuje soudy. Evropský parlament také uvádí, že dle zkušeností v členských státech není třeba, aby žalovaná strana měla dvě možnosti obhajovat svůj nárok. Evropský parlament poukazuje, že dle zkušeností členských států žalovaný ve většině případů vůbec neodpoví (pozměňovací návrhy 17, 18 a 20).

V návaznosti na zavedení jednofázového řízení Evropský parlament navrhuje prodloužit lhůtu pro podání odporu (který by byl jen jeden) na jeden měsíc, přičemž v případě podání odporu by řízení pokračovalo před příslušnými soudy podle řádných procesních pravidel (pozměňovací návrh 20).

[9]Odmítnutí v zásadě znamená, že soud rozhodl o zastavení řízení v důsledku nedostatku některé podmínky řízení, resp. nesplnění některé náležitosti převážně formální povahy. Zamítnutí naopak znamená, že soud se věcí zabýval meritorně a došel k závěru, že není možné návrhu žalobce vyhovět. Domnívám se, že zde měl být v české verzi zprávy Evropského parlamentu správně použit výraz „odmítnutí“, neboť odpovídá povaze úkonu jakožto důsledku nesplnění procesních podmínek.

Podávání zpráv

Evropský parlament navrhuje nové ustanovení, aby pět let po vstupu nařízení v platnost Komise Evropskému parlamentu a Radě předložila podrobnou zprávu o fungování řízení podle nařízení. Tato zpráva by měla obsahovat ekonomické vyhodnocení fungování řízení a vyhodnocení dopadu nařízení podle jednotlivých členských států, včetně analýzy poměru vynaložených prostředků k celkovému přínosu, pokud by došlo k eventuálnímu rozšíření na čistě vnitrostátní případy.

Evropský parlament dále navrhuje doplnit ustanovení, podle kterého v případě, kdy by zpráva ukázala, že řízení je nekomplikované, účinné a rentabilní a nabízí účinnou nápravu, Komise by mohla předložit Evropskému parlamentu a Radě návrh opatření, které by usnadnilo používání řízení o evropském platebním rozkazu v členských státech pro vnitrostátní případy. Komise by také mohla navrhnout nutné pozměňovací návrhy k tomuto nařízení, zejména s ohledem na zkušenosti získané při používání tohoto řízení v přeshraničních případech a na zkušenosti členských států, které je používaly pro vnitrostátní případy.

Evropský parlament tento návrh neodůvodňuje, avšak je patrné, že cílem tohoto ustanovení, vedle samotného vyhodnocení dopadů nařízení, má také být případné rozšíření působnosti nařízení na vnitrostátní případy. Lze se proto domnívat, že tento návrh je další součástí hledání kompromisu ohledně aplikace či ne-aplikace nařízení i na vnitrostátní vztahy.

Další obsah zprávy

Na jednotlivé pozměňovací návrhy navazuje vysvětlující prohlášení, kde Evropský parlament shrnuje své postoje k návrhu Komise. Evropský parlament především uvádí, že soudní spolupráce v občanských věcech je významným prvkem k zajištění prostoru svobody, bezpečnosti a práva, který je důležitý s ohledem na zvyšující se množství fyzických i právnických osob, které v rámci EU navazují vztahy s přeshraničním prvkem a které se díky tomu setkávají s obtížemi plynoucími z přeshraničního vymáhání svých práv, zejména plynoucích z neznalosti příslušných právních předpisů a souvisejících vysokých nákladů.

Evropský parlament dále uvádí, že právní nástroje, které byly v oblasti soudní spo-

lupráce přijaty, směřují ke sbližování hmotně právních i procesních předpisů za účelem usnadnění přístupu ke spravedlnosti a urychlení přeshraničního řešení sporů. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky přijatý ke konci roku 2005 zajišťuje zrušení řízení o formálním přezkumu a uznávání soudních rozhodnutí o nesporných nárocích vydaných v jiném členském státě. Evropský exekuční titul však představuje „jen“ evropský nástroj k vymáhání rozhodnutí vydaného podle národních procesních předpisů, zatímco řízení o evropském platebním rozkazu představuje první řízení, ve kterém se vydává evropské rozhodnutí podle evropského práva.

Evropský parlament se dále ve zprávě podrobně vyjadřuje k postoji Komise k využití evropského platebního rozkazu nejen v případech s přeshraničním prvkem ale i v případech čistě vnitrostátních. Komise tvrdí, že každý případ se v průběhu řízení může stát přeshraničním (například z důvodu nutnosti vykonat jej v jiném členském státě) či že zavedení efektivnějšího systému pro vymáhání přeshraničních pohledávek může narušit hospodářskou soutěž, když by byli znevýhodněni věřitelé ve vnitrostátních vztazích, kteří by takový prostředek k vymáhání svých pohledávek neměli, což je dle Komise v rozporu s principem zajištění spravedlivých podmínek pro všechny v EU.

Evropský parlament k uvedeným argumentům Komise ve zprávě uvádí, že mnoho členských států se staví odmítavě ke skutečnosti, že by měly přijmout evropský platební rozkaz i pro řešení čistě vnitrostátních případů i s poukazem na to, aby Komise nepřekračovala pravomoc jí svěřenou (i přestože se Komise domnívá, že svou pravomoc nepřesahuje – k tomu viz 4.3.1).

3.4.2 Stanovisko výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Evropský parlament do své zprávy připojil i samostatné stanovisko svého výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, který byl také požádán o vypracování stanoviska. Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci ve svém stanovisku ze dne 16. 6. 2005 vyzval výbor pro právní záležitosti, jako příslušný výbor, aby do své zprávy začlenil i návrhy výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci.

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci v odůvodnění svého stanoviska uvádí, že by měly být zváženy možnosti uplatnit navrhované řízení v přeshraničních

a vnitrostátních případech s tím, že členské státy by se mohly samy rozhodnout o omezení aplikovatelnosti nařízení pouze na přeshraniční případy. Výbor dále uvádí, že žalobce by měl předložit stručný popis alespoň jednoho důkazního prostředku, přičemž by spolu s návrhem předložil kopie příslušných dokumentů. Výbor doporučuje, aby byl zvážen i jednofázový model řízení. Výbor také zdůrazňuje, že evropský platební rozkaz vydaný v jednom členském státě by měl být přímo vykonatelný v jiném členském státě, aniž by bylo třeba zvláštního rozhodnutí o jeho uznání a vykonatelnosti v jiném členském státě.

V návaznosti na uvedené odůvodnění stanoviska výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci předložil řadu pozměňovacích návrhů. Nejdůležitější z nich uvádím ve 2 skupinách:

Pozměňovací návrhy přeformulované ve zprávě Evropského parlamentu

V pozměňovacím návrhu 1 výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci podobně jako výbor pro právní záležitosti navrhuje upravit preambuli nařízení s cílem zdůraznit, že jeho smyslem je podpora přeshraničního obchodu zjednodušením soudních řízení v přeshraničních sporech. Přestože ve zprávě byl tento pozměňovací návrh přeformulován, význam zůstal v zásadě zachován.

V pozměňovacím návrhu 7 výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci navrhuje vložit do nařízení nový článek požadující zprávu Komise, kterou by předložila pět let po vstupu nařízení v platnost Evropskému parlamentu a Radě a ve které by je informovala o uplatňování nařízení v praxi. V návaznosti na takovou zprávu by Komise měla navrhnout případnou novelizaci nařízení. Tento návrh byl převzat do zprávy Evropského parlamentu, avšak ve výrazně rozšířené podobě, jak je uvedeno výše v oddíle 3.4.1.

Pozměňovací návrhy převzaté do zprávy Evropského parlamentu

Pozměňovací návrhy 2 až 6 převzal výbor pro právní záležitosti do zprávy v prakticky nezměněné podobě, zpravidla i včetně jejich odůvodnění, proto zde v podrobnostech odkazuji na pozměňovací návrhy uvedené ve zprávě Evropského parlamentu.

Pozměňovací návrh 2 ve stanovisku je identický s pozměňovacím návrhem 2 ve zprávě Evropského parlamentu a týká se podpory používání automatizovaných informačních systémů.

Pozměňovacímu návrhu 3 ve stanovisku odpovídá pozměňovací návrh 3 zprávy Evropského parlamentu a uvádí, že evropský platební rozkaz by měl být vydán v co nejkratší době a celé řízení by mělo být dokončeno v tříměsíční lhůtě. Pozměňovací návrh 4 dle stanoviska odpovídá pozměňovacímu návrhu 5 dle zprávy Evropského parlamentu, který se týká omezení působnosti nařízení na přeshraniční spory.

Pozměňovací návrh 5 dle stanoviska odpovídá pozměňovacímu návrhu 11, podle kterého se má z důvodu umožnění používání automatizovaných informačních systémů upustit od popisu důkazních prostředků s tím, že žalobce pouze uvede, jaké typy důkazních prostředků má. Na první pohled nepatrný rozdíl spočívá v tom, že žalobce například pouze uvede, že má k dispozici písemnou smlouvu, z níž nárok vyplývá, a nebude tedy, jak původní úprava navrhovala, popisovat, co přesně smlouva obsahuje, neboť dle pozměňovacího návrhu soud nebude v rozkazním řízení zkoumat důkaz samotný.

Pozměňovací návrh 6 stanoviska byl do zprávy převzat jako pozměňovací návrh 21. Upravuje přímou vykonatelnost evropského platebního rozkazu v kterémkoli členském státě bez nutnosti zajistit prohlášení o vykonatelnosti a bez možnosti vznést námitky proti jeho uznání.

3.5 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV)

Současně s předložením návrhu Komise Evropskému parlamentu byl návrh na základě rozhodnutí Rady předložen i EHSV, neboť se jedná o záležitost sbližování právních předpisů týkajících se společného trhu. EHSV vydal stanovisko k návrhu nařízení o evropském platebním rozkazu dne 9. 2. 2005.

EHSV ve stanovisku uvádí, že schvaluje záměr Komise upravit řízení o evropském platebním rozkazu ve formě nařízení, neboť dle EHSV jedině forma nařízení odpovídá cíli vytvořit jednotný soudní prostor v EU, který si Komise klade v zelené knize i v některých dalších dokumentech.

Vzhledem k tomu, že EHSV ve svém stanovisku zahrnul i návrhy na změny spíše formálního charakteru, uvádím dále jen ty nejdůležitější či nejzajímavější návrhy.

EHSV dále uvádí, že vítá předložený návrh nařízení, v němž Komise přebrala většinu jeho připomínek k zelené knize[10].

Ve všeobecných připomínkách EHSV žádá Komisi, aby zvážila možnost rozšířit působnost nařízení pro celý Evropský hospodářský prostor[11].

EHSV za nejdůležitější požadavky, které měl ve vztahu k zelené knize, považuje rychlé vymáhání pohledávek a požadavek záruky ochrany práv žalované strany. EHSV konstatuje, že návrh vyváženě odráží oba požadavky, přesto EHSV upozorňuje, že je třeba dbát na to, aby podniky nevyužívaly platební rozkazy jako roušku pro méně správné postupy – například jako nátlak při vymáhání pohledávek vzniklých nedodržováním předpisů ochrany spotřebitelů. EHSV uvádí, že je rovněž třeba zajistit, aby platební rozkazy nebyly využívány jako záminka k převodům peněz pochybného původu nebo z trestné činnosti.

EHSV dále upozorňuje na možný problém používání evropského platebního rozkazu v případech souvisejících s agresivní či zavádějící reklamou v případech, kdy pak vymáhání pohledávek z toho plynoucích vede k nadměrnému zadlužování domácností, ačkoli obsahem uvedené agresivní či zavádějící reklamy bylo právě zamlčení skutečnosti, že v souvislosti s propagovaným výrobkem či službou může dojít k nadměrnému zadlužení spotřebitele.

Ohledně souběžného používání řízení o evropském platebním rozkazu spolu s dalšími stejnými postupy k témuž účelu stanovenými vnitrostátním právem se EHSV domnívá, že by měl existovat jen jeden platební rozkaz, a to evropský platební rozkaz dle předkládaného nařízení. EHSV uvádí, že z povahy věci musí být toto nařízení pokládáno za nejvhodnější pro danou situaci, neboť jinak by ztratilo svou legitimnost. EHSV v návaznosti na to také uvádí, že by v případě přijetí tohoto nařízení měly úpravy platebních rozkazů ve vnitrostátních právních řádech členských států pozbýt účinnosti.

Podobně radikální názory EHSV zastává ohledně otázky, zda by měl být evropský

[10]Připomínky byly publikovány v Úředním věstníku C 85 ze dne 8. 4. 2003.

[11]Evropský hospodářský prostor zahrnuje území členských států Evropské unie a dále Island, Lichtenštejnsko a Norsko.

platební rozkaz volitelný prostředek – EHSV se domnívá, že by měl být volitelným prostředkem pouze tehdy, pokud by existoval společný alternativní postup, ne pokud touto alternativou je národní platební rozkaz[12].

Poslední část stanoviska se věnuje konkrétním připomínkám, přičemž dále uvádím ty, které považuji za nejdůležitější, resp. ty, které směřují ke změnám původního návrhu, nikoli jen k jeho dílčímu zpřesnění:

3.5.1 Doručení bez potvrzení o převzetí žalovaným

EHSV se domnívá, že ustanovení o doručení evropského platebního rozkazu žalovanému[13] i bez potvrzení o doručení, „je-li adresa žalovaného dostatečně známa“, je příliš vágní. EHSV upozorňuje Komisi, že toto ustanovení by mohlo vést k případům velké právní nejistoty se škodlivými důsledky pro žalovaného. EHSV dále poukazuje i na skutečnost, že některé členské státy mají systém stanovení adresy pro doručování. V rámci takového systému může platit, že pokud je oznámení na takto určenou adresu doručeno, má se za to, že doručení řádně proběhlo, a proto není třeba potvrzení o doručení. EHSV se domnívá, že zřízení adresy pro doručování nesplňuje požadavek „adresa, která je s jistotou známa“. EHSV dále demonstrativně uvádí nepříznivé účinky, které mohou při doručování na „nesprávnou“ adresu nastat.

3.5.2 Účinky podání odporu, pokračování v řízení v případě podání odporu

EHSV uvádí, že z návrhu nařízení není zcela zřejmé, zda by v případě podání odporu[14] mělo řízení automaticky pokračovat v souladu s občanskoprávními předpisy členských

[12]Domnívám se, že tento závěr EHSV není přesný, protože národní úprava rozkazního řízení zpravidla není použitelná v přeshraničních případech, proto alternativou řízení o evropském platebním rozkazu ale běžné občanskoprávní řízení.

[13]Pro úplnost uvádím, že se ve stanovisku EHSV se problematika doručování vyskytuje na dvou místech: u „první fáze řízení“ a u „druhé fáze řízení“, neboť návrh předložený EHSV počítal s přijetím evropského platebního rozkazu ve formě dvoufázového modelu.

[14]Zde platí stejná připomínka jako v předchozí poznámce – připomínkovaný návrh obsahoval dvoufázové řízení, proto se i tato připomínka EHSV vyskytuje na dvou místech stanoviska podobně jako v případě doručování.

států, aniž by účastníci řízení museli vyvolat jakékoli další řízení. EHSV proto navrhuje, aby v rámci srozumitelnosti bylo v nařízení výslovně uvedeno, že k takovému pokračování dochází automaticky.

3.5.3 Právní zastoupení – zvážení povinného zastoupení

EHSV navrhl zvážení povinného zastoupení právníkem. Domnívá se totiž, že nepovinné právní zastoupení může být přípustné jen v případech, kdy je hodnota nároku či pohledávky dostatečně nízká a nemělo by smysl vynakládat další výdaje na právní zastoupení. EHSV poukazuje na to, že návrh nestanovuje stropy pro používání evropského platebního rozkazu, tedy toto řízení by mohlo být použito i pro vymáhání velmi vysokých pohledávek. EHSV zdůrazňuje, že nepovinné právní zastoupení by mohlo mít negativní dopad v případech, kdy je postavení sporných stran velmi nerovné, například spotřebitelé vůči podnikatelům, velké podniky proti malým apod. EHSV proto Komisi doporučuje, aby uvážila ustanovit povinné právní zastoupení v případech, kdy pohledávka přesahuje určitou stanovenou částku.

3.5.4 Formuláře – srozumitelnost, zejména po jazykové stránce

EHSV konstatuje, že používání formulářů může být efektivní, ale je třeba zajistit, aby sloužily svému účelu. EHSV si zejména klade otázky, jaké formuláře – tj. v jakém jazyce budou v konkrétním případě použity – formuláře v jazyce státu žalobce či žalovaného, případně, zda budou přeloženy do jazyka druhé strany a kdo bude odpovídat za přesnost překladu. EHSV také zmiňuje v té době platné nařízení o doručování soudních a mimosoudních písemností[15], které umožňuje adresátovi bez sankcí odmítnout přijetí písemnosti, je-li písemnost vyhotovena v jiném jazyce, než úředním jazyce členského státu adresáta nebo v úředním jazyce odesílajícího státu, pokud mu adresát rozumí. EHSV proto Komisi upozorňuje, aby zvážila co nejúčinnější způsoby využívání formulářů -

[15]Tj. nařízení Rady č. 1348/2000/ES ze dne 29. května 2000, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech. S účinností od 13. 11. 2008 nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1393/2007/ES ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady č. 1348/2000, které však ve zmíněném ohledu zachovává až na drobné odlišnosti stejný systém.

aby takové využívání formulářů bylo efektivní a nedocházelo naopak v důsledku jejich používání k průtahům v řízení.

EHSV Komisi rovněž informuje, že shledává všechny formuláře v navržené podobě, s výjimkou formuláře pro odpověď žalovaného, příliš komplikované na to, aby je mohly vyplnit osoby bez právního vzdělání. EHSV doporučuje Komisi, aby formuláře s ohledem na navrhované nepovinné právní zastoupení upravila, aby byly srozumitelné i pro osoby bez právního vzdělání.

3.6 Společný postoj Rady, sdělení Komise ke společnému postoji, pozměněný návrh

Komise na základě pozměňovacích návrhů Evropského parlamentu vypracovala pozměněný návrh, který byl publikován 7. 2. 2006. Dne 9. 2. 2006 byl předložen Radě. S ohledem na potřebu řady spíše technických oprav textu nemohla Rada přijmout nařízení ve znění navrženém Evropským parlamentem.

Rada dosáhla obecné vnitřní dohody o znění návrhu nařízení dne 21. 2. 2006. Rada přijala v zásadě všechny pozměňovací návrhy Evropského parlamentu, přičemž některé z nich jen zčásti, některé přijala, ale na základě konzultací s právníky přeformulovala. Proto v rámci spolurozhodovacího procesu Rada přijala dne 30. 6. 2006 tzv. společný postoj. Komise se vyjádřila ke společnému postoji Rady v souladu s ustanovením článku 251 odst. 2 alinea 3 Smlouvy ES a ve formě svého sdělení toto vyjádření zaslala Evropskému parlamentu 4. 7. 2006.

Z politických důvodů - nesouhlasu většiny členských států - společný postoj omezuje působnost evropského platebního rozkazu pouze na přeshraniční spory. Ačkoli Komise po projednání změn s Radou souhlasila s tímto omezením, ve sdělení ke společnému postoji Komise uvádí, že lituje omezení působnosti nařízení. Přestože Komise navrhovala alespoň vypustit slovo „členský“ (tj. členský stát) z vymezení státu, ve kterém má strana bydliště (sídlo), aby bylo možné nařízení používat v určitém rozsahu i ze strany účastníků řízení bydlících (sídlících) v jiném než členském státě, bylo od tohoto rozšíření působnosti nařízení upuštěno podobně jako od použití ve vnitrostátních případech.

Další výhrady Rady a Komise k pozměňovacím návrhům Evropského parlamentu se po obsahové stránce týkaly mimořádného přezkumu platebního rozkazu a jednotných formulářů. V případě mimořádného přezkumu platebního rozkazu po uplynutí lhůty pro podání odporu Evropský parlament zejména trval na tom, aby byl objasněn cíl navrhovaného přezkumu evropského platebního rozkazu ve výjimečných případech, zejména aby bylo uvedeno, že výjimečné případy zahrnují i situaci, kdy byly v návrhu uvedeny nepravdivé údaje. Komise k tomu konstatovala, že tyto případy mohou být do tohoto okruhu případů zahrnuty a že takový závěr je v souladu s diskusemi, které proběhly na Radě.

Evropský parlament ve zprávě také navrhoval zrušení přílohy nařízení s formulářem pro podání odporu. Komise naproti tomu poukazovala, že zajištění plného automatizovaného počítačového zpracování návrhu a navazujícího odporu je možné jen tehdy, budou-li existovat jednotné formuláře. Přijaté řešení v nařízení představuje v podstatě kompromisní variantu. Podle článku 16 odst. 1 nařízení o evropském platebním rozkazu je odpor možné podat na formuláři - čímž je zajištěno, že automatizované zpracování nebude u zpracování odporu zcela vyloučeno a bude technicky přípustné alespoň tam, kde se žalovaný rozhodl využít pro podání odporu formulář, který mu bude spolu s evropským platebním rozkazem doručen. Na druhé straně však žalovanému zůstala možnost odpor podat i v jakékoli jiné formě. Tento závěr vyplývá nejen z textu článku 16 odst. 1 nařízení(žalovaný může), ale i z bodu 23 preambule nařízení, kde se výslovně uvádí, že soudy vy měly přihlížet i k jiným formám odporu, jsou-li jasně vyjádřeny.

Součástí společného postoje Rady je pozměněný návrh nařízení, který se až na drobné úpravy od konečného schváleného textu nařízení příliš neliší.

3.7 Schválení konečného textu nařízení (druhé čtení v Evropském parlamentu, schválení Radou)

Po oznámení společného postoje Rady a sdělení Komise v červenci 2006 výbor pro právní záležitosti Evropského parlamentu zhodnotil společný postoj a vypracoval doporučení pro druhé čtení (říjen 2006).

Výbor pro právní záležitosti v doporučení konstatoval, že Rada dostatečně zohlednila

pozměňovací návrhy Evropského parlamentu, a navrhl soustředit se pouze na preambuli nařízení a úpravu formulářů. Proto Evropský parlament přijal pouze dva nepodstatné pozměňovací návrhy, které nemají zásadní vliv na podobu nařízení a se kterými Komise i Rada v prosinci 2006 souhlasily.

Takto schválená konečná verze nařízení byla podepsána předsedou Evropského parlamentu a předsedou Rady 12. 12. 2006 jako nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Nařízení se skládá z 32 recitalů v preambuli, 33 článků a 7 příloh.

Nařízení nabylo účinnosti 12. 12. 2008, s výjimkou článků 28 (informace o nákladech na doručení a výkon), 29 (informace týkající se soudní příslušnosti, přezkumných řízení, prostředků komunikace a jazyků), 30 (změny příloh) a 31 (výbor), které jsou účinné již od 12. června 2008.

Nařízení je závazné a přímo aplikovatelné ve všech členských státech Evropské unie s výjimkou Dánska, které se v souladu s článkem 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o založení Evropského společenství, přijímání Nařízení neúčastní, proto pro něj není závazné ani použitelné.

Kapitola 4

Obecné otázky komunitární úpravy platebního rozkazu

4.1 Platební rozkaz v kontextu budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva

Budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva bylo již jedním z cílů požadovaných tzv. Amsterodamskou smlouvou, která novelizovala Smlouvu ES a Smlouvu EU.

Jak uvádí Komise v důvodové zprávě k návrhu nařízení, budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva by v souladu se Smlouvou ES mělo znamenat zejména přijímání opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech. Tato opatření mají podle článku 65 (c) Smlouvy ES[1] představovat taková opatření, která slouží k odstranění překážek řádného fungování občanskoprávního soudního řízení. Bude-li to třeba, tak i prostřednictvím prosazování slučitelnosti příslušných předpisů upravujících

[1]Článek 65 Smlouvy ES zní: Opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem přijímaná podle článku 67, pokud je to nutné k řádnému fungování vnitřního trhu, zahrnují mimo jiné: a) zlepšení a zjednodušení: (i) systému mezinárodního doručování soudních a mimosoudních písemností, (ii) spolupráce při opatřování důkazů, (iii) uznání a výkonu soudních a mimosoudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech; b) podporu slučitelnosti kolizních norem platných v členských státech a předpisů pro řešení kompetenčních sporů; c) odstraňování překážek řádného průběhu občanskoprávního řízení, popřípadě podporou slučitelnosti úpravy občanskoprávního řízení v členských státech.

občanskoprávní soudní řízení v členských státech[2].

Evropská Rada v roce 1999 v Tampere vyzvala Komisi a Radu EU, aby připravily nové právní předpisy upravující takové prvky civilního řízení, které jsou třeba k zajištění bezproblémové soudní spolupráce a usnadnění přístupu ke spravedlnosti. Na seznamu otázek, kterých by se takové nové právní předpisy měly týkat, bylo řízení o platebním rozkazu výslovně zmíněno, a to jako zvláštní řízení pro rychlé a hospodárné vymáhání nesporných nároků, včetně zrušení řízení o uznání rozhodnutí v takových řízeních vydaných v případě jejich výkonu v jiném členském státě, než ve kterém byly vydány.

Program vzájemného uznávání rozhodnutí přijatý Radou 30. 11. 2000 jako jednu z priorit Společenství uvádí zrušení řízení o uznávání rozhodnutí[3] v případech nesporných nároků. Program vzájemného uznávání rozhodnutí v tomto kontextu poukazuje na to, že sbližování procesních předpisů může být předpokladem pro zrušení řízení o uznávání rozhodnutí. V důvodové zprávě k návrhu nařízení Komise zdůrazňuje, že již program vzájemného uznávání rozhodnutí uváděl zavedení zvláštního evropského rozkazního řízení jako možnou formu zrušení řízení o uznání. Komise v důvodové zprávě dále uvádí, že dle programu vzájemného uznávání rozhodnutí by se mohlo jednat o zvláštní

[2]Již v roce 1998 byl přijat tzv. Vídeňský akční plán Rady a Komise, který vyzýval k určení předpisů upravujících civilní řízení, jež je třeba sbližovat za účelem usnadnění přístupu občanů EU ke spravedlnosti, a dále k provedení průzkumu, zda je nutné přijmout dodatečná opatření ke zlepšení slučitelnosti civilních řízení.

[3]Řízení o uznávání rozhodnutí se někdy též označuje jako exequatur. Provedení takového řízení zpravidla bývá podmínkou pro výkon určitého rozhodnutí v jiném státě, než ve kterém bylo vydáno. Důvodem provádění takovýchto uznávacích řízení je tradičně obava státu, kde má k výkonu rozhodnutí dojít, aby nebylo vykonáno takové rozhodnutí, které by ve státě výkonu vydáno nebylo, pokud by případ rozhodovaly soudy tohoto státu. Tradičním argumentem proti uznání cizích rozhodnutí bývá tzv. výhrada veřejného pořádku, která se patrně nejvýrazněji projevuje v oblasti rodinného práva, zejména co se týče rozvodů manželství. V souvislosti s výkonem cizích rozhodnutí je pozoruhodná také skutečnost, že státy se všeobecně ani tak neobávají výkonu rozhodnutí vydaných někým, kdo není jejich vlastním orgánem, jako spíše výkonu rozhodnutí vydaných orgány jiného státu. Tradičně v tom lze spatřovat obavy států, aby cizí stát nerozšiřoval působnost svých orgánů na jejich vlastní území. Svědčí o tom i skutečnost, že o uznávání a výkonu rozhodčích nálezů bylo určité dohody na mezinárodní úrovni dosaženo již před několika desítkami let. V současné době pro řadu států závazná Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů byla uzavřena 10. června 1958 v New Yorku, přičemž pro Československo se stala závaznou v roce 1959. Svým obsahem dokonce nahrazuje starší Ženevský protokol o doložkách o rozsudím (z roku 1923) a Ženevskou úmluvu o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků (z roku 1927).

evropské unifikované nebo harmonizované rozkazní řízení[4]

Komise v důvodové zprávě k návrhu nařízení prohlašuje, že se rozhodla sledovat oba cíle, tj. zajistit vzájemné uznávání rozhodnutí pro nesporné nároky i vytvořit zvláštní evropské rozkazní řízení, ve kterém bude možné získat pravomocné rozhodnutí k vymáhání nesporného nároku.

Tyto dva cíle Komise uskutečnila prostřednictvím tzv. dvoustupňové strategie:

- první stupeň je zrušení řízení o uznání rozhodnutí v případě rozhodnutí o nesporných nárocích,
- druhý stupeň je vytvoření zvláštního řízení pro vymáhání nesporných nároků.

První stupeň Komise realizovala prostřednictvím nařízení o evropském exekučním titulu[5], a to stanovením určitých minimálních norem pro všechny exekuční tituly (vykonatelná rozhodnutí) o nesporných nárocích bez ohledu na povahu řízení, ze kterého vzešly. Navrhované řešení totiž předpokládá rychlý posun ke zrušení řízení o uznání pro všechny případy, pro které je typická absence skutečného sporu o podstatě a rozsahu nároku.

Zrušení řízení o uznání podle nařízení o evropském exekučním titulu je tedy podmíněno řadou minimálních procesních požadavků týkajících se doručování dokumentů, zejména způsobů doručování, lhůtou mezi doručením a přípravou obrany či řádného poučení žalovaného soudem. Soud, který takové předmětné rozhodnutí vydal, musí dodržení těchto požadavků potvrdit. Komise k tomu uvádí, že pouze dodržování takových požadavků může ospravedlnit omezení kontrol zachovávání procesních práv žalovaného (tzn. zrušení řízení o uznání) v členském státě, kde je rozhodnutí vykonáváno. Tento systém

[4]Rozdíl mezi evropskou unifikovanou a harmonizovanou úpravou spočívá v intenzitě sjednocení. Unifikovaná úprava zpravidla členským státům nedovoluje zavedení vlastních odchylek v úpravě, proto bývá zpravidla přijímána formou nařízení, které je přímo závazné ve všech členských státech. Harmonizovaná úprava bývá zpravidla přijímána prostřednictvím směrnic, které jsou pro členské státy závazné co do vymezeného cíle, ale je ponecháno na volbě členských států, jakými prostředky takového cíle dosáhnou. Státy tedy mají možnost upravit danou otázku tak, jak považují s ohledem na daný cíl za vhodné. Blíže například Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, Praha, C. H. Beck, 2006, 3. vydání.

[5]Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 805/2004/ES ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

„certifikace“ rozhodnutí se uskutečňuje prostřednictvím vícejazyčných standardních formulářů.

Druhý stupeň, tedy vytvoření zvláštního řízení pro vymáhání nesporných nároků, představuje řízení o evropském platebním rozkazu.

Komise v důvodové zprávě k návrhu nařízení uvádí, že výše uvedené dva stupně dvoustupňové strategie se nepřekrývají a není třeba se zabývat otázkou, jak odlišit oblast jejich působnosti. První stupeň, tedy evropský exekuční titul, se týká uznání a výkonu určitého rozhodnutí vydaného podle národních předpisů, přičemž předpokladem působnosti nařízení o evropském exekučním titulu je řádné doručení takového rozhodnutí v souladu s tímto nařízením. Druhý stupeň, tedy evropský platební rozkaz, se týká již samotné formy řízení, ve kterém je evropský platební rozkaz vydán - jde o zvláštní řízení zavedené evropským právním předpisem.

Komise v důvodové zprávě v návaznosti na výše uvedené dále zdůrazňuje, že evropský exekuční titul a evropský platební rozkaz si nejen nekonkurují, ale spíše se vzájemně doplňují. Dvoustupňová strategie je v řadě ohledů výhodnější, než by byl legislativní nástroj, který by spojoval oba stupně v jednom. Komise jako příklad uvádí, že tyto dva stupně umožňují širší záběr působnosti v oblasti zrušení řízení o uznání rozhodnutí, neboť při splnění požadavků nařízení o evropském exekučním titulu se automaticky uznávají všechna taková rozhodnutí bez ohledu na povahu a rozsah závazku, přičemž se nemusí jednat jen o rozhodnutí vydaná v rámci jednoho určitého řízení.

Cíle budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva, závěry zasedání Evropské rady v Tampere i společný program o vzájemném uznávání rozhodnutí a další jsou po dílčích úpravách návrhu nařízení Evropským parlamentem a EHSV zmíněny v preambuli schváleného textu nařízení.

4.2 Nesporné nároky

Přestože se slovní spojení nesporné nároky vyskytuje již v předchozím textu, je tento pojem pro nařízení o evropském platebním rozkazu natolik důležitý, že je vhodné věnovat mu zvláštní pozornost.

4.2.1 Pojem nárok a pohledávka

Nejprve se zastavme u samotného pojmu „nárok“, který se objevuje v české jazykové verzi nařízení. Většina z dokumentů, které přijetí nařízení předcházely, zpravidla není dostupná v českém jazyce, proto otázka hledání vhodného českého termínu vyvstala až v posledních fázích legislativního procesu před přijetím nařízení.

Německá jazyková verze uvádí výraz „Forderung“, což spíše znamená „pohledávka“, anglická verze uvádí „claim“, což může znamenat jak nárok tak pohledávku.

M. Knappová[6] uvádí, že pojem nárok znamená takové právo, které lze s úspěchem vymáhat u soudu. Soudnímu vymáhání práva, které není nárokem, sice a priori nic nebrání, ale úspěch není jistý. Úspěch ve věci závisí například na tom, zda žalovaný namítne promlčení práva tam, kde právo přestalo být nárokem v důsledku jeho promlčení. Vedle toho existují i případy, kdy právní řád právům z některých závazkových vztahů (například pro jejich aleatornost – tj. závislost určitého výsledku na náhodě) soudní ochranu neposkytuje, ačkoli dobrovolnému splnění takového závazku dlužníkem nebrání[7].

Na druhé straně je třeba podotknout, že i v případě uplatňování promlčených pohledávek u soudu je podle českého občanského soudního řádu možné, aby byl vydán platební rozkaz, neboť soud k promlčení přihlíží až k případné námitce promlčení, ke které by však mohlo dojít až v okamžiku, kdy se žalovaný o soudním vymáhání dozví, tedy zásadně nejdříve v okamžiku, kdy mu byl doručen platební rozkaz.

A. Winterová[8] uvádí, že na soud se může kdokoli obrátit s tvrzením, že mu svědčí určité právo, avšak zjištění, zda mu takové právo skutečně svědčí, je samotným předmětem řízení. Z toho plyne, že procesní předpis by neměl překračovat hranice hmotného práva a měl by připustit, aby žalobce mohl u soudu podat žalobu nejen za účelem vymáhání

[6]Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I., ASPI, 2002, 3. aktualizované vydání, str. 209.

[7]Například právo na výhry ze sázek a her podle § 845 občanského zákoníku nelze s úspěchem vymáhat u soudu, přičemž vymáhat nelze ani pohledávky z půjček, poskytnutých vědomě do sázky nebo hry. Takové výhry a pohledávky nelze ani platně zajistit. Stejně se posuzuje los. Uvedené však neplatí a soudní ochrana je poskytnuta, jde-li o výherní podnik, který provozuje stát nebo který byl úředně povolen (§ 846 občanského zákoníku).

[8]Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání, na str. 140-142 a 148-150.

pohledávky, která již není nárokem, ale obecně v případech, kdy žalobce tvrdí existenci určitého práva. Jiný přístup by totiž vedl k absurdním závěrům - pokud by procesní předpis jako podmínku podání žaloby požadoval skutečnou existenci nároku, znamenalo by to, že by žalobce v procesu měl vždy zvítězit, neboť jinak by mu vůbec nebylo umožněno, aby podal žalobu.

Jistě nebylo cílem rozhodovat otázku, zda žalobci skutečně přísluší tvrzené právo, již v okamžiku podání žaloby, resp. návrhu na vydání platebního rozkazu, a tak upírat věřitelům, jejichž pohledávka není nárokem, právo vymáhat svou pohledávku prostřednictvím evropského platebního rozkazu. Takový přístup by nejen mohl způsobit, že promlčené právo existující ve formě tzv. naturální obligace by nebylo potenciálně soudně vymahatelné vůbec (bez ohledu zejména na stanovisko žalovaného ohledně promlčení), ale navíc by byl takový způsob i velmi nepraktický – lze si těžko představit, jak by takové rozlišování případů, zda je uplatňované právo nárokem či nikoli, probíhalo v praxi.

Lze se proto domnívat, že výraz „nárok“ vychází z popisu předmětu žaloby, který uvádí například A. Winterová[9], ze kterého plyne, že tzv. „žalobním nárokem“ (též „procesním nárokem“) je nárok žalobcem v žalobě uplatňovaný, který musí být přesně obsažen v petitu. Dle uvedeného textu je nárok tím, co žalobce požaduje po žalovaném v žalobě, a ke zkoumání hmotněprávních souvislostí dochází až v průběhu řízení. Obdobně uvádí uvádí i H. Putzo k řízení o platebním rozkazu podle německého civilního procesního řádu - ZPO (k tomu blíže v kapitole 8)[10], že „nárokem“ (*Anspruch*)[11] se rozumí „procesní nárok“ (*prozessuale Anspruch*).

Z uvedených argumentů by tedy bylo terminologicky nejvhodnější při popisu hmotněprávních vztahů uvádět „pohledávka“ a při popisu procesněprávních vztahů uvádět „nárok“ ve smyslu „procesní“ či „žalobní“ nárok.

V této práci používám převážně výraz „nárok“, ačkoli se stále snažím uvádět výraz „pohledávka“ tam, kde jde o popis pouze hmotněprávních vztahů.

[9]Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání, na str. 211-212.

[10]Thomas, H., Putzo, H., Reichold, K., Hüßtege, R.: Zivilprozeßordnung, Mnichov, C. H. Beck‘sche Verlagsbuchhandlung, 1999, 22. přepracované vydání, str. 1091.

[11]Tj. nárokem, který lze uplatnit prostřednictvím platebního rozkazu.

Ve francouzské úpravě vnitrostátního řízení o platebním rozkazu (ve francouzském občanském soudním řádu - *Nouveau Code de procédure civile*) se naopak používá hmotněprávní terminologie (k tomu viz blíže v kapitole 7.), přičemž důsledně procesní teminologie se v této úpravě objevuje náhodně až pod vlivem nejnovějších novelizací.

4.2.2 Nesporný nárok, nárůst počtu řízení o nesporných nárocích

Jak je patrné z předchozích částí této práce, pojem nesporného nároku je pro evropský platební rozkaz klíčový. Nesporný nárok představuje takový nárok (resp. pohledávku věřitele), o kterém mezi věřitelem na dlužníkem není žádný spor, tj. dlužník zpravidla nijak nepopírá, že věřiteli skutečně něco dluží. Problém je „pouze“ v tom, že dlužník svůj závazek nechce či nemůže splnit. V posledních letech jsme svědky toho, že je takováto praxe stále častější. Důvody jsou nejrůznějšího druhu. V některých případech jde o cílenou snahu příznivě ovlivnit vlastní cash flow či některé ekonomické ukazatele, jinde jde o pouhou snahu si pro jistotu ponechat peněžní prostředky co nejdéle a použít je tam, kde budou věřitelé nejaktivnější.

Komise v zelené knize a v návaznosti na ní i v důvodové zprávě k návrhu nařízení uvádí, že značná část soudních řízení v členských státech není o snaze získat autoritativní nestranné rozhodnutí ve sporu o sporných skutkových nebo právních otázkách. Komise poukazuje na skutečnost, že ve stále rostoucím počtu soudních případů chybí jakýkoli skutečný spor a věřitel se obrací na soud pouze proto, aby získal vykonatelný (exekuční) titul, který mu umožní vymáhat svoji pohledávku prostřednictvím výkonu rozhodnutí, protože dlužník pouze nemůže nebo nechce svůj závazek splnit dobrovolně.

Komise nechala v roce 2000 provést studii ohledně existence zvláštních řízení směřujících k vymáhání drobných nároků. Součástí této studie byl také průzkum týkající se nesporných nároků a zvláštních procesních institutů v členských státech umožňujících jejich rychlejší vymáhání. Výsledky této studie byly prezentovány v závěrečné zprávě[12] ředitelky průzkumu Evelyne Serverin. Tato studie ukazuje, že (tam, kde jsou k dispozici srovnatelná data) objem nesporných pohledávek dosahuje v některých státech dokonce i více než 80% (Německo, Rakousko, Švédsko) ze všech případů řešených řádnými

[12]Des Procedures de traitement judiciares des demandes de faible importance ou non contestées dans les droits des Etats-Membres de l'Union Européenne, Cachan 2001.

nižšími civilními soudy.

S ohledem na výše uvedené Komise dále upozorňuje, že rychlé vymožení nesplněných pohledávek po splatnosti, jejichž oprávněnost není předmětem sporu, patří mezi nejdůležitější otázky ekonomického fungování Evropské unie. Právní řád, který věřiteli nezaručuje možnost domoci se rychlého vyrovnání nesporných pohledávek, může vést u dlužníků se špatnou platební morálkou k dojmu určitého stupně beztrestnosti, a z toho důvodu může dlužníky dokonce motivovat k úmyslnému oddalování plateb ve svůj prospěch[13]. Komise v této souvislosti také poukazuje na skutečnost, že opožděné platby jsou hlavním důvodem úpadku (příp. druhotné platební neschopnosti) podniků, zejména malých a středních, což vede také ke ztrátě pracovních míst. Účast ve zdlouhavém, těžkopádném a nákladném soudním řízení i v případě vymáhání nesporných nároků tyto nepříznivé ekonomické důsledky ještě více zhoršuje.

Komise v důvodové zprávě i v zelené knize uvádí, že takový stav je výzvou pro právní řády členských států. Z uvedeného důvodu je důležité, aby byly v co nejrannějším stádiu řízení odlišeny skutečně sporné případy od těch, ve kterých žádný „skutečný spor“ neexistuje. Toto rozlišení je důležité, aby mohly být omezené zdroje přidělené soudům efektivně využity. Takové rozlišování soudům umožní se více věnovat kontroverzním případům a zejména rozhodovat o nich v přiměřeném časovém horizontu, protože případy nesporných nároků je nebudou zatěžovat více, než je pro zachování procesních práv obou stran nezbytně nutné. Komise však dále zdůrazňuje, že tohoto žádoucího výsledku může být dosaženo, pouze pokud je pro případy nesporných pohledávek k dispozici rychlé a efektivní řízení představující ulehčení pro soudy, které zároveň pozitivně preventivně ovlivňuje platební morálku dlužníků. Komise uzavírá, že z toho důvodu je, s ohledem na množství nesporných pohledávek vymáhaných soudní cestou, existence procesních institutů zajišťujících efektivní rozhodování zásadním faktorem ovlivňujícím fungování justičního systému jako celku.

[13]Výsledky studie provedené na žádost Komise již v roce 1994 („European Late Payment Survey“, Intrum Justitia) ukazují, že úmyslně zadržované platby v Evropské unii představují odhadem až 35% plateb. Komise na tuto skutečnost poukazuje i ve svém sdělení Radě a Evropskému parlamentu zabývajícím se možnostmi dosažení vyšší efektivity při získávání a výkonu rozsudků v Evropské unii, a to opět v souvislosti s problematikou použití rozkazního řízení v přeshraničních případech. Dokument je k dispozici v Úředním věstníku C 33, 31. 1. 1998, str. 3, odstavec 38.

4.2.3 Řešení přijatá v členských státech, použití takových řízení na přeshraniční případy

Komise v zelené knize i v důvodové zprávě k návrhu nařízení dále uvádí, že všechny členské státy se pokoušejí vypořádat s otázkou hromadného vymáhání nesporných pohledávek prostřednictvím svých soudů, vždy s přihlédnutím k národním specifikům v rámci národních procesních systémů a tradic. S ohledem na tyto aspekty se řešení přijatá v jednotlivých členských státech často významně odlišují, a to jak v procesních otázkách technického charakteru, tak v jejich možné efektivnosti.

Komise v zelené knize a v důvodové zprávě k návrhu nařízení zkoumala úpravu řízení o platebním rozkazu v tehdejších členských státech[14]. Komise zjistila, že v některých členských státech se zvláštní řízení o platebním rozkazu velmi osvědčilo jako cenný prostředek k zajištění rychlého a hospodárného vymáhání pohledávek, které nejsou dlužníkem zpochybňovány. Na druhé straně komise uvádí Belgii jako příklad státu, kde se řízení o platebním rozkazu netěší příliš velké oblibě, zejména z důvodu určitých strukturálních vad úpravy – například v důsledku požadavku, aby platebnímu rozkazu předcházelo formální oznámení apod.

Komise ve své analýze v zelené knize a v důvodové zprávě k nařízení také uvádí, že v některých členských státech bylo řízení o platebním rozkazu do právních řádů zavedeno jako novinka teprve relativně nedávno: V Portugalsku v roce 1993 a ve Španělsku v roce 1999. Komise v návaznosti na takový vývoj dovozuje stoupající oblibu platebního rozkazu a ocenění výhod platebního rozkazu.

Komise došla v zelené knize k závěrům, že řízení o platebním rozkazu se v jednotlivých členských státech značně liší i v základních aspektech, jako jsou rozsah použitelnosti, určení orgánu oprávněného platební rozkaz vydat, hmotněprávní požadavky na získání příznivého rozhodnutí. Ale i přes nastíněné rozdíly Komise nachází tyto sjednocující znaky rozkazního řízení:

- platební rozkaz se vydává na žádost žalobce (neplatí zcela přesně například v České republice, kde sice je platební rozkaz zpravidla vydáván na návrh žalobce,

[14]V roce 2002 bylo členy Evropské unie 15 států, přičemž právní řády 11 z nich upravují řízení o platebním rozkazu. Komise v zelené knize uvedla, že právní řády Nizozemí, Velké Británie, Dánska a Irska zvláštní řízení o platebním rozkazu neznají.

ale soud může podle § 172 odst. 1 občanského soudního řádu platební rozkaz vydat i bez takového návrhu,

- platební rozkaz vydává soud, výjimečně i jiný příslušný orgán (v České republice, ve Francii i v Německu je příslušným orgánem soud),
- platební rozkaz jako rozhodnutí ve věci je vydáno tzv. ex parte - tj. bez slyšení stran a bez jakékoli možnosti žalovaného se účastnit nebo řízení v tomto stadiu ovlivnit,
- rozhodnutí ve formě platebního rozkazu je doručeno žalovanému s výzvou, aby rozhodnutí akceptoval a splnil, co se mu ukládá, nebo aby rozhodnutí v určité lhůtě stanoveným způsobem napadl, přičemž tento „způsob napadení“ zpravidla pouze znamená jednoduchou odpověď s tím, že v řadě států nemusí být v tomto stadiu řízení žalovaným ani uvedeno, z jakých důvodů rozhodnutí napadá (toto platí i v České republice, přičemž odůvodnění odporu je sice předepsanou náležitostí, avšak absence odůvodnění nezpůsobuje neúčinnost odporu[15]),
- pokud žalovaný nijak nekoná, platební rozkaz nabude právní moci a stává vykonatelný,
- pokud žalovaný podá odpor, případ bývá převeden do řádného občanskoprávního řízení – proto možnost zahájit řádné sporné řízení závisí na adresátovi platebního rozkazu, tedy žalovaném.

Komise v důvodové zprávě k návrhu nařízení poukazuje na to, že poslední aspekt je charakteristickým prvkem řízení o platebním rozkazu: jde o přesun odpovědnosti na žalovaného. Ochrana jeho procesních práv spočívá v jednoduché příležitosti žalovaného zamezit vzniku vykonatelného rozhodnutí.

[15]Zajímavé je v tomto ohledu uplatnění tzv. kvalifikované výzvy podle § 114b občanského soudního řádu, k tomuto institutu viz blíže v 1.2.6.

4.3 Vytvoření zvláštní úpravy vymáhání nesporných nároků na komunitární úrovni

Komise se v zelené knize a v důvodové zprávě k návrhu nařízení vyjadřuje také k otázce nutnosti úpravy řízení o platebním rozkazu na komunitární úrovni. Je třeba podotknout, že Komise tuto otázku pojímá velmi široce. Dle mého názoru tím i částečně překračuje meze svých pravomocí, které jí komunitární právo poskytuje.

V první řadě Komise zdůrazňuje, že v situaci, kdy roste počet přeshraničních případů, ve kterých neexistuje žádný skutečný spor o předmětné pohledávce, je nadále neudržitelné ponechat vymáhání takových pohledávek pouze na zdlouhavém a nákladném řádném občanskoprávním řízení. Vedle obecných problémů se zdlouhavostí civilního řízení musí věřitelé v přeshraničních případech čelit i dalším komplikacím. Tyto komplikace představují mimo jiné:

- neznalost právního řádu členského státu, kde je třeba soudní řízení vést, a s tím související potřeba konzultovat věc s právníkem,
- časově náročné doručování soudních písemností účastníkům řízení do jiných členských států, než kde se řízení koná,
- výdaje spojené s pořizováním překladů soudních písemností.

Komise sice uvádí, že tyto problémy jsou typické pro všechny přeshraniční soudní případy bez ohledu na spornou nebo nespornou povahu předmětu sporu, avšak na druhé straně poukazuje na skutečnost, že rozdíl mezi rychlým vymáháním pohledávek v čistě vnitrostátních vztazích a průtahy a nákladnost v řízeních, kde jsou účastníci usazeni v různých členských státech, dosahuje neúnosných rozměrů zvláště v případě, kdy oprávněnost předmětné pohledávky nebyla žalovaným ani napadnuta.

Komise dále upozorňovala, že za takových podmínek jsou v přeshraničních vztazích zvýhodněni dlužníci se špatnou platební morálkou, proto mohou být ekonomické subjekty odrazovány od rozšiřování své činnosti za hranice svého členského státu, čímž dochází k omezení ekonomických vztahů mezi členskými státy a k nepříznivému působení na vnitřní trh. Komise také poukazovala na okolnost, že ani existence efektivních národních prostředků k vymáhání nesporných pohledávek v jednotlivých členských

státech nemusí vést k významnému zlepšení situace[16]. Rozdíly mezi národními úpravami a jejich neznalost zahraničními věřiteli stále představuje významnou překážku v přeshraničních vztazích, proto by harmonizovaný evropský platební rozkaz mohl za takových podmínek výrazně usnadnit přístup ke spravedlnosti.

Může to být překvapující, ale i mezi jednotlivými národními úpravami něčeho na první pohled tak jednoduchého, jako je řízení o platebním rozkazu, existuje řada odlišností a často i nečekaných nástrah[17], proto lze předpokládat, že u standardního soudního řízení bude takových odlišností existovat ještě více.

4.3.1 Přeshraniční a vnitrostátní případy, přeshraniční význam případu

Přestože již byla problematika přeshraničního případu zmíněna v předchozím oddíle, bylo by vhodné se tímto pojmem blíže zabývat v souvislosti s popisem úvah Komise, jakou působnost by nařízení o evropském platebním rozkazu mělo mít.

Komise v důvodové zprávě vyjadřuje domněnku, že by omezení použitelnosti zvláštního evropského řízení o platebním rozkazu pouze na přeshraniční případy bylo nejen nevhodné ale také kontraproduktivní.

Komise v důvodové zprávě k nařízení tuto domněnku široce analyzuje a uvádí, že Smlouva ES v článku 65 dává ES legislativní pravomoci v oblasti soudní spolupráce v občanskoprávních věcech, které mají přeshraniční význam, a to v rozsahu, který je nezbytný pro zajištění fungování vnitřního trhu. Komise v této souvislosti vyjadřuje odvážnou myšlenku, že předpokladem pravomoci ES je přeshraniční význam

[16]Často dokonce ani není možné použít platební rozkaz ve vztahu k zahraničním subjektům – například v Rakousku, Belgii, Itálii a Lucembursku. Podobně je tomu i v České republice, kde sice není a priori zakázáno použít platební rozkaz proti zahraničnímu subjektu, ale platební rozkaz není možné vydat v případech, kdy je třeba platební rozkaz doručit do zahraničí (§ 172 odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu).

[17]Z hlediska českého právníka, který není na takové důsledky zvyklý považuji za záludnou například úpravu platebního rozkazu přisuzující jen část nároku podle francouzského řízení o platebním rozkazu. Podle této úpravy je totiž možné, aby soud platebním rozkazem přisoudil jen část nároku (nelze-li přisoudit celý), přičemž stane-li se takový částečný platební rozkaz pravomocný, není možné zbývající platebním rozkazem nepřisouzenou část vymáhat. K tomu viz blíže v 7.7 a 7.8.

určitého institutu. Dle Komise tento přeshraniční význam neznamená, že by právní předpisy, které by byly v rámci takové pravomoci přijaty, mohly být použitelné pouze v přeshraničním soudním řízení, tj. v případech s konkrétním přeshraničním prvkem. Komise tedy rozlišuje mezi soudním řízením s přeshraničním prvkem (tj. přeshraničním případem) a případem, který (bez ohledu na to, zda je přeshraniční či není) má přeshraniční význam. Z těchto úvah Komise lze usuzovat, že takovým případem s přeshraničním významem pak dle mínění Komise může být za určitých okolností prakticky jakýkoli vnitrostátní případ(!)

Komise v návaznosti na právě uvedenou argumentaci z článku 65 Smlouvy ES dovozuje, že je možné, aby byly na komunitární úrovni přijaty právní předpisy, které upravují více než jen přeshraniční soudní řízení. Společný právní nástroj, který se vztahuje na přeshraniční i vnitrostátní případy, může dle mínění Komise významně ovlivnit fungování vnitřního trhu. Tento vliv by spočíval zejména v zásadním ekonomickém dopadu takového nástroje na vymáhání nesporných nároků. Věřitelé by totiž nebyli zatěžováni různorodostí národních úprav při vymáhání vnitrostátních nároků, tedy mohli by prakticky všechny své nesporné nároky napříč ES vymáhat prostřednictvím stejného právního nástroje. Z tohoto dopadu Komise dovozuje, že taková právní úprava by měla dostatečně přeshraniční význam ve smyslu článku 65 Smlouvy ES.

V zelené knize a v důvodové zprávě k návrhu nařízení Komise k možné použitelnosti evropské úpravy i v čistě vnitrostátních vztazích dále uvedla, že rozlišení mezi přeshraničním a vnitrostátním případem může být složitější, než se na první pohled může zdát. Komise poukázala na to, že za určitých okolností může být stejný případ posuzován jako přeshraniční a jindy jako čistě vnitrostátní, pokud obsahuje prvky, které jej váží k právním řádům více států. Komise proto také upozornila, že může být v konkrétním případě obtížné rychle určit, zda jde o přeshraniční či vnitrostátní případ, což za okolnosti, že řízení o evropském platebním rozkazu má přispět k urychlení a zjednodušení vymáhání nesporných nároků, rozhodně k urychlení ani zjednodušení nepřispěje. Komise zdůraznila, že by takové zkoumání o použitelnosti evropské úpravy muselo být zkoumáno v každém případě, když by se případ týkal právních řádů více států.

V této souvislosti Komise upozornila, že je nedostatečné, aby byl vytvořen zvláštní efektivní nástroj k vymáhání pohledávek – evropský platební rozkaz, který by byl použitelný pouze v případech s mezinárodním rozměrem, zatímco žalobcům v čistě vni-

trostátních případech by mohly zůstat k dispozici pouze běžné nákladné občanskoprávní procesní nástroje, které by neodpovídaly jejich oprávněným potřebám. Uvedený nepoměr s ohledem na efektivnost procesních prostředků, které mají k dispozici věřitelé z různých členských států k vymožení svých nesporných nároků, může mít přímý nepříznivý vliv na řádné fungování vnitřního trhu. Strany soudního řízení nebudou mít totiž přístup k prostředkům stejné úrovně ochrany. Společnost působící v členském státě, kde právní systém poskytuje rychlé a efektivní vymáhání nároků, má podstatnou konkurenční výhodu před společností, která působí ve státě, jehož právní řád takové efektivní právní prostředky neposkytuje.

S ohledem na to Komise také poukázala na skutečnost, že takové rozdíly mohou mít mimo jiné za následek, že občané EU budou odrazováni od výkonu svých práv svobody usazování se v jiných členských státech podle Smlouvy ES. Proto Komise považuje za užitečné umožnit použití řízení o evropském platebním rozkazu v přeshraničních i v čistě vnitrostátních případech.

V konzultacích dle zelené knihy představovala otázka použitelnosti navrhované úpravy na přeshraniční a vnitrostátní případy jednu z nejdiskutovanějších otázek. V rámci konzultací byly počty odpovědí z táborů příznivců i odpůrců aplikace evropské úpravy ve vnitrostátních vztazích vyrovnané. Mezi odpůrce použití evropského nařízení ve vnitrostátních vztazích patřily především jednotlivé členské státy. Uváděly, že není třeba rozšiřovat působnost evropského nařízení na čistě vnitrostátní případy či že k takové úpravě ES nemá dostatečné pravomoci. Naopak podnikatelské subjekty či jejich zástupci se spíše přiklonili k univerzální použitelnosti evropské úpravy, zejména z důvodu, že značně usnadní vymáhání pohledávek.

Jak bylo již uvedeno výše v části 3.4, Evropský parlament ve své zprávě nesouhlasil s návrhem Komise, aby byla evropská úprava rozkazního řízení použita i ve vnitrostátních případech. Výbor pro právní záležitosti, který byl v rámci Evropského parlamentu příslušným výborem k projednání návrhu nařízení, proto navrhuje, aby byla působnost nařízení omezena jen na přeshraniční případy.

Evropský parlament k argumentům Komise k otázce využití evropského platebního rozkazu nejen v případech s přeshraničním prvkem ale i v případech čistě vnitrostátních ve zprávě Evropského parlamentu zdůraznil, že mnoho členských států se staví odmítavě k přijetí evropského platebního rozkazu i pro řešení čistě vnitrostátních případů. Mnoho

z nich se vyjádřilo již v rámci konzultací k zelené knize, že by Komise neměla překračovat pravomoc jí svěřenou a neměla by z článku 65 Smlouvy ES dovozovat pravomoci, které jí členské státy nezamýšlely udělit. S ohledem na tyto skutečnosti se Evropský parlament pokoušel hledat kompromisy.

V rámci požadavku omezení použitelnosti nařízení v přeshraničních případech Evropský parlament považuje za nutné do nařízení doplnit ustanovení definující přeshraniční případ. Přeshraničním případem by měl být případ, kdy věřitel a dlužník mají v okamžiku předložení návrhu na vydání platebního rozkazu stálé nebo obvyklé bydliště v různých členských státech. Pro úplnost uvádím, že slova „věřitel“ a „dlužník“ se později pod vlivem připomínek EHSV přeměnily ve „strany“, „žalobce“ a „žalovaného“, zejména s poukazem na to, že jde o procesní předpis, a proto by měl používat procesní a nikoli hmotně právní terminologii.

Evropský parlament v návaznosti na toto omezení na přeshraniční případy navrhl, aby se stálé bydliště určovalo podle nařízení Brusel I s tím, že by rozhodným okamžikem pro určení, zda se jedná o přeshraniční případ, byl okamžik podání návrhu soudu[18]

Evropský parlament navrhl omezit působnost nařízení pouze na přeshraniční případy, ale nerezignoval na myšlenku, že by nařízení mělo ovlivňovat národní právní úpravu. V souladu s tím navrhl vložit do nařízení větu o tom, že by nařízení o řízení o evropském platebním rozkazu mělo sloužit jako vzor pro národní zákonodárce, zejména ve státech, kde zkrácená rozkazní řízení ještě neexistují.

Veden podobným záměrem Evropský parlament také navrhl možnosti opt-in pro členské státy a soukromé osoby. Možnost opt-in pro členské státy znamená možnost, aby se individuálně rozhodly, zda chtějí řízení o evropském platebním rozkazu používat i ve vnitrostátních případech, tím by tedy působnost nařízení individuálně rozšířily.

Kromě možnosti opt-in pro členské státy Evropský parlament navrhl i možnost opt-in pro soukromé osoby. Tato možnost by spočívala v tom, že by se soukromé osoby mohly výslovně dohodnout, že řízení o evropském platebním rozkazu uplatní na jiné než přeshraniční případy.

[18]Jde o tzv. princip perpetuatio fori, který se uplatňuje i v českém občanském soudním řádu a který znamená, že rozhodné jsou okolnosti v době podání návrhu a k případným pozdějším změnám se již nepřihlíží. Blíže viz například Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání.

V pozměněném návrhu nařízení Komise odmítla přijmout vymezení přeshraničního případu, jak navrhoval Evropský parlament. Komise zdůraznila, že odkaz na „členský stát“, pokud jde o bydliště nebo místo obvyklého pobytu stran[19], omezuje použití nařízení proti žalovaným s bydlištěm nebo místem obvyklého pobytu mimo EU tam, kde jsou podle nařízení Brusel I příslušné rozhodovat soudy na území EU. S ohledem na to Komise v pozměněném návrhu nařízení vypustila slovo „členský“, tj. přeshraničním případem se pro účely nařízení má rozumět případ, kdy má alespoň jedna ze stran bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném státě, než je členský stát, ve kterém sídlí soud.

Ve společném postoji Rady k návrhu nařízení se jako nejvýznamnější odlišnost od pozměněného návrhu Komise uvádí právě problematika přeshraničních případů. Po projednání otázky v Radě bylo do návrhu nařízení slovo „členský“ opět vráceno. Komise ve společném postoji Rady a Komise uvedla, že lituje omezení působnosti nařízení na případy, kdy mají obě strany bydliště nebo místo obvyklého pobytu ve stejném členském státě.

4.3.2 Evropský platební rozkaz z hlediska principů subsidiarity a proporcionality

Principy subsidiarity a proporcionality patří k nejdůležitějším zásadám fungování ES.[21]

Komise v důvodové zprávě návrh nařízení odůvodňuje s ohledem na principy subsidiarity a proporcionality. V případě principu subsidiarity Protokol ke Smlouvě ES č. 30 o používání principů subsidiarity a proporcionality vypracování takového odůvodnění

[19]Přestože se ve schváleném textu nařízení vyskytuje pouze výraz „bydliště“, stejně jako v nařízení Brusel I, například v pozměněném návrhu nařízení se uvádí sídlo. Tato otázka je problematická zejména proto, že například v anglické verzi se používá výraz „domicile“, který ne zcela přesně odpovídá našemu bydlišti, a v německé verzi „Wohnsitz“, což znamená jak bydliště tak sídlo. Nařízení Brusel I uvádí pod legislativní zkratkou „bydliště“ (článek 60 nařízení Brusel I) i sídlo právnických osob. Přestože je v českém právním prostředí neobvyklé používat výraz „bydliště“ ve spojitosti s právnickými osobami, nevyplývá-li z kontextu něco jiného, bude výraz „bydliště“ této práci dále používán v rozšířeném významu podle nařízení Brusel I, který zahrnuje také „sídlo“. M. Pauknerová[20] doporučuje používat „bydliště“ i u jiných než fyzických osob. Blíže také v 5.4.1.

[21]Blíže k těmto zásadám například Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, Praha, C. H. Beck, 2006, 3. vydání, str. 92-94.

Komisi výslovně ukládá.

Základní ustanovení o principu subsidiarity je obsaženo v článku 5 odst. 2 Smlouvy ES. Tento princip je důležitý z hlediska řešení pozitivních konfliktů dělených pravomocí. Princip subsidiarity znamená, že v oblastech nespadajících do výlučné pravomoci ES vyvíjí činnost pouze tehdy a do té míry, pokud sledovaných cílů nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto jich z důvodu jejich rozsahu či účinků může být lépe dosaženo na úrovni ES. Princip proporcionality znamená vhodnost ve smyslu poměřování podle prognózy, nezbytnost ve smyslu potřebnosti a přiměřenosti ve smyslu použití nejméně zatěžujících prostředků a adekvátnost pro dosažení cílů Smlouvy ES.

Amsterodamská smlouva připojila k Smlouvě ES již zmíněný Protokol č. 30, který má napomoci zejména definici principu subsidiarity a řešení konfliktů pravomocí mezi ES a členskými státy. Tento protokol předně zdůrazňuje, že princip subsidiarity se nevztahuje na výlučnou pravomoc ES, která principem subsidiarity nemůže být zpochybněna. Princip subsidiarity ale na druhou stranu nezakládá pravomoc ES tam, kde pro to není výslovný právní základ, proto princip subsidiarity spíše působí jako výkladové pravidlo existující pravomoci. K realizaci nikoli výlučných pravomocí ES však může podle principu subsidiarity docházet jen ve smyslu cílů Smlouvy ES. Protokol k tomu, aby činnost ES byla odůvodněna, vyžaduje současné splnění dvou podmínek, přičemž jejich splnění musí být doloženo kvalitativními, případně i kvantitativními údaji. Tyto dvě podmínky jsou také někdy nazývány komparativní test účinnosti[22] a spočívají ve zjištění, zda členské státy mají prostředky k dosažení daných cílů a zda řešení nabízené ze strany ES je účinnější.

Komise v důvodové zprávě k návrhu nařízení uvádí, že zavedení jednotného evropského řízení pro rychlejší získávání vykonatelných rozhodnutí o nesporných nárocích nemůže být dostatečně realizováno na úrovni jednotlivých členských států. Současně také zdůrazňuje, že tohoto cíle může být dosaženo pouze na úrovni ES.

Přes výhrady členských států v rámci konzultací k zelené knize ohledně použitelnosti evropské úpravy i ve vnitrostátních případech, Komise v důvodové zprávě trvá z důvodů blíže popsaných v 4.3.2 na tom, že předkládaný návrh je zcela v souladu s principem

[22]Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, Praha, C. H. Beck, 2006, 3. vydání, str. 93.

proporcionality, neboť dle mínění Komise je přísně omezen na aspekty nutné k dosažení cíle zavedení jednotného evropského řízení pro rychlejší získávání vykonatelných rozhodnutí o nesporných nárocích.

Možnému nařčení z překračování pravomocí však Komise čelí zejména zdůrazněním okolnosti, že navrhovaná úprava má být alternativní, tj. nijak neunifikuje ani neharmonizuje právo v jednotlivých členských státech, ale pouze jde o dodatečnou alternativu vymáhání nesporných nároků.

4.3.3 Forma nařízení jako vhodný pramen sekundárního práva

Komise v zelené knize i v důvodové zprávě věnuje prostor diskusi nad výběrem vhodného pramene práva – vhodného legislativního nástroje pro zavedení řízení o evropském platebním rozkazu: tedy otázce volby mezi dvěma formami sekundárních pramenů práva ES se všeobecnou závazností: směrnicí a nařízením.

Směrnice je forma pramene sekundárního práva ES, který je závazný pouze pro členské státy ES, a to ohledně výsledku, kterého mají členské státy dosáhnout, přičemž volba formy a prostředků je ponechána na členských státech. Již v zelené knize Komise uvádí, že úprava evropského rozkazního řízení ve formě směrnice by se patrně omezila jen na základní principy a ponechala by členským státům prostor upravit řízení podle jejich vlastních potřeb. To by znamenalo štěpení úpravy a vytrácel by se cíl spočívající v právní jistotě potenciálních „uživatelů“ evropského platebního rozkazu, že tato právní úprava je v rámci celého ES shodná, proto jim nevznikají nadbytečné náklady. Komise nevýhody směrnice spatřuje dále v tom, že by mohla znamenat nahrazení předchozího národního systému, o což Komise v rámci sledování cílů ES neusiluje. Na druhou stranu by směrnice mohla vést k mnohem propracovanější a efektivnější právní úpravě.

Nařízení je formou pramene sekundárního práva ES, která je přímo závazná ve všech členských státech. Ze své podstaty nařízení v porovnání se směrnicí jakožto přímo závazné nedává členským státům žádný nebo jen minimální prostor pro úpravy. Na druhou stranu i v případě nařízení mohou některé otázky zůstat vědomě neupraveny a záměrně ponechány pro vnitrostátní úpravu[23].

[23]S takovou vnitrostátní úpravou počítá například nařízení Rady č. 2157/2001/ES ze dne 8. října 2001 o statutu Evropské společnosti.

Jak Komise zdůraznila již v souvislosti s principem subsidiarity (viz 4.3.2), jednotné evropské řízení by nemělo nutně znamenat nahrazení národního právního řádu, který může být v konkrétním členském státě velmi efektivní – naopak, takový systém může zdárně existovat jako další možnost vedle stávajících národních prostředků vymáhání nesporných nároků.

V rámci konzultací k zelené knize (viz 3.2.2) se stanoviska dotčených osob lišila. Navíc poukazovaly na skutečnost, že vhodný pramen práva může být určen až poté, co budou jasně vymezeny základní vlastnosti evropské úpravy. Co do počtu stanoviska přiklánějící se k formě směrnice převyšovala stanoviska přiklánějící se k formě nařízení. Příznivci směrnice zejména uváděli, že směrnice zajišťuje vyšší flexibilitu a možnost prostřednictvím minimálních požadavků přizpůsobit národní procesní předpisy, a tím zaručit provázanost evropské úpravy s procesními předpisy členských států. Příznivci nařízení naopak uváděli, že pouze prostřednictvím nařízení lze v členských státech zajistit jednotné používání evropské úpravy.

I přes hlasy příznivců směrnice se Komise v souladu s výše popsanými úvahami rozhodla upřednostnit formu nařízení jako lépe odpovídající cílům navrhované úpravy, jak naznačila již v zelené knize.

V dalším průběhu přijímání nařízení již proti volbě upravit evropské rozkazní řízení ve formě nařízení nebyly vzneseny námitky. EHSV ve svém stanovisku (viz 3.5) k návrhu nařízení dokonce uvádí, že rozhodnutí Komise upravit řízení o evropském platebním rozkazu ve formě nařízení plně podporuje.

Domnívám se, že za situace, kdy Komise usilovala o zavedení jednotného řízení, které je však jen alternativou k prostředkům poskytovaným předpisy právních řádů jednotlivých států, je logické rozhodnutí, že by tato úprava měla být přijata ve formě nařízení. Jen forma nařízení umožní potřebnou unifikaci úpravy a na druhé straně tím, že jde „jen“ o alternativu, nemusí forma nařízení vzbuzovat v členských státech takové obavy o narušení vlastního právního řádu, neboť původní vnitrostátní úprava zůstává v tomto případě zachována.

Kapitola 5

Vlastnosti evropského platebního rozkazu

5.1 Podstata evropského platebního rozkazu – analýza modelů platebního rozkazu

Komise si již v zelené knize kladla za cíl rozvinout širokou diskusi o možném přístupu k tvorbě zvláštního jednotného nebo harmonizovaného řízení o evropském platebním rozkazu. Proto podrobně posuzovala jednotlivé prvky řízení, zejména podle existující právní úpravy a zkušeností s takovým řízením v jednotlivých členských státech.

S určitou mírou zjednodušení se v členských státech vyskytují dva „základní“ typy rozkazního řízení. Právní úpravu téměř všech členských států, které znají rozkazní řízení, lze až na dílčí detaily do některé z těchto dvou kategorií zařadit. Jedná se o tzv. důkazní model (evidence model) a tzv. nedůkazní model (non-evidence model). Některé novější právní úpravy ukázaly, že lze vytvořit i třetí model, tzv. kombinovaný model, který spojuje vlastnosti obou.

Nejdůležitější dva znaky odlišující tyto tři modely jsou:

- požadavek, aby žalobce spolu s žalobou (návrhem na vydání platebního rozkazu) předložil soudu důkazy, které jeho nárok odůvodňují,
- počet možností žalovaného bránit se vydání pravomocného rozhodnutí.

Tyto dva znaky se u důkazního a nedůkazního modelu vzájemně doplňují. Tam, kde jsou vyšší nároky na žalobce při podání žaloby (návrhu), tam se zákonodárce zpravidla spokojí s nižšími dalšími zárukami na ochranu žalovaného – požadavek předložení důkazů předpokládá určitou „prevenci“ neodůvodněných žalob, proto je možné, aby k ochraně práv žalovaného naprosto stačila jedna možnost bránit se platebnímu rozkazu. Naopak tam, kde není vyžadováno podložení požadovaných nároků důkazy, dostává žalovaný více možností se platebnímu rozkazu bránit. Proto první dva základní modely dále popisuji také jako důkazní jednofázový a nedůkazní dvoufázový model.

Tzv. kombinovaný model je příkladem toho, že se zákonodárce odvážil upustit od tohoto vyvážení, nepožadovat předložení důkazů a současně dát žalovanému jen jednu možnost obrany.

5.1.1 Důkazní, resp. jednofázový model platebního rozkazu

Jak z názvu vyplývá, typickým odlišujícím znakem tzv. důkazního modelu platebního rozkazu je požadavek na žalobce, aby soudu předložil písemný důkaz prokazující oprávněnost uplatňovaného nároku. Bez takového písemného důkazu je žádost o vydání platebního rozkazu nepřípustná a není možné platební rozkaz vydat.

Smyslem této podmínky v právních řádech uplatňujících důkazní model je zejména ochrana žalovaných před neoprávněnými a svévolnými nároky. Platební rozkaz je možné vydat až po meritorním přezkoumání nároku soudcem, ve kterém písemné důkazy hrají zpravidla klíčovou roli. Proto je třeba, aby takové důkazy existovaly a dostatečně prokazovaly oprávněnost nároku. Přezkoumání předložených důkazů soudcem tedy chrání žalovaného, který nemůže v tomto okamžiku sám zasahovat do řízení.

Nároky nepodložené důkazy nebo založené výhradně na informaci tvrzené žalobcem bývají vyřazovány již na začátku řízení.

Vydání platebního rozkazu tedy znamená, že nárok splňuje kritéria určité odůvodněnosti.

Jak již bylo uvedeno výše, s vyššími požadavky na žalobce souvisí i nižší míra ochrany žalovaného dalšími prostředky, neboť vysoké nároky na žalobce samy plní určitou ochrannou funkci. Proto ve většině členských států patřících do skupiny používající důkazní model platebního rozkazu (Francie, Řecko, Itálie, Španělsko), má žalovaný

pouze jednu možnost rozporovat nárok. Pro tento model je totiž charakteristické, že soud vydá pouze jedno rozhodnutí o návrhu, a to platební rozkaz, o kterém soud rozhodne bez slyšení účastníků (ex parte). Po uplynutí lhůty pro podání odporu, aniž by žalovaný platební rozkaz, resp. pohledávku napadl, se tento platební rozkaz stává vykonatelný. Po uplynutí stanovené lhůty soud pouze (zpravidla na žádost žalobce) potvrdí, že platební rozkaz se stal vykonatelný. Platební rozkaz nabude právní moci, představuje tedy res iudicata a není možné se proti němu odvolat řádným opravným prostředkem.

Důkazní model platebního rozkazu se objevuje v právních řádech Belgie, Francie, Řecka, Lucemburska, Itálie či Španělska. Ačkoli zelená kniha uvádí Rakousko u nedůkazního dvoufázového modelu, podle znaků, které zelená kniha popisuje, se domnívám, že správně by se Rakousko mělo uvádět zde. V Rakousku totiž původně platební rozkaz vykazoval znaky tzv. kombinovaného modelu řízení - tj. soud vydával jen jedno rozhodnutí, ale uplatňovaný nárok věcně nepřezkoumával. Od 1. 1. 2003 byla tato úprava změněna tak, že soud je povinen uplatňovaný nárok meritorně přezkoumávat z hlediska jeho odůvodněnosti, zatímco druhý znak - vydávání jen jednoho rozhodnutí - zůstal. Proto se v rozporu s tím, co uvádí zelená kniha, domnívám, že úprava platebního rozkazu v Rakousku odpovídá důkaznímu jednofázovému modelu řízení.

5.1.2 Nedůkazní, resp. dvoufázový model platebního rozkazu

Jak opět z názvu vyplývá, typickým znakem nedůkazního modelu je úplná absence jakéhokoli požadavku předkládání jakýchkoli důkazů a s tím související nepřezkoumávání nároku po meritorní stránce ze strany soudu. Nedůkazní model platebního rozkazu se objevuje v právních řádech Finska, Německa a Švédska.

Aby byla určitým způsobem vyrovnána tato výhoda, které se žalobci dostává, když není povinen předkládat soudu důkazy, je na druhé straně zvýšena ochrana práv žalovaného. Zatímco důkazní model zajišťuje požadavkem předložení důkazů žalobcem určitou minimální ochranu žalovaného, nedůkazní model přenáší na žalovaného více odpovědnosti. V jistém smyslu je tento model čistou aplikací principu „inversion du contentieux“ - tedy „převrácení“ sporu. V určitém smyslu se totiž žalovaný stává tím, na jehož jednání závisí další osud řízení.

Pokud má žalovaný možnost bránit se vykonatelnému platebnímu rozkazu pouhým vyslovením „ne“, žádná další ochrana již není nutná. Nicméně pro nedůkazní model je typické, že žalovaný dostává tuto možnost bránit se vykonatelnému rozhodnutí vícekrát. Postupuje tak i většina členských států využívajících tento model. Práva žalovaného jsou více chráněna přidělením dvou možností rozporovat nárok namísto jen jedné. V praxi dvě možnosti bránit se také znamenají vydání dvou rozhodnutí (ve Finsku, Německu a Švédsku). V případě, že žalovaný nezaplatí požadovaný nárok ani ve vymezené lhůtě nepodá odpor, dojde k vydání druhého rozhodnutí, přičemž teprve toto druhé rozhodnutí může být vykonáno, nebude-li žalovaným napadeno ani ve druhé stanovené lhůtě. Platební rozkaz se stává pravomocným, tedy představuje „res iudicata“ pouze tehdy, pokud žalovaný promešká i tuto druhou příležitost rozhodnutí napadnout.

Ostatní hlavní odlišnosti jsou logickým důsledkem jiného teoretického východiska modelu: pokud se nárok meritorně nezkoumá, stává se řízení spíše administrativním[1], s ohledem na to není nutně třeba, aby se jej účastnil a rozhodoval soudce. Proto ve státech používajících nedůkazní model často dochází k delegaci rozkazního řízení na soudní úředníky nebo v případě Švédska dokonce na svou povahou nesoudní orgány zabývající se výkonem rozhodnutí.

5.1.3 Kombinovaný model

Komise v zelené knize poukazuje na skutečnost, že v právních řádech Rakouska[2] a Portugalska došlo ke kombinaci zjednodušujících prvků obou modelů, proto zde tyto případy popisuji jako třetí model - kombinovaný.

Tento kombinovaný model je výrazně jednodušší pro žalobce. Na jedné straně nepožaduje předložení důkazů a současně dává žalovanému pouze jednu možnost se platebnímu rozkazu bránit. Pokud žalovaný tuto jedinou možnost promešká, není již možné podat odpor ani se proti platebnímu rozkazu odvolat a platební rozkaz nabývá právní moci.

[1] Jako řízení administrativní povahy je v tomto smyslu vnímán proces, který postrádá zhodnocení povahy nároku s ohledem na jeho podloženost důkazy. Řízení administrativní povahy v těchto souvislostech neznamená, že by bylo prováděno jinými orgány než soudy, protože všechny zkoumané členské státy s výjimkou Švédska svěřují pravomoc rozhodování v rozkazním řízení soudům.

[2] Od 1. 1. 2003 Rakousko tuto úpravu změnilo a nyní požaduje meritorní přezkoumání nároku.

Tento model umožňuje žalobci získat rozhodnutí, které je vykonatelné a představuje překážku věci pravomocně rozhodnuté, během velmi krátkého období.

Nicméně ani kombinovaný model neponechává ochranu žalovaného zcela stranou. Oproti důkaznímu modelu je žalovanému zpravidla poskytnuta delší lhůta pro podání odporu, navíc jak původní rakouská tak i portugalská úprava platebního rozkazu čelí společensky neakceptovatelným důsledkům snížené ochrany žalovaného stanovením maximální částky, kterou je platebním rozkazem možné vymáhat.

Také česká úprava platebního rozkazu odpovídá kombinovanému modelu řízení. Omezení využití platebního rozkazu nejvyšší vymahatelnou částkou stanoveno není[3], uplatňovaný nárok se věcně nepřezkoumává a ani není žalovanému poskytnuta delší lhůta pro podání odporu (ve srovnání např. s lhůtami pro podání odvolání). Přesto po desítky let existence tohoto institutu nedochází k masovým nepříznivým společenským důsledkům, jakých se u takové úpravy Komise obávala. V českém právu to však může být dáno také okolností, že návrh na vydání platebního rozkazu je často součástí stadardní žaloby, podle které by se jinak postupovalo, pokud by platební rozkaz nebyl vydán či by byl z jakéhokoli důvodu zrušen, jak bylo již poukázáno v 1.2.5. Aplikací § 79 odst. 1 občanského soudního řádu se dokonce dovozuje, že žaloba obsahující návrh na vydání platebního rozkazu by měla také obsahovat označení důkazů, jichž se žalobce dovolává, přičemž podle § 79 odst. 2 by dokonce měly být k žalobě připojeny. Proto může na soud takové podání působit důvěryhodněji a může do určité míry připomínat důkazní model řízení o platebním rozkazu, přičemž ale absence takových důkazů nepovede k nevydání platebního rozkazu.

Je však třeba podotknout, že na úrovni Evropské unie, je patrně třeba, aby bylo na ochranu žalovaného dbáno více než ve vnitrostátních případech, neboť už jen skutečnost, že jde o rozhodnutí soudu vydané podle evropského nařízení, může na straně žalovaného vyvolat podstatně větší pozdvižení, než když je českému žalovanému doručen český platební rozkaz vydaný dle českého práva českým soudem.

[3]Původní omezení v tomto smyslu bylo zrušeno novelou občanského soudního řádu zákonem č. 171/1993 Sb. Před touto novelou obsahovalo ustanovení § 172 odst. 1 občanského soudního řádu omezení, podle kterého uplatňovaný nárok nesměl přesáhnout 20 000 Kčs, resp. ve věcech obchodních 100 000 Kčs. U vyšších částek bylo možné platební rozkaz využít jen tehdy, pokud se zaplacení peněžité částky opíralo o výpis z knih tuzemského peněžního ústavu.

5.2 Model přijatý pro evropský platební rozkaz

Komise se za základě analýzy modelů platebního rozkazu v zelené knize a po zvážení jejich vhodnosti rozhodla pro dvoufázové řízení. Komise se tedy pokusila využít výhod nedůkazního modelu za účelem zajištění jednoduchosti a efektivity řízení. Komise však také usilovala o zajištění dostatečné ochrany práv žalovaného poskytnutím dvou lhůt k možnosti bránit se vymáhání nároku evropským platebním rozkazem. Ohrožení těchto práv žalovaného spočívá zejména v případném vymáhání neodůvodněných nároků. K ochraně práv žalovaného Komise v návrhu nařízení navrhovala zavést:

1. požadavek, aby žalobce stručně popsal okolnosti, na které je odvoláváno jako na základ nároku,

2. požadavek, aby žalobce popsal v návrhu nejméně jeden důkazní prostředek, který by jinak předložil v řádném občanskoprávním řízení,

3. dvě možnosti žalovaného bránit se vykonatelnému platebnímu rozkazu.

V rámci Komisí původně navrhovaného řízení mohl soud vydat až dvě rozhodnutí: evropské platební oznámení (*european payment notification*)[4] a evropský platební rozkaz (*european order for payment*).

Při splnění předepsaných náležitostí měl soud vydat evropské platební oznámení, které by bylo doručeno žalovanému. V tomto platebním oznámení by byl žalovaný poučen o svých možnostech:

1. buď může zaplatit uplatňovanou částku, včetně případného úroku a požadované náklady řízení žalobci a soudu doručit prohlášení, že platba byla provedena, nebo

2. soudu doručit tzv. žalobní odpověď (*statement of defence*) proti nároku či jeho části.

[4]Ve zprávě Evropského parlamentu k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení řízení o evropském platebnímu z 18. 7. 2005 (COM(2004)0173-C6-0006/2004-2004/0055(COD)), o které je pojednáno výše v 3.4, se *european payment notification* překládá jako „oznámení evropské platby“. *Statement of defence* se v uvedené české verzi zprávy Evropského parlamentu překládá jako „žalobní odpověď“. V této práci používám terminologii z českého překladu se stanovisku EHSV, kde se používají „evropské platební oznámení“ a „žalobní odpověď“.

Bez ohledu na to, kterou možnost si žalovaný vybere, musí ji provést do tří týdnů ode dne, kdy mu bylo evropské platební oznámení doručeno v souladu s právem členského státu, kde se doručování provádí.

Evropské platební oznámení také mělo obsahovat poučení žalovaného o tom, že soud při vydání evropského platebního oznámení nezkoumal důvodnost nároku a že soud vydá vykonatelné rozhodnutí, pokud ve stanovené lhůtě neobdrží prohlášení o platbě nebo žalobní odpověď.

Pokud žalovaný soudu doručí žalobní odpověď, je třeba, aby v ní jednoznačně určil, zda nárok napadá jako celek nebo jen z části (a případně které části). Není třeba, aby žalovaný žalobní odpověď odůvodňoval. Žalobní odpověď doručená soudu ve stanovené lhůtě by způsobila, že řízení by pokračovalo v souladu s procesními předpisy členského státu, kde bylo evropské platební oznámení vydáno, a to jako řádné občanskoprávní řízení, ledaže by žalobce výslovně uvedl, že si v takovém případě přeje řízení ukončit.

Komise v návaznosti na to navrhovala, aby v případě, že by žalovaný nepodal soudu žalobní odpověď nebo prohlášení o platbě včas, soud vydal z vlastního podnětu evropský platební rozkaz. Evropský platební rozkaz by soud doručil žalovanému a současně by jej informoval, že proti evropskému platebnímu rozkazu může podat odpor (*statement of opposition*), a to do tří týdnů ode dne, kdy mu byl evropský platební rozkaz doručen.

Komise v návrhu dále uváděla, že evropský platební rozkaz by měl být vykonatelný, pokud žalovaný nepodá včas odpor, pro který platí stejné náležitosti jako pro žalobní odpověď. Stejné mají být i účinky odporu.

Evropský parlament v rámci své zprávy navrhl několik pozměňujících návrhů, které mění navrhované dvoufázové řízení na jednofázové. Evropský parlament k tomu uvedl, že práva žalovaného jsou dostatečně chráněna, i když je mu poskytnuta jen jedna možnost vyjádřit nesouhlas s vymáháním nároku. Evropský parlament zdůraznil, že ze zkušeností většiny členský států s platebním rozkazem, který vychází z dvoufázového modelu řízení, plyne, že žalovaný často vůbec nereaguje (resp. nezareaguje-li hned v první lhůtě, jen zřídkakdy tak učiní ve druhé lhůtě), proto je běh dvou lhůt pro podání takového nesouhlasu (bez ohledu na jeho formální označení) většinou nadbytečný. V dalších stádiích přijímání nařízení Rada i Komise tento návrh přijaly a

řízení o evropském platebním rozkazu bylo vytvořeno jako jednofázové.

Podle platného textu nařízení tedy žalobce podá návrh, ve kterém uvede předepsané náležitosti. Jsou-li splněny předepsané požadavky a jeví-li se nárok jako opodstatněný, soud vydá co nejdříve platební rozkaz, ve kterém žalovaného poučí, že žalovaný má možnost:

- zaplatit žalobci částku uvedenou v rozkazu nebo
- rozkaz napadnout podáním odporu u soudu, který jej vydal, a to do 30 dnů ode dne doručení.

Zůstalo zachováno, že soud žalobce také upozorní, že platební rozkaz vydal pouze na základě informací poskytnutých žalobcem, které soud neověřoval. Vzhledem k tomu, že se nevydává žádné další rozhodnutí, soud žalovaného také poučí, že platební rozkaz se stane vykonatelným, pokud nebude v uvedené lhůtě podán odpor. Poučení bude rovněž obsahovat informaci, že řízení bude pokračovat před příslušnými soudy členského státu původu v souladu s pravidly běžného občanskoprávního soudního řízení, pokud žalobce výslovně nepožádal, aby v takovém případě řízení skončilo.

5.3 Rozsah aplikovatelnosti

5.3.1 Typové omezení okruhu sporů, ve kterých lze platební rozkaz vydat

Některé členské státy omezují možnosti aplikace řízení směřujícího k vydání platebního rozkazu podle povahy nebo právního základu předmětného nároku (Komise v zelené knize uvádí například Rakousko, Belgie, Řecko, Itálie, Španělsko a Švédsko).

Zelená kniha poukazuje na zjištění, že členské státy, které omezují rozsah aplikace rozkazního řízení, používají dva rozdílné přístupy:

1. omezení na smluvní závazky a vyloučení nároků z deliktní odpovědnosti (tento přístup dle zelené knihy uplatňují například Francie a Portugalsko),

2. definice nároků, které lze uplatnit v rozkazním řízení či zákaz vydat a doručit takové rozhodnutí v určitých přesně vymezených případech (například Německo, Finsko a Lucembursko)[5].

Komise také v zelené knize zdůraznila, že výše popsané rozdíly nejsou v praktických souvislostech tak zásadní, jak se jeví na první pohled. Mnohé členské státy totiž vyžadují doplnění žádosti o vydání platebního rozkazu písemným důkazem k doložení nároku. Zpravidla bývá velmi obtížné získat písemný důkaz k doložení nároku vyplývajícího z deliktní odpovědnosti. Z tohoto důvodu se pak v praxi rozdíly mezi platebním rozkazem, který je možno použít pouze pro smluvní nároky, a platebním rozkazem, který je sice možné uplatňovat v případě jakýchkoli nároků, ale nárok je třeba doložit písemným důkazem, značně minimalizují.

Komise v zelené knize poukázala na skutečnost, že je třeba pečlivě analyzovat, pokud a v jakém rozsahu by měl být evropský platební rozkaz omezen jen na určité druhy nároků, a v případě takových omezení, jakou metodou by mělo být takové omezení provedeno. Komise dále uvedla, že provedení takového odlišení omezením jen na peněžní nároky by bylo nejčistším řešením. Jiná omezení by mohla vést k výkladovým obtížím ohledně odlišení mezi vhodnými a nevhodnými nároky, což by si vynutilo účast soudu ještě před vydáním platebního rozkazu[6], protože by bylo nutné rozhodnout, zda je možné platební rozkaz použít či ne.

V návrhu nařízení a v důvodové zprávě k němu se Komise rozhodla pro použitelnost platebního rozkazu na občanské a obchodní věci bez ohledu na povahu soudu či tribunálu – Komise zde záměrně vychází z vymezení působnosti nařízení Brusel I[7].

[5]Zelená kniha k těmto zjištěním doplňuje podrobné informace: V Lucembursku není platební rozkaz přípustný v případech vyplývajících z nájmu nemovitosti, pracovních a učňovských smluv. V Německu jsou tato omezení méně rozsáhlá a vztahují se pouze na spotřebitelské úvěry, pokud úroková míra přesahuje hranici stanovenou v příslušných německých předpisech. Ve Finsku řízení není možné uplatnit v záležitostech, kde nelze uzavřít mimosoudní smír.

[6]Komise v této souvislosti výslovně poukazuje například na skutečnost, že není mezi členskými státy shoda o povaze *culpa in contrahendo* (tj. odpovědnost za škodu způsobenou při kontrahování). V Německu se nároky ohledně culpa in contrahendo považují za nároky z obligací (smluvní), zatímco ve Francii jde o nároky mimosmluvní (deliktní) povahy.

[7]Vymezení působnosti nařízení Brusel I: toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní a správní. Toto nařízení se dále nevztahuje na a) věci osobního stavu, způsobilosti fyzické osoby k právům a právním úkonům,

Komise v návrhu nařízení současně výslovně navrhuje vyloučit některé věci, a to:

1. celní, daňové a správní věci,
2. majetková práva týkající se manželského nebo obdobného vztahu,
3. řízení směřující k řešení úpadku, řízení týkající se likvidace společností nebo jiných právnických osob v úpadku,
4. sociální zabezpečení.

Výjimka dle bodu 1) odpovídá i výjimkám z nařízení Brusel I.

K výjimkám podle bodu 2) Komise uvádí, že majetková práva týkající se manželských a obdobných vztahů jsou často vylučována z rozkazních či obdobných řízení, neboť soudy jsou zpravidla povinny zkoumat pohnutky ve věci a není možné se spokojit s tím, že žalovaný nevznesl námitky proti tvrzením žalobce.

U výjimek podle bodů 3) a 4) Komise poukazuje na to, že tyto druhy sporů je vhodné vyloučit s ohledem na jejich specifika, a zdůrazňuje, že nařízení Brusel I je z těchto důvodů také vyloučilo.

Vedle těchto případů Komise v návrhu nařízení nestanovila žádné další výjimky z aplikovatelnosti nařízení.

Rozdíly mezi výjimkami podle tohoto návrhu a podle odpovídajícího ustanovení Brusel I Komise v důvodové zprávě vysvětlila okolnostmi, že nařízení upravují odlišné otázky, což vyžaduje odlišný přístup. Komise zdůrazňuje, že toto navrhované nařízení upravuje procesní předpisy a požadavky na získání vykonatelného rozhodnutí a nedotýká se žádné z otázek uvedené v nařízení Brusel I.

V průběhu legislativního procesu nebyly Komisí navrhované výjimky zpochybňovány a v důsledku dílčích úprav byl seznam výjimek navíc rozšířen o majetková práva ze závětí a dědictví a o mimosmluvní závazky, pokud nejsou předmětem dohody mezi stranami nebo nedošlo k uznání dluhu nebo pokud se nevztahují na peněžité pohledávky ze spoluvlastnictví.

---

majetkové vztahy mezi manželi a dědění, včetně dědění ze závěti; b) konkursy, vyrovnání a podobná řízení; c) sociální zabezpečení; d) rozhodčí řízení.

5.3.2 Omezení na spory o peněžité plnění

Ve většině členských států (Rakousko, Belgie, Německo, Řecko, Lucembursko, Portugalsko, Španělsko) představuje rozkazní řízení zvláštní druh řízení, ve kterém lze získat vykonatelné rozhodnutí jen pro účely vymožení určité peněžní částky.

Nicméně v některých členských státech (Francie, Finsko, Itálie, Švédsko) je možné v rozkazním řízení vymáhat i jiné pohledávky. V těchto členských státech se pak z „platebního“ rozkazu stává „rozkaz jednat“ - například ve Francii jde v takovém případě o injonction de faire namísto injonction de payer. Liší se rozsah nároků, které jsou v jednotlivých státech vhodné k vymáhání prostřednictvím rozkazního řízení, ale typicky zahrnuje dodání či vydání movitých věcí a vyklizení nemovitostí.

V tomto aspektu Komise v zelené knize zdůrazňuje, že evropské řízení by mělo řešit především převažující nároky požadující peněžité plnění, přičemž v porovnání s jejich četností je případný rozkaz přikazující konání relativně málo prakticky využitelný.[8]

V návaznosti na tyto úvahy Komise v návrhu nařízení omezila použitelnost řízení o evropském platebním rozkazu na vymáhání nesporných peněžitých nároků v určité částce, které jsou splatné v době, kdy byl návrh na vydání evropského platebního rozkazu vydán. V důvodové zprávě k tomu Komise zdůraznila, že omezení na peněžité nároky v určité částce by mělo znamenat například vyloučení nároků na náhradu nemajetkové újmy, vymáhání závazků něco konat nebo se něčeho zdržet či uvedení určité věci do původního stavu či vydání, resp. vyklizení věci.

Evropský parlament ve své zprávě navrhl rozšířit okruh vymahatelných pohledávek také o pohledávky zúčtované a splatné v době podání návrhu. Evropský parlament poukazoval na to, že by dle původního znění evropský platební rozkaz nemohl být vydán, pokud by například dlužník předem výslovně uvedl, že nemá v úmyslu své závazky splnit. V dalším průběhu legislativního procesu byl tento návrh odmítnut. Lze si snadno představit, že by takové úpravy znamenaly více komplikací než výhod, zejména by mohlo být pro soud obtížné zkoumat, zda dlužník prohlásil, že nebude své závazky plnit.

Dle nařízení je tedy možné evropským platebním rozkazem vymáhat peněžité po-

[8]Není zanedbatelnou skutečností, že například ve Francii řízení směřující k vydání *injonction de faire* nevede často k úspěchu a předseda Nejvyššího soudu v Paříži doporučil jeho zrušení.

hledávky na určitou částku, jež jsou splatné v době, kdy je podán návrh na vydání evropského platebního rozkazu (článek 4 nařízení).

5.3.3 Stanovení nejvyšší možné vymahatelné částky (hodnoty sporu)

Omezení aplikovatelnosti řízení o platebním rozkazu je možné nejen stanovením přípustnosti řízení pouze pro nároky určité povahy, resp. vyloučením nároků určité povahy, ale také stanovením nejvyšší možné částky, kterou lze v rozkazním řízení vymáhat, resp. omezením hodnoty nároku v případě nepeněžních nároků.

Některé členské státy umožňují aplikaci rozkazního řízení pouze do určité vymáhané částky (Komise v zelené knize uvádí Rakousko, Belgie, Portugalsko, Španělsko), přičemž tyto částky se značně liší, v některých členských státech jde o částky v tisících, jinde v desetitisících eurech, zatímco jiné státy taková omezení nemají (dle zelené knihy Finsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Lucembursko, Švédsko).

Omezení použitelnosti platebního rozkazu stanovením nejvyšší vymahatelné částky existovalo až do novely občanského soudního řádu zákonem č. 171/1993 Sb. i v České republice.

Řízení směřující k vydání platebního rozkazu je určeno k získání efektivního a nenákladného urovnání nesporných nároků, přičemž tato nespornost nijak nesouvisí s výší částky. S ohledem na to k omezení takové nejvýše možné vymahatelné částky může dojít zejména z důvodů směřujících k ochraně žalovaného (Komise v zelené knize uvádí, že s tímto cílem bylo zavedeno omezení nejvyšší možné částky k vymáhání například v Rakousku). Komise však upozornila, že tato argumentace může obstát, pouze pokud řádné řízení, ke kterému by se žalobce jinak uchýlil za účelem vymáhání svého nároku, by žalovanému poskytovalo vyšší stupeň ochrany jeho práv, než řízení směřující k vydání platebního rozkazu. Komise poukázala však i na to, že tyto závěry vyvolávají určité pochybnosti vzhledem k tomu, že téměř všechny členské státy umožňují vydání rozsudku pro zmeškání, pokud se žalovaný bez řádné omluvy nedostaví k soudu, a to bez ohledu na hodnotu předmětného nároku a bez zvýšeného zkoumání oprávněnosti nároku ve srovnání s rozkazním řízením. Nicméně Komise podotkla, že dle jejích zjištění rozsudek pro zmeškání může být v členských státech zpravidla napaden odvoláním, zatímco

u platebního rozkazu to v několika členských státech možné není. Navíc srovnávací analýza rozkazních řízení v členských státech provedená Komisí pro účely sestavení zelené knihy neodhalila žádnou jasnou souvislost mezi neomezeným přístupem k takovému řízení a zvyšující se ochranou práv žalovaného.

Většina členských států, které nepožadují písemný důkaz pro zkoumání prokazatelnosti povahy nároku a zmocňují úředníky (tj. jiné osoby než soudce) k vydání rozhodnutí, nestanoví žádné omezení hodnoty pohledávky vymáhané prostřednictvím platebního rozkazu. Komise v zelené knize také podotkla, že zavedení omezení možné vymáhané částky ve Španělsku a Portugalsku může být dána částečně také relativní novotou platebního rozkazu v těchto státech, což vede k takové opatrnosti.

Vedle toho Komise také zdůraznila, že v Rakousku a Portugalsku došlo v nedávné době k podstatnému zvýšení těchto nejvyšších částek, v Rakousku dokonce opakovaně.

S ohledem na uvedené si Komise kladla otázku, zda a z jakých důvodů by měly být stanoveny maximální částky, případně jak vysoká by tato částka byla, nebo zda by mohlo být rozkazní řízení aplikováno bez ohledu na výši požadovaného plnění.

Tato otázka byla i jednou z otázek ke konzultacím dle zelené knihy. V důvodové zprávě k návrhu nařízení Komise konstatuje, že pro jakékoli omezení použitelnosti platebního rozkazu stanovením nejvyšší možné vymahatelné částky Komise nenachází přesvědčivé důvody. Komise se naopak domnívá, že jakékoli takové omezení by nevyhnutelně přineslo komplikace ve formě otázky stanovení přípustných a nepřípustných požadavků.

Komise v důvodové zprávě také konstatovala, že většina stanovisek obdržených v rámci konzultací k zelené knize nepožaduje zavedení omezení částky, která může být vymáhána prostřednictvím evropského platebního rozkazu. Tato stanoviska také uvádí, že sporná či nesporná povaha předmětného nároku nesouvisí s hodnotou takového nároku tak, aby bylo nutné omezit přípustnost použití rozkazního řízení maximálně možnou vymahatelnou částkou. Někteří uvádí, že pravděpodobnost sporného řízení se zvyšuje s výší vymáhané částky, ale to neospravedlňuje zavedení omezení maximálně možné vymahatelné částky – záleží vždy na věřiteli, zda považuje pravděpodobnost vzniku sporu a podání odporu proti platebnímu rozkazu za tak nízkou, že se mu vyplatí pokusit se svoji pohledávku vymáhat prostřednictvím rozkazního řízení.

V rámci legislativního procesu se výší možné vymáhané pohledávky do určité míry zabýval EHSV. Ve svém stanovisku k návrhu nařízení EHSV přímo nenavrhoval omezení možné vymáhané částky, ale otázkou výše vymáhané pohledávky se zabýval v souvislosti s úvahami o povinném právním zastoupení. EHSV Komisi doporučil zvážit ustanovení povinného právního zastoupení v případech, kdy pohledávka přesahuje určitou stanovenou částku (EHSV uvádí 2 500 eur).

Uvedené úvahy se však do konečného textu nařízení nepromítly, proto není omezena částka, kterou lze prostřednictvím evropského platebního rozkazu vymáhat, ani není stanoveno povinné právní zastoupení účastníků řízení.

5.3.4 Obligatorní použití platebního rozkazu

Všechny členské státy, jejichž právní řády Komise zkoumala v zelené knize a které platební rozkaz znají, upravují řízení o platebním rozkazu jako fakultativní možnost vymáhání nároků, kde záleží jen na žalobci, zda se domnívá, že oprávněnost jeho nároků nebude zpochybňována a rozhodne se využít rozkazní řízení. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla je Rakousko, kde je platební rozkaz (*Mahnverfahren*) povinné stadium řízení a nezávisí na žádosti žalobce. Je povinným prvním krokem ve všech řízeních směřujících k vymáhání peněžitých pohledávek, jejichž výše nepřesahuje určitou částku stanovenou rakouským právem.[9]

Povinné použití platebního rozkazu nepředepisuje ani český občanský soudní řád, ačkoli cestu k takovému rozšířenému použití bezpochyby otevírá § 172 odst. 1 občanského soudního řádu, který soudu umožňuje rozhodnout platebním rozkazem i v případech, kdy o to žalobce výslovně nepožádá.

Komise v zelené knize poukazovala na skutečnost, že na komunitární úrovni je třeba důkladně zvážit případné zavedení platebního rozkazu jako povinného, neboť by mohl vést k dalším průtahům v případech, kdy je zřejmé, že žalovaný bude nárok zpochybňovat. S ohledem na to není použití platebního rozkazu povinným prvním krokem při vymáhání pohledávek, ale záleží pouze na věřiteli, jaké prostředky k vymáhání

[9]Nicméně ze zelené knihy vyplývá, že příslušné rakouské orgány nepovažují povinnou aplikaci rozkazního řízení za průtahy, protože lhůty k podání odporu současně slouží jako doba k přípravě obrany. Tím se přispívá k rychlejšímu projednání nároku v případě řádného soudního řízení.

svých pohledávek zvolí.

Komise v návrhu nařízení uvedla, že řízení o evropském platebním rozkazu by nemělo nahrazovat nebo harmonizovat stávající systémy vymáhání nesporných nároků podle národního práva, ale mělo by se jednat další možnost, která se věřiteli nabízí k využití vedle řízení nabízených národním právem (bod 8 preambule v návrhu nařízení). Po úpravách textu zejména Evropským parlamentem toto ustanovení zůstalo v upravené podobě součástí preambule nařízení (bod 10 preambule nařízení).

5.4 Pravidla upravující řízení

5.4.1 Mezinárodní příslušnost soudu v přeshraničních případech

Komise se v zelené knize zabývala také otázkou, zda by příslušným soudem měl být soud žalovaného. M. Pauknerová uvádí[10], že české znění komunitárních předpisů používá pojem „příslušnost“, který ovšem významově odpovídá pojmu „pravomoc“ běžně používanému v českých právních předpisech. Zatímco pojem „pravomoc“ je v českých právních předpisech používán ve smyslu oprávnění soudů rozhodovat, pojem „příslušnost“ podle českých právních předpisů určuje, který soud je povolán provést řízení v dané věci. Protože je pojem „pravomoc“ používán ve všech dosud vydaných českých zněních komunitárních předpisů, doporučuje literatura[11] se s pojmem „příslušnost“ smířit.[12]

Pokud jsou žalobce a žalovaný usazeni v různých členských státech, stanoví se v obecné rovině příslušnost soudu podle nařízení Brusel I. Toto nařízení uvádí jako obecné pravidlo, že příslušný ve věci je obecný soud žalovaného, tj. soud v členském státě, ve kterém má žalovaný bydliště (článek 2 odst. 1 nařízení Brusel I[13]). Pojem „bydliště“ v českém

[10]Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Praha, C. H. Beck, 2008, 1. vydání, str. 133

[11]Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Praha, C. H. Beck, 2008, 1. vydání.

Rozehnalová, N., Týč, V.: Evropský justiční prostor v civilních otázkách, Brno, Masarykova univerzita, 2005.

[12]Pro úplnost však podotýkám, že v kapitolách 7 a 8 používám v zájmu zamezení případným nedorozuměním výrazy „pravomoc“ a „příslušnost“ tak, jak se používají v českém právu.

[13]Článek 2 odst. 1 nařízení Brusel I zní: Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.

znění nařízení Brusel I však může být pro českého právníka zavádějící, neboť nařízení Brusel I tento pojem používá nejen ve vztahu k fyzickým ale i ve vztahu k jiným než fyzickým osobám. Např. M. Pauknerová[14] popisuje problém překladu anglického pojmu „*domicile*“. Vedle toho ale nařízení Brusel I stanoví z tohoto obecného pravidla řadu výjimek, a to jak dovolením žalobci zvolit si jiný soud vedle soudu žalovaného (tzv. zvláštní příslušnost na výběr daná) tak stanovením jiné příslušnosti soudu (tzv. zvláštní příslušnost výlučná).

Zelená kniha vznesla otázku, zda mají být vytvořena zvláštní pravidla pro stanovení soudní příslušnosti v případě řízení o evropském platebním rozkazu nebo zda by měla být použita již existující pravidla soudní příslušnosti uvedená v Nařízení Brusel I.

Zelená kniha uvádí, že pro tento druh řízení se zdá vhodné zavést výlučnou pravomoc soudů v členském státě, kde má žalovaný bydliště (sídlo) či místo podnikání. V důsledku toho, pokud bude žalovaný nárok zpochybňovat, soudní řízení se může přesunout k následnému řízení do jiného členského státu (pokud jakákoli zvláštní ustanovení o řízení o platebním rozkazu nebudou mít vliv na pravidla o soudní příslušnosti týkající řádného soudního řízení). Tento přesun může představovat významné procesní překážky. Nicméně tyto možné nevýhody mohou být v omezeném počtu případů vyrovnány právní jistotou vyplývající z jednoduchého a jasného pravidla o mezinárodní pravomoci soudů. Takové ustanovení také přispívá k zaručení ochrany práv žalovaného, a to zejména tím, že platební rozkaz může být vydán pouze v členském státě, ve kterém se nachází bydliště nebo místo podnikání žalovaného. Uvážíme-li zásadní důležitost doručování takového dokumentu ve vztahu k ochraně práv žalovaného, možné problémy a prodlení vzniklé při přeshraničním doručování by tím mohly být eliminovány, čímž se řízení urychluje a zefektivňuje.

V každém případě zelená kniha zdůrazňuje, že je třeba pečlivě analyzovat, zda potenciální výhody existence zvláštních pravidel o pravomoci a příslušnosti jsou natolik efektivní, že to ospravedlní odchýlení se od vyváženého systému mezinárodní soudní pravomoci a příslušnosti stanoveného nařízením Brusel I.

Komplikace, které by způsobila zvláštní pravidla o příslušnosti, byla jedním z hlavních důvodů, proč přijatý text nařízení v článku 6 nakonec odkazuje na použití příslušných

[14]Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Praha, C. H. Beck, 2008, 1. vydání, str. 135-136.

pravidel práva ES, zejména nařízení Brusel I. V případě spotřebitelských sporů, kde je spotřebitel žalovaný, se výslovně v nařízení uvádí, že příslušným soudem je soud v členském státě, v němž má žalovaný bydliště podle nařízení Brusel I.

5.4.2 Pravidla určení příslušnosti soudu v rámci členského státu, jehož soudy jsou příslušné

Na základě analýzy provedené v zelené knize Komise dospěla k závěru, že příslušné právní předpisy členských států upravující takový postup se značně liší co do rozdělení pravomocí pro řízení o platebním rozkazu.

Komise v zelené knize uvádí, že některé členské státy (Rakousko, Itálie, Lucembursko) používají obecné předpisy o příslušnosti soudů. Ostatní členské státy mají pro rozkazní řízení zvláštní úpravu.

Komise také zjistila, že téměř ve všech členských státech je příslušný obecný soud žalovaného i pro rozkazní řízení. Často je ale žalobci dávána dodatečná možnost obrátit se na soud určený dle místa, kde má být závazek splněn (ve většině případů platba) a/nebo místa, kde může být platební rozkaz vykonán.[15]

Komise uvádí, že stejná pravidla v celé EU by samozřejmě byla jednodušší pro žalobce z jiných členských států, kteří by se nemuseli zabývat specifiky právního řádu v členském státě, kde se má řízení konat. Nicméně se jeví jako problematické, aby evropské nařízení upravovalo vnitrostátní příslušnost soudů v členských státech. Komise uvádí, že v každém případě je třeba zpřístupnit informace o různých předpisech upravujících pří-

[15]V tomto ohledu představuje Německo podstatnou výjimku, neboť soud určený dle bydliště, sídla či místa podnikání žalobce může být vždy příslušný k řízení o platebním rozkazu. Tato zvláštnost byla patrně zamýšlena s cílem zvýšit praktičnost systému pro věřitele s velkým množstvím pohledávek, kterým by tak bylo umožněno obrátit se pouze na jeden soud s vymáháním všech nároků bez ohledu na bydliště, sídlo či místo podnikání žalovaného. V tomto směru je důležité poukázat na skutečnost, že rozkazní řízení je čistě písemné povahy, a proto není tolik důležité, kde se nachází soud a kam bude žalovaný případně zasílat proti platebnímu rozkazu odpor. Přesto je toto ustanovení modifikováno v pracovněprávních sporech – v takovém případě je příslušný soud, který by vedl řádné soudní řízení o nároku. Další důležitou okolností také je, že podle německého práva narozdíl od české úpravy je okolnost, že se má ve věci rozhodovat platebním rozkazem, zvláštním kritériem pro určování příslušnosti soudu, proto tedy není výjimkou, aby v případném standardním soudním řízení k projednání nároku rozhodoval jiný soud než ten, který byl příslušný vydat platební rozkaz.

slušnost soudů ve srozumitelné formě, například prostřednictvím evropské soudní sítě. Tento návrh byl převzat i do konečného textu nařízení, které v článku 26 sice uvádí, že veškeré procesní otázky, jež nejsou upraveny tímto nařízením, se řídí vnitrostátním právem, ale článek 29 členským státům uložil, aby do 12. června 2008 Komisi oznámily, které soudy jsou příslušné vydávat evropský platební rozkaz, vést přezkumná řízení, jaké prostředky komunikace jsou přijatelné pro účely řízení a jazyky, do kterých je třeba nechat přeložit evropský platební rozkaz, pokud žalobce v tomto členském státě žádá o jeho výkon.

5.4.3 Určení typu orgánu, který bude rozhodovat

Komise v zelené knize uvádí, že pro určení typu orgánu, který bude o evropském platebním rozkazu rozhodovat, je klíčové, zda bude využit důkazní či nedůkazní model. Důkazní model (dle zelené knihy v Belgii, Francii, Řecku, Itálii, Lucembursku a Španělsku) zdůrazňuje, aby platební rozkaz vydával soudce. Naproti tomu nedůkazní model (Rakousko, Finsko, Německo, Portugalsko, Švédsko) tuto pravomoc svěřuje soudním úředníkům nebo v případě Švédska civilním pracovníkům orgánů provádějících výkon rozhodnutí.[16]

Jak bylo uvedeno výše, tento rozdíl může být přinejmenším částečně vysvětlován rozdílem mezi rozhodnutími, která jsou výsledkem zevrubného meritorního přezkoumání nároku v případě vydávání platebního rozkazu na základě písemných důkazů, a rozhodnutími, která vychází z pouhé domněnky žalobce, že žalovaný nebude nárok rozporovat.

Při volbě mezi oběma uvedenými modely či kombinací jejich prvků je pro evropské rozkazní řízení důležitým aspektem možnost využití soudních úředníků, kteří by významně přispěli ke zmenšení rozsahu práce soudců, a tak jim umožnili věnovat se skutečně složitým případům.

Je však třeba zohlednit skutečnost, že i v případě, kdy nárok samotný není žalovaným rozporován, osoba, která řízení o platebním rozkazu vede, může být konfrontována

[16] Obecně taková delegace pravomocí na soudní úředníky není v případě nesporných nároků ojedinělá a objevuje se u jiného typu případů nesporných pohledávek, než je rozkazní řízení, i ve státech, kde rozkazní řízení neexistuje, například ve Velké Británii.

s otázkami jako je řádné doručení platebního rozkazu žalovanému, zda žalobce prokázal dostatečnou oprávněnost nároku, který je sám o sobě rozporný nebo dokonce vyvolává podezření o podvodném chování, zda vysvětlil žalobce dostatečně, proč požaduje vyšší úrok, než jaký odpovídá nejvyšší zákonné úrokové míře, zda žalovaný, který zmeškal lhůtu pro rozporování nároku a nyní usiluje o odstranění účinků uplynutí takové lhůty, skutečně nebyl schopen rozporovat nárok ve stanovené lhůtě nikoli z důvodů na jeho straně.[17]

Schopnost soudních úředníků vypořádat se s těmito problémy závisí na rozsahu a kvalitě jejich právního vzdělání, které se však mezi různými členskými státy podstatně odlišuje. S ohledem na to, pokud má být delegace pravomocí na jiné osoby než soudce žádoucím řešením, je třeba pečlivě zvážit, jaká by měla být omezení pravomocí soudních úředníků v případě rozhodování o evropském platebním rozkazu. Některé členské státy se pokusily tento problém vyřešit buď poskytnutím příležitosti či povinností soudních úředníků předávat „složité případy“ k rozhodování soudcům (například v Portugalsku či Finsku), přičemž v případě takové povinnosti by měla být kritéria co nejpřesněji vymezena.

Nařízení ponechává tuto otázku na členských státech, pouze dle článku 29 nařízení členské státy Komisi oznámí (resp. měly do 12. června 2008 oznámit) které soudy jsou příslušné vydávat evropský platební rozkaz a které jsou příslušné k provádění přezkumných řízení.

5.4.4 Návrh na vydání evropského platebního rozkazu

Komise se při přípravě návrhu nařízení ani v zelené knize ani v důvodové zprávě k návrhu nezabývala podrobněji otázkou (ledaže bychom to podřadili pod obligatorní použití řízení o platebním rozkazu), na kterou někteří autoři českých odborných pojednání o řízení o evropském platebním rozkazu poukazují[18]. Jde o to, zda lze evropský

[17]Přestože úprava řízení o platebním rozkazu v Německu a v Rakousku vychází z tzv. nedůkazního modelu, v Německu je rozhodování těchto záležitostí svěřeno soudci, zatímco v Rakousku o nich rozhodují soudní úředníci.

[18]Horák, P., Zavadilová, M.: Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu, Právní rozhledy, 2006, č. 22. s. 803-810.

Svoboda, K.: Evropský platební rozkaz za dveřmi, `www.pravniradce.ihned.cz`, 23. 10. 2008.

platební rozkaz vydat na základě „běžné“ žaloby, resp. návrhu, ve kterém se výslovně nepožaduje vydání rozhodnutí ve formě platebního rozkazu, jak to umožňuje například § 172 odst. 1 občanského soudního řádu České republiky.

Naopak Komise v návrhu nařízení předpokládala, že návrh na vydání evropského platebního rozkazu je třeba podat prostřednictvím standardního formuláře, který bude přílohou 1 nařízení, což tedy předpokládá výslovnou žádost.

Může se nabízet otázka, zda by soud mohl vydat evropský platební rozkaz i na základě žaloby (návrhu) na určité peněžité plnění, která by evropský platební rozkaz nezmiňovala. Domnívám se, že takový postup soudu by se musel opírat o určité ustanovení procesního předpisu, který by mu to umožňoval (podobně jako výše zmíněný § 172 odst. 1 občanského soudního řádu), neboť bez takového ustanovení by docházelo k výkonu státní moci, aniž by k tomu měla stanoveny zákonné předpoklady. Dokonce by žalobce mohl namítat, že v konkrétním případě soud způsobil oddálení skutečného vymožení pohledávky, neboť žalovaný předmětný nárok rozporoval a vydáním platebního rozkazu došlo k dalším průtahům v řízení, v důsledku kterých byl žalobce zkrácen na svých právech (například když žalovaný v mezidobí přišel o značnou část svého majetku a není z čeho uspokojit pohledávku žalobce). S ohledem na tyto důvody lze tedy předpokládat, že evropský platební rozkaz je možné vydat pouze na výslovný návrh žalobce.

Tento závěr je logický i s ohledem na vnitrostátní úpravu, kterou Komise pro účely zpracovnání zelené knihy analyzovala. Zatímco český občanský soudní řád takovou možnost připouští, německá ani francouzská úprava takovou možnost nepřipouští. Komise v zelené knize označila francouzskou a německou úpravu za jedny z nejznámějších, z čehož lze očekávat, že právě z těchto dvou úprav s ohledem na velikost a význam těchto států v Evropské unii i s ohledem na rozšířenost jejich jazyků, pravděpodobně nejvíce. Okolnost, že k vydání platebního rozkazu je v obou jmenovaných státech třeba zvláštního návrhu, je logická zejména s ohledem na skutečnost, že v obou státech představuje rozhodování platebním rozkazem zvláštní kritérium pro určování příslušnosti soud, který bude ve věci rozhodovat.

Obsah návrhu, popis nároku a jeho právní důvod

Komise již v zelené knize uvádí, že základní údaje, které by měl návrh na vydání evropského platebního rozkazu obsahovat (tj. jména a adresy stran, požadovaná částka včetně úroků, případně náklady, popis okolností existence nároku), jsou poměrně jasné a neměly by vyvolávat pochybnosti.

Avšak Komise se domnívá, že požadavek na dostatečný popis vzniku nároku může vyvolávat spory a diskusi mezi členskými státy. V zelené knize zkoumaná právní úprava řízení o platebním rozkazu v jednotlivých členských státech se i v tomto ohledu ukázala jako různorodá. Některé právní řády požadují náležitosti a rozsah běžné žaloby (dle zelené knihy například Itálie), zatímco jiné právní řády požadují pouze stručný popis základu nároku (dle zelené knihy například Švédsko, Rakousko, Německo či Finsko).

Volba řešení v tomto směru souvisí s otázkou určení některých základních aspektů navrhované právní úpravy, které zelená kniha uvádí. V souvislosti s tím potřebná kvalita a detailnost popisu oprávněnosti nároku především závisí na stupni přezkoumávání nároku soudem. Pokud má vydání evropského platebního rozkazu předcházet zevrubné meritorní přezkoumání věci, výčet požadovaných údajů, které by měly prokazovat oprávněnost nároku, musí být dostatečně rozsáhlý, aby soud vůbec mohl takové přezkoumání provést. Pokud má ale k meritornímu přezkoumávání nároku dojít až v případě, když žalovaný nárok rozporuje, zpravidla není již v rozkazním řízení třeba požadovat více než informace dostatečně identifikující pohledávku k tomu, aby se mohl žalovaný řádně rozhodnout, zda bude existenci nároku zpochybňovat či ne.

V důvodové zprávě k návrhu nařízení Komise tyto úvahy dále rozvedla – v návrhu nařízení tedy Komise požadovala, aby návrh na vydání evropského platebního rozkazu podaný prostřednictvím standardizovaného formuláře (příloha 1 nařízení) obsahoval jména a adresy stran a označení soudu, kterému je návrh určen, vyčíslení nároku, je-li žádán úrok: úrokovou sazbu a období, za které je úrok žádán, důvod vzniku nároku, včetně stručného popisu okolností odůvodňujících základ nároku, případně základ úroku.

Dle návrhu nařízení by návrh na vydání evropského platebního rozkazu měl být podepsán žalobcem či jeho zástupcem ručně anebo elektronicky ve smyslu článku 2 (2)

směrnice o elektronických podpisech.[19] Takový elektronický podpis je jedinečný a podle něj je možné určit odesílatele, pokud je vytvořen prostředky, kterými disponuje pouze odesílatel, a pokud je propojen s údaji, ke kterým se vztahuje tak, aby jakákoli následná změna údajů byla rozpoznatelná. Toto ustanovení je důležité i s ohledem na další části návrhu nařízení – je totiž součástí záměru umožnit využívání automatizovaného zpracování údajů a elektronické komunikace v řízení, přičemž práva stran by použitím elektronického podpisu měla být chráněna.

Po úpravách v rámci legislativního procesu zůstal ve schváleném textu nařízení požadavek podání návrhu prostřednictvím standardizovaného formuláře. S výjimkou změny u důkazních prostředků popsané dále, došlo k rozšíření seznamu náležitostí návrhu (článek 7 odst. 2 nařízení). Ohledně výše nároku bylo upřesněno, že žalobce by to měl uvést, pokud požaduje také smluvní pokutu či náklady. Navíc bylo mezi povinné náležitosti návrhu doplněno odůvodnění příslušnosti soudu a také okolnosti, na základě kterých je případ přeshraniční.

Do nařízení byl dále doplněn požadavek, aby žalobce prohlásil, že poskytnuté informace jsou podle jeho nejlepšího vědomí a svědomí pravdivé a že žalobce si je vědom toho, že úmyslné nepravdivé prohlášení by mohlo vést k odpovídajícím sankcím podle právních předpisů členského státu původu (článek 7 odst. 3 nařízení).

V dodatku k návrhu může žalobce soudu sdělit, že nesouhlasí s převedením věci do běžného občanského soudního řízení, pokud žalovaný podá odpor. Žalobce může soud o této skutečnosti informovat až do vydání platebního rozkazu (článek 7 odst. 4 nařízení).

Požadavky na podepisování návrhu zůstaly stejné jako v návrhu nařízení předloženém Komisí (jako článek 7 odst. 6 první pododstavec nařízení), avšak navíc bylo doplněno ustanovení, že se nepožaduje elektronický podpis ve smyslu zmíněné směrnice o elektronických podpisech v případech, kdy ve státě soudu existuje jiný elektronický komunikační systém, který je k dispozici určité skupině předem registrovaných ověřených uživatelů a který umožňuje bezpečnou identifikaci těchto uživatelů (článek 7 odst. 6 druhý pododstavec nařízení). Tímto systémem může být například systém datových schránek zavedený v České republice zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech

[19] Směrnice Evropského parlamentu a Rady z 13. prosince 1999 č. 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.

a autorizované konverzi dokumentů.

Požadavek písemných důkazů

Dokládání písemných důkazů již bylo zmíněno výše v 5.1 o důkazním modelu platebního rozkazu. Meritorní přezkoumávání pohledávky soudem na základě předložených písemných důkazů představuje z hlediska ochrany žalovaného proti neoprávněným nárokům pro žalovaného podstatnou výhodu. Komise v zelené knize uvedla, že tento aspekt je třeba důkladně zvážit a porovnat se ztrátou efektivity v důsledku takového přezkoumávání a s obtížemi ohledně úpravy podání a zpracování písemného důkazu v případě zpracovávání údajů elektronickými prostředky, přičemž je třeba zejména zohlednit:

- zda je přezkoumávání pohledávky soudem co do její podloženosti nevyhnutelné,
- zda může být odpovědnost za ochranu jeho práv zcela ponechána na žalovaném a
- zda skutečnost, že žalovaný pohledávku nenapadne, má za následek oprávněné rozhodnutí ve prospěch žalobce.

Komise také upozornila, že důkladné zhodnocení významu a vlivu požadavku písemných důkazů významně ovlivňuje skutečnost, jak svobodně či přísně je tento požadavek vykládán, tzn. jaké druhy dokumentů jsou k prokázání pohledávky považovány za dostatečné. Příliš přísné podmínky vyžadující výslovné uznání pohledávky žalovaným by z platebního rozkazu činily v praxi jen velmi omezeně využitelný institut. Na druhé straně pravidla, která jsou příliš benevolentní, mohou zmenšovat kontrolu, která má být soudem prováděna, což vede ke zpochybnění samotného smyslu požadavku písemných důkazů.

Členské státy, které aplikují důkazní model (dle zelené knihy například Belgie, Francie, Řecko, Lucembursko, Itálie, Španělsko), používají různá kritéria ohledně „dostatečnosti“ písemných důkazů, přičemž se značně odlišuje i stupeň přesnosti a podrobnosti ustanovení upravujících tyto otázky.[20]

[20]Zelená kniha uvádí příklady: Ve Francii jde pouze o velmi obecné ustanovení požadující, aby žádost byla doplněna všemi písemnými důkazy dokládajícími existenci pohledávky, přičemž se neuvádí žádné

Komise v zelené knize uvedla, že složitost vymezení, které dokumenty jsou přípustné jako písemné důkazy v řízení o platebním rozkazu a které nikoli, by neměla být podceňována. Upozorňuje, že tento aspekt by měl být zohledněn při posuzování obecné otázky, zda by mělo vydání evropského platebního rozkazu záviset na vytvoření písemného důkazu o pohledávce.

V návaznosti na to, že se Komise v návrhu nařízení rozhodla využít výhod „nedůkazního modelu“ (viz blíže 5.1), upouští od předložení písemných důkazů jakožto předpokladu pro vydání evropského platebního rozkazu. V důvodové zprávě se k otázce překládání důkazů také uvádí, že došla k závěru, že takový požadavek by mohl vyvolávat riziko nejednotné aplikace nařízení v otázce, jaké druhy dokumentů jsou dostatečné, aby nárok prokázaly. Proto Komisí předkládaný návrh nařízení nepředpokládá systematické a úplné nebo rámcové přezkoumání oprávněnosti nároku.

Komise však přestože zvolila nedůkazní model, nerezignovala úplně na ochranu práv žalovaného. Jako jeden z prvků této ochrany Komise navrhovala požadavek, aby žalobce stručně popsal nejméně jeden důkazní prostředek, který by mohl předložit v řádném občanskoprávním řízení, přičemž žalobce tento důkazní prostředek nebude soudu předkládat pro účely vydání evropského platebního rozkazu. Komise ani nepožadovala, aby tento popisovaný důkazní prostředek byl písemný, ale dovolovala, aby bylo odkázáno na jakékoli přípustné důkazní prostředky. Vzhledem k tomu, že tento požadavek má sloužit především jako ochrana žalovaného – aby nebyly uplatňovány zcela nepodložené či neodůvodněné nároky - návrh nařízení nepožaduje, aby žalobce uváděl úplný seznam všech důkazních prostředků. Má se jednat spíše o formální požadavek na vydání evropského platebního rozkazu.

Jak bylo uvedeno výše, návrh nařízení žalobci také ukládá, aby soudu předložil popis žalobního důvodu. Komise v důvodové zprávě uvádí, že tento popis žalobního důvodu by měl stručně a výstižně vysvětlovat právní vztah mezi stranami, odůvodnění

---

další podrobnosti, co je považováno za dostatečný důkaz apod. Tím se otevírá prostor pro judikaturu a uvážení soudu. Belgický právní řád vyžaduje dokument pocházející od žalovaného s tím, že se nemusí jednat o uznání dluhu. Naproti tomu právní řády Španělska a Itálie uvádějí dlouhé podrobné seznamy a definice, co se považuje za písemný důkaz pro účely řízení o platebním rozkazu, přičemž ani v jednom z nich nejsou tyto seznamy vyčerpávající. V obou členských státech může být shledán jako dostačující písemný důkaz dokument, který neobsahuje podpis žalovaného, ale byl vytvořen žalobcem (například svědectví o okolnostech vzniku konkrétní pohledávky).

konkrétního nároku a příslušné částky, ale také vztah mezi nárokem a navrhovaným důkazem.

Evropský parlament ve své zprávě jako pozměňovací návrh doporučil, aby bylo ustanovení, že součástí návrhu žalobce musí být popis nejméně jednoho důkazního prostředku, změněno tak, že součástí návrhu žalobce musí být popis důkazů tvořících základ nároku. Tomuto návrhu v zásadě odpovídá i přijatý text nařízení, kde vedle dalších náležitostí má návrh na vydání evropského platebního rozkazu obsahovat popis důkazních prostředků podporujících nárok (článek 7 odst. 2 písm. d nařízení). Žalobce tyto důkazní prostředky v evropském rozkazním řízení soudu nepředkládá.

Formální požadavky – standardní formuláře

Komise v zelené knize uvádí, že některé členské státy vydávají oficiální standardní formuláře a v některých z nich je jejich používání v řízení o platebním rozkazu dokonce povinné.[21] V jiných státech je oficiální formulář pouze alternativou běžného podání v civilním řízení. V některých státech existují pouze neoficiální formuláře.

Standardní formuláře různě strukturují informace, které jsou třeba k zahájení řízení o platebním rozkazu. Formuláře zejména usnadňují práci žalobci, zvláště v případech, kdy není zastupován právníkem, formulář žalobci poskytuje úplný seznam náležitostí, které návrh musí obsahovat.

Komise již v zelené knize poukazovala na skutečnost, že standardní formulář je důležitým předpokladem pro využití možností elektronického zpracování dat, zejména v kombinaci s možností elektronického podávání návrhů k soudu.

Komise také upozornila, že v případech s mezinárodním prvkem navíc může existence vícejazyčného standardního formuláře výrazně přispět ke zjednodušení a zrychlení řízení. Dojde totiž mimo jiné i ke snížení nákladů na překlad, čímž lze náklady a průtahy řízení snížit na minimum. Vedle toho je standardizovaná žádost předpokladem i pro standardizované rozhodnutí, u kterého budou případné překážky volného pohybu rozsudků pro potřeby jeho výkonu omezeny na minimum.

[21] Povinné používání standardních formulářů je předepsáno v Německu a v Rakousku s výjimkou případů, kdy je třeba doručovat do zahraničí. V Portugalsku je používání formulářů povinné, ledaže je formulář pro daný případ nevhodný. Ve Francii se používání formulářů doporučuje, ale povinné není.

Komise však v zelené knize také uvedla, že jakkoli se zdá vytvoření jednotného formuláře vhodné, může dojít k řadě technických problémů, především ohledně okruhu náležitostí. Například kategorie nákladů, jejichž náhrada může být požadována, se v různých státech podstatně odlišují. Jako řešení Komise navrhla omezit formuláře pouze na klíčové body a ponechat ostatní otázky k vyřešení členským státům podle jejich individuálních potřeb. V návrhu nařízení Komise navrhovala použití standardizovaných formulářů pro:

1. návrh na vydání evropského platebního rozkazu,
2. rozhodnutí soudu ve formě evropského platebního oznámení,
3. žalobní odpověď proti evropskému platebnímu oznámení, přičemž zde není použití formuláře s ohledem na zajištění ochrany práv žalovaného povinné,
4. rozhodnutí soudu ve formě evropského platebního rozkazu,
5. odpor proti evropskému platebnímu rozkazu, přičemž zde rovněž není použití formuláře povinné.

Vzhledem k tomu, že Evropský parlament navrhl změnit dvoufázové řízení na jednofázové, odpadla i potřeba formulářů pro evropské platební oznámení a žalobní odpověď proti němu.

Evropský parlament ve své zprávě u použití formulářů zdůraznil, že je třeba, aby formuláře byly k dispozici ve všech úředních jazycích ES.

EHSV se ve svém stanovisku vyjádřil, že má důvody k pochybnostem o účinnosti a vhodnosti formulářů v přeshraničních sporech. Uváděl, že zejména není stanoveno, kdo odpovídá za překlad a jeho přesnost. EHSV poukazuje také na to, že formuláře jsou příliš komplikované k tomu, aby je mohly vyplnit osoby bez právního vzdělání.

V návaznosti na změny provedené v návrhu nařízení se součástí schváleného nařízení stalo 7 příloh - 7 standardizovaných formulářů:

1. návrh na vydání evropského platebního rozkazu (formulář A), k němuž lze připojit dva dodatky: bankovní údaje pro účely platby soudních poplatků žalobcem (dodatek 1) a nesouhlas s převodem věci do běžného občanského soudního řízení (dodatek 2),

2. žádost žalobci, aby doplnil nebo opravil návrh na vydání evropského platebního rozkazu (formulář B),

3. návrh žalobci na změnu návrhu na vydání evropského platebního rozkazu (formulář C),

4. rozhodnutí o odmítnutí návrhu na vydání evropského platebního rozkazu (formulář D),

5. evropský platební rozkaz (formulář E),

6. odpor proti evropskému platebnímu rozkazu (formulář F),

7. prohlášení o vykonatelnosti (formulář G).

V Úředním věstníku formuláře a pokyny k jejich vyplnění vyšly celkem na 22 stranách.

Podání prostřednictvím elektronických prostředků a jeho elektronické zpracování

komunikace mezi soudem a účastníky řízení

Komise v zelené knize uvádí, že komunikace mezi soudem a stranami nabízí možnost dalšího zefektivnění a podstatného snížení nákladů řízení, zejména v přeshraničních případech s přihlédnutím ke značným průtahům často i v průběhu běžného doručování dokumentů z jednoho členského státu do druhého.

Komise na základě analýzy v zelené knize také dospěla k závěru, že objem soudní agendy zpracovávaný elektronicky se již tak neustále zvyšuje a k dalšímu usnadnění by mohlo dojít používáním jednotného elektronického podání, čímž by se ušetřilo zdvojování práce, pokud by žalobce žádost podal elektronicky. Komise však konstatuje, že elektronický přenos dokumentu žalobcem může spíše představovat technický než právní problém.

Některé členské státy dovolují nebo alespoň testují používání elektronických prostředků pro účely podání na soud. Nepřekvapí tedy, že nejpokrokovější státy v tomto ohledu umožňují používání elektronického zpracování dat i v řízení o platebním rozkazu.

Komise proto zdůraznila, že evropský platební rozkaz by měl podněcovat k dalšímu využívání těchto možností komunikace mezi soudem a účastníky za účelem podpory

efektivnějšího řešení případů technickými prostředky, které nepředstavují pro účastníky řízení hrozbu z hlediska ochrany jejich procesních práv, zejména práva na spravedlivý proces. Přesto Komise poukazovala na skutečnost, že není možné členským státům přikazovat zajištění konkrétních způsobů komunikace mezi účastníky řízení a soudy, neboť řada členských států v současné době teprve vyvíjí vhodné zázemí a prostředky pro takovou elektronickou komunikaci.

Komise dále uvedla, že případné rozšíření využití elektronické komunikace pro účely doručování by vyžadovalo řadu dalších podstatných technických úprav, zejména s ohledem na zabezpečení a spolehlivost takové komunikace.

V návaznosti na uvedené úvahy Komise navrhla, s ohledem na existenci zmíněné směrnice o elektronických podpisech a její implementaci do právních řádů členských států, do nařízení zavést stranám sporu možnost komunikovat se soudem prostřednictvím podání podepsaných elektronickým podpisem, který bude odpovídat požadavkům uvedené směrnice o elektronických podpisech. Tento návrh Komise se stal součástí schváleného nařízení (článek 7 odst. 6, článek 16 odst. 5 nařízení).

Evropský parlament ve své zprávě navrhl, aby bylo možné návrh na vydání evropského platebního rozkazu podat prostřednictvím jakýchkoli technických prostředků. Do schváleného textu nařízení se tyto návrhy promítly tak, že nařízení umožňuje využití elektronického komunikačního systému určitou skupinou předem registrovaných ověřených uživatelů, přičemž členské státy budou Komisi o existenci takových komunikačních systémů informovat. Podle nařízení lze prostřednictvím takového systému podat nejen návrh na vydání evropského platebního rozkazu (článek 7 odst. 6 nařízení), ale i odpor (článek 16 odst. 5 nařízení).

správa případu soudem

Komise v zelené knize ale dále uvádí, že možnost využití elektronických prostředků se neomezuje pouze na otázku komunikace mezi soudem a účastníky. Využití elektronických prostředků může být také významným nástrojem zpracování podání soudem. Automatizované zpracovávání podání může soudům významně odlehčit objem práce a vyhradit tak více času pro řešení skutečně složitých případů.

Případy, které je možno řešit prostřednictvím řízení o platebním rozkazu, jsou po právní stránce jednoduché. Pokud pohledávky v těchto řízeních vymáhané nejsou zpochybňovány, jsou takové případy ideálními kandidáty pro využití standardizovaných

způsobů zpracování elektronickými prostředky.

Komise také uvedla, že dosud řada členských států používá elektronické zpracování dat v řízení o platebním rozkazu pouze podpůrně pro evidenci případů, kontroly lhůt, výpočty nákladů apod. S ohledem na to způsob zpracování žádosti, resp. samotné vydání platebního rozkazu zpravidla závisí na osobě, která žádost zpracovává, tedy soudci či soudnímu úředníkovi.

Na druhou stranu existují i státy, kde využití výpočetní techniky dosáhlo dalšího podstatného kroku na cestě k úplné automatizaci řízení v některých soudních okresech. Například v Německu[22] počítačové programy používané ve spojení s jednotnými formuláři dovolují automatizovanou kontrolu chybějících informací. Pouze v případech vyhodnocených jako mimořádné (zřejmé nepřípustnosti nebo neodůvodněnosti nebo řešení ostatních mimořádných okolností - žalovaný je usazen v zahraničí, neobvykle vysoká míra úroku z prodlení apod.) se případ dostane k soudnímu úředníkovi. V ostatních případech se v Německu prostřednictvím systému automaticky odešle platební rozkaz a v případě, že žalovaný nepodá odpor, odešle také druhé rozhodnutí – vykonávací rozkaz a vyúčtování nákladů, aniž by došlo k lidskému zásahu. Pokud žalovaný podá proti druhému rozhodnutí odpor, případ se automaticky přesouvá do řádného soudního řízení.

Komise však podobně jako v případě komunikace soudu s účastníky elektronickou cestou i zde konstatovala, že není možné členské státy nutit k zavedení a používání elektronických prostředků. Nařízení proto tuto otázku neupravuje. V článku 8 pouze bez dalších podrobností připouští, že posouzení návrhu na vydání evropského platebního rozkazu lze provést automatizovaným postupem.

Evropský parlament sice navrhoval, aby do tehdejšího bodu 10 preambule (dnešní bod 11 preambule nařízení) bylo přidáno ustanovení, že členské státy by měly podporovat užívání automatizovaných informačních systémů, avšak v přijatém textu nařízení se pouze uvádí, že používání vzorových formulářů umožní využití automatizovaného zpracování údajů.

[22]Použití počítačů v Německu pro účely zpracování podání ve zjednodušeném řízení o platebním rozkazu je zmiňováno už v Doporučení Rady Evropy o zjednodušení přístupu ke spravedlnosti z 14. 5. 1981.

5.4.5 Rozsah přezkoumávání nároku soudem

Komise v zelené knize uvádí, že je pravidlem, aby soud, který obdrží návrh na vydání platebního rozkazu, z úřední povinnosti přezkoumal přípustnost takového návrhu (zda pohledávka spadá do oblasti aplikace řízení o platebním rozkazu, zda se jedná o soukromoprávní pohledávku, jaká je povaha vymáhaného plnění, zda návrh obsahuje všechny předepsané náležitosti, zda má soud k rozhodování věci pravomoc a zda je příslušný, včetně případné mezinárodní příslušnosti soudů).

Meritorní stránku případu soud zkoumá v závislosti na modelu řízení o platebním rozkazu (podrobnosti o modelech řízení viz 5.1).

V členských státech, které uplatňují důkazní model, může být platební rozkaz vydán pouze v případě, že jsou soudu poskytnuty údaje a písemné důkazy potřebné pro náležité soudní meritorní přezkoumání, zda je pohledávka opodstatněná.

Naopak v členských státech uplatňujících nedůkazní model vydání rozhodnutí ve prospěch žalobce nezávisí na meritorním přezkoumání oprávněnosti pohledávky soudem.

V návaznosti na východisko, které pro řízení o evropském platebním rozkazu Komise přijala – tj. nedůkazní model, vyplývají z toho i požadavky na přezkoumání návrhu soudem uvedené v návrhu Komise. Tzn. soud obdržený návrh z úřední povinnosti přezkoumá z následujících hledisek:

1. zda návrh žalobce spadá do rozsahu působnosti nařízení (zda jde o občanskoprávní či obchodní záležitost, zda nejde o věc vyloučenou z působnosti nařízení),

2. zda žalobce vymáhá nesporný peněžitý nárok určený konkrétní částkou, která je v době podání návrhu již splatná,

3. zda návrh obsahuje všechny formální náležitosti předepsané nařízením.

Komise s ohledem na skutečnost, že se rozhodla upravit řízení o evropském platebním rozkazu formou nedůkazního modelu, navrhovala, aby žalobce nebyl povinen předkládat soudu důkazy (pouze by musel nejméně jeden důkaz, který má k dispozici, popsat). Proto soud předkládaný návrh na vydání platebního rozkazu nezkoumá po meritorní stránce, i přestože jednou z náležitostí návrhu na vydání platebního rozkazu má být i žalobní důvod včetně popisu okolností, kterých se žalobce dovolává jako základu

nároku. Po změnách, kterými návrh nařízení prošel v Evropském parlamentu a Radě, byl do článku 8 nařízení začleněn požadavek, že soud návrh na vydání evropského platebního rozkazu posoudí i z hlediska, zda se nárok jeví jako opodstatněný.

Komise v zájmu určité flexibility dále navrhovala umožnit soudu v případech, kdy návrh neobsahuje všechny formální náležitosti, vyzvat žalobce, aby návrh doplnil či opravil. Evropský parlament s tímto návrhem souhlasil, nicméně nakonec přijaté ustanovení článku 9 nařízení navíc výslovně požaduje, aby šlo o případy, kdy nárok není zjevně neopodstatněný nebo nepřípustný. Jak bylo zmíněno výše, pro tyto případy (tj. výzvy k doplnění) nařízení zavádí zvláštní formulář.

5.4.6 Rozhodnutí soudu o platebním rozkazu

Komise s ohledem na to, že se rozhodla využít nedůkazního modelu řízení, navrhovala, aby soud v případě splnění požadavků uvedených pod body 1) až 3) v 5.4.5 vydal evropské platební oznámení.

Podle návrhu nařízení Komise soud, shledal-li by, že byly splněny všechny požadavky zmíněné pod body 1) až 3), vydal by rozhodnutí. Jak již bylo uvedeno, Komise ve svém původním návrhu požadovala využití nedůkazního modelu včetně vydání dvou rozhodnutí soudem. Komise proto navrhovala, aby soud nejprve rozhodl ve formě evropského platebního oznámení. Toto evropské platební oznámení mělo žalovaného informovat, že buď může ve stanovené lhůtě zaplatit požadovanou částku (včetně případného úroku) a požadované náklady řízení a soudu doručit prohlášení, že se taková platba uskutečnila, nebo soudu doručit tzv. žalobní odpověď žalovaného.

Komise dále v návaznosti na to navrhovala v případě, kdy žalovaný nepodá žalobní odpověď proti evropskému platebnímu oznámení včas, soud automaticky vydá evropský platební rozkaz, který se v případě, že žalovaný nebude uplatňovaný nárok rozporovat prostřednictvím odporu ani tentokrát, stane vykonatelným.

Evropský parlament řízení zjednodušil na jednofázové, proto soud vydává jen jedno rozhodnutí. Po změnách navrhovaných Evropským parlamentem (vydání rozhodnutí v určité lhůtě) článek 8 nařízení stanoví, že soud posoudí co nejdříve, zda jsou splněny všechny požadavky pro podání návrhu a zda se nárok jeví jako opodstatněný. Jsou-li tyto podmínky splněny, soud vydá platební rozkaz co nejdříve, obvykle do 30 dnů od

podání návrhu (do této lhůty se nezapočítává lhůta, kterou soud poskytl žalovanému pro doplnění, opravu nebo změnu návrhu).

Přípustnost rozhodnutí jen o části návrhu

Komise v zelené knize také zkoumala otázku, jak postupovat, pokud návrh splňuje formální nebo hmotněprávní požadavky pouze u části předmětné pohledávky – tedy, zda může být platební rozkaz vydán pouze pro část, která splňuje požadavky (tento případ je však třeba odlišovat od případu, kdy žalovaný zpochybní či napadne pouze část uplatňovaného nároku).

Některé členské státy vydání platebního rozkazu v takovém případě odmítají (dle zelené knihy například Německo a Lucembursko), zatímco jiné výslovně zastávají jiný postoj (Francie a Belgie) a umožňují, aby příslušný soudce, pokud předmětnou pohledávku považuje za částečně oprávněnou, vydal platební rozkaz jen pro tuto část. Proti rozhodnutí soudce o tomto „rozdělení“ sice neexistuje opravný prostředek, ale žalobce má dvě možnosti, jak čelit částečnému odmítnutí. Rozhodne-li se vymáhat celou pohledávku včetně odmítnuté části, musí upustit od požadavku na vydání platebního rozkazu žalovanému a musí podat návrh na zahájení řádného soudního řízení. Pokud na druhé straně dojde k vydání a vymáhání částečného platebního rozkazu, žalobce se zbavuje práva na další soudní řízení ohledně zbývající části pohledávky.[23]

Komise v zelené knize upozornila, že rozdíl mezi uvedenými systémy, kde jeden částečné rozhodnutí odmítá a druhý jej připouští s výše popsanými důsledky, může být v praxi výrazně menší. Například tehdy, pokud soudy v průběhu zavedené praxe nebo v důsledku výslovného ustanovení právních předpisů dají žalobci možnost, aby ještě před odmítnutím návrhu opravil vady návrhu nebo návrh omezil na určitou částku nebo upravil úrokovou míru, aby bylo možné platební rozkaz vydat[24]. Taková praxe pak ponechává na žalobci, aby se rozhodl, zda se spokojí s částkou, kterou soud považuje za

[23]Například ve Francii však k takovému důsledku může dojít pouze v případě, že se žalobce rozhodne, že má být takový částečný platební rozkaz žalovanému doručen. Rozhodne-li se žalobce opačně, může vymáhat celý svůj nárok, ale už nikoli v rámci řízení o platebním rozkazu.

[24]Komise uvádí, že taková povinnost soudu existuje například v Německu. Německo sice, jak bylo zmíněno, odmítá vydání platebního rozkazu, pokud to umožňuje pouze část nároku, ale tímto ustanovením o doplnění či změně návrhu se může v praxi výrazně snížit počet odmítnutých návrhů.

oprávněnou, nebo zda přistoupí k vymáhání celé pohledávky v řádném soudním řízení.

V každém případě je pro obě metody společný stejný cíl, kterým je zamezit rozdělení jednoho případu do dvou oddělených řízení – částečně řízení o platebním rozkazu a částečně řádného řízení, což by mohlo vést ke komplikacím v rozporu se základním cílem řízení o platebním rozkazu, kterým je zjednodušení vymáhání pohledávek považovaných za nesporné.

Komise s ohledem na popsané komplikace rozhodla, že soud může návrhu na vydání evropského platebního rozkazu buď zcela vyhovět nebo jej zcela odmítnout, přičemž částečné rozhodnutí se nepřipouští. V důvodové zprávě Komise uvedla, že tím sleduje zejména zájem na tom, aby byla zachována jednoduchost a jednota řízení a zamezilo se štěpení řízení. Komise však poukazovala na to, že soud v takovém případě může využít možnosti vyzvat žalobce k opravě či doplnění návrhu, aby mu bylo možné vyhovět.

Evropský parlament ve své zprávě navrhl změnit toto ustanovení a umožnit jen částečné rozhodnutí. V nařízení je tato otázka kompromisně upravena v článku 10: jsou-li požadavky splněny pouze pro část nároku, soud o tom žalobce informuje prostřednictvím vzorového formuláře C a vyzve jej k přijetí nebo odmítnutí návrhu evropského platebního rozkazu na částku stanovenou soudem. Pokud žalobce návrh přijme (tzn. zašle odpověď na vzorovém formuláři, který obdržel), soud vydá evropský platební rozkaz pro část nároku, přičemž důsledky týkající se zbývající části se řídí vnitrostátním právem. Pokud žalobce návrh soudu odmítne nebo neodpoví, soud odmítne návrh na vydání evropského platebního rozkazu v plném rozsahu.

Jednotná forma rozhodnutí

Používání jednotných formulářů a vydávání jednotných rozhodnutí soudem spolu úzce souvisí. Komise již v zelené knize poukázala na to, že oba tyto aspekty nabízí podobné výhody: jednotný formulář usnadňuje přístup žalobce k soudu, jednotné rozhodnutí může snižovat potenciální obtíže související s vymáháním rozhodnutí v jiném členském státě, než kde byl platební rozkaz doručen, a to jak z hlediska předepsaných náležitostí, tak z hlediska případného překladu.

Zelená kniha zdůrazňuje, má-li být evropský platební rozkaz přímo vymahatelný v jiném členském státě, je třeba, aby byly všechny údaje nutné pro vymáhání v platebním roz-

kazu jasně a jednoznačně uvedeny. Praktickým problémem může být dle zjištění Komise například okolnost, že některé členské státy připočítávají úrok dle určité úrokové míry automaticky z úřední povinnosti a v rozhodnutích se to nezmiňuje nebo se pouze odkáže na zákonný úrok z prodlení. Pro orgány zajišťující výkon rozhodnutí v daném členském státě je takové rozhodnutí jednoznačné, ale pro orgány jiných členských států může být takové rozhodnutí nesrozumitelné (nejednoznačné), a proto také nevymahatelné. Z toho důvodu by měl jednotný evropský platební rozkaz uvádět úrokovou míru číselně, i přestože podle práva příslušného státu to nemusí být v jiných případech vyžadováno.

Komise proto v návrhu nařízení požadovala, aby soudy rozhodnutí vydávaly na vzorovém formuláři, který bude přílohou nařízení. Tento vzorový formulář by měl obsahovat všechny předepsané náležitosti, aby rozhodnutí mohlo být vykonatelné a jednoznačné.

Vzhledem k tomu, že Komise navrhovala využít nedůkazního modelu řízení, který měl být dvoufázový, navrhovala také dva formuláře pro rozhodnutí soudu – první pro evropské platební oznámení a druhý pro evropský platební rozkaz samotný.

Evropský parlament, který změnil řízení na jednofázové, tím také zrušil vydávání druhého rozhodnutí. Zůstal však zachován původní návrh Komise, že soud vydá evropský platební rozkaz za použití vzorového formuláře E v příloze V. nařízení.

Možnost žalobce odvolat se proti odmítnutí vydání platebního rozkazu

Komise zjistila, že v členských státech bývá běžné vyloučit možnost odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí vydat platební rozkaz. Jednoduché a přesvědčivé odůvodnění pro tento nedostatek právní obrany spočívá ve skutečnosti, že žalobci tím není bráněno v zahájení řádného občanskoprávního řízení ohledně stejné pohledávky. Několik členských států dokonce povoluje podat nový návrh na vydání platebního rozkazu, budou-li opraveny formální nebo materiální vady, které vedly k odmítnutí vydání příznivého rozhodnutí o předchozím návrhu.

Komise v návrhu nařízení požadovala možnost odvolání proti odmítnutí vydání platebního rozkazu zcela vyloučit. Na druhou stranu však navrhovala v nařízení výslovně uvést, že odmítnutí vydat evropský platební rozkaz žalobci nebrání v tom, aby svoji

pohledávku vymáhal prostřednictvím řádného občanskoprávního řízení. Proto tedy Komise v důvodové zprávě poukazuje na skutečnost, že odmítnutí vydat evropský platební rozkaz nemá účinky věci pravomocně rozsouzené, neboť evropský platební rozkaz představuje pouze další možnost žalobce, jak vymáhat svoji pohledávku. Tam, kde tuto možnost z formálních důvodů nelze využít, není tím použití řádného občanskoprávního soudního řízení dotčeno.

Návrh Komise ani důvodová zpráva se nijak nevyjadřovaly k otázce, zda je možné podat návrh na vydání evropského platebního rozkazu opakovaně. Evropský parlament k této otázce navrhl pozměňovací návrh, že v případě zamítnutí[25] není žalobci dovoleno předložit nový návrh na vydání evropského platebního rozkazu v souvislosti se stejným nárokem. To by však žalobci nemělo bránit v zahájení řádného soudního řízení. EHSV k otázce odvolání proti zamítnutí[26] návrhu uvedl, že je odvolání zbytečné, neboť evropský platební rozkaz je alternativním prostředkem vymáhání pohledávek a žalobci nic nebrání, aby pohledávku vymáhal v řádném občanskoprávním řízení.

Po dalších diskusích a úpravách návrhu nařízení Evropským parlamentem a Radou bylo do nařízení přijato ustanovení (článek 11), podle kterého soud návrh na vydání evropského platebního rozkazu odmítne, pokud:

1. nejsou splněny požadavky stanovené pro podání návrhu na vydání evropského platebního rozkazu (dle článků 2, 3, 4, 6 a 7 nařízení),
2. nárok je zjevně neopodstatněný,
3. žalobce neodpoví ve lhůtě stanovené soudem pro doplnění či opravu návrhu,
4. žalobce neodpoví ve lhůtě stanovené soudem pro vyjádření, zda souhlasí s vydáním evropského platebního rozkazu pouze pro část nároku podle článku 10 nařízení.

Soud žalobce o odmítnutí informuje za pomoci vzorového formuláře D, přičemž proti tomuto odmítnutí nelze podat opravný prostředek. V souladu s institutem „odmítnutí“

[25]V českém překladu zprávy Evropského parlamentu se uvádí „zamítnutí“, ale domnívám se, že by zde mělo být uvedeno „odmítnutí“, neboť soud tak rozhodl z důvodu nesplnění procesních podmínek. Na druhé straně by „zamítnutí“ lépe vyhovovalo v případě, kdy by nebylo možné podat nový návrh.

[26]Opět se domnívám, že by i zde mělo být uvedeno „odmítnutí“, protože jde o důsledek nesplnění procesních podmínek.

však je možné, aby žalobce vymáhal nárok prostřednictvím nového návrhu na vydání evropského platebního rozkazu (nebo prostřednictvím jiného řízení podle národního práva).

5.4.7 Informování žalovaného o jeho procesních právech a povinnostech v rozhodnutí

Komise v zelené knize zdůraznila, že v rozkazních řízeních je třeba zabezpečit alespoň určitou ochranu práv žalovaného, aby byl zajištěn spravedlivý proces. Žalovaný by měl být řádně informován o svých procesních právech a povinnostech již v okamžiku obdržení platebního rozkazu. Nelze totiž předpokládat, že žalovaný zná specifika řízení o platebním rozkazu. Aby mohly být stanoveny krátké lhůty pro případné vyjádření žalovaného, je třeba, aby žalovaný byl stručně ale úplně informován o svých procesních právech a mohl se s plnou vědomostí a bez nutnosti porad s právním zástupcem o důsledcích rozhodnout, zda bude uplatňovaný nárok zpochybňovat či ne.

Komise v zelené knize uvedla, že obsah tohoto poučení se v jednotlivých členských státech liší, avšak následující prvky zůstávají zachovány:

- poučení žalovaného o možnosti podat v určité lhůtě odpor, včetně informace o formálních náležitostech takového odporu s uvedením adresy soudu nebo orgánu, kterému má být odpor zaslán,
- poučení, že se platební rozkaz stane vykonatelným, pokud nebude odpor podán ve stanovené lhůtě.

Komise také uvádí, že pokud soud před vydáním platebního rozkazu pohledávku meritorně nepřezkoumával, bylo by vhodné, aby na to soud žalovaného upozornil, aby se zamezilo tomu, že platební rozkaz bude vyvolávat zdání, že lze spoléhat na zhodnocení pohledávky soudem a že ten ji shledal jako odůvodněnou bez jakéhokoli aktivního zásahu ze strany žalovaného.

Komise se také zabývala otázkou, jak členské státy řeší případy, kdy soud je povinen řádně informovat žalovaného, ale z nějakého důvodu to neudělá. Komise zjistila, že některé členské státy v takových případech stanoví, že předmětný platební rozkaz je

nicotný (Komise v zelené knize uvádí například Francii a Lucembursko). Na druhé straně jiné členské státy nestanoví žádné právní důsledky v případě, kdy žalovaný není informován o délce lhůty k možnosti zpochybnění pohledávky (Rakousko a Itálie). Je to žalovaný, kdo nese odpovědnost za získání informací nutných k přípravě obrany v zákonné lhůtě, bez ohledu na informování přímo v platebním rozkazu.

Komise se domnívala, že by v rámci zajištění jednotné aplikace a rovné ochrany práv všech žalovaných měla být stanovena jasná pravidla. S ohledem na to se v důvodové zprávě k návrhu nařízení uvádí, že soudní rozhodnutí (tj. dle původního návrhu Komise evropské platební oznámení a evropský platební rozkaz) by mělo být dobře srozumitelné i pro příjemce (tj. žalovaného), který nerozumí právním záležitostem. Komise také požaduje, aby potřebné poučení žalovaného bylo obsaženo přímo v daném rozhodnutí, aby se zamezilo případným omylům (například že poučení nebude omylem k rozhodnutí přiloženo). V souladu s rozhodnutím Komise vytvořit řízení o evropském platebním rozkazu podle dvoufázového nedůkazního modelu návrh nařízení požadoval, aby první rozhodnutí – evropské platební oznámení - obsahovalo poučení, že žalovaný ve stanovené lhůtě buď může zaplatit vymáhanou částku (včetně případného úroku) a požadované náklady řízení a soud o tom informovat, nebo že může soudu doručit svoji žalobní odpověď. Komise dále navrhovala, aby evropské platební oznámení obsahovalo poučení, že soud nezkoumal odůvodněnost uplatňovaného nároku a že žalovanému doručí vykonatelné rozhodnutí, pokud od žalovaného ve stanovené lhůtě neobdrží žalobní odpověď nebo prohlášení o provedení platby. V návaznosti na to, dojde-li k vydání evropského platebního rozkazu, musí obsahovat poučení o možnosti podat ve stanovené lhůtě odpor, ve kterém by měl žalovaný uvést, zda nárok popírá zcela či z části.

Vzhledem k tomu, že Evropský parlament řízení zjednodušil na jednofázové, bylo přiměřeně zjednodušeno i poučení žalovaného. Nicméně podstata poučení zůstala stejná jako v původním návrhu nařízení Komise. Proto je žalovaný podle článku 12 nařízení poučen, že může ve stanovené lhůtě žalobci zaplatit či platební rozkaz napadnout odporem. Dále je žalovaný informován, že soud rozhodoval výhradně na základě informací poskytnutých žalobcem, které neověřoval, a že se platební rozkaz stane vykonatelným, nebude-li podán odpor, a že pokud odpor podán bude, věc bude převedena do řádného občanskoprávního řízení, pokud žalobce výslovně nepožádal, že v takovém případě má řízení skončit (článek 12 odst. 3 a 4 nařízení). Vzhledem k tomu, že nařízení předepisuje

soudu používání vzorového formuláře pro evropský platební rozkaz (formulář E), minimalizuje se riziko, že některá náležitost nebude splněna. Nařízení také v zájmu žalobce výslovně uvádí, že součástí informací poskytnutých žalovanému není údaj, zda žalobce požádal o ukončení řízení v případě podání odporu (článek 12 odst. 2 nařízení).

Doručování platebního rozkazu žalovanému

Podobně jako tomu je v českém procesním právu u mnoha soudních písemností, také Komise v zelené knize označila doručování soudního rozhodnutí žalovanému za jednu z nejdůležitějších a potenciálně nejproblematičtějších vlastností evropského platebního rozkazu.

Vedle toho, že až doručením se žalovaný zpravidla dozví, že je proti němu soudně uplatňován určitý nárok, Komise upozorňuje na zvláštní význam pravidel pro doručování v rámci rozkazního řízení také z tohoto hlediska, že doručení zakládá pro žalovaného začátek běhu lhůty, ve které může předmětný nárok napadnout. Pro platební rozkaz je charakteristické, že musí být řádně doručen, aby se mohl stát vykonatelným, přičemž žalovanému musí být poskytnuta přiměřená možnost zabránit, aby platební rozkaz nabyl vykonatelnosti. Případná pasivita žalovaného by pak měla znamenat vědomé rozhodnutí žalovaného pohledávku s ohledem na jeho vlastní zhodnocení nezpochybňovat.

V zelené knize se konstatuje, že členské státy rozvíjejí vlastní pravidla o doručování dokumentů vycházející z různých názorů. Nejbezpečnější je osobní doručení do rukou žalovaného, což zajistí, že se žalovaný o zásilce vůbec dozví. V praxi ale doručení žalovanému osobně z různých důvodů nelze uskutečnit, proto členské státy zavádějí řadu pravidel o náhradním doručování, aby bylo doručování v praxi vůbec uskutečnitelné. Komise zjistila, že i tato pravidla se často výrazně odlišují.

Komise jako příklad uvádí Anglii, kde je základním způsobem doručování běžný *first class mail* bez potvrzení přijetí (podle popisu v zelené knize patrně srovnatelný s českým doporučeným dopisem bez doručenky). Tento systém vychází z domněnky, že předmětný dokument se dostal k žalovanému, přičemž s ohledem na to, že se nevyžaduje žádný důkaz o doručení, předpokládá to velkou důvěryhodnost a spolehlivost poštovního doručování. Ve výjimečných případech, kdy k řádnému doručení nedošlo, má oběť takového selhání systému doručování k dispozici nápravné prostředky, kterými se může

domoci, aby soud k úkonům provedeným za předpokladu řádného doručení dále nepřihlížel.

Jako jiný příklad Komise v zelené knize uvádí francouzskou legislativu, která svěřuje doručování platebního rozkazu specializovaným soudním doručovatelům (*huissiers de justice*) se základním právním vzděláním, kteří musí nejen doručit platební rozkaz žalovanému, ale jsou povinni také adresátovi vysvětlit právní význam dokumentu a písemných instrukcí v rozhodnutí samotném. Pokud adresát není zastižen a je třeba přistoupit k náhradnímu doručení, francouzské procesní právo projevuje značnou nedůvěru k těmto náhradním způsobům a zbavuje doručování většiny jeho právních důsledků. Dokonce ani osobní doručení platebního rozkazu například manželovi žalovaného není okamžikem rozhodným pro zahájení běhu lhůty pro případné zpochybnění pohledávky. Tato lhůta začíná běžet teprve od prvního úkonu proti majetku žalovaného směřujícího k vymáhání platebního rozkazu, přičemž pro žalovaného se tento okamžik stává posledním možným okamžikem, kdy se mohl o řízení dozvědět. Francouzská úprava nepochybně poskytuje silnou ochranu procesních práv žalovaného, ale na druhé straně doručování dokumentů odborně vzdělanými pracovníky celý systém výrazně zdražuje.

Komise uvádí, že je teoreticky možné navrhnout právní úpravu evropského platebního rozkazu bez jakýchkoli pravidel o doručování dokumentů a ponechat tuto otázku k rozhodnutí národním právním řádům nebo v přeshraničních případech na národním právu ve spojení s komunitárními předpisy o doručování[27]. Přesto však Komise konstatuje, že si do určité míry lze jen obtížně představit opravdové řízení o evropském platebním rozkazu bez určitého sbližování pravidel o doručování. Automatická vykonatelnost rozhodnutí v kterémkoli členském státě, která by byla nedílným prvkem evropského platebního rozkazu, je těžko uskutečnitelná bez společných pravidel pro doručování.

Komise k tomuto závěru dospěla na základě zkušeností z přípravných prací evropského exekučního titulu pro nesporné nároky, kde se ve světle praktického významu článku 27

[27]V době vydání zelené knihy bylo platné nařízení Rady č. 1348/2000/ES ze dne 29. května 2000, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech, které bylo s účinností od 13. listopadu 2008 nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1393/2007/ES ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady č. 1348/2000.

odst. 2 Bruselské úmluvy, resp. dnes článku 34 odst. 2 nařízení Brusel I[28] s drobnými modifikacemi, jako hlavní překážka uznávání a výkonu jednoznačně stala nepostradatelná záruka určitých minimálních standardů pro doručování jakožto předpoklad pro zrušení řízení o uznávání rozhodnutí v jiném státě.

Komise proto v zelené knize došla k závěru, že za stavu, kdy neexistují jednotná pravidla pro doručování, v jejichž důsledku by bylo zrušeno řízení o uznání rozhodnutí, je třeba zamezit nežádoucím důsledkům, které mohou celé řízení značně zbavovat jeho atraktivnosti a praktické užitečnosti.

Přestože původní závěry ze zelené knihy vyvolávaly dojem, že nařízení bude obsahovat rozsáhlá ustanovení o doručování dokumentů, v původním návrhu nařízení byla úprava Komise velmi skromná. Předpokládala subsidiární použití nařízení o doručování písemností, jde-li o případ spadající do jeho působnosti, a předpisů národních právních řádů. Komise do návrhu nařízení vložila velmi významný požadavek, že doručování obou navrhovaných rozhodnutí vydávaných v rámci řízení – evropského platebního oznámení a evropského platebního rozkazu (dle původního návrhu nařízení) - je nepřípustné bez potvrzení o přijetí žalovaným osobně, pokud není adresa žalovaného dostatečně známa. EHSV ve svém stanovisku toto navrhované ustanovení kritizoval, zejména poukazoval, že navrhované ustanovení je příliš vágní a může vést k situacím velké právní nejistoty se škodlivými důsledky pro žalovanou stranu. EHSV k tomu dále uvádí, že některé členské státy mají pro doručování systémy stanovení adresy. Pokud je písemnost na tuto adresu doručena, má se za to, že byla doručena a není potřeba potvrzení o doručení.

Evropský parlament ve své zprávě pouze navrhoval doplnění možnosti doručovat elektronickými prostředky (například fax či elektronická pošta) s potvrzením o datu převzetí, které žalovaný podepíše a zašle zpět, a současně možnosti doručení poštou s potvrzením o datu převzetí, které žalovaná strana podepíše a zašle zpět.

Do nařízení bylo nakonec vloženo několik ustanovení o doručování, která by měla

[28]Článek 34 odst. 2 nařízení Brusel I zní: Rozhodnutí se neuzná, ... jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost.

zajistit minimální normy doručování pro účely zajištění automatického uznávání evropských platebních rozkazů ve všech členských státech. Bod 19 preambule nařízení k tomu uvádí, že se nelze spokojit s jakýmkoli způsobem doručení evropského platebního rozkazu, který se opírá o jakoukoli domněnku. Na to navazuje bod 20 preambule, který zdůrazňuje, že všechny způsoby doručování uvedené v nařízení jsou charakterizovány buď naprostou jistotou nebo velmi vysokým stupněm pravděpodobnosti, že byl doručovaný dokument adresátovi skutečně doručen.

Článek 12 odst. 5 nařízení ukládá soudu zajistit, aby byl evropský platební rozkaz žalovanému doručen v souladu s vnitrostátním právem způsobem, který splňuje minimální normy uvedené v nařízení. Nařízení upravuje minimální normy pro doručení s dokladem o přijetí žalovaným (článek 13 nařízení), pro doručení bez takového dokladu (článek 14 nařízení) a pro doručení zástupci žalovaného (článek 15 nařízení).

V případě doručení s dokladem o přijetí žalovaným může být evropský platební rozkaz doručen v souladu s vnitrostátními předpisy státu, v němž je doručován následovně:

1. osobní doručení, kdy žalovaný podepíše potvrzení o přijetí s uvedením data přijetí,
2. osobní doručení, kdy podepíše doručující osoba dokument, ve kterém uvede, že žalovaný doručovanou písemnost přijal či odepřel přijetí bez oprávněného důvodu a datum takového doručení či odepření,
3. doručení poštou, kdy žalovaný podepíše a odešle zpět potvrzení o přijetí a datum přijetí,
4. doručení elektronickými prostředky (například fax či elektronická pošta), kdy žalovaný podepíše a odešle zpět potvrzení o přijetí s uvedením data přijetí.

Doručení bez dokladu o přijetí žalovaným lze v souladu s vnitrostátními právními předpisy státu, kde je evropský platební rozkaz doručován provést následovně:

1. osobní doručení na osobní adresu žalovaného osobám žijícím ve stejné domácnosti jako žalovaný nebo tam zaměstnaným,
2. je-li žalovaný osoba samostatně výdělečně činná nebo právnická osoba, je možné osobní doručení na obchodní adresu žalovaného osobám, které žalovaný zaměstnává,

3. uložení rozkazu v poštovní schránce žalovaného,

4. uložení rozkazu na poště nebo u příslušných veřejných orgánů a vložení písemného oznámení o tomto uložení do poštovní schránky žalovaného, pokud je dokument v písemném oznámení jasně označen jako dokument soudu nebo je v dokumentu uvedeno, že doručení se na základě uvedeného oznámení pokládá za uskutečněné a že počínají běžet lhůty,

5. doručení poštou bez dokladu podepsaného doručující osobou nebo osobou žijící ve stejné domácnosti nebo osobou žalovaným zaměstnané, pokud má žalovaný adresu v členském státě původu,

6. doručení elektronickými prostředky s automatickým potvrzením o doručení za předpokladu, že žalovaný s tímto způsobem doručení výslovně souhlasil předem.

Doručení uvedenými způsoby není přípustné, pokud není adresa žalovaného s jistotou známa. Doručení v případech uvedených 1) až 4) se potvrzuje dokladem podepsaným příslušnou doručující osobou s uvedením způsobu a data doručení, případně uvedení jména osoby a jejího vztahu k žalovanému, pokud nebylo doručeno žalovanému, nebo potvrzením o přijetí osobou žijící ve stejné domácnosti se žalovaným nebo osobou žalovaným zaměstnané.

Nařízení dále uvádí, že zástupci žalovaného lze doručit stejnými způsoby.

Uvedenou úpravu pak doplňují ustanovení prováděcích předpisů k nařízení o evropském platebním rozkazu ve právních řádech jednotlivých států. O této úpravě v České republice, Francii a Německu pojedává kapitola 6.

5.4.8 Odpor žalovaného

Odpor žalovaného proti platebnímu rozkazu zajišťuje vyvážení procesních práv žalovaného a žalobce. Vzhledem k tomu, že soud vydává rozhodnutí ex parte – tj. pouze na základě informací obdržených od žalobce a bez slyšení žalovaného, je odpor, pokud žalovaný s vymáhaným nárokem nesouhlasí, prvním úkonem žalovaného ve věci.

Protože původní návrh Komise vycházel z dvoufázového nedůkazního modelu řízení, ve kterém soud může vydat až dvě navazující rozhodnutí, návrh nařízení upravoval

odpovídající dvojí možnost žalovaného dosáhnout zrušení těchto rozhodnutí. V případě prvního rozhodnutí - evropského platebního oznámení - je podání žalovaného označováno jako žalobní odpověď, v případě druhého rozhodnutí evropského platebního rozkazu – je podání žalovaného označováno jako odpor.

Evropský parlament navrhl zjednodušení na jednofázové řízení, což bylo schváleno i do závazného textu nařízení, zrušil druhé rozhodnutí a tím i možnost vyjádřit s ním nesouhlas. Proto má podle přijatého textu nařízení žalovaný pouze jednu možnost vyjádřit prostřednictvím odporu nesouhlas s evropským platebním rozkazem a docílit tak jeho zrušení (článek 16 nařízení).

Požadavky na podání odporu

Komise v zelené knize zkoumala požadavky procesních předpisů jednotlivých členských států na obsah odporu. Zjistila, že v mnoha členských státech jsou formální a materiální požadavky na obsah a formu minimální (dle zelené knihy například Francie, Německo a Švédsko). Za takových předpokladů stačí, když žalovaný soudu doručí písemné prohlášení, že s pohledávkou nesouhlasí, aniž by takové prohlášení musel odůvodňovat či vysvětlovat. Často dokonce bývá platební rozkaz doprovázen velmi jednoduchým standardním formulářem, který stačí vyplnit, podepsat a vrátit soudu. Komise uvádí, že v Německu musí žalovaný uvést, zda napadá celou pohledávku nebo pouze její část a uvede jakou.

V ostatních členských státech musí odpor obsahovat shrnutí důvodů napadajících pohledávku. V Itálii musí žalovaný dokonce předložit úplný seznam důvodů pro svůj odpor, přičemž pokud je neuvede, nebude již moci takové důvody uplatnit v dalších fázích řízení[29]. Komise dále uvedla, že v Rakousku je neodůvodněný odpor přípustný pouze v řízení před okresními soudy, které jsou příslušné rozhodovat pouze o pohledávkách do 10 000 eur. V případech s vyšší hodnotou sporu musí odpor žalovaného odpovídat řádným procesním předpisům o vyjádření ve věci (obraně)[30].

[29]Taková úprava připomíná české námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu či šekovému platebnímu rozkazu podle § 175 občanského soudního řádu, ve kterých také žalovaný musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá pod sankcí, že k nim později nebude brán zřetel.

[30]Komise zjistila, že z rakouské judikatury vyplývá a lze předpokládat, že odpor by byl přípustný i pokud by nebyly dodrženy požadavky na jeho obsah. Důsledky takového nedodržení se omezují na

Komise v zelené knize upozorňuje, že pokud by byly stanoveny určité minimální náležitosti ohledně obsahu odporu, které by se týkaly samotné podstaty pohledávky, bylo by to chápáno jako podmínka přípustnosti podání odporu samotného[31]. Komise dále zdůraznila, že připuštěním možnosti soudu odmítnout odpor žalovaného jako nepřípustný z důvodu nedostatku určitých náležitostí, může uškodit transparentnosti a předvídatelnosti řízení.

Komise uvedla, že ani zjevná neodůvodněnost námitek, resp. zjevná neodůvodněnost pro podání odporu, by neměla nic měnit na skutečnosti, že pohledávka je zpochybňována, a proto by neměla být považována za nespornou, ledaže je podání žalovaného natolik nesmyslné, že ani nedosahuje projev nesouhlasu s rozhodnutím. Komise upozornila, že rozhodnutí o dobře odůvodněné povaze pohledávky by se mělo uskutečnit až při meritorním posuzování věci v řádném občanskoprávním řízení. Komise sice zdůraznila, že by bylo vhodné uložit povinnost žalovaného uvést důvody pro případné zpochybňování pohledávky co nejdříve, tj. například v odporu, avšak upozorňuje, že by uvedení takových důvodů nemělo být předpokladem přípustnosti podání odporu.

S ohledem na skutečnost, že řízení o platebním rozkazu má být rychlým a efektivním způsobem zjištění, zda je pohledávka žalovaným zpochybňována či nikoli, a účelem řízení je doručení vykonatelného rozhodnutí, pokud zpochybňována není, Komise rozhodla, že by požadavky na podání žalovaného měly být minimální. V případě námitek i odporu, které Komise v rámci původního návrhu vycházejícího z dvoufázového nedůkazního modelu řízení navrhovala, by měl žalovaný mít možnost žalobní odpověď či odpor podat prostřednictvím standardizovaného formuláře, který mu bude doručen spolu s příslušným rozhodnutím. V rámci co nejvyšší ochrany práv žalovaného však Komise v případě žalobní odpovědi i odporu navrhovala, že stačí, když žalovaný žalobní odpověď či odpor podá i v jakékoli jiné formě. Komise však požadovala, aby žalobní odpověď či odpor obsahovaly sdělení žalovaného, zda uplatňovaný nárok zpochybňuje

to, že by žalovaný nemohl namítat nepříslušnost soudu v dalším řízení a byl by omezen v některých aspektech náhrady nákladů.

[31]V zelené knize Komise uvádí, že tímto způsobem funguje řízení o platebním rozkazu například ve Finsku, kde žalovaný, chce-li podat odpor, musí uvést důvody podání odporu a označit důkazy, které hodlá předložit na podporu svých tvrzení, přičemž případ bude převeden do běžného řízení pouze tehdy, pokud žalovaný uvede přiměřené důvody pro zpochybňování pohledávky. Podobně ve Švédsku mohou být námitky žalovaného odmítnuty, pokud jsou zjevně neodůvodněné. Komise ale konstatuje, že praktický rozdíl mezi uvedenými příklady značně závisí na výkladu soudů.

zcela či z části, přičemž důvody či důkazy k takovému zpochybňování žalovaný uvádět nemusí. V návaznosti na možnost komunikovat se soudem i elektronicky návrh nařízení uvádí, že vedle podání podepsaného žalovaným či jeho zástupcem je možné žalobní odpověď či odpor soudu doručit i elektronicky s elektronickým podpisem ve smyslu již zmíněné směrnice o elektronických podpisech.

Ve schváleném textu nařízení zůstal zachován systém, že odpor ruší platební rozkaz bez ohledu na důvody podání odporu, resp. na to, že odpor je neodůvodněn. Stačí, když žalovaný uvede, že nárok popírá. Podle článku 16 nařízení může žalovaný podat odpor u soudu, který vydal evropský platební rozkaz za použití vzorového formuláře F, který žalovaný obdrží společně s evropským platebním rozkazem. Vzhledem k tomu, že toto ustanovení již neobsahuje možnost podat odpor i bez použití formuláře, lze se domnívat, že nařízení takovou možnost nepřipouští. Domnívám se, že taková úprava oslabuje práva žalovaného, pokud by mu nebylo umožněno vyjádřit svůj nesouhlas jakoukoli formou.

Lhůty pro podání odporu

Komise v zelené knize také zjišťovala délky lhůt pro podání odporu žalovaného. Délky lhůt se podle právních řádů jednotlivých členských států liší, a to od jednoho týdne[32] až do 60 dnů[33], přičemž lhůta pro podání odporu běží od doručení platebního rozkazu žalovanému. Přestože mezi členskými státy existuje takový rozptyl, Komise zjistila, že obvyklá délka lhůty ve většině z nich se pohybuje kolem 14 dnů. Některé členské státy dokonce nestanoví pevné lhůty, ale ponechávají na soudech či příslušných orgánech, aby lhůtu určily v rámci vymezených hranic podle okolností případu samy.

Komise také uvedla, že některé státy odvozují délku lhůty od způsobu doručení v konkrétním případě tak, aby byli mírně zvýhodněni ti, kterým nebyl platební rozkaz doručen osobně a odborně vzdělanou osobou pověřenou doručováním platebních rozkazů (Portugalsko, Francie). V Německu zase dochází k podstatnému prodloužení, pokud je žalovaný usazen v jiném členském státě nebo státě, který je stranou Luganské

[32]Komise v zelené knize uvádí, že jednotýdenní lhůta je stanovena v Německu, avšak pouze pro pracovní spory.

[33]Komise v zelené knize uvádí, že to je případ Itálie - standardní je lhůta 40 dnů, ale může být za určitých podmínek prodloužena až na 60 dnů.

úmluvy.

Tento stručný přehled představuje širokou škálu možností. Stanovení konkrétního počtu dnů pro účely evropského platebního rozkazu je spíše technická otázka a nepředpokládá se vznik větších obtíží. Přesto Komise zdůraznila, aby byla zohledněna skutečnost, že lhůta je lhůtou nezbytnou k přípravě obrany žalovaného a měla by se zvyšovat, pokud budou formální a materiální požadavky na obsah takové obrany náročnější. Komise na tomto místě navíc poukazovala, že význam lhůty pro podání odporu velmi závisí na skutečnosti, zda jde o jednofázové důkazní nebo dvoufázové nedůkazní řízení. Proto pokud je žalovanému poskytnuta druhá možnost zpochybňovat pohledávku po doručení druhého napadnutelného rozhodnutí po uplynutí první lhůty, pozdě podaný odpor proti prvnímu rozhodnutí může být snadno považován za odpor proti druhému rozhodnutí a až po uplynutí druhé lhůty se z rozhodnutí stává *res iudicata*[34]. Délka jednotlivých lhůt proto ve dvoufázovém řízení nemusí být z důvodu ochrany žalovaného tak vysoká.

V návaznosti na uvedené úvahy Komise v návrhu nařízení stanovila lhůty pro podání žalobní odpovědi a pro podání odporu, obě v délce tří týdnů. V důvodové zprávě k tomu uvedla, že třítýdenní lhůta pro napadení nároku by měla být v obou případech rozhodnutí soudu dostatečná.

Vzhledem k tomu, že Evropský parlament změnil model řízení o evropském platebním rozkazu na jednofázový, zůstala jen jedna lhůta. Evropský parlament navrhl, aby lhůta byla jeden měsíc. Tento měsíc byl ve schváleném textu nařízení převeden na 30 dnů, a to patně s ohledem na připomínku EHSV ještě k třítýdenní lhůtě. EHSV doporučil určení lhůty počtem dnů pro snazší stanovení časového období.

Účinky odporu

Komise vedle délky lhůt zkoumala také účinky odporu v členských státech. Pokud žalovaný platební rozkaz napadne ve lhůtě k tomu stanovené, platební rozkaz se nestane vykonatelným. Pokud si žalobce přeje získat vykonatelné rozhodnutí, musí pokračovat ve svém úsilí prostřednictvím běžného civilního řízení. Tyto aspekty jsou charakteris-

[34]Například v Německu se platební rozkaz nestává vykonatelný po uplynutí lhůty pro podání odporu, ale až na návrh žalobce je vydán vykonávací rozkaz, proti kterému může žalovaný podruhé podat „odpor“.

tické pro řízení o platebním rozkazu ve všech členských státech, nicméně i v účincích odporu dochází k určitým odlišnostem:

1. Jaký je další osud platebního rozkazu po podání odporu:

   - v několika členských státech (v zelené knize se uvádí Francie, Řecko, Itálie a Lucembursko) se z platebního rozkazu stane předmět následujícího řádného řízení, tzn. platební rozkaz je buď potvrzen nebo zrušen rozsudkem,
   - dle právní úpravy jiných členských států (zelená kniha uvádí, že se jedná o Rakousko, Německo a Švédsko)[35] odpor de facto zneplatňuje platební rozkaz a dojde k řádnému občanskoprávnímu řízení, jako by platební rozkaz nikdy neexistoval.

2. Převod věci do běžného řízení:

   - v některých členských státech (Rakousko, Itálie, Portugalsko, ve Španělsku do určité hodnoty sporu) je tento důsledek automatickým výsledkem podání odporu,
   - v jiných (Německo, Lucembursko, Švédsko, ve Španělsku od určité hodnoty sporu) je k tomu třeba podnětu některého z účastníků, přičemž některé státy připouštějí i podnět žalovaného, neboť i on může mít zájem na rozhodnutí ve věci. Takový podnět musí být podán v určité lhůtě po podání odporu, zpravidla v délce od 4 týdnů do 6 měsíců.

Komise konstatovala již v zelené knize, že automatické pokračování je jistě rychlejší a méně těžkopádné řešení než požadavek dodatečné žádosti. Nicméně za určitých okolností ale může být namítáno, že v některých případech si žalobce nepřeje vést řádné

[35]Komise však také upozorňuje, že je třeba přihlížet ke skutečnosti, že v Německu se používá dvoufázové řízení o platebním rozkazu, kdy první fáze řízení vede k soudnímu rozhodnutí, které žalovanému ukládá, aby pohledávku buď uznal nebo napadl, přičemž v takovém případě se platební rozkaz nestane vykonatelný. Pokud žalovaný ani nezaplatí ani pohledávku nenapadne, soud vydá druhé rozhodnutí, které je vykonatelné (Vollstrectungsbesheid) a odpovídá rozsudku pro zmeškání. K řádnému řízení tak, jako by platební rozkaz nikdy neexistoval, dojde pouze tehdy, pokud žalovaný již napadl první rozhodnutí. Pokud žalovaný nechá u prvního rozhodnutí lhůtu marně uplynout a pouze podá odpor proti druhému rozhodnutí (vykonávacímu rozkazu), soudní rozhodnutí se stává předmětem řádného civilního řízení a zachází se s ním jako s rozsudkem pro zmeškání.

soudní řízení, zejména s ohledem na jeho délku a náklady. Komise uvedla, že se může jednat o případy drobných nároků, a proto může mít žalobce zájem na tom, aby se vymáhání nároku omezilo pouze na řízení o platebním rozkazu.

Komise spatřovala přijatelné řešení v podmínce, aby požadavek na případné pokračování byl již zahrnut v původní žádosti, a to pouhým zaškrtnutím takové možnosti žalobcem v jednotném formuláři.

V návrhu nařízení byly účinky odporu žalovaného upraveny v návaznosti na případná dvě rozhodnutí na dvou místech – a to u žalobní odpovědi proti evropskému platebnímu oznámení a u odporu proti evropskému platebnímu rozkazu, avšak v obou případech shodně. Podání jak žalobní odpovědi tak odporu ve stanovené lhůtě má dle návrhu nařízení způsobit, že řízení bude pokračovat v souladu s předpisy o řádném občanskoprávním řízení, ledaže žalobce v návrhu výslovně uvedl, že řízení má být v případě podání žalobní odpovědi, resp. odporu ukončeno. Komise dále navrhovala, aby takový převod do řádného občanskoprávního řízení proběhl podle práva členského státu, kde byly evropské platební oznámení či evropský platební rozkaz vydány.

Přestože Evropský parlament změnil dvoufázové řízení na jednofázové, způsob převedení věci do řádného občanskoprávního řízení zůstal zachován. Podle článku 17 přijatého nařízení v případě podání odporu bude řízení automaticky pokračovat před příslušnými soudy členského státu, jehož soud evropský platební rozkaz vydal (o této skutečnosti soud žalovaného poučí podle článku 12 odst. 4 písm. c) nařízení), ledaže žalobce požádal, aby bylo řízení v případě podání odporu skončeno. Z pochopitelných důvodů přijatý text nařízení obsahuje výslovné ustanovení, podle kterého soud žalovanému nesdělí, zda žalobce požádal o skončení řízení v případě podání odporu (článek 12 odst. 2 nařízení). Převod věci do navazujícího řádného občanskoprávní řízení probíhá podle práva členského státu, kde byl vydán zrušený evropský platební rozkaz.

Podle článku 17 nařízení není skutečností, že proběhlo řízení o evropském platebním rozkazu, dotčeno postavení žalobce podle vnitrostátního práva v následném řádném občanskoprávním řízení. Toto ustanovení sleduje stejný cíl: neodrazovat potenciální žalobce od využití evropského řízení, podobně jako svým dosahem o něco širší pozměňovací návrh Evropského parlamentu, který ale nebyl schválen, že státy se nebudou snažit zavádět další procedurální nebo důkazní požadavky, které by řízení o evropském platebním rozkazu podkopávaly.

5.4.9 Důsledky v případě nepodání včasného odporu

Potřeba dodatečného rozhodnutí

Zelená kniha konstatuje, že zásadní rozdíly mezi různými druhy řízení o platebním rozkazu nejvíce závisí na jejich povaze, zejména zda jde o jednofázové důkazní nebo dvoufázové nedůkazní řízení.

V případě jednofázového modelu (Rakousko, Francie, Itálie, Portugalsko, Řecko) soud vydává pouze jedno rozhodnutí a po uplynutí lhůty pro podání odporu již zpravidla další rozhodnutí vydáváno nebývá. Případné následné potvrzení právní moci platebního rozkazu soudem není považováno za další rozhodnutí, ale pouze za osvědčení určité skutečnosti.

Ve dvoufázovém modelu bývá za ono dodatečné rozhodnutí někdy považováno druhé rozhodnutí, a to v závislosti na povaze prvního vydaného rozhodnutí. Je totiž pravidlem, že první rozhodnutí není vykonatelné (až na výjimky, kdy i první rozhodnutí předběžně vykonatelné je), proto je tedy třeba také tzv. „vykonávací rozkaz“, bez kterého platební rozkaz není vykonatelný. Komise v analýze pro zelenou knihu dokonce zjistila, že ve Švédsku a Finsku první krok nepředstavuje vydání rozhodnutí, ale výzvu žalovanému, aby pohledávku buď uznal nebo zpochybnil. I přestože se nevydávají dvě rozhodnutí, řadí se Švédsko a Finsko k dvoufázovému modelu, protože odlišujícím znakem od jednofázového modelu zůstává, že soud musí věc posoudit dvakrát a pouze v druhé fázi může vydat skutečně vykonatelné rozhodnutí. V tomto případě tedy dochází k nepřesnosti, pokud se pro zjednodušení první fáze řízení nazývá „platební rozkaz“ a druhá „vykonávací rozkaz“.

Pokud je třeba, aby obě rozhodnutí vydal soudce (dle zelené knihy to požaduje například Lucembursko), znamená to, že soudce musí případ posuzovat dvakrát v průběhu řízení o vydání platebního rozkazu. Soudci by tedy nebyli zbaveni části práce, pokud by jednoduché a nesporné věci museli posuzovat opakovaně. Komise také zjistila, že v některých členských státech je třeba, aby žalobce o vydání druhého rozhodnutí požádal, v jiných státech k tomu dochází automaticky.

Komise v zelené knize v těchto souvislostech také poukazuje na skutečnost, že například v Německu je druhé rozhodnutí (vykonávací rozkaz) vydáváno soudními úředníky a ve

Švédsku dokonce orgánem pro výkon rozhodnutí. V takových případech se značně stírá rozdíl mezi dvoufázovým a jednofázovým řízením, pokud soudní úředník pouze potvrdí vykonatelnost platebního rozkazu po marném uplynutí (druhé) lhůty pro podání odporu.

S ohledem na to, že se Komise v původním návrhu nařízení rozhodla vytvořit řízení o evropském platebním rozkazu podle dvoufázového nedůkazního modelu, tak tedy ve výše uvedeném smyslu požadovala vydání druhého rozhodnutí, které pouze mělo být vykonatelné.

Po zjednodušení řízení Evropským parlamentem na jednofázové vydává soud pouze jedno rozhodnutí - evropský platební rozkaz, pokud ovšem nepovažujeme za samostatné rozhodnutí prohlášení soudu o vykonatelnosti rozhodnutí, kterou soud připojí pomocí formuláře G k evropskému platebnímu rozkazu automaticky po marném uplynutí přiměřené doby pro doručení odporu.

Odvolání proti platebnímu rozkazu

Zavedení možnosti odvolání dle zjištění Komise v zelené knize úzce souvisí s volbou mezi jednofázovým a dvoufázovým modelem řízení a existencí druhé možnosti zpochybnit pohledávku a dosáhnout zrušení platebního rozkazu prostřednictvím řádného opravného prostředku po uplynutí lhůty pro podání odporu.

Dle výsledků zkoumání Komise v členských státech, které si zvolily jednofázový model, nabývá platební rozkaz vykonatelnosti po uplynutí lhůty pro podání odporu. Členské státy, které si zvolily dvoufázový model, vždy žalovanému poskytují druhou příležitost napadnout pohledávku a převést případ do řádného řízení napadením vykonávacího rozkazu ve druhé lhůtě. Komise v zelené knize také uvádí, že v této druhé skupině států má platební rozkaz zásadně povahu rozsudku pro zmeškání a podléhá prostředkům řádného odvolání za stejných podmínek jako rozsudek pro zmeškání.

Jak bylo uvedeno již výše, je přípustnost odvolání určitým vyvážením ochrany žalovaného - určitou kompenzací za to, že nebyly požadovány písemné důkazy a nedošlo k žádnému meritornímu přezkoumání věci před vydáním a doručením platebního rozkazu.

Komise však poukazuje na důležitou okolnost, spočívající v tom, že uvedené vyvážení

není ve všech státech pravidlem. Existují členské státy, které uplatňují jednofázový model, ale po uplynutí lhůty pro podání odporu žádné další odvolání nedovolují (Komise uvádí například Portugalsko, ale je to i případ úpravy platebního rozkazu v České republice.). Na druhé straně právní řády Belgie a Lucemburska i v rámci dvoufázového řízení připouštějí odvolání, i přestože byl platební rozkaz vydán řádným soudcem po právním přezkoumání na základě písemných důkazů.

Komise v zelené knize upozorňuje, že by měla být také zohledněna skutečnost, že přípustnost odvolání proti vykonávacímu rozkazu ve dvoufázovém řízení ještě nemusí znamenat lepší ochranu procesních práv žalovaného, zejména těch chráněných ustanoveními o doručování dokumentů – pokud totiž má takový vykonávací rozkaz způsobit běh lhůty pro odvolání proti němu, musí být žalovanému doručen stejně jako platební rozkaz samotný.

Komise konstatuje, že pravděpodobnost vzniku problémů v průběhu doručování se tím patrně nezmenšuje, protože pouhá skutečnost, že má být doručen další dokument, zvyšuje riziko, že dojde k podobným problémům. Aby byla zajištěna náležitá ochrana žalovaného v tom smyslu, že se žalovaný od soudu o řízení vůbec dozví, je žalovanému následně poskytnuta možnost žádat soud o odstranění účinků uplynutí lhůty pro podání odvolání, pokud vykonávací rozkaz nebyl žalovanému doručen. Pokud byl žalovanému řádně doručen platební rozkaz a pokud byl žalovaný řádně informován o dalším průběhu řízení, včetně nemožnosti podat odvolání po uplynutí lhůty pro podání odporu, kladla si Komise otázku, proč by měla být žalovanému poskytována další možnost napadnout pohledávku formou řádného opravného prostředku.

Přesto Komise zdůrazňuje, že koncepce jednofázového řízení bez odvolání a bez možnosti přezkoumání pohledávky soudem nepochybně přenáší na žalovaného příliš mnoho odpovědnosti, zvláště je-li žalovaný spotřebitel, který zpravidla není podrobně obeznámen s právními předpisy upravujícími soudní řízení, nemusí disponovat prostředky pro zajištění odpovídajícího právního zastoupení či je jeho postavení jinak oslabeno.

V návrhu nařízení se Komise přiklonila k závěru, že odvolání je vhodné pro určité druhy případů připustit. V návrhu nařízení navrhla možnosti žalovaného se odvolat za určitých okolností. Jak k tomu Komise uvedla v důvodové zprávě, smyslem této úpravy má být ochrana žalovaného za situace, kdy neexistují jednotná pravidla pro doručování v celém ES. Možnost odvolání má působit jako dodatečná pojistka na

ochranu žalovaného. Podle návrhu nařízení může žalovaný i po marném uplynutí lhůty pro podání odporu požádat o přezkum platebního rozkazu, v každém případě však pouze jednal-li žalovaný bez zbytečného odkladu, pokud:

- platební rozkaz byl doručen způsobem, který nevyžaduje potvrzení, že žalovaný jej osobně převzal a současně pokud k doručení nedošlo v dostatečné lhůtě nebo způsobem, aby žalovaný mohl bez zavinění na jeho straně připravit obranu,
- žalovaný neměl možnost nárok rozporovat z důvodu vyšší moci nebo z důvodu mimořádných okolností bez zavinění na jeho straně.

Evropský parlament v jednom ze svých pozměňovacích návrhů požadoval objasnit cíl sledovaný zvláštním přezkumem spočívající v tom, že „výjimečné případy“ by měly zahrnovat situaci, kdy je evropský platební rozkaz vydán na základě nesprávných údajů uvedených žalobcem. Do schváleného nařízení se uvedené návrhy promítly tak, že původní návrh Komise byl prakticky beze změn převzat (viz článek 20 odst. 1 nařízení) a pozměňovací návrh Evropského parlamentu rozšířil důvody mimořádného přezkumu o případy, kdy byl platební rozkaz s ohledem na požadavky nařízení vydán zjevně chybně nebo z důvodu jiných výjimečných okolností (článek 20 odst. 2 nařízení).

Pokud není dán žádný z uvedených důvodů pro přezkum, soud žádost o přezkum odmítne a evropský platební rozkaz zůstává v platnosti. Pokud ale naopak soud rozhodne, že jsou důvody přezkumu dány, považuje se evropský platební rozkaz od počátku za neplatný (článek 20 odst. 3 nařízení).

V případě, že byl současně s žádostí o přezkum zahájen výkon rozhodnutí, může příslušný soud na návrh žalovaného podle článku 23 nařízení omezit vykonávací řízení na ochranná opatření, podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty v jím stanovené výši nebo za výjimečných okolností vykonávací řízení zastavit.

5.4.10 Res iudicata

Většina členských států (Rakousko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Španělsko, Švédsko a za určitých okolností Lucembursko) stanoví, bez ohledu na to, zda aplikují jednofázový nebo dvoufázový model řízení o platebním rozkazu, že vykonatelné rozhodnutí soudu představuje překážku věci pravomocně rozsouzené, tedy res iudicata,

pokud žalovaný pohledávku nerozporuje a neodvolá se proti platebnímu rozkazu ve stanovené lhůtě, je-li takové odvolání přípustné.

Překážka věci pravomocně rozsouzené znamená konečné rozhodnutí ve věci[36], které se projevuje nejen nepřípustností dalšího řízení o stejném nároku, ale také nemožností nechat rozhodnutí dále přezkoumat v dalším soudním řízení (s výjimkou určitých mimořádných opravných prostředků).

Dle zelené knihy Belgie a Portugalsko představují v tomto ohledu výjimku – v těchto státech může žalovaný stále vznášet námitky ohledně existence nebo oprávněnosti předmětné pohledávky i poté, co uplyne lhůta pro podání odvolání, a to buď v řádném občanskoprávním řízení nebo napadením vykonávacího rozhodnutí.

Komise v zelené knize uvádí, že z důvodu zajištění právní jistoty by výsledkem řízení nemělo být přechodné, ale naopak konečné rozhodnutí ve věci, proto by měla být vyloučena možnost, aby mohl být platební rozkaz napaden i po uplynutí lhůty pro podání odporu či odvolání, ledaže existují důvody pro opačný přístup[37]. Komise však přesto dospěla na základě svých zkoumání k závěru, že řada členských států přiznává účinek překážky věci pravomocně rozhodnuté i takovým dočasným rozhodnutím.

Komise se proto domnívala, že pokud budou procesní práva žalovaného řádně chráněna příslušnými procesními předpisy, nemělo by činit problém přiznat rozhodnutí o platebním rozkazu postavení skutečně konečného rozhodnutí ve věci. V dalším vývoji návrhu nařízení již tento závěr nebyl zpochybňován.

5.4.11 Otázka povinného právního zastoupení

Komise v zelené knize také zjišťuje, že otázka, zda a do jaké míry by mělo být zastoupení právním zástupcem v řízení o platebním rozkazu povinné, je v různých členských státech řešena různě, a to často společně s úpravou právního zastoupení v občanskoprávním řízení jako celku. Možné jsou tyto základní přístupy:

[36]K pojmu překážka věci pravomocně rozsouzené viz například Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání.

[37]Samozřejmě by neměla být vyloučena možnost uplatnění mimořádných opravných prostředků, například zbavení účinků uplynutí lhůty pro podání odporu či odvolání, zejména v případech, kdy se ukáže, že platební rozkaz nebyl žalovanému řádně doručen a žalovaný se o něm nedozvěděl bez zavinění na jeho straně.

- žádné povinné zastoupení žádného účastníka,
- částečné povinné zastoupení, a to u některého účastníka a/nebo pro určitou část řízení a/nebo pro řízení vyznačující se určitou vlastností,
- povinné zastoupení pro celé řízení pro všechny účastníky.

Komise v zelené knize uvádí příklady úpravy právního zastoupení v některých zkoumaných členských státech. V Itálii, Belgii a Řecku je stanovena všeobecná povinnost být zastoupen právním zástupcem a vztahuje se jak na návrh na vydání platebního rozkazu, tak na podání odporu. Naproti tomu ve Finsku, Francii, Německu, Lucembursku, Portugalsku a Švédsku není povinné právní zastoupení ani pro žalobce ani pro žalovaného. Ve Španělsku může být návrh na vydání platebního rozkazu podán i bez pomoci právního zástupce, ale odpor může být podán jen prostřednictvím právního zástupce, pokud je to třeba podle právních předpisů o zastoupení v běžném občanskoprávním řízení. V Rakousku musí být žalobce zastoupen právním zástupcem, pokud příslušná žalovaná částka přesahuje částku, pro kterou je třeba povinné právní zastoupení; žalovaný může odpor podat sám, povinné zastoupení je třeba pouze v případném řádném občanskoprávním řízení.

Komise již v zelené knize nedochází k závěru, že právní úprava řízení o evropském platebním rozkazu by měla zahrnovat zvláštní ustanovení o povinném právním zastoupení. Komise konstatuje, že v tomto ohledu tedy může dojít k rozporu s právními řády států, které povinné právní zastoupení vyžadují. Komise však považuje za vhodnější stanovit požadavky na povinné právní zastoupení jen minimálně a osvobodit žalovaného od povinnosti být zastoupen právním zástupcem při podání odporu proti platebnímu rozkazu.

Uvedeného názoru se Komise držela i v návrhu nařízení a v důvodové zprávě k němu. V návrhu nařízení proto uvádí, že ani pro žalobce, když žádá o vydání evropského platebního rozkazu, ani pro žalovaného, když podává žalobní odpověď nebo odpor, není zastoupení právním zástupcem nebo jiným právním odborníkem povinné. V důvodové zprávě k tomu Komise podotkla, že by bylo kontraproduktivní stanovit povinné právní zastoupení, pokud má být cílem nařízení vytvořit jednoduchý a hospodárný systém vymáhání nesporných pohledávek.

Komise však v souladu s předchozími ustanoveními návrhu nařízení, podle kterých se případné pokračování řízení v rámci řádného občanskoprávního řízení řídí právem členského státu, ve kterém se řízení koná, zachovala i zde podobný odkaz na národní právo. Návrh nařízení proto uváděl, že požadavek právního zastoupení v řádném občanskoprávním řízení, které navazuje na podání námitek či odporu, se řídí právem členského státu, ve kterém se takové řízení koná.

EHSV ve svém stanovisku k návrhu nařízení uvedl, že nepovinné právní zastoupení je přípustné pouze tehdy, když je hodnota nároku dostatečně nízká a nemělo by smysl vynakládat další výdaje. EHSV však také zdůraznil, že nepovinné právní zastoupení by mohlo mít negativní dopad v případech nerovného postavení sporných stran - například podnikatele a spotřebitele nebo velkého podniku a malého podniku. Proto EHSV Komisi doporučil uvážit ustanovení povinného právního zastoupení v případech vymáhání pohledávek přesahujících určitou částku (EHSV uvádí 2 500 eur).

Evropský parlament povinné právní zastoupení nenavrhoval a ani nebylo v návaznosti na doporučení EHSV prosazováno, proto podle článku 24 schváleného textu nařízení zůstalo právní zastoupení nepovinné.

Pro případné navazující řádné občanskoprávní řízení Komise původně navrhovala výslovné ustanovení, že se otázky právního zastoupení řídí právem státu, kde řízení probíhá, avšak toto ustanovení bylo nakonec vypuštěno, protože je, stejně jako další otázky týkající se navazujícího řízení, již obsaženo v obecném ustanovení článku 17 odst. 2 nařízení, podle kterého se převod věci do řádného občanskoprávního řízení řídí právem členského státu, který vydal původní odporem zrušený evropský platební rozkaz.

5.4.12 Náklady řízení a jejich úhrada

Komise konstatovala, že náklady řízení jsou nezbytnou součástí jakéhokoli soudního řízení, avšak v jednotlivých členských státech se mohou lišit postupy jejich vyčíslování a běžné znění výroků soudu odkazujících na takové vyčíslení.

Komise v zelené knize připomínala, že jedním z cílů nařízení je zajistit „volný pohyb rozhodnutí“ v rámci ES. S ohledem na tento cíl může být zbytečnou komplikací při výkonu rozhodnutí různorodá právní úprava nákladů řízení a odkaz na takovou úpravu

ve výroku rozhodnutí. Proto Komise považuje za vhodné, aby byl způsob vyčíslení nákladů řízení výslovně jednoznačně uveden přímo v platebním rozkazu.

Komise s ohledem na značnou různorodost úpravy nákladů řízení v jednotlivých členských státech nepovažovala za nutné ani vhodné zavádět jakoukoli přímou hmotněprávní úpravu náhrady nákladů. Komise spíše považovala za vhodnější určit zásadní otázky hospodárnosti a atraktivity rozkazního řízení pro účastníky. Komise zdůraznila, že by například mělo být zajištěno, aby podání námitek či odporu žalovaným nezpůsobilo nárůst nákladů řízení oproti těm, které by jinak ve formě soudních poplatků a nákladů právního zastoupení účastníkům vznikly v řádném občanskoprávním řízení. Jinak by mohl být i žalobce těmito okolnostmi odrazen od vymáhání pohledávky cestou řízení o platebním rozkazu.

S přihlédnutím k uvedeným závěrům Komise v návrhu nařízení uvedla, že souhrn soudních poplatků za řízení o evropském platebním rozkazu a za případné navazující řádné občanskoprávní řízení nepřekročí náklady řádného občanskoprávního řízení, kterému nepředcházelo řízení o evropském platebním rozkazu.

EHSV ve svém stanovisku k návrhu nařízení doporučil, aby byl stanoven jednotný počáteční malý poplatek nezávislý na výši pohledávky (teprve v případě podání odporu a převedení věci do řádného soudního řízení by se dopočítala zbývající část řádného poplatku). Toto doporučení EHSV však ve schváleném textu nařízení nebylo zohledněno a článek 25 vychází z původního návrhu Komise, přičemž výše soudních poplatků se stanoví podle vnitrostátních právních předpisů.

5.4.13 Výkon rozhodnutí

Komise v zelené knize konstatovala, že v obecné rovině sice výkon rozhodnutí není třeba harmonizovat, resp. sbližovat pro účely evropského platebního rozkazu, zdůraznila však, že je třeba zkoumat následující 2 možné aspekty výkonu rozhodnutí:

- předběžná vykonatelnost,
- výkon rozhodnutí v jiném státě, než kde bylo rozhodnutí vydáno.

Předběžná vykonatelnost

Komise v zelené knize uvedla, že předběžná vykonatelnost zásadně závisí na povaze řízení, které se v daném státě aplikuje – zda se jedná o jednofázové nebo dvoufázové řízení.

Zelená kniha dále zdůrazňuje, že v případě jednofázového řízení se platební rozkaz stává vykonatelným hned, co se stane věcí pravomocně rozsouzenou[38], tedy v okamžiku, kdy uplyne lhůta pro podávání námitek proti pohledávce a není možné podat další řádný opravný prostředek. Prostor pro předběžnou vykonatelnost tedy existuje pouze před uplynutím lhůty pro podání takového opravného prostředku. Všechny státy, které aplikují jednofázový model řízení (dle zelené knihy Rakousko, Francie, Itálie, Portugalsko, Španělsko a Řecko), nepřiznávají platebnímu rozkazu předběžnou vykonatelnost a rozhodnutí je vykonatelné až po uplynutí lhůty pro případné řádné opravné prostředky (s výjimkou Řecka[39]). Výjimky se týkají částečně pohledávek podložených velmi silnými písemnými důkazy (například šek či směnka, které byly soudu předloženy).

Většina členských států, které aplikují dvoufázový model řízení (Finsko, Německo, Lucembursko a Švédsko), stanoví, že první rozhodnutí soudu („platební rozkaz“) není vykonatelné vůbec, zatímco druhé rozhodnutí vydané po uplynutí příslušné lhůty pro podání odporu („vykonávací rozkaz“) je pouze předběžně vykonatelné, dokud neuplyne odvolací lhůta proti tomuto rozhodnutí. Další okolnosti předběžné vykonatelnosti se v jednotlivých členských státech značně liší[40].

V návrhu nařízení Komise od možnosti předběžné vykonatelnosti zcela upustila. Ev-

[38] A. Winterová ve Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání, na str. 320, uvádí, že (český) rozsudek se stane vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění (tzv. pariční lhůta), přičemž se odkazuje na úpravu § 161 odst. 1 občanského soudního řádu (tj. rozsudek je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění).

[39] V Řecku může žalovaný, který podal odpor, žádat o odložení vykonatelnosti, dokud nedojde ke konečnému rozhodnutí ve věci.

[40] Komise v zelené knize dále uvádí, že například v Německu jsou platební rozkazy vykonatelné i bez jistoty (ve smyslu složení kauce), přičemž žalovaný může žádat o pozastavení vykonatelnosti, čemuž soud vyhoví, pokud složí jistotu v určité výši. V Lucembursku může být vykonávací rozkaz vydán místním soudem, přičemž se jedná o opatření přechodné povahy, kterému může být přiznána předběžná vykonatelnost s požadavkem na složení určité jistoty, resp. v určitých případech i bez tohoto požadavku.

ropský parlament, EHSV ani Rada předběžnou vykonatelnost neprosazovaly, proto nařízení předběžnou vykonatelnost evropského platebního rozkazu vůbec neupravuje. Lze dovodit, že ani aplikací národního práva, které upravuje výkon rozhodnutí, nelze dosáhnout předběžné vykonatelnosti, protože článek 21 nařízení uvádí, že dle národních předpisů se vykonává evropský platební rozkaz, který se stal vykonatelným, tzn. s možností posunu takového okamžiku se nepočítá.

Přeshraniční výkon rozhodnutí – evropský platební rozkaz jako exekuční titul bez potřeby řízení o uznání

Komise v době sestavování zelené knihy předpokládala, že Rada v mezidobí schválí nařízení upravující evropský exekuční titul podle návrhu Komise o vytvoření evropského exekučního titulu[41], které by se zaměřilo na zrušení řízení o certifikaci rozhodnutí pro všechna soudní rozhodnutí o nesporných peněžitých nárocích, do jehož okruhu působnosti by evropský platební rozkaz mohl spadat. Komise však již v zelené knize uváděla, že v ideálním případě bude evropský platební rozkaz pokrokovější a zbaví žalobce nutnosti žádat soud, který jej vydal, aby jej certifikoval jako evropský exekuční titul. Taková potenciální vlastnost evropského platebního rozkazu, díky které se evropský platební rozkaz automaticky stává evropským exekučním titulem, by současně mohla zajistit přiměřenou ochranu procesních práv žalovaného, protože by musely být dodrženy určité minimální požadavky převážně se týkající doručování dokumentů. V důsledku takových požadavků by samostatné řízení o certifikaci rozhodnutí jako evropského exekučního titulu již nebylo třeba. Takový postup a závěry by byly možné pouze tehdy, pokud by právní úprava evropského platební rozkazu samotného obsahovala taková závazná pravidla nebo minimální požadavky, které by chránily práva účastníků při doručování dokumentů.

Přímá vykonatelnost rozhodnutí bez jakéhokoli řízení o jeho uznání je dnes považována za nejdůležitější přínos nařízení. Znamená to, že evropský platební rozkaz musí být vykonán (v zásadě na návrh oprávněného), aniž by povinný mohl vznést například námitku, že rozhodnutí je v rozporu s veřejným pořádkem státu, kde má být vykonán. Evropský parlament tento princip zdůraznil jako volný pohyb rozsudků ve své zprávě

[41] Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 805/2004/ES, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky, bylo skutečně přijato již 21. 4. 2004.

v pozměňovacím návrhu 4 či v pozměňovacím návrhu 21, kde je automatické uznání v jiných státech bez potřeby prohlášení o vykonatelnosti a bez možnosti vznést proti uznání námitky výslovně zdůrazněno.

Podle přijatého textu nařízení tedy soud dle článku 18 nařízení prohlásí evropský platební rozkaz za vykonatelný za použití formuláře G, a to v případě marného uplynutí přiměřené doby pro doručení odporu. Formální požadavky vykonatelnosti se řídí právem členského státu původu. Aby bylo zamezeno pochybnostem, článek 20 nařízení výslovně uvádí, že evropský platební rozkaz, který se stal v členském státě, kde byl vydán, vykonatelným, je uznáván a může být vykonán v ostatních členských státech, aniž je nutná doložka vykonatelnosti a aniž je možné napadnout jeho uznání. Tento aspekt (zejména nemožnost vznést výhradu rozporu s veřejným pořádkem) bývá některými autory kritizován[42].

Případné vykonávací řízení se řídí právem členského státu, kde je o výkon rozhodnutí požádáno, a to za stejných podmínek jako vykonatelné rozhodnutí vydané v členském státě výkonu (článek 21 odst. 1 a 2 nařízení). Evropský platební rozkaz ale nesmí být v žádném případě přezkoumáván ve věci samé (článek 22 odst. 3 nařízení). Nicméně pro nařízení výkonu rozhodnutí je žalobce povinen předložit:

1. vyhotovení evropského platebního rozkazu prohlášeného za vykonatelný, který splňuje podmínky nezbytné pro ověření pravosti,

2. v případě potřeby překlad evropského platebního rozkazu do úředního jazyka členského státu či místa výkonu nebo do jazyka, který za stanovených podmínek členský stát označí za přijatelný.

Článek 21 odst. 3 nařízení v rámci co nejjednoduššího výkonu rozhodnutí uvádí, že po žalobci, který v jednom členském státě žádá o výkon evropského platebního rozkazu vydaného v jiném členském státě, se nesmí požadovat složení jistoty, kauce či vkladu pouze s důvodu, že je cizím státním příslušníkem, že nemá bydliště nebo že nepobývá v členském státě výkonu rozhodnutí.

Dle ustanovení článku 22 nařízení však může být výkon evropského platebního rozkazu zamítnut, pokud je evropský platební rozkaz neslučitelný s dřívějším rozhod-

[42]Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Praha, C. H. Beck, 2008, 1. vydání, str. 367.

nutím nebo rozkazem vydaným dříve v kterémkoli členském státě či třetí zemi, pokud se dřívější rozhodnutí týká stejné věci a stejných stran, pokud dřívější rozhodnutí splňuje podmínky nezbytné pro uznání v členském státě výkonu a pokud proti neslučitelnosti nemohla být při soudním řízení v členském státě původu vznesena námitka. K zamítnutí výkonu rozhodnutí samozřejmě dojde i v případech, kdy žalovaný již uhradil požadovanou částku, resp. dojde k zamítnutí výkonu rozhodnutí v části do výše takové uhrazené částky.

Kapitola 6

Evropský platební rozkaz v národních právních řádech

Úvodem této kapitoly je třeba poznamenat, že může působit neuceleně a nesystematicky. Tato okolnost je však dána tím, že popisuje pouze prováděcí předpisy přijaté v České republice, Francii a Německu v návaznosti na nařízení o evropském platebním rozkazu.

Vzhledem k tomu, že evropský platební rozkaz je upraven v nařízení, je právní úprava v něm obsažená přímo závazná v členských státech. Proto jakákoli vnitrostátní opatření (zejména prováděcí předpisy), nejsou-li nařízením předvídána, jsou v rozporu s pojetím bezprostřední použitelnosti nařízení[1], resp. členské státy mají zakázáno jakkoli působit proti bezprostřední použitelnosti nařízení[2]. Na druhou stranu, pokud nařízení členským státům ukládá vydat přiměřená vnitrostátní opatření k zajištění aplikace nařízení tam, kde je to nezbytné, členské státy se této povinnosti nemohou bez dalšího zprostit a vydání takového prováděcího aktu je povinné[3]. Vedle toho mohou nastat i případy, kdy nařízení výslovně vydání určitého prováděcího aktu nevyžaduje, avšak ho nevylučuje, resp. implicitně povoluje v případech, kdy jsou ustanovení nařízení tak obecná, že sama

[1]Takto rozhodl Evropský soudní dvůr například ve věci 93/71 *Leonensio v. Italské ministerstvo zemědělství.*

[2]Evropský soudní dvůr rozhodl ve věci 97/77 *Zerbone*, že stanovení vykládacích pravidel k nařízení členským státem je nepřípustné.

[3]Tímto způsobem rozhodl Evropský soudní dvůr ve věci 72/85 *Komise v. Nizozemsko* či ve věci 128/78 *Komise v. Spojené Království.*

o sobě žádoucí aplikaci neumožňují.

Nařízení o evropském platebním rozkazu také na řadě míst odkazuje na vnitrostátní úpravu, přičemž v některých případech předpokládá dokonce přijetí zvláštních předpisů pro účely tohoto nařízení. Jedná se zejména o tyto případy:

- důsledky pro zbývající část původního nároku, pokud žalobce přijal evropský platební rozkaz jen pro část nároku (článek 10 odst. 2),
- pokračování řízení po podání odporu (článek 17),
- doručování (článek 12 odst. 5, článek 13, článek 14, článek 15),
- přezkum ve výjimečných případech (článek 20),
- výkon (článek 21), zastavení nebo omezení výkonu (článek 23),
- veškeré procesní otázky, jež nejsou konkrétně upraveny tímto nařízením se řídí vnitrostátním právem (článek 26). Sem spadají například otázky vnitrostátního určení příslušného soudu poté, co je dle nařízení Brusel I určeno, že mají být příslušné rozhodovat soudy tohoto státu.

Jak bude uvedeno v následujících oddílech, ne všechny tyto otázky jsou ve vnitrostátních právních předpisech upraveny zvláštní úpravou pro evropský platební rozkaz. Zvlášť česká prováděcí úprava k evropskému platebnímu rozkazu je oproti francouzské a německé úpravě velmi skromná. O to častěji pak bude třeba, aby se analogicky použila vnitrostátní úprava jiných institutů, která je evropskému platebnímu rozkazu nejpodobnější. Na druhou stranu je však třeba podotknout, že česká úprava vnitrostátního platebního rozkazu se evropskému platebnímu rozkazu dle mého názoru nejvíce podobá, proto ve Francii či v Německu, kde je úprava vnitrostátního platebního rozkazu odlišnější, je třeba rozsáhlejších prováděcích ustanovení. K tomuto závěru se domnívám, že také významně přispívá okolnost, že francouzské a německé řízení o platebním rozkazu vykazuje více specifik oproti standardnímu řízení, než česká úprava platebního rozkazu v porovnání se standardním řízením. V českém právním řádu například není zvláštní úprava příslušnosti, nejsou stanoveny zvláštní náležitosti návrhu na vydání platebního rozkazu apod.

Nařízení také ukládá členským státům, aby Komisi informovaly o určitých skutečnostech. Z důvodu obsahové podobnosti těchto informací s nařízením požadovanou vnitrostátní prováděcí úpravou jsem tuto problematiku také zařadila do této kapitoly, oddílu 6.5. Jedná se o informace týkající se soudní příslušnosti, přezkumných řízení, prostředků komunikace a jazyků (článek 29 nařízení o evropském platebním rozkazu).

6.1 Předpoklady pro aplikaci národní úpravy evropského platebního rozkazu

Národní právní úpravu, jejíž existenci nařízení předpokládá a na kterou odkazuje, si každý členský stát přijme samostatně. S ohledem na národní specifika se taková úprava bude patrně v jednotlivých aspektech lišit. Proto je důležité také určit, která z národních úprav se v daném případě rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu použije. Jde o procesní předpisy, proto lze očekávat, že soudy budou postupovat v souladu s principem mezinárodního práva procesního, podle kterého soudy zásadně používají tuzemské procesní předpisy (*lex fori*)[4].

Podle tohoto principu se tedy národní prováděcí předpisy k nařízení o evropském platebním rozkazu určitého členského státu použijí pouze tehdy, pokud bude o evropském platebním rozkazu rozhodovat soud tohoto členského státu. Ve smyslu článku 6 nařízení o evropském platebním rozkazu k tomu dojde tehdy, když nařízení Brusel I bude určovat soud určitého členského státu jako příslušný ve věci rozhodnout.

Soud určitého členského státu bude příslušný rozhodovat zejména v případech, kdy žalovaný má bydliště na území tohoto členského státu (článek 2 nařízení Brusel I). Soud určitého členského státu však může rozhodovat i v případech, kdy si žalobce soud takového státu zvolí podle kritérií nařízení Brusel I o zvláštní příslušnosti. Podle ustanovení článků 5 a 6 nařízení Brusel I, které upravují případy zvláštní příslušnosti, může být soud určitého členského státu příslušný o návrhu na vydání evropského platebního rozkazu rozhodovat, zejména pokud je v takovém státě:

- místo plnění závazku, kterého se nárok týká, za podmínek článku 5 odst. 2

[4]Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Brno - Plzeň, 2009, 7. opravené a doplněné vydání.

písm. b) nařízení Brusel I,

- bydliště nebo místo obvyklého pobytu oprávněné osoby z výživného[5],
- soud, u něhož byla podána obžaloba v trestní věci, pokud jde o náhradu škody vyplývající z takového trestně stíhaného jednání[6],
- místo, kde se nachází pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna, jedná-li se o spor vyplývající z jejich provozování,
- místo, kde má bydliště některý z žalovaných, je-li žalováno více osob společně, pokud jsou právní nároky spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních,
- místo polohy nemovitosti ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároku ze smlouvy, kde žaloba může být spojena s žalobou týkající se věcných práv k nemovitostem proti témuž žalovanému.

Kromě uvedených příkladů obsahuje nařízení Brusel I ještě řadu dalších případů určení soudu, podle kterých se určuje příslušnost soudu a které by se rovněž mohly použít v případech návrhu na vydání evropského platebního rozkazu.

Možnost volby dle pravidel o zvláštní příslušnosti ovšem nelze využít, pokud nárok vyplývá ze smlouvy uzavřené se spotřebitelem za účelem, který nelze považovat za výkon jeho podnikatelské nebo profesní činnosti, pokud je žalovaným tento spotřebitel. V těchto případech jsou příslušné pouze soudy v členském státě, v němž má žalovaný bydliště. Proto tedy například české soudy budou výhradně příslušné rozhodovat o evropských platebních rozkazech proti spotřebiteli bydlícímu v České republice.

[5]To se však ve smyslu výjimky podle článku 2 odst. 2 písm. a) nařízení o evropském platebním rozkazu patrně nebude týkat výživného mezi manželi, podle tohoto ustanovení je takové použití evropského platebního rozkazu vyloučeno.

[6]K aplikaci tohoto bodu však může dojít jen v případech, na které se vztahuje „výjimka z výjimky“ z působnosti nařízení o evropském platebním rozkazu podle článku 2 odst. 2 písm. d). Aby bylo možné nařízení o evropském platebním rozkazu využít, muselo by se tedy jednat o věci, kde byl nárok z takového trestněprávně postižitelného jednání předmětem dohody mezi stranami či došlo k uznání dluhu.

6.2 Evropský platební rozkaz v české právní úpravě

Prováděcí ustanovení k evropskému platebnímu rozkazu je v českém právním řádu obsaženo pouze v § 174b občanského soudního řádu. Na evropský platební rozkaz se však odkazuje i na řadě dalších míst občanského soudního řádu, jak bude uvedeno dále. Jak již ale bylo zmíněno, česká prováděcí úprava platebního rozkazu je poměrně skromná, proto bude v řadě případů, na které nařízení odkazuje, potřeba postupovat analogicky. Domnívám se však, že takové analogické použití nebude z důvodu velké podobnosti českého platebního rozkazu s evropským platebním rozkazem většinou činit výraznější obtíže.

Podle § 105 občanského soudního řádu může i v případě řízení o návrhu na vydání evropského platebního rozkazu soud zkoumat svoji místní příslušnost stejně jako v případě českého vnitrostátního platebního rozkazu až do okamžiku, kdy začne jednat o věci samé, případně do skončení přípravného jednání ve smyslu § 114c, bylo-li nařízeno, jak je uvedeno v 1.2.4 pro český platební rozkaz.

Podle § 114b odst. 1 občanského soudního řádu je také možné, aby soud využil institutu tzv. kvalifikované výzvy, která byla popsána v 1.2.6, ačkoli v literatuře[7] se užití tohoto institutu pro evropský platební rozkaz kritizuje, zejména s ohledem na obsahovou odlišnost podání směřujícího k vydání českého platebního rozkazu a podání směřujícího k vydání evropského platebního rozkazu. U českého platebního rozkazu totiž jde o řádnou žalobu, ke které se má žalovaný na základě kvalifikované výzvy vyjadřovat, zatímco v případě evropského platebního rozkazu se žalovaný může vyjádřit pouze k návrhu na vydání evropského platebního rozkazu, který neobsahuje pro tyto účely úplné informace.

Nařízení o evropském platebním rozkazu uvádí, že vnitrostátním právem se řídí veškeré procesní otázky, jež nejsou upraveny v tomto nařízení (článek 26), proto lze předpokládat analogické použití i dalších procesních ustanovení.

[7] Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání.

Doručování

V prvním odstavci § 174b občanského soudního řádu se uvádí, že evropský platební rozkaz je třeba žalovanému doručit do vlastních rukou a náhradní doručení je vyloučeno. S ohledem na to je třeba, aby se postupovalo podle současného znění § 49 občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 7. 2009[8], kde se upravuje doručování do vlastních rukou. Podle tohoto ustanovení nezastihl-li doručující orgán adresáta, písemnost uloží a adresátu zanechá vhodným způsobem písemnou výzvu, aby si písemnost vyzvedl. Pokud takovou výzvu nelze zanechat v místě doručování, vrátí doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu s uvedením dne, kdy adresát nebyl zastižen. Odesílající soud vyvěsí na úřední desce výzvu k vyzvednutí písemnosti u soudu. Předmětná písemnost se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb (pokud doručuje takový provozovatel), u soudu (kterému byla vrácena z důvodu nemožnosti zanechat výzvu) nebo v ostatních případech u okresního soudu, v jehož obvodu je místo doručení. Pokud si adresát písemnost nevyzvedne ve lhůtě 10 dnů ode dne připravení k vyzvednutí, považovala by se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenou. V případě evropského platebního rozkazu se však takový postup podle § 174b odst. 1 občanského soudního řádu vylučuje. § 174b občanského soudního řádu neobsahuje zvláštní ustanovení, jak se bude v takovém případě dále postupovat, proto se analogicky použije úprava podle § 173 odst. 2 občanského soudního řádu, podle kterého soud evropský platební rozkaz zruší. Podle stejné zásady se dále postupuje podle ustanovení § 172 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy soud nařídí jednání a projedná uplatňovaný nárok, jako by k návrhu na vydání platebního rozkazu vůbec nebylo došlo.

Podle § 49 odst. 6 občanského soudního řádu je za doručení do vlastních rukou adresáta považováno také doručení písemnosti prostřednictvím veřejné datové sítě. Domnívám se, že u evropského platebního rozkazu bude možné využít i tento způsob doručení. Lze totiž podle článku 2 nařízení Brusel I předpokládat, že české soudy budou podle pravidel o příslušnosti nejčastěji rozhodovat o návrzích na vydání evropského platebního rozkazu proti žalovanému, který má bydliště na území České republiky.

[8]Ke způsobům doručování podle současného znění občanského soudního řádu viz například Dolejší, A.: Doručování dle občanského soudního řádu ve znění novely č. 7/2009 Sb., `www.epravo.cz`, 1. 9. 2009.

Pokračování řízení po podání odporu

Český zákonodárce naopak zvláštními ustanoveními neupravil převod řízení o evropském platebním rozkazu do standardního občanskoprávního řízení v případě, že žalovaný podal odpor. Tato skutečnost však v praxi zřejmě nebude činit obtíže, za takových okolností bude patrně totiž na místě postupovat analogicky, a to podle § 174 odst. 2, podle kterého soud v případě podání odporu nařídí jednání a dále se ve věci postupuje standardním způsobem. S ohledem na obsah návrhu na vydání evropského platebního rozkazu je však možné, že soud účastníky řízení vyzve, aby se ve věci vyjádřili (resp. aby žalobce doplnil návrh) a předložili důkazy na podporu svých tvrzení.

Výjimkou z takového postupu bude případ podle článku 17 odst. 1 nařízení o evropském platebním rozkazu, kdy žalobce ve smyslu článku 7 odst. 4 nařízení o evropském platebním rozkazu soudu sdělil, že nesouhlasí s převedením věci do standardního soudního řízení, pokud žalovaný podá odpor.

Důsledky pro nepřisouzenou část nároku

Občanský soudní řád neobsahuje ani zvláštní úpravu, jak se bude postupovat u zbývající části nároku, která sice byla návrhem na vydání evropského platebního rozkazu uplatňována, ale nebyla evropským platebním rozkazem přisouzena (ve smyslu článku 10 nařízení o evropském platebním rozkazu). Lze předpokládat, že i v tomto případě se bude postupovat analogicky, a to podle § 172 odst. 3 občanského soudního řádu. Soud tedy nařídí jednání a v dalším řízení se postupuje podle občanského soudního řádu standardním způsobem. Jak již bylo zmíněno, problematická může být okolnost, že návrh na vydání evropského platebního rozkazu bude oproti standardní žalobě, která by zpravidla obsahovala návrh na vydání českého vnitrostátního platebního rozkazu (k tomu viz 1.2.5) poměrně stručný. Nicméně i v takovém případě se bude postupovat podle občanského soudního řádu, například podle § 114 odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu, podle kterého mohou být žalobce i ostatní účastníci vyzváni, aby se ve věci vyjádřili a předložili důkazy, jichž se dovolávají.

Přezkum ve výjimečných případech

V dalších dvou odstavcích § 174b občanského soudního řádu jsou obsažena ustanovení o přezkumu evropského platebního rozkazu. I tato úprava je poměrně stručná, uvádí pouze, že k řízení o návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu je příslušný soud, který evropský platební rozkaz vydal. Při posuzování návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu bude soud postupovat podle článku 20 nařízení o evropském platebním rozkazu a podle kritérií tam uvedených (viz 5.4.9). Usnesení soudu, jímž bylo vyhověno návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu, se doručí účastníkům řízení o evropském platebním rozkazu. Vzhledem k tomu, že článek 20 nařízení o evropském platebním rozkazu odkazuje na přezkum u příslušného soudu v členském státě původu, o doručování rozhodnutí o takovém přezkumu nařízení zvláštní ustanovení neobsahuje a články 13 až 15 o doručování se výslovně týkají jen doručování evropského platebního rozkazu žalovanému, bude se v souladu s článkem 26 nařízení o evropském platebním rozkazu postupovat podle vnitrostátního práva. Podle § 202 odst. 1 písm. o) občanského soudního řádu není proti usnesení, kterým bylo vyhověno návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu, přípustné odvolání.

Výkon evropského platebního rozkazu

Jedním z nejdůležitějších přínosů evropského platebního rozkazu je jeho přímá vykonatelnost v kterémkoli členském státě. Pokud žalovaný nepodal odpor, soud, který evropský platební rozkaz vydal, jej neprodleně prohlásí za vykonatelný ve smyslu článku 18 nařízení o evropském platebním rozkazu. Česká úprava zvláštní ustanovení o výkonu evropského platebního rozkazu neobsahuje, proto v případě, že se bude postupovat podle českých předpisů, což se stane patrně nejčastěji v případech, kdy český soud evropský platební rozkaz také vydá, budou platit obecná ustanovení o výkonu rozhodnutí v občanském soudním řádu, případně v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekučním řádu (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

6.3 Evropský platební rozkaz ve Francii

Prováděcí vnitrostátní francouzská úprava k evropskému platebnímu rozkazu je obsažena ve francouzském občanském soudním řádu (*Nouveau code de procédure civil* - NCPC), a to v článcích 1424-1 až 1424-15 NCPC. Stejně jako v případě české právní úpravy platí, že i podle této francouzské vnitrostátní úpravy se bude postupovat, pokud je podle nařízení Brusel I příslušný rozhodovat francouzský soud. U evropského platebního rozkazu k tomu dojde zejména v případech existence okolností vedoucích k určení francouzského soudu jako příslušného rozhodovat (viz 6.1).

Vzhledem k tomu, že dle francouzského práva se pro vnitrostátní platební rozkaz určuje příslušnost na rozdíl od české úpravy samostatně (tj. okolnost, že se má ve věci rozhodovat platebním rozkazem představuje samostatné kritérium pro určení příslušného soudu), NCPC obsahuje zvláštní ustanovení i pro evropský platební rozkaz. Článek 1424-1 NCPC k tomu uvádí, že místně příslušný soud se určuje v NCPC podle místa bydliště, resp. sídla jednoho nebo více žalovaných. Ohledně věcné příslušnosti NCPC zvláštní úpravu pro evropský platební rozkaz neobsahuje, proto se bude postupovat podle ustanovení vztahujících se na vnitrostátní platební rozkaz (viz 7.5.1).

NCPC také obsahuje zvláštní ustanovení o způsobu podání návrhu na vydání evropského platebního rozkazu u takto určeného soudu: formulář, prostřednictvím kterého se žádá o vydání evropského platebního rozkazu, je třeba doručit nebo zaslat poštou do kanceláře příslušného soudu (článek 1424-2 NCPC). Po provedení řízení se evropský platební rozkaz nebo rozhodnutí o odmítnutí návrhu na vydání evropského platebního rozkazu, jakož i formulář, kterým se navrhuje vydání evropského platebního rozkazu, uloží v kanceláři soudu (článek 1424-4 NCPC).

Doručování

Prováděcí ustanovení k článkům nařízení o evropském platebním rozkazu o doručování jsou obsažena v článcích 1424-5 až 1424-7 NCPC.

Narozdíl od české úpravy francouzská úprava nevylučuje určitý druh doručování, jako to činí česká úprava. K této skutečnosti významnou měrou přispívá také okolnost, že ve Francii je platební rozkaz doručován prostřednictvím specializovaného soudního

doručovatele (tzv. *huissier de justice*), který má právní vzdělání a jehož úkolem je také adresáta určité písemnosti předepsaným způsobem poučit o důsledcích, které daná písemnost může vyvolat.

S ohledem na tuto skutečnost se francouzská prováděcí úprava zaměřuje spíše na náležitosti úkonů tohoto specializovaného soudního doručovatele. Proto také článek 1424-5 NCPC stanoví, že pod sankcí nicotnosti musí být při doručování mimo jiné uvedeno:

- upozornění pro žalovaného, že nepodání odporu ve stanovené lhůtě[9] může vést k tomu, že žalovaný bude právními prostředky donucen zaplatit požadovanou částku,
- informování žalovaného o jeho právu na přezkoumání evropského platebního rozkazu soudem, kterému bude po uplynutí lhůty pro podání odporu vrácen, a to ve výjimečných případech uvedených v nařízení o evropském platebním rozkazu.

Pokud je evropský platební rozkaz doručen žalovanému osobně, specializovaný soudní doručovatel žalovanému navíc i ústně sdělí důležité informace uvedené ve formuláři pro evropský platební rozkaz, které předepisuje článek 1424-5 NCPC. Splnění této formální povinnosti se zaznamená v záznamu o doručení (článek 1424-6 NCPC), přičemž kopii záznamu o doručení specializovaný soudní doručovatel doručí soudu, který platební rozkaz vydal (článek 1424-7 NCPC).

Pokračování řízení po podání odporu

NCPC také upravuje v návaznosti na nařízení o evropském platebním rozkazu pokračování řízení, pokud žalovaný podal odpor a žalobce výslovně nepožádal, aby v takovém případě řízení skončilo.

Část o pokračování řízení po podání odporu proti evropskému platebnímu rozkazu ale NCPC zahajuje ustanovením o podávání odporu, když v článku 1424-8 NCPC uvádí, že odpor se doručuje soudu, který evropský platební rozkaz vydal. Odpor může být

[9]Pro počítání lhůt se použije nařízení Rady (EHS, EURATOM) č. 1182/71 ze dne 3. června 1971, kterým se určují pravidla pro lhůty, data a termíny (publikováno v Úředním věstníku L 124, 8. 6. 1971).

u soudu podán prohlášením do protokolu nebo prostřednictvím doporučeného dopisu do kanceláře soudu.

Následující ustanovení NCPC týkající se odporu žalovaného proti evropskému platebnímu rozkazu v podstatě znamenají, že odpor podaný proti evropskému platebnímu rozkazu ve Francii má na první pohled jiné důsledky, než odpor proti evropskému platebnímu rozkazu, po jehož podání by se ve smyslu článku 17 nařízení pokračovalo podle české právní úpravy. Zatímco dle české úpravy bude evropský platební rozkaz zrušen, podle francouzské úpravy budou účastníci řízení předvoláni k projednání věci. Rozdíl tu však existuje pouze na první pohled, praktické důsledky podání odporu jsou stejné jako v České republice. Tento závěr je třeba vyvodit zejména z článku 1424-11 NCPC, podle kterého se evropský platební rozkaz považuje za zrušený, pokud se žádný z účastníků nedostaví na jednání, z čehož vyplývá, že to byl právě podaný odpor, který způsobil zrušení evropského platebního rozkazu. Stejný závěr vyplývá i z článku 1424-12 NCPC, podle kterého rozsudek z takového jednání nahrazuje evropský platební rozkaz. Tedy nenastane případ, že evropský platební rozkaz může zůstat potvrzen, jako tomu je například v případě směnečného či šekového platebního rozkazu v České republice, který je popsán v 1.4.

K projednání odporu kancelář soudu předvolá účastníky řízení za účelem provedení jednání, a to doporučeným dopisem s vyžádaným potvrzením o doručení (článek 1424-10 NCPC). Předvolání musí být adresováno všem účastníkům, včetně těch, kteří nepodali odpor. Předvolání musí obsahovat:

- datum vydání předvolání,
- označení soudu, ke kterému byl odpor podán,
- uvedení data slyšení účastníků, na které jsou účastníci pozváni,
- podmínky, které je třeba dodržet, pokud si účastníci chtějí opatřit právní pomoc nebo se chtějí nechat zastoupit.

Předvolání určené žalovanému musí mimo jiné uvádět, že jeho nedostavení se k soudu může vést k vydání rozsudku v jeho neprospěch, a to pouze na základě tvrzení jeho odpůrce. Článek 1424-10 NCPC uvádí, že uvedené náležitosti jsou povinnou součástí předvolání, přičemž jejichž nedostatek je stíhán nicotností.

Pokud požadovaná částka překračuje meze rozsahu jeho pravomoci pro rozhodování v poslední instanci, soud určí soud příslušný pro rozhodování o odvolání (článek 1424-13 NCPC).

Důsledky pro nepřisouzenou část nároku

Co se týká otázky dalšího osudu té části nároku, kterou soud nemohl žalobci evropským platebním rozkazem přisoudit, postupuje se podle článku 1424-3 NCPC. Podle tohoto ustanovení soudce vydá evropský platební rozkaz jen pro část nároku, pokud s tím žalobce souhlasí. Narozdíl od české úpravy v takovém případě žalobce nemůže už dále vymáhat zamítnutou[10] část nároku.

Na druhé straně je žalobci zachováno právo rozhodnout se, že evropský platební rozkaz nebude žalovanému doručen. Tato úprava pouze odráží vnitrostátní úpravu platebního rozkazu, podle které žalobce už nemůže uplatňovat zamítnutou část nároku, pokud soud požadovaný nárok přisoudí jen z části - tato úprava je blíže popsána v 7.8. Ve Francii je to totiž žalobce, kdo zajišťuje (prostřednictvím specializovaného soudního doručovatele) doručení vnitrostátního platebního rozkazu žalovanému. S ohledem na to se žalobce může také rozhodnout, že se platební rozkaz žalovanému nedoručí. Platební rozkaz v důsledku toho zanikne.

Zřejmě s ohledem na zachování stejných principů byla podobná úprava převzata i do evropského platebního rozkazu: z iniciativy žalobce se každému žalovanému doručuje úředně ověřená kopie evropského platebního rozkazu vyznačená v rámci formuláře, kterým se navrhuje vydání evropského platebního rozkazu. Při doručení se doručuje i formulář pro podání odporu proti evropskému platebnímu rozkazu (článek 1424-5 NCPC). Pod sankcí nicotnosti musí být při doručování uvedeno, kromě náležitostí předepsaných pro úkony, které provádí specializovaný soudní doručovatel, označení soudu, ke kterému je třeba podat odpor, lhůtu pro podání odporu a obsahovat formuláře, na kterých je třeba odpor podat.

Z uvedeného plyne také významný rozdíl mezi českou a francouzskou úpravou: podle

[10]S ohledem na důsledky, které „odmítnutí/zamítnutí“ bude vhodnější používat v případě francouzské úpravy „zamítnutá část nároku“ (důsledkem je rozhodnutí působící jako překážka věci pravomocně rozsouzené), zatímco v případě české právní úpravy „odmítnutá část nároku“ (nárok lze vymáhat standardním občanskoprávním způsobem).

české úpravy je možné evropským platebním rozkazem nepřisouzenou část nároku vymáhat ve standardním občanskoprávním řízení, zatímco dle francouzské právní úpravy se nepřisouzená část nároku může stát pravomocně zamítnutou bez možnosti ji dále vymáhat.

Přezkum ve výjimečných případech

Pro přezkum evropského platebního rozkazu ve výjimečných případech, který nařízení předvídá v článku 20, před francouzskými soudy platí podle článku 1424-15 NCPC postup pro podání odporu podle článků 1424-8 až 1424-13 NCPC.

Podle uvedené úpravy výjimečný přezkum provádí soud, který vydal evropský platební rozkaz, přičemž návrh na takový přezkum může být učiněn prohlášením do protokolu nebo doporučeným dopisem (článku 1424-8 NCPC).

Soud rozhodne o návrhu, přičemž v mezích své pravomoci rozhodne o původním návrhu, případně i o všech dodatečných návrzích a obhajobě žalovaného.

I v případě přezkumu ve výjimečných případech se má uplatnit postup rozhodování o nepříslušnosti. Pokud k takovému případu dojde, věc je postoupena příslušnému soudu, přičemž s odkazem na článek 1424-9 NCPC se postupuje podle ustanovení článku 97 NCPC, který upravuje zejména praktické otázky postoupení (například předání spisu).

Kancelář soudu při provádění přezkumu účastníky řízení předvolá za účelem konání jednání. Učiní tak doporučeným dopisem s vyžádaným potvrzením o doručení, přičemž předvolání musí být adresováno všem účastníkům - tj. s odkazem na text článku 1424-10 NCPC (Předvolání se zasílá všem účastníkům řízení i těm, kteří nepodali odpor.) lze usuzovat, že předvolání se zasílá všem účastníkům včetně těch, kteří nepodali návrh na přezkum. I pro obsah předvolání se přiměřeně použije článek 1424-10 NCPC, který pod sankcí nicotnosti daného předvolání předepisuje povinné náležitosti předvolání. Pro účely řízení o přezkumu evropského platebního rozkazu to patrně budou následující náležitosti:

- datum vydání předvolání,
- označení soudu, ke kterému byl podán návrh na přezkum ve výjimečných případech,

- uvedení data slyšení účastníků, na které jsou účastníci pozváni,
- podmínky, které je třeba dodržet, pokud si účastníci chtějí opatřit pomoc nebo se chtějí nechat zastoupit.

I zde bude patrně platit, že předvolání určené žalovanému musí mimo jiné uvádět, že jeho nedostavení se k soudu může vést k vydání rozsudku v jeho neprospěch, a to pouze na základě tvrzení jeho odpůrce. Lze však očekávat, že praktický dopad tohoto ustanovení je menší než v případě rozhodování o odporu, neboť řízení o přezkumu ve výjimečných případech bude zřejmě vždy iniciovat žalovaný, který má na takovém přezkumu a zrušení evropského platebního rozkazu zájem.

Pokud se žádná ze stran k soudu nedostaví, soud prohlásí řízení za skončené (článek 1424-11 NCPC), evropský platební rozkaz se v tomto případě bude považovat za zrušený.

Rozsudek, který soud v řízení o přezkumu ve výjimečných případech vydá, bude dle článku 1424-12 NCPC ve spojení s článkem 1424-15 NCPC evropský platební rozkaz nahrazovat.

Pokud požadovaná částka překračuje meze rozsahu jeho pravomoci pro rozhodování v poslední instanci, soud určí soud příslušný pro rozhodování o odvolání.

Výkon evropského platebního rozkazu

V případě, že není podán odpor ve stanovené lhůtě ani po připočtení dodatečné lhůty deseti dnů potřebných pro doručení stížnosti, zaměstnanec kanceláře soudu prohlásí evropský platební rozkaz za vykonatelný, a to prostřednictvím vzorového formuláře pro takové účely, který k evropskému platebnímu rozkazu přiloží (článek 1424-14 NCPC).

Vzhledem k tomu, že evropský platební rozkaz je přímo vykonatelný ve všech členských státech, v členských státech se již rozhoduje jen o vykonání, nikoli také o jeho uznání. O návrhu na výkon evropského platebního rozkazu rozhoduje soud (článek 1424-9 NCPC). Soud v mezích své věcné pravomoci rozhodne o původním návrhu, případně i o všech dodatečných návrzích a obsahu obhajoby (článek 1424-9 NCPC).

6.4 Evropský platební rozkaz v Německu

Zvláštní německá prováděcí úprava k řízení o evropském platebním rozkazu je obsažena v německém občanském soudním řádu (*Zivilprozessordnung* - ZPO), a to knize 11 ZPO nazvané Soudní spolupráce v Evropské unii (*Justizielle Zusammenarbeit in der Europäischen Union*). Tato úprava byla přijata zákonem o zlepšení přeshraničního vymáhání pohledávek a doručování (*Gesetz zur Verbesserung der grenzüberschreitenden Forderungsdurchsetzung und Zustellung*)[11]. Tato kniha ZPO kromě řízení o evropském platebním rozkazu dále obsahuje také prováděcí ustanovení k dalším institutům, které jsou předmětem evropské soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech. Jde například o úpravu doručování soudních písemností, evropský exekuční titul a další. Ustanovení týkající se řízení o evropském platebním rozkazu jsou uvedena v oddíle 5 Knihy 11 ZPO, a to v § 1087 až 1096 ZPO.

Pro vyloučení pochybností ZPO dokonce v § 688 odst. 4 uvádí, že ustanovení nařízení zůstávají úpravou podmínek přípustnosti uplatnění řízení o vnitrostátním platebním rozkazu podle § 688 odst. 1 až 3 ZPO nedotčena (k těmto podmínkám viz 8.3 a 8.4). Jak již bylo výše zmíněno, vnitrostátní prováděcí úprava k nařízení o evropském platebním rozkazu se použije zásadně jen v řízeních o vydání evropského platebního rozkazu vedeném soudy daného státu.

Podle § 1087 ZPO je pro zpracování návrhů na vydání a přezkoumání, jakož i pro rozhodnutí o výkonu evropského platebního rozkazu, výlučně příslušný okresní soud Berlín-Wedding[12].

Doručování

Podobně jako francouzská i německá úprava obsahuje zvláštní ustanovení o přípustných způsobech doručování návrhů na vydání evropského platebního rozkazu. Stejně jako

[11] Tento zákon byl 30. 10. 2008 publikován pod číslem I 2122 ve Spolkové sbírce zákonů (*Bürgerlichesgesetzblatt*).

[12] Ustanovení právě tohoto soudu jako výlučně příslušného soudu pro rozhodování o evropském platebním rozkazu v Německu patrně vedlo také k tomu, že byl tento soud ustanoven také jako místně příslušný soud pro případy rozhodování o německém vnitrostátním platebním rozkazu v případech, kdy žalovaný nemá v Německu obecný soud, ačkoli původně byla tato pravomoc svěřena soudu Berlín-Schönberg.

v případě francouzské právní úpravy se i zde jedná o úpravu formy podání návrhu. Zatímco ale francouzská úprava vyjmenovává veškeré přípustné formy, německá úprava jen přidává další alternativu, tedy rozšiřuje možnosti žalobce k jinak přípustným formám.

§ 1089 ZPO upravuje doručování evropského platebního rozkazu žalovanému, přičemž samostatně uvádí pravidla pro vnitrostátní doručování a pro doručování do jiného členského státu Evropské unie. Má-li být evropský platební rozkaz doručován v Německu, použijí se pro něj předpisy o úředním doručování písemností - tzn. 166 ZPO a následující, přičemž se nepoužijí § 185 až 188 ZPO. V případě, že se má doručovat do jiného členského státu Evropské unie, použijí se ustanovení nařízení o doručování písemností[13].

Pokračování řízení po podání odporu

Návrh na vydání evropského platebního rozkazu a odpor proti němu lze u soudu podat i v automatizovaně čitelné formě, pokud je takové podání u tohoto soudu možné[14]. Senát pro Berlín nařízením, ke kterému nemusí mít souhlas Spolkové rady, určuje, zda a od jakého okamžiku bude automatizované zpracování řízení o platebním rozkazu u tohoto soudu zavedeno, přičemž senát může tuto pravomoc nařízením přenést na berlínskou senátní justiční správu (*Senatsverwaltung für Justiz des Landes Berlin*).

Nastane-li případ uvedený v článku 17 nařízení o evropském platebním rozkazu (tj. žalovaný podal odpor, přičemž další osud řízení se řídí příslušným vnitrostátním právem), soud žalobce spolu s oznámením podle článku 17 odst. 3 nařízení o evropském platebním rozkazu[15] vyzve, aby označil soud, který je příslušný pro vedení sporného řízení. Soud k tomu žalobci stanoví lhůtu, která je přiměřená okolnostem, a informuje ho, že provedení sporného řízení u označeného soudu podléhá jeho vlastnímu přezkumu

[13]Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 (Publikováno v Úředním věstníku L 324, 10. 12. 2007).

[14]Výslovně se odkazuje na přiměřené použití ustanovení § 130a odst. 3 ZPO o podání k soudu, podle kterého se elektronický dokument považuje za přijatý k okamžiku, ke kterému byl zaznamenán příslušným zařízením u soudu.

[15]Soud žalobci oznámí, že žalovaný podal odpor a že se v řízení dále pokračuje za podmínek standardního občanskoprávního soudního řízení.

pravomoci. Výzva je oznámena i žalovanému. Poté, co soud obdrží oznámení žalobce, kterým označí takový soud, soud, který evropský platební rozkaz vydal, věc postoupí takto označenému soudu. Pro tento postup se přiměřeně použijí ustanovení § 696 odst. 1 věta třetí až pátá, odst. 2, 4 a 5 a § 698 ZPO upravující postup po podání odporu proti německému vnitrostátnímu platebnímu rozkazu (k tomu viz blíže v 8.9). Věc se od doručení evropského platebního rozkazu stane věcí s překážkou litispendence, když je po oznámení výzvy žalobci k označení soudu příslušného pro rozhodování sporného řízení, s ohledem na lhůtu k tomu soudem stanovenou, bezodkladně postoupena.

Na zájení sporného řízení se přiměřeně použije § 697 odst. 1 až 3 ZPO, tedy ustanovení upravující postup soudu v případě, že žalovaný podal odpor proti neměckému vnitrostátnímu platebnímu rozkazu (viz 8.9). Podle této úpravy kancelář soudu zejména žalobce vyzve, aby svůj návrh ve lhůtě dvou týdnů odůvodnil ve formě požadované pro písemné vyhotovení žaloby, při projednávání nároku se pak postupuje stejně jako při projednávání žaloby ve standardním sporném řízení. Stejně tak platí i závěr, že nebude-li odůvodnění nároku soudu doručeno včas, soud stanoví termín pouze pro projednání návrhu žalovaného, žalobci bude stanovena lhůta, do kdy může odůvodnění předložit, aby k němu bylo přihlíženo.

Důsledky pro nepřisouzenou část nároku

Vnitrostátním právem se řídí také osud části nároku, která byla uplatňována v rámci řízení o evropském platebním rozkazu, ale nebyla evropským platebním rozkazem přisouzena. Vzhledem k tomu, že německé právo narozdíl od francouzského nezakazuje vymáhat část nároku nepřisouzenou vnitrostátním platebním rozkazem ve standardním občanskoprávním řízení a současně pro evropský platební rozkaz nestanoví v tomto ohledu zvláštní režim, lze se domnívat, že bude v tomto případě na místě umožnit vymáhání části nároku nepřisouzené evropským platebním rozkazem ve standardním občanskoprávním řízení.

Přezkum ve výjimečných případech

§ 1092 ZPO upravuje přezkoumání rozhodnutí o evropském platebním rozkazu. Ve smyslu článku 1087 ZPO je k vedení přezkumného řízení také příslušný okresní soud

Berlín-Wedding. Pro rozhodování o návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu podle článku 20 odst. 1 nebo 2 nařízení o evropském platebním rozkazu platí, že takové rozhodnutí musí soud v Německu přijmout ve formě usnesení. Toto rozhodnutí - usnesení o návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu je konečné. Žalovaný musí prokázat skutečnosti, o které se opírá v návrhu na přezkoumání evropského platebního rozkazu. Pokud se žalovanému podaří prokázat skutečnosti uvedené v článku 20 nařízení o evropském platebním rozkazu a soud prohlásí nicotnost evropského platebního rozkazu, řízení skončí ve smyslu nařízení o evropském platebním rozkazu. Opakovaný návrh na přezkoumání evropského platebního rozkazu není ve lhůtě uvedené v článku 16 odst. 2 nařízení o evropském platebním rozkazu možný.

Výkon evropského platebního rozkazu

Dle § 1093 ZPO se z evropského platebního rozkazu stává exekuční titul vykonatelný v Německu, aniž by k tomu bylo třeba zvláštního ustanovení o vykonatelnosti, neboť přímá vykonatelnost evropských platebních rozkazů vydaných v Evropské unii vyplývá přímo z nařízení o evropském platebním rozkazu. Pro účely výkonu evropského platebního rozkazu v Německu to vyplývá i z § 794 ZPO, který vyjmenovává exekuční tituly, které lze v Německu nuceně vymáhat.

K rozhodování o samotném výkonu evropského platebního rozkazu je také příslušný okresní soud Berlín-Wedding (článek 1087 ZPO). Pokud žalobce podle článku 21 odst. 2 písm. b) nařízení o evropském platebním rozkazu předložil tomuto soudu evropský platební rozkaz za účelem jeho výkonu, je třeba, aby byl vyhotoven, resp. přeložen do německého jazyka a ověřen od osoby k tomu v členských státech Evropské unie pověřené (§ 1094 ZPO).

§ 1095 ZPO upravuje prostředky ochrany proti exekuci a žalobu na obranu proti exekuci, které směřují proti evropskému platebnímu rozkazu vydanému v Německu. V případě výkonu evropského platebního rozkazu se pro přezkum evropského platebního rozkazu vydaného v Německu podle článku 20 nařízení o evropském platebním rozkazu přiměřeně použije § 707 ZPO o přerušení výkonu rozhodnutí. Pro rozhodování o návrhu na přerušení výkonu podle § 707 je příslušný soud, který rozhoduje o návrhu podle článku 20 nařízení o evropském platebním rozkazu - tj. opět okresní soud Berlín-Wedding. Námitky, které se vztahují k samotnému uplatňovanému nároku, jsou pří-

pustné pouze v případě, že důvody, ze kterých námitky vychází, nastaly po doručení evropského platebního rozkazu a nemohly být uplatněny již v odporu podle článku 16 nařízení o evropském platebním rozkazu.

§ 1096 ZPO upravuje návrhy podle článků 22 a 23 nařízení o evropském platebním rozkazu a žalobu na ochranu proti výkonu evropského platebního rozkazu. Pro návrhy na odepření výkonu rozhodnutí podle článku 22 odst. 1 nařízení o evropském platebním rozkazu obdobně platí § 1084 odst. 1 a 2 ZPO upravující podobné případy pro evropský exekuční titul - tato úprava odkazuje na knihu 8 ZPO o výkonu rozhodnutí, avšak stanoví určitá specifika. Pro návrhy na odklad nebo omezení výkonu rozhodnutí podle článku 23 nařízení o evropském platebním rozkazu se obdobně použije úprava pro evropský exekuční titul podle § 1084 odst. 1 a 3. Stejně pro návrhy na odepření výkonu rozhodnutí podle článku 22 odst. 2 nařízení o evropském platebním rozkazu obdobně platí § 1086 odst. 1, který odkazuje na § 767 ZPO upravující možnosti ochrany proti výkonu rohodnutí se obdobně použije § 1086 odst. 1 o evropském exekučním titulu a § 1095 odst. 2 ZPO o žalobě proti výkonu evropského platebního rozkazu.

6.5 Informace sdělované členskými státy Komisi

Nařízení o evropském platebním rozkazu členským státům obecně ukládá, aby spolupracovaly za účelem poskytnutí informací o nákladech na doručování písemností a orgánech příslušných pro výkon rozhodnutí veřejnosti a odborným kruhům ve smyslu nařízení (článek 28). Nařízení předvídá, aby takové informace byly poskytnuty zejména prostřednictvím Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci[16] zřízené rozhodnutím Rady č. 2001/470/ES[17], která má sloužit především jako zdroj informací o právních řádech jiných členských států. Ačkoli Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci zatím obsahuje spíše rámcové informace o právních řádech jiných členských států, u některých států v některých oblastech informace dosud chybí a bohužel síť obsahuje i nepřesnosti v překladech, zůstává velmi cenným zdrojem informací.

Nařízení o evropském platebním rozkazu členským státům dále ukládá, aby do 12. červ-

[16]Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci je k dispozici na: `http://ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm`.

[17]Publikováno v Úředním věstníku L 174 z 27. 6. 2001, str. 25.

na 2008 Komisi oznámily údaje vyjmenované v článku 29:

- soudy, které jsou příslušné vydávat evropský platební rozkaz,
- přezkumná řízení a příslušné soudy pro účely článku 20 nařízení,
- prostředky komunikace přijatelné pro účely řízení o evropském platebním rozkazu, které jsou soudům dostupné,
- jazyky přijatelné podle článku 21 odst. 2 písm. b) nařízení - tj. jazyky přijatelné pro účely výkonu evropského platebního rozkazu v tomto státě, pokud jej vydal soud jiného členského státu.

Přestože by na základě právních předpisů daného státu mělo být určení řady těchto údajů bez větších obtíží možné, nařízení zejména z důvodu snazšího přístupu potenciálních účastníků řízení k těmto informacím ukládá členským státům, aby Komisi takové údaje sdělily.

Nařízení členským státům také ukládá, aby Komisi sdělovaly i jakékoli následné změny těchto údajů. Komise tyto informace zveřejní v Úředním věstníku Evropské unie a jinými vhodnými prostředky. Jedním z těchto „jiných vhodných prostředků“ je také tzv. Evropský soudní atlas ve věcech občanských, který je k dispozici na adrese: `http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_en.htm`.

6.5.1 Informace poskytované podle článku 29

Soudy, které jsou příslušné vydávat evropský platební rozkaz

Jak již bylo uvedeno výše, soud příslušný vydat evropský platební rozkaz se nejprve určí na mezinárodní úrovni podle nařízení Brusel I. Poté, co je takto určeno, kterého členského státu soudy jsou příslušné rozhodovat, určí se podle národních právních předpisů konkrétní soud. Z důvodu snazší orientace zejména u potenciálních žalobců podle nařízení o evropském platebním rozkazu jsou tyto údaje uvedeny právě i v Evropském soudním atlase ve věcech občanských.

V české právní úpravě na rozdíl od francouzské a německé úpravy nepředstavuje skutečnost, že se má ve věci rozhodovat (evropským) platebním rozkazem, samostatné

kritérium pro určování příslušnosti soudů. V České republice se proto příslušný soud určí podle § 9 až 12 a 84 až 89a občanského soudního řádu, přičemž takové určení bude probíhat zásadně stejně jako u vnitrostátního platebního rozkazu, jak bylo uvedeno v 1.2.4. Lze očekávat, že nejčastěji bude příslušným okresní či případně krajský soud, v jehož obvodu má žalovaný své bydliště (sídlo).

Ve Francii jsou příslušní vydávat evropský platební rozkaz v rozsahu své věcné příslušnosti soudce instančního soudu a předseda obchodního soudu. Pokud nařízení Brusel I neodkazuje na místní soud, jež má místní příslušnost, ale na soudy členského státu, je příslušný ten soudce instančního soudu nebo předseda obchodního soudu, kde má žalovaný nebo případně jeden ze žalovaných trvalé nebo přechodné bydliště.

V Německu je situace nejjednodušší: podle § 1087 ZPO je k rozhodování o platebním rozkazu výlučně příslušný pouze okresní soud Berlín-Wedding.

Přezkumná řízení a příslušné soudy pro účely článku 20 nařízení

Tato otázka byla již zmíněna výše v této kapitole v oddílech o přezkumu evropského platebního rozkazu ve výjimečných případech v právní úpravě jednotlivých zkoumaných států. Rozsah působnosti a průběh přezkumného řízení jsou upraveny již v článku 20 nařízení, proto se vnitrostátní úprava omezuje zásadně jen na určení příslušného soudu, případně určitých specifik průběhu řízení.

V České republice je soudem příslušným pro vedení přezkumného řízení soud, který vydal evropský platební rozkaz. Příslušný soud aplikuje přímo čl. 20 nařízení o evropském platebním rozkazu. Proti rozhodnutí, jímž soud zamítne žádost o přezkum, je možné podat odvolání, v opačném případě je to podle § 202 odst. 1 písm. o) občanského soudního řádu vyloučené.

Ve Francii platí pro přezkum stejná pravidla, kterými se upravuje řízení o odporu. Návrh na přezkumné řízení se podává k soudu, jež vydal evropský platební rozkaz.

V Německu je příslušným soudem obvodní soud pro Berlín-Wedding. ZPO stanoví, že žalobce musí věrohodně doložit skutečnosti, které podle jeho názoru odůvodňují vydání evropského platebního rozkazu. Soud vydává rozhodnutí, proti kterému není přípustné odvolání. Pokud rozhodne, že neexistují důvody k vydání evropského platebního rozkazu, řízení bude skončeno.

Prostředky komunikace přijatelné pro účely řízení o evropském platebním rozkazu

Podle tohoto bodu členské státy Komisi sdělí, jakými formami je možné podávat návrh na vydání evropského platebního rozkazu.

Česká republika Komisi oznámila, že v souladu s § 42 občanského soudního řádu, jsou pro ni přijatelné (vedle tradičních způsobů přijímání písemností) následující komunikační prostředky:

- elektronická pošta s použitím zaručeného elektronického podpisu dle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů,
- elektronická pošta bez použití zaručeného elektronického podpisu,
- telefax.

V případech uvedených v bodech 2 a 3 je třeba nejpozději do tří dnů podání doplnit předložením originálu formuláře, jinak k těmto podáním soud nepřihlíží.

Francie uvedla, že návrh na evropský platební rozkaz soudu podat poštou či elektronickými prostředky.

Německo prostřednictvím Evropského soudního atlasu ve věcech občanských nechalo zveřejnit informaci, že příslušné německé orgány v současné době vyvíjejí systém IT, který by měl umožňovat elektronické podávání žádostí o vydání evropského platebního rozkazu a odporu proti němu. Dokud nebude zahájen projekt elektronického podávání žádostí, je třeba žádosti předkládat v listinné podobě. Postupy pro elektronické podávání žádostí mají být již brzy zveřejněny. V Německu jsou dokumenty doručovány poštou, avšak je možné využít i služeb soukromých doručovatelů. Německo pro úplnost uvedlo, že doručování dokumentů do jiných členských států EU probíhá v souladu s nařízením (ES) č. 1393/2007.

Jazyky přijatelné pro účely výkonu evropského platebního rozkazu

Podle posledního bodu jsou členské státy povinny Komisi sdělit, v jakých jazycích může evropský platební rozkaz být, aby mohl být v členském státě vykonán, pokud jej vydal soud jiného státu.

Přestože právě Česká republika a Francie, o jejichž úpravě tato práce pojednává, jsou v této otázce liberální otevřené a připouští více (i cizích) jazyků, ve většině členských států to však není obvyklé. Česká republika označuje jako přijatelné cizí jazyky angličtinu a slovenštinu, které se uplatní vedle vlastního českého jazyka. Francie je ve vymezení přijatelných jazyků ještě otevřenější, neboť vedle francouzštiny připouští i angličtinu, němčinu, italštinu a španělštinu. Jak je patrné z Evropského soudního atlasu pro občanské věci, většina členských států naopak bezvýhradně požaduje pouze svůj vlastní úřední jazyk. Je to případ i Německa, které připouští pouze němčinu.

Část III

Srovnávací část: vnitrostátní platební rozkaz ve Francii a Německu

Kapitola 7

Platební rozkaz ve Francii

Základním procesním předpisem pro civilní řízení soudní je ve Francii tzv. Nový občanský soudní řád - *Le Nouveau Code de procédure civile* (NCPC)[1].

NCPC byl připraven komisí, které předsedal Jean Foyer[2] a mezi její členy patřili Gérard Cornu[3] a Henri Motulsky[4]. Tato komise se scházela od roku 1959. Od roku 1971 začala být vydávána nařízení (*décrets*) obsahující části nové kodifikace - nový zákoník byl tedy vyhlašován po částech[5].

[1]Text předpisu lze nalézt například na: `http://www.legifrance.gouv.fr`.

[2]Jean Foyer (1927 - 2008) byl francouzský politik a právník, který působil na řadě francouzských právnických fakult (Paříž, Poitiers, Lille, Nanterre, Angers, Paris II-Panthéon-Assas), získal čestný doktorát na univerzitě v Oxfordu. Působil také v řadě významných politických funkcí. Byl příznivcem Charlese de Gaulla, je autorem francouzské ústavy z roku 1958.

[3]Gérard Cornu (1926 - 2007) byl francouzský právník a univerzitní profesor, který se věnoval občanskému právu hmotnému a procesnímu. Působil na právnických fakultách v Poitiers a Paris II Panthéon-Assas. Byl členem *Conseil supérieur de la magistrature français*, tj. poradního orgánu francouzského prezidenta, který mu pomáhá zajišťovat nezávislost justice. Sestavil právnický slovník *Vocabulaire juridique*.

[4]Henri Motulsky (1905 - 1971) byl francouzský profesor a právní teoretik, věnoval se zejména občanskému právu hmotnému a procesnímu a svou prací významně ovlivnil francouzský civilní proces. Jeho zásluhou se základním východiskem francouzského civilního procesu podle NCPC stala idea, že strany řízení přináší skutkové prvky, zatímco soudce přináší právní poznatky - v současné době je však tato myšlenka řadou doplňujících právních ustanovení oslabena.

[5]U nás v České republice není takový postup obvyklý, ale v některých evropských státech se s ním rovněž můžeme setkat. Kromě NCPC se takto postupovalo například i při vyhlašování nizozemského občanského zákoníku.

Řízení o platebním rozkazu bylo ve Francii poprvé zavedeno v roce 1937 prostřednictvím décret-loi z 25. srpna 1937. Od novelizace z roku 1972 (nařízení z 28. srpna 1972) bylo možné řízení o platebním rozkazu využít pro vymáhání jak občanskoprávních tak obchodních pohledávek.

Základ pro současnou úpravu řízení o platebním rozkazu se stal součástí NCPC v roce 1981, a to nařízením č. 81-500 z 14. května 1981, které nabylo účinnosti 1. ledna 1982. Tato úprava je obsažena v Knize III. (Zvláštní ustanovení pro určité záležitosti - *Dispositions particulières à certaines matières*), Hlavě IV. (Závazky a smlouvy - *Les obligations et les contrats*).

Tato Hlava IV. kromě úpravy rozkazního řízení v Kapitole II. obsahuje také prováděcí národní úpravu evropského řízení pro drobné nároky (Kapitola I.).

Na právní úpravě platebního rozkazu v NCPC je zajímavé, že k označení stran civilního řízení používá hmotněprávní označení „věřitel“ (*le créancier*) a „dlužník“ (*le débiteur*), rovněž pro požadovanou částku používá výraz „pohledávka“ (*la créance*). Naproti tomu francouzská vnitrostátní prováděcí úprava k evropskému platebnímu rozkazu, používá výrazy „žalobce“ (*le demandeur*) a „žalovaný“ (*le défendeur*) a „nárok“ (*la demande*).

Důvodem této nejednoty je zřejmě skutečnost, že úprava týkající se evropského platebního rozkazu je o téměř 30 let mladší: Oddíl II. Evropský platební rozkaz byl do NCPC vložen nařízením č. 2008-1346 z 17. prosince 2008, zatímco původní úprava francouzského platebního rozkazu byla provedena nařízením (*décret*) č. 81-500 ze 14. května 1981 s účinností od 1. ledna 1982.

Tento posun se projevuje i v některých ustanoveních o francouzském vnitrostátním platebním rozkazu, která byla v posledních letech novelizována. Je to patrné například v článku 1418 NCPC, který byl novelizován v roce 2006 a který uvádí, jaké náležitosti musí obsahovat předvolání zaslané *žalovanému*. Lze se domnívat, že k uvedenému terminologickému posunu došlo mezi novelami nařízeními č. 2004-836 z 20. srpna 2004, č. 2005-1678 z 28. prosince 2005 a č. 2006-1805 z 23. prosince 2006. Zatímco v novele provedené nařízením č. 2004-836 se ještě běžně používaly výrazy „věřitel“ (*le créancier*)[6]

[6]Například ve spojeních: „*... soit à payer au créancier le montant de la somme fixée ...*“ (článek 1413), „*... si la demande du créancier n'a pas été présentée ...*“ (článek 1423 NCPC), „*Les documents produits par le créancier ...*“ (článek 1424 NCPC).

a „dlužník“ (*le débiteur*)[7] a jen v článku 1410 NCPC se objevuje výraz „žadatel“ (*le requérant*)[8], rovněž v novele nařízením č. 2005-1678 se ještě vyskytuje výraz „věřitel“ (*le créancier*)[9], zatímco v novele nařízením č. 2006-1805 se již používá výraz „žalovaný“ (*défendeur*)[10].

Právní úprava rozkazního řízení v Knize III. Hlavě IV. Kapitole II. NCPC obsahuje také jeden poměrně neobvyklý institut, a to tzv. „rozkaz jednat“ (*injonction de faire*). Úprava rozkazu jednat je obsažena v Oddílu IV. Kapitoly II., tj. článcích 1425-1 až 1425-9 NCPC. Původní úprava rozkazu jednat v NCPC vznikla v roce 1988 nařízením č. 88-209 ze 4. března 1988 s účinností od 1. ledna 1989. Použitelnost rozkazu jednat je však poměrně omezena, prostřednictvím rozkazu jednat je totiž možné vymáhat jen závazek vzniklý na základě smlouvy uzavřené mezi osobami, které jsou obchodníky. Věcně příslušný je instanční soud (*le tribunal d'instance*), v případech, kde hodnota uplatňovaného nároku nepřevyšuje 4 000 eur, rozhoduje *le juridiction de proximité*. Místně příslušný k vydání rozkazu jednat je dle výběru žalobce buď soud určený dle místa bydliště, resp. sídla žalovaného nebo dle místa plnění uplatňovaného závazku. Rozkaz jednat může být vydán pouze na návrh, přičemž tento návrh musí obsahovat přesné uvedení povahy závazku, který má být rozkazem jednat vymáhán. Vedle toho může žalobce uvést i náhradu škody a úroky, které by měly být vymáhány v případě, že by rozkaz jednat nebyl vykonán. Podobně jako návrh na vydání francouzského platebního rozkazu (k tomu viz dále v 7.6) i návrh na vydání rozkazu jednat musí být stručně odůvodněn a doplněn důkazy. Pokud soud po zhodnocení návrhu a důkazů vydá rozkaz jednat, proti kterému se nelze odvolat. Rozkaz jednat obsahuje určení předmětu závazku, lhůtu a podmínky, za kterých má být závazek splněn. Rozhodnutí o rozkazu jednat mimo jiné také obsahuje místo, den a čas jednání, na kterém bude věc projednána, pokud se žalobce mezitím nedozví, že byl závazek splněn. Doručování rozkazu jednat, narozdíl od francouzského platebního rozkazu (jak bude tato zvláštnost doručování vysvětlena dále v 7.8), účastníkům řízení provádí přímo kancelář soudu,

[7] Například:„*... le lieu où demeure le ou l'un des débiteurs poursuivis*“ (článek 1406 NCPC), „*... le débiteur a à faire valoir des moyens de défense ...*“(článek 1413 NCPC), „*l'expiration du délai d'opposition ou le désistement du débiteur*“ (článek 1423 NCPC).

[8] „*En cas de rejet de la requête, celle-ci et les documents produits sont restitués au requérant.*“ (článek 1410 NCPC).

[9] „*La demande est formée par requête ... par le créancier ...*“ (článek 1407 NCPC).

[10] „*La convocation adressée au défendeur précise ...*“ (článek 1418 NCPC).

který rozhodnutí o rozkazu jednat vydal, a to doporučeným dopisem s vyžádaným potvrzením o doručení a současně stejného dne odešle kopii tohoto oznámení obyčeným dopisem[11]. V případě, že je rozkaz jednat vykonán ve stanovené lhůtě, žalobce o tom vyrozumí kancelář soudu, která věc odloží. V případě, že taková informace nebude soudu sdělena a žalobce se současně nedostaví na jednání k soudu bez omluvitelného důvodu (který lze soudu prokázat nejpozději do 14 dnů po konání jednání - v takovém případě jsou účastníci předvoláni na pozdější termín), soud řízení o rozkazu jednat ukončí. V případě, že rozkaz jednat není ve stanovené lhůtě zcela či zčásti vykonán, soud rozhodne o nároku, přičemž se nejprve pokusí dosáhnout mezi stranami smíru. Soud je oprávněn rozhodnout v mezích své věcné příslušnosti o původním nároku a o veškerých případných nárocích a základu obrany. Pokud soud návrh na vydání rozkazu jednat odmítne[12], žalobce se proti takovému rozhodnutí nemůže odvolat, čímž však zůstane nedotčena jeho možnost vymáhat svůj nárok prostřednictvím standardního soudního řízení.

7.1 Úvodní poznámky k platebnímu rozkazu

Kapitola II. Hlavy IV. Knihy III. NCPC obsahuje vedle úpravy platebního rozkazu (*le injonction de payer*) v oddíle I. (v článcích 1405 až 1424 NCPC) také prováděcí národní úpravu k evropskému platebnímu rozkazu v oddíle II. (v článcích 1424-1 až 1424-15 NCPC) a úpravu již zmíněného rozkazu jednat (*le injonction de faire*) v oddíle IV.

[11] Toto opatření patrně sleduje pdobný cíl jako vhození písemnosti do schránky poté, co uplynula lhůta k vyzvednutí písemnosti podle § 49 odst. 4 občanského soudního řádu, a sice snaha, aby měl žalovaný větší šanci se s doručovanou písemností seznámit.

[12] Posuzováno podle terminologie českého právního procesu, není jednoznačně vhodnějším českým ekvivalentem francouzského výrazu „*rejet*“ ani „odmítnout“ ani „zamítnout“. Zatímco „odmítnout“ se váže k případům, kdy soud rozhodl, že o návrhu není možné rozhodnout ve věci samé zejména pro nesplnění procesních podmínek či formálních náležitostí, tedy lze podat nový návrh se stejným záměrem, resp. návrh projednávaný stejným způsobem, jehož výsledkem má být stejný druh rozhodnutí. Pokud soud návrh „zamítne“, představuje takové rozhodnutí překážku věci pravomocně rozhodnuté, tzv. *res iudicata*. Vzhledem k tomu, že rozhodnutím způsobem *rejet* neznamená překážku *res iudicata* v tom smyslu, že je zachována možnost nárok vymáhat jinými prostředky ve standardním soudním řízení, používám zde i v podobných dalších případech v této kapitole výraz *odmítnout*, a to i přesto, že takové „odmítnutí“ znamená procesní překážku pro nový návrh na vydání rozkazu jednat.

(články 1425-1 až 1425-9 NCPC). Navíc oddíl III. této kapitoly obsahuje zvláštní ustanovení o procesních nákladech v řízení o platebním rozkazu a o evropském platebním rozkazu u obchodního soudu.

7.2 Základní rysy

Francouzská úprava zjednodušeného a zrychleného řízení o platebním rozkazu, které směřuje k vymáhání nesporných pohledávek, vychází z důkazního jednofázového modelu řízení o platebním rozkazu (k základním znakům důkazního jednofázového modelu viz blíže 5.1.1). Z toho tedy vyplývá, že návrh na vydání platebního rozkazu musí obsahovat odůvodnění vymáhaného nároku a také musí označovat a zásadně i obsahovat důkazy, kterými žalobce prokazuje vznik a výši svého nároku, přičemž soud tyto důkazy před (ne)vydáním platebního rozkazu posuzuje.

Ze znaku jednofázového řízení také plyne, že soud v řízení vydá jen jedno rozhodnutí, které se za předepsaných okolností stane pravomocné a vykonatelné, a také, že žalovaný má pouze jednu možnost obrany, neboť je vydáno jen jedno rozhodnutí, které může žalovaný, rozhodne-li se tak, nechat poměrně snadno zrušit.

Na rozdíl od české úpravy, podle které soud může platebním rozkazem za podmínek § 172 odst. 1 občanského soudního řádu, jsou-li splněny ostatní podmínky pro vydání platebního rozkazu, rozhodnout i o jakékoli žalobě[13], francouzský platební rozkaz může soud vydat pouze na výslovný návrh. Tento závěr vyplývá zejména z článku 1408 NCPC, který uvádí zvláštní požadavky na doručení návrhu na vydání platebního rozkazu a na jeho obsah. K této otázce se jednoznačně vyjadřuje i S. Guinchard[14], když uvádí, že řízení se obligatorně zahajuje na návrh.

Závěr, že soud platebním rozkazem rozhoduje ve věci pouze v případě, že o to žalobce požádá, je také logickým důsledkem okolnosti, že může nastat případ, kdy je k rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu věcně příslušný jiný soud, než by byl příslušný k rozhodování o standardní žalobě, k věcné příslušnosti soudu v případě

[13] § 172 odst. 1 občanského soudního řádu zní: Soud může i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem.

[14] Guinchard, S. a kol.: Droit et pratique de la procédure civile, Dalloz, 2004, str. 629.

rozhodování o platebním rozkazu viz blíže 7.5.1.

7.3 Rozsah aplikace

V tomto řízení je možné vymáhat jakoukoli smluvní pohledávku nebo pohledávku vyplývající ze statutární povinnosti, pokud je taková pohledávka vymezena konkrétní částkou.[15] U smluvních pohledávek je tato konkretizace částky dána ustanoveními příslušné smlouvy, což může případně zahrnovat i sankční ujednání (článek 1405 odst. 1 NCPC).

Řízení o platebním rozkazu lze rovněž uplatnit v případech vymáhání závazků vyplývajících z přijetí nebo vydání směnky, vystavení vlastní směnky, indosace směnky, přijetí ručitelského závazku ze směnky (tzn. avalování) nebo z přijetí cese pohledávek ve smyslu zákona č. 81-1 z 2. ledna 1981, o poskytování podnikatelských úvěrů (článek 1405 odst. 2 NCPC).

Výše částky, kterou lze platebním rozkazem vymáhat, není omezena, avšak výše vymáhané částky má vliv na další osud řízení: pokud žalovaný podá odpor, bude výše uplatňované částky zpravidla rozhodující pro určení, který soud bude rozhodovat v řízení, pokud bude podán odpor. Toto je další odlišnost od české úpravy řízení o platebním rozkazu. Zatímco v České republice se návrh na vydání platebního rozkazu podává u soudu[16], který by ve věci rozhodoval i v případě, kdy by se o platební rozkaz nežádalo

[15]Informace uvedená k francouzskému platebnímu rozkazu v české verzi Evropské soudní sítě uvádí, že podmínkou pro vymáhání pohledávky je, aby „pohledávka dosahovala stanovené výše“. S ohledem na text článku 1405 NCPC i s ohledem na skutečnost, že Evropská soudní síť bohužel obsahuje i další nepřesnosti českého překladu u zjednodušeného a zrychleného řízení ve Francii v porovnání s francouzskou verzí, se domnívám, že správně má být uvedeno, že „vymáhaná pohledávka musí být vyjádřena konkrétní částkou“. K tomu pro srovnání text článku 1405 NCPC: „*Le recouvrement d'une créance peut être demandé suivant la procédure d'injonction de payer lorsque: 1. La créance a une cause contractuelle ou résulte d'une obligation de caractère statutaire et s'élève à un montant déterminé; en matière contractuelle, la détermination est faite en vertu des stipulations du contrat y compris, le cas échéant, la clause pénale...*“. Pro uvedený závěr svědčí i poslední část věty citované části za středníkem, kde se uvádí, jakým způsobem se určí výše smluvní pohledávky.

[16]Návrh na vydání platebního rozkazu je zpravidla součástí standardní žaloby, kde žalobce v části obsahující navrhovaný petit často navrhne (umožňují-li to okolnosti), aby soud rozhodl platebním rozkazem, a pouze pro případ, že by se tak nestalo, žádá o vydání rozsudku s petitem určitého znění.

a věc by se projednala ve standardním řízení[17], ve Francii mohou rozhodovat různé soudy - k tomu viz blíže 7.5.1.

Rozhodnutí o využití řízení záleží pouze na žalobci, není tedy povinným krokem při soudním vymáhání pohledávek.

7.4 Vliv mezinárodního prvku na využití řízení

Použití řízení v případech s mezinárodním prvkem je omezeno. Řízení o francouzském platebním rozkazu lze totiž použít pouze v případech, kdy má o návrhu žalobce na vydání platebního rozkazu rozhodovat francouzský soud. S ohledem na skutečnost, že k rozhodování o návrhu je příslušný soud určený dle bydliště žalovaného či alespoň jednoho z více žalovaných, je využití řízení v případech, kdy žalovaný bydlí či sídlí v zahraničí, zpravidla vyloučeno v souladu s obecným principem mezinárodního práva procesního, že soudy zásadně používají procesní předpisy *lex fori*; tento princip v českém mezinárodním právu soukromém popisuje například Z. Kučera[18]. Výjimkami jsou případy, kdy je stanovena výlučná přislušnost jako výjimka, která má přednost před zvláštní příslušností pro řízení o platebním rozkazu. Jde zejména o případy týkající se práv k nemovitostem.

[17]Z toho vyplývá například také závěr, že pokud návrhu žalobce na vydání platebního rozkazu nebude vyhověno nebo bude vydaný platební rozkaz zrušen (zejména proto, že žalovaný podal odpor), soud v zásadě již znovu nepřezkoumává svoji příslušnost, neboť tu již posoudil při rozhodování o platebním rozkazu. Tím však samozřejmě není dotčeno ustanovení § 104a odst. 1 občanského soudního řádu, podle kterého je soud obecně povinen zkoumat věcnou příslušnost kdykoli za řízení (§ 104a odst. 1 občanského soudního řádu zní „*Věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení.*“). Z § 104a odst. 1 občanského soudního řádu lze pouze dovodit obecnou povinnost, tj. lze předpokládat, že soud bude věcnou příslušnost znovu přezkoumávat, pokud dojde k jakýmkoli okolnostem, ze kterých bude vyplývat, že by soud měl věcnou příslušnost znovu zkoumat. Z uvedeného srovnání české a francouzské úpravy pouze v obecné rovině vyplývá, že okolnost, že žalobce žádal o vydání platebního rozkazu a nebylo mu vyhověno či byl platební rozkaz z jakéhokoli důvodu zrušen, nebude patrně sama o sobě přestavovat okolnost, v důsledku které konkrétně by měl soud věcnou příslušnost přezkoumávat.

[18]Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Brno - Plzeň, 2009, 7. opravené a doplněné vydání, str. 378.

7.5 Příslušnost soudu

7.5.1 Věcná příslušnost soudu

Věcná příslušnost představuje určení, kterému druhu soudu přísluší ve věci rozhodovat. Věcně příslušný pro rozhodování o vydání platebního rozkazu dle článku 1406 NCPC je:

- instanční soud (*le tribunal d'instance*),
- *juricition de proximité* - v tomto oddíle dále je vysvětleno, proč tento název ponechávám ve francouzském znění,
- předseda obchodního soudu (*le président du tribunal de commerce*).

V případě podání odporu se příslušnost soudu určuje samostatně podle obecných pravidel, proto je možné, že v řízení po podání odporu bude rozhodovat jiný soud. Článek 1408 NCPC umožňuje, aby věřitel již v návrhu na vydání platebního rozkazu uvedl, kterému soudu má být věc bezodkladně předložena v případě, kdy dlužník podá odpor. Věřitel tím vyjadřuje svůj názor v otázce příslušnosti soudu pro navazující občanskoprávní řízení. Výhodu takového postupu lze očekávat v urychlení řízení - patrně je totiž v praxi takový postup rychlejší než čekání na vyslovení nepříslušnosti ze strany soudu rozhodujícího o původním návrhu o platebním rozkazu a postoupení věci takto určenému soudu. Postoupení věci určitému soudu na základě žádosti vede patrně k tomu, že příslušnost zkoumá v rámci zkoumání procesních podmínek v zásadě pouze žalobcem určený soud a nikoli navíc také soud, který rozhodoval o návrhu na vydání platebního rozkazu.

Určení, který z věcně příslušných soudních orgánů je příslušný v dané věci rozhodovat se určí následovně:

- pokud výše uplatňovaného nároku nepřevyšuje 4 000 eur, pak je příslušný *juridiction de proximité*, v ostatních případech je příslušný instanční soud,
- obchodní soud je příslušný rozhodovat v případech spadajících do jeho pravomoci: vymezení pravomoci obchodního soudu je popsáno dále.

Instanční soud

Instanční soud zpravidla sídlí v okresním městě a skládá se z jednoho či více soudců, přičemž o sporech vždy rozhoduje jediný soudce.

Instanční soud rozhoduje o sporech mezi soukromými osobami, kdy hodnota sporů nepřesahuje 7 600 eur a působí také v dalších oblastech, které mu zákon ukládá. Nemůže naopak rozhodovat o sporech, které zákon vyhrazuje jinému soudu, i když je celková částka nižší než 7 600 eur.

Instančnímu soudu jsou zákonem dále svěřeny k rozhodování například následující spory: případy zadržování odměny za práci, otázky týkající se voleb či spory týkající se pronájmu bytů. Instančnímu soudu jsou svěřeny k rozhodování i některé správněprávní záležitosti, například zápisy prohlášení o francouzské státní příslušnosti,[19] vytváření úředních potvrzení o všeobecně známé skutečnosti a potvrzení o státním občanství či přikládání a rušení pozůstalostních pečetí. Soudce instančního soudu také může vykonávat funkci poručenského soudce, prohlašuje nezletilé osoby za plnoleté při splnění hmotněprávních podmínek, rozhoduje o opatrovnictví a poručenství u osob s trpících duševní poruchou.

Návrh na vydání platebního rozkazu se zásadně podává k instančnímu soudu. K *juridiction de proximité* a předsedovi obchodního soudu se návrh předkládá jen v mezích jejich pravomoci.

Ačkoli je jedním ze základních pravidel upravujících příslušnost instančního soudu omezení, že musí jít o spor mezi soukromými osobami, kdy hodnota sporů nepřesahuje 7 600 eur, u řízení o platebním rozkazu toto omezení neplatí. Lze to usuzovat zejména

[19] Ačkoli francouzské znění uvádí *nationalité*, nejedná se o „národnost“ ve smyslu českého právního prostředí, ale o „státní příslušnost“ ve smyslu českých právních předpisů. Lze to dovodit nejen z používání podobné terminologie například v anglickém právu, ale i ze samotného faktu, že se o „nationalité“ má pořizovat zápis. Vyplývá to také například ze srovnání článku 15 Všeobecné deklarace lidských práv OSN, který v českém znění uvádí: „Každý má právo na státní příslušnost.“, zatímco ve francouzském: „Tout individu a droit à une nationalité.“. Tento závěr je patrný také z *Code civil* - francouzského občanského zákoníku, který v knize I. Hlavě I.bis nazvané *De la nationalité française* upravuje podrobná pravidla o *nationalité française* a jejím získávání, která jsou předmětem úpravy podobná českému zákonu č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

z okolnosti, že článek 1406 NCPC stanoví věcnou příslušnost pro toto řízení bez dalších omezení ohledně výše částky. Navíc omezení „rozhodují pouze v mezích své přidělené pravomoci“ NCPC výslovně uvádí jen pro *juridiction de proximité* a pro předsedu obchodního soudu, nikoli pro instanční soud. Pro uvedený závěr, že pravidla o stanovení příslušnosti soudu pro řízení o platebním rozkazu mají přednost před obecnými pravidly o příslušnosti instančního soudu, svědčí i zvláštní úprava postupu v případech, kdy nedošlo k tomu, aby se vydaný platební rozkaz ve věci stal vykonatelným (zejména při podání odporu žalovaným, ale také například v případě nedoručení platebního rozkazu žalovanému), nebo kdy platební rozkaz i přes návrh žalobce vůbec vydán nebyl. NCPC tím tedy jasně připouští, že v řízení o platebním rozkazu může rozhodovat jiný soud než soud, který by byl příslušný rozhodovat ve standardním (tj. nerozkazním) řízení o žalobě, kterou by se uplatňoval stejný nárok.

Taková zvláštní úprava se vyskytuje zejména v článku 1408 NCPC, který věřiteli umožňuje v návrhu na vydání platebního rozkazu uvést, kterému soudu má být věc předána, pokud žalovaný podá odpor, a článku 1417 NCPC, podle něhož soud, který vydal platební rozkaz, ale který by jinak o standardní žalobě uplatňující předmětný nárok nebyl oprávněn rozhodovat, předá věc soudu, který je k takovému rozhodování příslušný. K této otázce se jednoznačně vyjadřuje také [19], když na straně 576 výslovně uvádí, že instanční soud je příslušný rozhodovat i v případech, kdy předmětná částka přesahuje limit jinak stanovený pro jeho příslušnost.

Juridiction de proximité

Juridiction de proximité představovala od samého začátku sestavování této práce záhadu. Veškerý zmatek vyvolala informace uvedená v Evropské soudní síti pro občanské a obchodní věci, podle které je *juridiction de la proximité* česky označována jako „soud pro příbuzenské vztahy“. S ohledem na tuto skutečnost jsem pak byla velmi překvapena, když S. Guindard v Droit et pratique de la procédure civile[20] uváděl, že *juridiction de proximité* je příslušná rozhodovat v mezích své pravomoci také o rozkazu jednat. Rozkaz jednat je totiž podle článku 1425-1 NCPC možné využít pouze k vymáhání závazku vyplývajícího ze smlouvy uzavřené mezi obchodníky.

[20] Guinchard, S. a kol.: Droit et pratique de la procédure civile, Dalloz, 2004.

Juridiction de proximité je poměrně nový instutut a byla vytvořena zákonem o organizaci a řízení soudnictví z 9. září 2002. Cílem této úpravy bylo především podstatné odlehčení instančních soudů, usnadnění přístupu k soudu a větší srozumitelnost soudnictví pro běžné občany.

Soudce z *juridiction de proximité* není profesionální soudce: soudci jsou voleni na 7 let a při výkonu této funkce mohou vykonávat i jiné povolání. Podmínkou pro výkon této funkce však jsou kromě jiného určité zkušenosti z oblasti práva, proto tyto funkce často obsazují dřívější soudci, smírčí soudci apod.). Řízení je samosoudcovské. Soudci z *Juridiction de proximité* jsou jmenováni při odvolacích soudech a převzali část pravomoci instačního soudu a policie.

V občanskoprávní oblasti je *juridiction de proximité* příslušná rozhodovat o drobných sporech, a to v prvním a současně posledním stupni - tedy proti rozhodnutí *juridiction de proximité* není přípusné odvolání (řádný opravný prostředek). Mimořádné opravné prostředky ke Kasačnímu soudu přípustné jsou.

Juridiction de proximité je příslušná rozhodovat:

- spory týkající se ochrany osobnosti a movitých věcí (s výjimkou spotřebitelských úvěrů), pokud hodnota sporu nepřesahuje 4 000 eur,
- jakékoli spory týkající se nároků na náhradu škody a složení jistoty při nájmu bytu, pokud výše nároku nepřesahuje 4 000 eur,
- v řízeních, jejichž rozhodování jí bylo zvláštními předpisy přiděleno, avšak jen v případech, kdy výše nároku nepřesahuje 4 000 eur; sem patří řízení o platebním rozkazu a rozkazu jednat.

Obtížné případy je soudce z *juridiction de proximité* povinen předávat instančnímu soudu, který rozhodne namísto *juridiction de proximité*.

V oblasti trestní má *juridiction de proximité* určité pravomoci v oblasti méně závažných deliktů, přičemž není oprávněna ukládat trest odnětí svobody, ani podmíněný.

Skutečnost, že překladatel na Evropské soudní síti pro občanské a obchodní věci francouzský název přeložil jako „soud pro příbuzenské vztahy“, byla zřejmě dána okolností, že výraz *proximité* skutečně znamená „příbuzenství“ či „příbuzenský vztah“. Na druhou

stranu však nelze opomíjet, že *proximité* znamená i „blízkost“ ve smyslu dostupnosti v lokálním měřítku. S ohledem na skutečnou úlohu *juridiction de proximité* ve francouzském justičním je to právě tento druhý význam, který lépe vystihuje podstatu této instituce. Proto by se pro *juridiction de proximité* patrně hodilo označení jako „místní soud“, „nejbližší soud“ apod. Vzhledem k tomu, že se zejména z důvodu novoty tohoto institutu ještě patrně žádný vhodný český ekvivalent neustálil, proto se omlouvám všem francouzsky nemluvícím čtenářům této práce, že budu v zájmu zamezení případným nedorozuměním raději používat původní francouzské označení *juridiction de proximité*, ačkoli bych se nejvíce přikláněla k označení „místní soud“.

Obchodní soud

Obchodní soud se skládá z předsedy a dobrovolných soudců. Soudci jsou voleni na období 2 nebo 4 let zástupci obchodníků a průmyslníků. Za určitých okolností musí být na soudu také určitý počet správních úředníků. V departmentu se zpravidla nachází několik obchodních soudů.

Obchodní soudy rozhodují o všech obchodních sporech, které jsou:

- spory mezi obchodníky z jejich živnostenské činnosti,
- spory mezi společníky obchodní společnosti,
- spory vyplývající z prodeje obchodní živnosti,
- spory týkající se obchodních smluv uzavřených mezi obchodníky a zákazníky,
- spory související se zaplacením a soudní likvidací.

Obchodní soudy také vedou obchodní rejstřík, do kterého se společnosti a obchodníci musí zapisovat.

Kapitola II. Hlavy IV. Knihy III. NCPC o rozkazních řízeních obsahuje také samostatný oddíl III., který obsahuje jediný článek 1425 upravující náklady na řízení o platebním rozkazu před obchodním soudem.

Článek 1425 stanoví, že před obchodním soudem platí náklady řízení (*frais de la procédure*) žalobce předem, přičemž částku složí v kanceláři soudu nejpozději do 14 dnů od podání návrhu. Pokud tak neučiní, řízení končí.

NCPC dále stanoví, že kancelář soudu nepožaduje žádný poplatek přímo od žalovaného při přijetí odporu proti platebnímu rozkazu. V případě podání odporu však kancelář soudu bezodkladně zašle žalobci doporučeným dopisem s vyžádaným potvrzením o přijetí výzvu, aby v kanceláři soudu složil ve lhůtě 14 dnů náklady za podání odporu. Pokud tak neučiní, řízení se zastavuje.

Tato úprava se vztahuje i na řízení o evropském platebním rozkazu, pokud toto řízení probíhá před obchodním soudem. V řízení o evropském platebním rozkazu ale neplatí sankce zastavení řízení v případě, že žalobce nesloží náklady na podání odporu ve stanovené lhůtě.

7.5.2 Místní příslušnost soudu

Místní příslušnost je určení, který z druhu soudů určeného jako věcně příslušného, je konkrétně příslušný ve věci rozhodovat. Dle NCPC je místně příslušný k rozhodování soudce[21] určený dle místa bydliště, resp. sídla[22] dlužníka nebo některého z dlužníků.

NCPC ohledně soudní příslušnosti, což platí nejen pro příslušnost místní ale i věcnou, pro rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu také výslovně uvádí, že s ohledem na skutečnost, že uvedená pravidla upravující příslušnost jsou svou povahou zásady veřejného pořádku, soud svoji příslušnost posuzuje z úřední povinnosti. V případě, kdy při tom soud dojde k závěru, že není příslušný, je povinen rozhodnout o své nepříslušnosti a předat věc soudu, o kterém se domnívá, že příslušný je (při tom se postupuje podle článku 847-5 NCPC).

[21] NCPC hovoří vždy o soudci, nikoli o soudu, jak jsme na tyto formulace zvyklí z českých procesních předpisů. Proto se v NCPC objevují spojení jako *„le juge territorialement competént est ...“*, *„Le juge doit relever d'office son incompétence...“*, *„Si le juge rejette la requête...“*, kde se mluví o soudci v souvislostech, kde by český zákonodárce patrně hovořil o soudu. Lze však předpokládat, že prakticky nejde o posun. I v České republice platí, že konkrétní soudce se určuje podle pravidel (rozvrhů práce) již existujících v době, kdy k zahájení řízení dojde.

[22] Výraz *demeure* používaný v článku 1406 NCPC znamená bydliště u fyzické osoby i sídlo u právnické osoby.

7.6 Návrh na vydání platebního rozkazu

Nárok se uplatňuje prostřednictvím návrhu doručeného nebo zaslaného do kanceláře soudu. Návrh podává věřitel nebo jakýkoli jeho zmocněný zástupce. Jak již bylo zmíněno v 7.2, řízení o platebním rozkazu lze ve Francii zahájit pouze na návrh a není tedy možné, aby soud rozhodl platebním rozkazem o standardní žalobě, aniž by žalobce o platební rozkaz žádal.

NCPC předepisuje v článku 1407 NCPC povinné náležitosti návrhu na vydání platebního rozkazu, kterými jsou:

- náležitosti uvedené v článku 58 NCPC týkající se žalobce, tj. u fyzických osob příjmení, jména[23], povolání a bydliště, státní příslušnost, místo a datum narození; v případě, že jde o právnickou osobu, její název, právní formu, sídlo a orgán, který ji zastupuje,
- náležitosti uvedené v článku 58 NCPC týkající se žalovaného, tj. u fyzických osob příjmení, jména, bydliště, u právnické osoby její název a sídlo,
- předmět nároku, tj. přesné označení výše vymáhané částky s vyúčtováním jednotlivých položek pohledávky a její odůvodnění,
- datum a podpis.

Návrh musí uvedené náležitosti obsahovat pod sankcí neplatnosti. Povinné použití formuláře NCPC nepředepisuje, v praxi se však používání formuláře[24] doporučuje.

Povinné zastoupení advokátem či jiným právním zástupcem se nevyžaduje, návrh může věřitel podat sám či prostřednictvím jakéhokoli zplnomocněného zástupce.

Vymáhaný nárok musí být stručně odůvodněn, příliš podrobné odůvodnění se však nepředpokládá.

Návrh musí také obsahovat doklady, kterými žalobce prokazuje opodstatněnost pohledávky.

[23] Plurál: jmen může být i více.

[24] Tiskopis CERFA č. 10-0099 (*formulaire CERFA no. 10-0099*) je k dispozici na internetových stránkách francouzských správních orgánů a ve všech kancelářích instančního soudu, *juridiction de proximité* a obchodních soudů.

7.7 Rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu

Postup soudce při rozhodování o návrhu upravuje článek 1409 NCPC. Soudce přezkoumá předložené dokumenty a pokud se mu uplatňovaný nárok jeví v celé výši nebo v části opodstatněný, vydá pro příslušnou částku rozhodnutí o platebním rozkazu (*l'ordonnance portant injonction de payer*). Kasační soud 16. května 1990 dokonce rozhodl, že toto rozhodnutí nemusí být odůvodněno, musí však obsahovat náležitosti předepsané pro rozsudky podle článků 454 a 456 NCPC. Podle článku 454 NCPC ve spojení s článkem 1409 NCPC se tedy platební rozkaz vydává jménem francouzského lidu a musí obsahovat tyto náležitosti:

- označení soudu, který jej vydal,
- jména soudců, kteří se o něm usnesli,
- datum vydání,
- jméno zástupce *Ministère public*[25], pokud se zúčastnil rozhodování,
- jméno zapisovatele,
- jména, příjmení nebo názvy stran, jakož i jejich bydliště nebo sídlo,
- případně také jména advokátů nebo jakýchkoli jiných osob, kteří strany zastupovali nebo jim poskytovali pomoc.[26]

Podle článku 456 NCPC musí být rozhodnutí podepsáno předsedou a zapisovatelem.

Pokud soudce vymáhaný nárok neshledává opodstatněným, návrh zcela zamítne. Věřitel se proti takovému rozhodnutí soudu nemůže odvolat. Pokud však chce vytrvat ve vymáhání své pohledávky, musí ve vymáhání pokračovat prostřednictvím tzv. *droit commune* (článek 1409 NCPC), tj. ve standardním sporném řízení. Rozhodnutí o platebním rozkazu a návrh na jeho vydání, jakož i dokumenty předložené za účelem

[25] *Ministère public*je orgán zastupující před soudy veřejný zájem.

[26] § 454 NCPC sice ještě obsahuje požadavek, aby rozsudek obsahoval jména osob, kterým musí být rozhodnutí doručeno, ale tento požadavek se týká jen rozhodnutí v tzv. *matière gracieuse*, tedy v nesporném řízení, proto se u platebního rozkazu nepoužije.

odůvodnění návrhu se uchovávají ve spise v kanceláři soudu, v případě zamítnutí návrhu se vratí žalobci. S. Guinchand[27] poukazuje na okolnost, že právě snaha umožnit žalobci vymáhat svoji pohledávku prostřednictvím sporného řízení před příslušným soudem vedla zákonodárce k přijetí článku 1410 aliney 2 NCPC, podle kterého je věřitelův návrh a důkazy, které k němu připojil, věřiteli bezodkladně vrácen spolu s rozhodnutím o zamítnutí návrhu.

Pokud soudce shledá návrh opodstatněný jen z části a vydá tedy platební rozkaz pouze o části uplatňovaného nároku, věřitel se proti jeho rozhodnutí rovněž nemůže odvolat (článek 1409 alinea 3 NCPC). V tomto ustanovení se může skrývat nečekaná nástraha. Částečné rozhodnutí totiž po nabytí právní moci představuje *res iudicata* nejen v části, ve které soud vyhověl návrhu, ale i v části, kterou soud zamítl. Proto nelze tuto zamítnutou část již vymáhat ve standardním sporném občanskoprávním řízení. Na druhou stranu však žalobce může takové hrozbě čelit díky specifickému způsobu doručování platebního rozkazu, jak je uvedeno v 7.8.

7.8 Doručování platebního rozkazu

Jak bylo zmíněno v předchozích částech této kapitoly, NCPC upravuje zvláštní a v českých poměrech neobvyklý způsob doručování platebního rozkazu žalovanému, a to doručování uskutečněné výhradně z iniciativy žalobce, prostřednictvím zvláštní francouzské právnické profese - specializovaného soudního doručovatele (*huissier de justice*).

Základem této úpravy je článek 1411 NCPC, který v alinee 1 uvádí, že žalobce ze své vlastní iniciativy doručí prostřednictvím specializovaného soudního doručovatele úředně ověřenou kopii návrhu a rozhodnutí o platebním rozkazu každému z žalovaných. Podle aliney 2 článku 1411 NCPC rozhodnutí o platebním rozkazu zaniká, pokud není doručeno do šesti měsíců od jeho vyhání.

Právě v alinee 2 článku 1411 NCPC se skrývá výše zmíněná možnost žalobce čelit rozhodnutí o platebním rozkazu, kterým soud návrhu vyhověl jen částečně, pokud si žalobce přeje vymáhat i část svého nároku, která mu rozhodnutím o platebním rozkazu

[27]Guinchard, S. a kol.: Droit et pratique de la procédure civile, Dalloz, 2004.

nebyla přiznána a tedy by tuto část nároku ve smyslu článku 1409 NCPC alinea 3 NCPC po nabytí právní moci takového rozhodnutí již vymáhat nemohl. Žalobce se totiž může rozhodnout, že se žalovanému rozhodnutí o platebním rozkazu nedoručí, čímž rozhodnutí o platebním rozkazu zanikne a žalobce může vymáhat celý nárok prostřednictvím standardního sporného řízení. Z toho může pro žalobce vzniknout dilema, zda dá přednost vydanému rozhodnutí o platebním rozkazu, které mu přiznává jen část nároku a zbývající část nárok již vymáhat nelze, nebo zda bude znovu vymáhat celý nárok, což může dle okolností také znamenat, že žalobci nakonec dle výsledků sporného řízení případně nebude přiznána ani původním rozhodnutím o platebním rozkazu přiznaná část nároku.

Článek 1413 NCPC obsahuje výčet náležitostí pro doručování rozhodnutí o platebním rozkazu. Úkony směřující k doručení rozhodnutí o platebním rozkazu musí pod sankcí nicotnosti zahrnovat, kromě náležitostí předepsaných pro úkony specializovaného soudního doručovatele, také výčet možností žalovaného, že

- buď může zaplatit žalobci částku, která je pevnou částkou uvedena v rozhodnutí, jakož i úroky a náklady kanceláře soudu, které jsou uvedeny pevnou částkou, nebo
- pokud žalovaný chce využít svoji možnost obrany, může podat odpor, v důsledku kterého bude soud přezkoumávat původní nárok žalobce a nařídí k tomu jednání.

Pod sankcí nicotnosti úkony směřující k doručení také:

- uvádějí lhůtu, ve které může být podán odpor, soud, kterému je třeba odpor doručit a formu odporu, kterou je třeba dodržet,
- upozorní žalovaného, že se může v kanceláři soudu seznámit s dokumenty předloženými žalobcem,
- upozorní žalovaného, že nepodání odporu v dané lhůtě způsobí, že žalobce již nebude moci podat proti rozhodnutí o platebním rozkazu žádný opravný prostředek a že může být právně donucen zaplatit požadované částky.

Pokud je rozhodnutí doručeno žalobci osobně, specializovaný soudní doručovatel musí žalobce ústně poučit o náležitostech uvedených v článku 1413 NCPC, přičemž splnění této formality uvede v potvrzení o doručení.

7.9 Podání odporu a rozhodování o něm

Žalovaný může proti rozhodnutí o platebním rozkazu podat odpor.

Odpor se dle okolností doručuje instančnímu soudu, k *juridiction de proximité* podle toho, který vydal rozhodnutí o platebním rozkazu nebo obchodnímu soudu, pokud platební rozkaz vydal jeho předseda (článek 1415 NCPC). Odpor se podává formou prohlášení v kanceláři soudu zaneseného do protokolu nebo doporučeným dopisem zaslaným této kanceláři soudu.

Odpor může být podán ve lhůtě jednoho měsíce od doručení rozhodnutí o platebním rozkazu. V případech, že rozhodnutí o platebním rozkazu nebylo doručeno žalovanému osobně, může žalovaný odpor podat až do jednoho měsíce od okamžiku, kdy byla žalovanému osobně doručena první písemnost týkající se řízení. V případě, že k žádnému takovému doručení nedojde, může žalovaný odpor podat proti rozhodnutí o platebním rozkazu až ve lhůtě do jednoho měsíce běžící od okamžiku, kdy došlo k prvnímu exekučnímu opatření směřujícímu proti jeho majetku (článek 1416 NCPC).

Na základě podaného odporu bude soud o nároku znovu rozhodovat. Soud v mezích své věcné pravomoci rozhodne o původním nároku a veškerých souvisejících nárocích a o obhajobě žalovaného. V případech, kdy soud vysloví svoji nepříslušnost, postoupí věc soudu, o kterém se domnívá, že je příslušný. Totéž probíhá i v případech, kdy žalobce označil ve smyslu článku 1408 NCPC soud, o kterém se domnívá, že je příslušný rozhodovat v dalším řízení v případě podání odporu, a žalobce žádal, aby byla věc takovému soudu v případě podání odporu žalovaného postoupena. Postoupení věci je upraveno v článku 97 NCPC.

Kancelář soudu, který má ve věci rozhodovat, doporučeným dopisem s vyžádaným potvrzením o doručení předvolá sporné strany, aby se dostavily k soudu za účelem jejich vyslechnutí. Soud toto předvolání zašle všem účastníkům řízení včetně případně těch z více žalovaných, kteří odpor nepodali. Článek 1418 NCPC předepisuje náležitosti takového předvolání:

- datum vydání předvolání,
- označení soudu, ke kterému byl odpor podán,
- uvedení data slyšení stran, na které jsou strany pozvány,

- podmínky, které je třeba dodržet, pokud si strany chtějí opatřit poradce nebo se chtějí nechat zastoupit.

Předvolání adresované žalovanému (resp. všem žalovaným) musí vedle uvedených náležitostí dále obsahovat upozornění, že pokud se žalovaný nedostaví, může být vydán rozsudek v jeho neprospěch, který bude vycházet pouze z tvrzení a důkazů poskytnutých žalobcem.

Předvolání, které nebude obsahovat všechny náležitosti podle článku 1418 NCPC, je nicotné.

Jak bylo výše zmíněno, po slyšení stran soud rozhodne o původním návrhu, případně i incidenčních návrzích a základu obhajoby. Rozsudek soudu nahrazuje rozhodnutí o platebním rozkazu (článek 1420 NCPC). Pokud ale výše vymáhaných nároků (včetně jakýchkoli incidenčních nároků) přesahuje rozsah pravomocí rozhodujícího soudu, soud se s věcí obrání na odvolací soud.

Pokud se na základě předvolání žádný z účastníků k soudu nedostaví, soud prohlásí řízení za ukončené (*l'extinction de l'instance*), čímž zaniká i rozhodnutí o platebním rozkazu (článek 1419 NCPC).

7.10 Další postup, pokud odpor nebyl podán

V případě, že dlužník nepodal ve stanovené lhůtě proti rozhodnutí o platebním rozkazu odpor nebo jej vzal zpět, věřitel může žádat, aby byl k rozhodnutí o platebním rozkazu připojen formulář pro provedení exekuce (článek 1422 NCPC). Pro žádost není stanovena zvláštní forma, článek 1423 umožňuje podání takové žádosti v kanceláři soudu, a to prohlášením do protokolu nebo prostřednictvím obyčejného dopisu. Rozhodnutí o platebním rozkazu má účinky rozsudku ve sporném řízení. Určuje termíny pro zaplacení požadované částky (částek) a není už možné podat proti němu opravný prostředek - žalovaný už nemá možnost se proti rozhodnutí odvolat ani podat stížnost ke kasačnímu soudu. Žalovaný může prostřednictvím stížnosti u kasačního soudu pouze rozporovat podmínky připojení exekučního formuláře kanceláří soudu.

Avšak podobně jako v případě doručování rozhodnutí žalovanému i pro podání žádosti na připojení formuláře pro provedení exekuce stanoví NCPC v článku 1423 žalobci

lhůtu, a to lhůtu jednoho měsíce od uplynutí lhůty pro podání odporu nebo od zpětvzetí odporu žalovaným. Pokud v této lhůtě žalobce o připojení formuláře pro provedení exekuce nepožádá, k vydanému rozhodnutí o platebním rozkazu se nepřihlíží. Lze proto předpokládat, že v takovém případě nastanou stejné účinky jako v případě, kdy žalobce nedoručil žalovanému rozhodnutí o platebnímu rozkazu ve stanovené šesti měsíční lhůtě (k tomu viz 7.8).

Dokumenty dodané žalobcem a dočasně uložené v kanceláři soudu se poté, co bylo rozhodnutí opatřeno exekučním formulářem (článek 1424 NCPC), vrací žalobci.

Kapitola 8

Platební rozkaz v Německu

Německé řízení o platebním rozkazu (*Mahnverfahren*) je upraveno v německém občanském soudním řádu - *Zivilprozessordnung* (ZPO). ZPO je zákon z 30. 1. 1877, jehož původní znění nabylo účinnosti 1. 10. 1879. ZPO se skládá z 11 knih.

ZPO je základní německý procesní předpis, který upravuje v zásadě všechny základní otázky civilního procesního práva. ZPO má povahu obecného právního předpisu, který se použije subsidiárně. Vedle ZPO existuje v Německu jen několik málo jiných zákonných předpisů upravujících otázky civilního procesního práva. Těmito otázkami upravenými v jiných předpisech jsou zejména příslušnost a vnitřní organizace soudů (upraveno v *Gerichtsverfassungsgesetz*, tj. v zákoně o správě soudů) a výkon soudních rozhodnutí (upraveno v *Zwangsverstreigerungsgesetz*, tj. v zákoně o nucených dražbách).

V Německu také existuje řada zvláštních procesních druhů upravených zvláštními procesními zákony, které na ZPO, jako na základní procesní předpis, často odkazují. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci uvádí, že v Německu existuje celkem šest procesních druhů a také šest soudních soustav: občanskoprávní, trestněprávní, správněprávní, finanční, sociální a pracovní. Mezi předpisy, které nejčastěji odkazují na ZPO, patří zejména zákon o pracovních soudech (*Arbeitsgerichtsgesetz*), zákon o sociálních soudech (*Sozialgerichtsgesetz*) či soudní řád správní (*Verwaltungsgerichtsordnung*).

8.1 Úvodní poznámky

ZPO věnuje německému řízení o platebním rozkazu jednu samostatnou knihu, a to knihu 7 nazvanou Rozkazní řízení (*Mahnverfahren*)[1], jde o § 688 a následující.

Jak bylo již uvedeno v 6.4, německá prováděcí úprava k evropskému platebnímu rozkazu je provedena v knize 11 nazvané Soudní spolupráce v Evropské unii (*Justizielle Zusammenarbeit in der Europäischen Union*) společně s dalšími instituty, které jsou předmětem soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech, avšak odděleně od úpravy německého vnitrostátního řízení o platebním rozkazu v knize 7.

Německá úprava platebního rozkazu se historicky také potýkala s terminologickými nepřesnostmi, avšak v současné úpravě se důsledně používá procesní terminologie.[2]

Kniha o rozkazním řízení také obsahuje zvláštní ustanovení o řízení o platebním rozkazu směnečném (*Wechselmahnverfahren*), šekovém (*Scheckmahnverfahren*) a dokonce také o tzv. listinném (*Urkundenmahnverfahren*), a to v § 703a ZPO. Pro tato zvláštní rozkazní řízení platí zvláštní ustanovení:

- označení platebního rozkazu jako listinného, směnečného nebo šekového má za následek, že v případě oprávněného podání odporu bude zahájeno listinné, směnečné nebo šekové řízení,
- z předchozího bodu vyplývá, že listiny musí být v návrhu na vydání platebního rozkazu a v platebním rozkazu označeny; pokud má být věc postoupena soudu příslušnému pro sporné řízení, musí být listiny k odůvodnění návrhu v originále

[1] L. Řehulová v Řehulová, L.: Upomínací řízení v německém civilním procesu aneb jak vymoci peněžitou pohledávku za německým dlužníkem, Právní rozhledy, 2010, č. 9, upozorňuje, že německé řízení o platebním rozkazu by mělo být nazýváno „upomínací řízení“, nikoli „rozkazní řízení“, kterýžto pojem označuje jako nepřesný. Autorka uvedeného článku neuvádí, jaké důvody ji k takovému závěru vedly, patně však měla na mysli povahu německého řízení o platebním rozkazu, které je dvoufázové, proto je zkreslující označovat je jen podle prvního z rozhodnutí, které se v takovém řízení vydává. Přes tyto výhrady jsem se rozhodla u označení německého řízení jako „řízení o platebním rozkazu“ či „rozkazního řízení“ setrvat, neboť i autorka uvedeného článku se vyhnula složitým konstrukcím pro účely popisu tohoto institutu a zůstala u slovního spojení „rozkazní řízení“.

[2] Poukazuje na to například Baumbach, A., Lauterbach, W., Albers, J., Hartmann, P.: Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen, Mnichov, C. H. Beck, 2004, 62. přepracované vydání.

nebo v kopii připojeny,

- v řízení o platebním rozkazu se nezkoumá, zda je zvolený druh procesu pro takové vymáhání přípustný,

- pokud se odpor omezuje na návrh na vydání platebního rozkazu, žalovanému zůstává vyhrazeno uplatnění jeho práva; vykonávací rozkaz je pak vydán s touto výhradou, přičemž v následujícím řízení se obdobně použijí ustanovení § 600 ZPO, který právě upravuje institut výhrady žalovaného k realizaci jeho práva.

Rozkazní řízení se v těchto případech výrazně přibližuje důkaznímu modelu řízení.

8.2 Základní rysy

Německé řízení o platebním rozkazu je typickým příkladem dvoufázového nedůkazního modelu řízení (k základním znakům nedůkazního dvoufázového modelu viz blíže 5.1.2). Na rozdíl od české i francouzské úpravy se v německém řízení vydávají dvě rozhodnutí, ačkoli jak bude dále uvedeno, omezením možností obrany proti druhému rozhodnutí (vykonávacímu rozkazu) se rozdíl mezi jednofázovým a dvoufázovým modelem stírá.

Dalším charakteristickým znakem německé úpravy řízení o platebním rozkazu je také úplná absence jakéhokoli věcného přezkoumávání návrhu soudem, proto není třeba předkládat důkazní prostředky. Avšak i z tohoto pravidla lze nalézt výjimky, a sice ve zvláštních výše uvedených „poddruzích“ řízení o platebním rozkazu - listinném, směnečném či šekovém, kde je třeba příslušnou listinu, směnku či šek v prvopisu či v kopii k návrhu na vydání takového platebního rozkazu přiložit.

Pro formu návrhů a prohlášení v řízení o platebním rozkazu § 702 ZPO uvádí zvláštní požadavky. V řízení o platebním rozkazu tak mohou být návrhy a prohlášení podávány u soudního úředníka v soudní kanceláři. Pokud byly v souladu s § 703c ZPO zavedeny formuláře, je třeba je používat. Soudní úředník pak uvede údaje o soudu a datum, kdy návrh nebo prohlášení přijal.

Charakteristickým znakem německého řízení o platebním rozkazu je jeho automatizované zpracování. Automatizované strojové zpracování německého řízení o platebním rozkazu bylo umožněno již zákonem o zjednodušení a urychlení soudního řízení (*Gesetz*

zur Vereinfachung un Beschleunigung gerichtlicher Verfahren) z roku 1976 ze dne 3. 12. 1976, avšak k aplikaci došlo až v roce 1982. K dalšímu významnému kroku došlo v roce 1991 podle zákona o zjednodušení soudnictvím (*Rechtspflege-Vereinfachungsgesetz*) z 17. 12. 1990, který zakotvil předpoklady pro elektronické zpracování dat.

8.3 Rozsah aplikace

Základní podmínkou pro úspěšné vymáhání určitého nároku prostřednictvím řízení o platebním rozkazu podle § 688 odst. 1 ZPO je, aby předmětem takového nároku bylo zaplacení určité peněžní částky vyjádřené v eurech. Toto ustanovení se měnilo s ohledem ke změně oficiální měny v Německu. Původní požadavek, že částka může být vyjádřena pouze v markách byl prostřednictvím zákona o zavedení eura[3] rozšířen o alternativu vyjádření v eurech, aby byl následně požadavek na vyjádření v markách vypuštěn úplně. Tento měnový požadavek však zásadně nebrání uplatnění řízení o platebním rozkazu i pro nároky vyjádřené v cizí měně - H. Putzo[4] k tomu uvádí, že pokud je platební závazek vyjádřen v zahraniční měně, může být (pro účely podání návrhu na vydání platebního rozkazu) přepočítán na tuzemskou měnu. To platí pro všechny v tuzemsku splatné platební závazky znějící na zahraniční měnu.

Využití řízení není možné v případě:

- vymáhání nároků podnikatelem ze smlouvy podle § 491 až 504 německého občanského zákoníku[5], pokud příslušná stanovená nebo původní roční úroková míra ze smlouvy podle § 492 a 502 německého občanského zákoníku přesahuje aktuálně platnou základní roční úrokovou míru[6] o více než 12 procentních bodů,

[3]Zákon o zavedení eura (*Euro-Einführungsgesetz*) z 9. 6. 1998 obsahuje prováděcí ustanovení k zavedení měny euro. Zákon nabyl účinnosti 1. 1. 1999, byl publikován pod číslem I 1242 ve Spolkové sbírce zákonů (*Bürgerlichesgesetzblatt*).

[4]Thomas, H., Putzo, H., Reichold, K., Hüßtege, R.: Zivilprozeßordnung, Mnichov, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1999, 22. přepracované vydání.

[5]Uvedená ustanovení upravují podrobné podmínky pro spotřebitelské smlouvy o půjčce.

[6]Základní roční úroková míra se určuje podle § 247 německého občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*). Podle tohoto ustanovení je aktuální základní sazba 3,62 %. Tato sazba se upravuje k 1. lednu a 1. červenci každého roku o procentní body, o které od poslední úpravy základní úrokové

- uplatnění nároku, který závisí na dosud neposkytnutém protiplnění; zde je patrná snaha o ochranu dlužníka, který je současně věřitelem ze závazku souvisejícího s předmětným nárokem a tento závazek ještě nebyl splněn,
- kdy by bylo třeba platební rozkaz doručit veřejnou vyhláškou - tj. v případech, kdy je místo pobytu žalovaného neznámé.

Využití řízení je dobrovolné, závisí na žalobci, aby si vybral, zda bude svůj nárok vymáhat prostřednictvím řízení o platebním rozkazu nebo ve standardním občansko-právním řízení.

8.4 Vliv mezinárodního prvku na využití řízení

Německé řízení o platebním rozkazu lze využít i v případech, kdy žalovaný žije v jiném členském státě nebo v třetí zemi. Avšak v případech, kdy má být platební rozkaz doručen do zahraničí, se podle § 688 odst. 3 ZPO řízení o platebním rozkazu uskuteční jen v případě, kdy to stanoví zákon o uznávání a výkonu rozhodnutí (*Anerkennungs- und Vollstreckungsausführungsgesetz*).[7] Podle § 32 uvedeného zákona lze řízení o platebním rozkazu použít v případech, kdy se doručuje žalovanému do členského státu EU nebo do jiného státu, který je členem Evropského hospodářského prostoru. Před přijetím tohoto zákona bylo třeba, aby žalovaný žijící mimo území Německa označil svého zástupce pro řízení v Německu, jinak bylo řízení nepřípustné.

Oproti české úpravě, která použití platebního rozkazu neumožňuje právě v případě, že by bylo třeba jej doručit do zahraničí, je německá úprava širší a do určité míry tedy chrání práva žalovaného méně - srov. 1.2.3

sazby klesla či stoupla základní hodnota. Základní hodnotou je úroková míra z nejnovější hlavní refinanční operace Evropské centrální banky od prvního kalendářního dne příslušného pololetí. Německá spolková banka platnou základní sazbu podle § 247 německého občanského zákoníku bezodkladně zveřejní ve Spolkovém věstníku (*Bundesanzeiger*).

[7] Zákon z 19. února 2001 publikovaný ve Spolkové sbírce zákonů (*Bundesgesetzblatt*) I. S. 288.

8.5 Příslušnost soudu

Věcně příslušný k rozhodování v řízení o platebním rozkazu je okresní soud (*Amtsgericht*).

Místně příslušný k rozhodování je výlučně ten okresní soud, v jehož obvodu je obecný soud žalobce. Pokud žalobce v Německu žádný obecný soud nemá, je příslušný okresní soud Berlín-Wedding. V případech, kdy žalovaný nemá v Německu obecný soud, postupuje se podle § 703d ZPO, jak je uvedeno dále.

Okolnost, že příslušný soud má být stanoven podle kritérií týkajících se žalobce, se na první pohled může jevit jako odporující obvyklým způsobům stanovení příslušnosti soudů, podle kterých se zpravidla „zvýhodňuje“ žalovaný. Na tuto okolnost poukazuje i zelená kniha, když zkoumá možnosti a východiska pro evropský platební rozkaz a když poukazuje na důležitou okolnost: německé řízení o platebním rozkazu je zásadně bez jednání, tedy bez nutnosti účasti stran, proto komunikace s účastníky řízení probíhá korespondenční formou a není tedy tak důležité, zda bude příslušné podání odesláno soudu v sousedním městě nebo na druhém konci státu. Jak bude uvedeno dále, zmíněné „zvýhodnění“ žalovaného, tedy stanovení soudu podle okolností na straně žalovaného a nikoli žalobce, je v řízení o platebním rozkazu zachováno pouze v omezeném rozsahu pro žalované, kteří v Německu nemají obecný soud.

Podle § 689 odst. 2 ZPO tato úprava věcné a místní příslušnosti soudu platí, pokud jiné předpisy neupravují jinou příslušnost. Přednost tak mají například zvláštní ustanovení o příslušnosti pracovních soudů.

Zemské vlády jsou dle § 689 odst. 3 ZPO oprávněny prostřednictvím nařízení určit jeden nebo více okresních soudů pro určitou oblast, pokud to má směřovat k rychlejšímu a efektivnějšímu vyřízení věcí. Takové určení se může týkat jen řízení o platebním rozkazu, které je automatizovaně zpracovávané. Zemské vlády mohou tuto pravomoc nařízením přenést na zemskou justiční správu (*Landesjustizverwaltung*). Zemské vlády se dokonce mohou dohodnout na společném okresním soudu, který bude příslušný k vedení řízení pro více spolkových zemí.[8]

V případě, že k vydání platebního rozkazu nedojde nebo bude zrušen, není vyloučeno,

[8]K tomu došlo například pro spolkové země Rheinland-Pfalz a Saarland či Mecklenburg-West Pommern a Hamburg.

aby ve standardním sporném řízení rozhodoval jiný soud. Vyplývá to například z § 690 odst. 1 bod 5 ZPO, podle kterého je součástí návrhu na vydání platebního rozkazu označení soudu, který by byl příslušný pro sporné řízení. Dovodit to však lze i z výše zmíněného § 689 ZPO, který obsahuje zvláštní ustanovení o příslušnosti soudu v případě řízení o platebním rozkazu, a to právě a jen pro takové řízení. Pro srovnání česká právní úprava platebního rozkazu podle občanského soudního řádu zvláštní příslušnost soudu neupravuje, proto okolnost, že se má či nemá o určitém nároku rozhodnout podle občanského soudního řádu platebním rozkazem, nemá na určení příslušného soudu vliv.

§ 703d ZPO však dále obsahuje zvláštní ustanovení pro případy, kdy žalovaný nemá obecný německý soud. Přestože je takové ustanovení zdánlivě v rozporu či nadbytečné s ohledem na pravidla uvedená výše, při bližším zkoumání se ukazuje, že tomu tak není. Je totiž nutné zdůraznit podmínku aplikace tohoto § 703d ZPO, tedy okolnost, že žalovaný nemá v Německu obecný soud. Tedy ve smyslu tohoto ustanovení lze veškeré případy, u kterých se bude určovat příslušnost, rozdělit na dvě skupiny:

- případy, kdy žalovaný má v Německu obecný soud: v tomto případě se postupuje podle § 689 ZPO a pro určení jsou rozhodná kritéria týkající se žalobce,
- případy, kdy žalovaný nemá v Německu obecný soud: v tomto případě se postupuje podle § 703d ZPO, a to bez ohledu na kritéria uvedená v § 689; § 703d ZPO tedy je třeba také považovat za zvláštní předpis o stanovení výlučné příslušnosti soudů ve smyslu § 689 odst. 2 poslední věta ZPO, který má před ustanoveními o příslušnosti dle § 689 odst. 1 a 2 ZPO přednost. V těchto případech je tedy k provedení řízení o platebním rozkazu příslušný ten okresní soud, který by byl příslušný pro sporné řízení, pokud by okresní soudy byly v první instanci neomezeně věcně příslušné. Ale i v těchto případech se přiměřeně použije § 689 odst. 3 ZPO obdobně, tzn. zemské vlády mohou i pro tyto případy stanovit nařízením pro vedení řízení o platebním rozkazu jeden či více okresních soudů, má-li to sloužit k rychlejšímu a efektivnějšímu vyřízení věci.

Lze tedy usuzovat, že německý zákonodárce se pokusil o určitou ochranu žalovaného, který nemá v Německu obecný soud, přičemž lze předpokládat, že v praxi půjde především o cizince, ačkoli se to za určitých okolností může týkat i německého státního občana trvale pobývajícího v zahraničí. ZPO požaduje, aby v takových případech řízení

zásadně probíhalo u stejného soudu, resp. alespoň - v případech, kdy okresní soudy nejsou věcně příslušné - u okresního soudu, o kterém lze předpokládat, že se nachází v obvodu soudu, který by provedl sporné řízení.

8.6 Návrh na vydání platebního rozkazu

Jak již bylo zmíněno, soud rozhodne platebním rozkazem pouze tehdy, pokud žalobce o vydání platebního rozkazu požádá. Neplatí tedy, jako je tomu v České republice, že soud může platebním rozkazem rozhodnout i bez výslovného návrhu žalobce, jak bylo výše uvedeno v 1.2.5.

K tomu, aby soud vyhověl návrhu žalobce a platební rozkaz vydal, zásadně stačí, aby takový návrh splňoval předepsané formální náležitosti.

K využití řízení o platebním rozkazu podle § 690 odst. 1 ZPO je třeba, aby žalobce podal návrh na vydání platebního rozkazu, který obsahuje:

- označení stran, jejich zástupců a jejich právních zástupců,
- označení soudu, ke kterému se návrh podává,
- označení uplatňovaného nároku určitými údaji týkajícími se požadovaného plnění, přičemž budou odděleny hlavní a vedlejší nároky (pohledávka a jeho příslušenství)[9], samostatně budou popsány případné nároky ze smluv podle § 491 až 504 německého občanského zákoníku (tj. nároky týkající se spotřebitelských půjček), přičemž bude zejména také uvedeno datum uzavření smlouvy a příslušné stanovené nebo sjednané roční úroky,
- prohlášení, že nárok není závislý na protiplnění nebo že prokozatelně došlo k poskytnutí takového protiplnění,
- označení soudu, který by byl příslušný pro sporné řízení.

[9]V rámci usnadnění automatizace řízení byl zaveden tzv. katalog hlavních pohledávek (*Hauptforderungs-Katalog*), přičemž u pohledávek v tomto katalogu uvedených stačí, aby žalobce do návrhu uvedl příslušné číslo pro typ pohledávky, kterou uplatňuje.

Návrh musí být vlastnoručně podepsán. Jak je uvedeno dále, vlastnoruční podpis se nevyžaduje, pokud je jiným způsobem zajištěno, že návrh nebyl podán nezávisle na vůli žalobce (§ 690 odst. 3 ZPO).

Návrh může být podán prostřednictvím automatizovaně zpracovatelného formuláře, pokud odpovídá postupu automatizovaného zpracování podání na soudě, ke kterému je podáván. V případě, že návrh podává právní zástupce nebo osoba registrovaná podle § 10 odst. 1 bod 1 zákona o poskytování právních služeb (*Rechtsdienstleistungsgesetz*), návrh může být podán jen na takovém automatizovaně zpracovatelném formuláři. Povinné zastoupení právním zástupcem však pro řízení o platebním rozkazu předepsáno není.

Spolkový ministr spravedlnosti podle § 703c odst. 1 ZPO se souhlasem spokové rady nařízením vydá formuláře za účelem zjednodušení řízení o platebním rozkazu. Je možné, aby pro řízení s následujícími specifiky existovaly různé druhy formulářů:

- formulář pro řízení o platebním rozkazu u soudů, které řízení automatizovaně zpracovávají,
- formulář pro řízení o platebním rozkazu u soudů, které řízení automatizovaně nezpracovávají,
- formulář pro řízení o platebním rozkazu, kde má být platební rozkaz doručován do zahraničí,
- formulář pro řízení o platebním rozkazu, ve kterém má být platební rozkaz doručován podle článku 32 doplňkové dohody o vojenském řádu NATO z 3. srpna 1959.

Podle § 703c odst. 2 ZPO jsou strany povinny pro návrhy a prohlášení používat formuláře, pokud byly v souladu s výše uvedeným vydány. Jak bylo uvedeno výše, v případě podávání návrhu právním zástupem nebo osobou registrovanou podle německého zákona o poskytování právních služeb musí být navíc návrh podán prostřednictvím automatizovaně zpracovatelného formuláře.

Zemské vlády podle § 703c odst. 3 ZPO nařízením určí okamžik, od kterého budou okresní soudy řízení o platebním rozkazu zpracovávat automatizovaně, zemské vlády mohou toto zmocnění přenést na zemskou justiční správu.

Pro změny návrhu a nároku neplatí obecná ustanovení § 263 ZPO[10] a § 264 ZPO[11]. Pro řízení o platebním rozkazu zejména neplatí § 264 druhá věta ZPO, z čehož mimo jiné vyplývá, že pro nový nárok nebo pro dosud neuplatněnou část nároku musí být podán nový návrh na nový platební rozkaz. Důvody pro změnu žaloby a zejména její rozšíření je třeba uvést v odůvodnění nároku (§ 697 odst. 1 ZPO), přičemž podle § 696 odst. 3 ZPO je možné tak učinit i se zpětnými účinky. H. Putzo[12] uvádí, že tento postup je možný například tehdy, pokud se má vymáhat vnitrostátní nárok vyjádřený v cizí měně. Podle § 688 odst. 1 ZPO je sice podmínkou pro využití řízení o platebním rozkazu nutné, aby uplatňovaný nárok byl vyjádřen v eurech, avšak H. Putzo uvádí že pro případné navazující řízení je možné provést změnu žaloby - omezení na vyjádření v eurech totiž pro navazující sporné řízení neplatí, v navazujícím řízení lze tedy změnou žaloby dosáhnout toho, aby byl nárok vymáhán v původní měně.

8.7 Rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu

Jak již bylo zmíněno, německá úprava platebního rozkazu vychází z nedůkazního dvoufázového modelu, soud tedy před vydáním platebního rozkazu uplatňovaný nárok nezkoumá z hlediska jeho odůvodněnosti. S ohledem na to soud přezkoumává pouze přípustnost návrhu, podmínky soudní příslušnosti a dodržení zákonných požadavků na formu a obsah návrhu. Proto soud při rozhodování o návrhu na vydání platebního rozkazu návrh odmítne (dle § 691 ZPO), pokud:

[10]Podle § 263 ZPO je po vzniku překážky litispendence změna žaloby přípustná jen tehdy, pokud s ní žalovaný souhlasí nebo pokud ji soud považuje za prospěšnou. U platebního rozkazu, kdy překážka litispendence nastává podáním návrhu, je aplikace tohoto ustanovení nepraktická, neboť žalovaný se o vymáhání nároku proti němu v tomto řízení zásadně dozví až doručením platebního rozkazu, proto může být žalobci zásadně umožněno, aby svůj návrh ještě před vydáním platebního rozkazu změnil, ačkoli je otázkou, zda by takovou změnu stihl prakticky uskutečnit.

[11]Podle § 264 ZPO se za změnu žaloby nepovažují případy, kdy se změna žalobních důvodů týká: 1. upravení nebo doplnění skutkového nebo právního popisu, 2. žalobní návrh v hlavní věci nebo vedlejší věci se rozšíří nebo zúží, 3. požadování jiné věci namísto původně požadovaného plnění, a to z důvodu pozdější změny věci nebo zájmu.

[12]Thomas, H., Putzo, H., Reichold, K., Hüßtege, R.: Zivilprozeßordnung, Mnichov, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1999, 22. přepracované vydání.

- řízení je nepřípustné podle § 688 ZPO (k otázce přípustnosti viz 8.3),
- soud, jemuž byla věc postoupena, není v této věci příslušný podle § 689 ZPO (k otázce příslušnosti soudu viz 8.5),
- návrh na vydání platebního rozkazu neodpovídá formálním požadavkům předepsaným v § 690 ZPO (k otázce náležitostí návrhu na vydání platebního rozkazu viz 8.6),
- platební rozkaz pro část uplatňovaného nároku nelze vydat.

Platí však, že před odmítnutím návrhu je soud povinen žalobce vyslechnout. Žalobci je zasláno upozornění s tím, že může ve stanovené lhůtě návrh doplnit nebo odstranit vytýkané vady.

Žalobce se proti odmítnutí návrhu na vydání platebního rozkazu nemůže odvolat, přičemž jedinou výjimkou z tohoto pravidla jsou případy, kdy je návrh zaslán na automatizovaně zpracovatelném formuláři, ale konkrétní soud takový formulář nemůže automatizovaně zpracovat (§ 691 odst. 3 ZPO). Tato výjimka tedy směřuje čistě k ochraně možnosti žalobce požadovat vydání platebního rozkazu v případech, kdy podanému návrhu nemůže být vyhověno z překážek na straně soudu.

Platebním rozkazem nelze rozhodnout pouze o části nároku, i přestože je tato část oprávněná - v takovém případě bude návrh také odmítnut.

Skutečnost, že byl návrh na vydání platebního rozkazu odmítnut nebrání tomu, aby se žalobce pokusil předmětný nárok vymáhat novým návrhem na vydání platebního rozkazu nebo ve standardním občanskoprávním řízení.

§ 691 odst. 2 ZPO chrání práva žalobce pro případy, kdy by vydáním platebního rozkazu byla zachována určitá lhůta nebo by se přerušil běh promlčecí lhůty a nastala by běžet nová promlčecí lhůta nebo by došlo k jejímu stavení nebo by nastal účinek započtení nebo upevnění návrhu na vydání platebního rozkazu. Tyto účinky jsou zachovány, pokud žalobce do jednoho měsíce od doručení rozhodnutí o odmítnutí návrhu podá žalobu.

V případě, kdy soud shledá, že byly splněny všechny předepsané náležitosti, vydá platební rozkaz, který musí obsahovat náležitosti uvedené v § 692 ZPO. Těmito náležitostmi jsou:

- náležitosti návrhu na vydání platebního rozkazu předepsané v § 690 odst. 1 body 1 až 5 ZPO (tj. označení stran, jejich zástupců a jejich právních zástupců, označení soudu, ke kterému se návrh podává, označení uplatňovaného nároku určitými údaji týkajícími se požadovaného plnění, údaj o prohlášení žalobce, že nárok není závislý na protiplnění nebo že prokozatelně došlo k poskytnutí takového protiplnění, označení soudu, který by byl příslušný pro sporné řízení),

- upozornění, že soud nezkoumal, zda žalobci uplatňovaný nárok skutečně přísluší,

- výzva, aby žalovaný během dvou týdnů od doručení platebního rozkazu soudu sdělil, zda a v jakém rozsahu považuje uplatňovaný nárok za odůvodněný, nebo aby zaplatil dluh, včetně požadovaných úroků u uvedených nákladů, nebo aby soudu sdělil, zda a v jakém rozsahu uplatňovaný nárok rozporuje,

- upozornění, že na základě platebního rozkazu může být vydán příslušný tzv. vykonávací rozkaz (*Vollstreckungsbescheid*), jehož prostřednictvím žalobce může nechat provést exekuci, pokud žalovaný proti platebnímu rozkazu nepodá ve stanovené lhůtě odpor,

- v případě, že existují standardizované formuláře, upozonění, že má odpor podat na takovém formuláři, který mu též zasílá současně s platebním rozkazem a který je též k dispozici u každého okresního soudu,

- oznámení, kterému soudu bude věc postoupena v případě podání odporu s tím, že uvedenému soudu zůstává zachováno právo zkoumat svoji příslušnost.

§ 692 ZPO dále uvádí, že namísto vlastnoručního podpisu stačí otisk příslušného razítka nebo elektronický podpis.[13]

Dle § 693 ZPO je to, narozdíl od francouzské úpravy platebního rozkazu a shodně s českou úpravou platebního rozkazu, v Německu zásadně soud, kdo doručuje platební rozkaz žalovanému. Platební rozkaz se nejčastěji doručuje do vlastních rukou, avšak na rozdíl od české úpravy se připouští možnost náhradního doručení. Doručení formou

[13]Elektronický podpis podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999 /93 /ES ze dne 13. prosince 1999, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy (Publikováno v Úředním věstníku L 13, 19. 1. 2000).

veřejného oznámení (vyvěšení na úřední desce soudu) je však rovněž vyloučena. Kancelář soudu bude žalobce o takovém doručení informovat. Ačkoli na druhou stranu i německé právo výslovně připouští možnost doručení soudního rozhodnutí žalobcem, i když ve smyslu § 699 odst. 4 ZPO pouze u tzv. vykonávacího rozkazu (o této otázce bude ještě dále pojednáno v 8.10).

8.8 Podání odporu a rozhodování o něm

Jak bylo výše zmíněno, žalovaný může proti platebnímu rozkazu podat odpor. § 692 odst. 1 bod 3 ZPO k tomu uvádí, že platební rozkaz má obsahovat výzvu, chce-li žalovaný odpor podat, musí tak učinit ve lhůtě dvou týdnů od oznámení.

S ohledem na okolnost, že se v Německu uplatňuje dvoufázový model řízení o platebním rozkazu, ve kterém se z povahy věci žalovaný může v průběhu řízení proti rozhodnutí, které by se stalo vykonatelným, bránit v zásadě stejným způsobem jako odporem dvakrát, § 694 ZPO uvedenou lhůtu pro „první obranu“ v podstatě prodlužuje. § 694 odst. 1 ZPO totiž uvádí, že žalovaný může proti nároku nebo části nároku podat u soudu, který platební rozkaz vydal, písemně odpor, a to dokud není rozhodnuto o vykonávacím rozkazu.

Žalovaný může odpor podat prostřednictvím formuláře, který mu bude doručen společně s platebním rozkazem, přičemž použití tohoto formuláře není povinné a žalovaný může nesouhlas vyjádřit jakoukoli formou, avšak vždy písemně. Toto platí i přesto, že soud v platebním rozkazu žalovanému sděluje, že žalovaný má případný odpor podat na přiloženém formuláři. Z tohoto závěru je patrná snaha o ochranu práv žalovaného a ochrana, aby přílišný formalizmus neúměrně nevedl k porušení práv žalovaného. Na jedné straně sice lze předpokládat, že pro žalovaného bude jednodušší podat odpor na formuláři, avšak pokud tak z jakéhokoli důvodu (například z důvodu nebezpečí z prodlení) neučiní, soud bude i takové písemné podání považovat za podání odporu (budou-li splněny ostatní náležitosti pro soudní podání).

Žalovaný musí odpor podat v potřebném počtu vyhotovení. Tato podmínka neplatí, pokud bylo řízení o platebním rozkazu automatizovaně zpracováno (§ 695 ZPO).

§ 694 odst. 2 ZPO dále uvádí, že opožděný odpor bude projednán jako tzv. námitka

(*Einspruch*), která se podává proti vykonávacímu rozkazu - k povaze námitky viz dále v 8.11. Soud tuto skutečnost žalovanému oznámí.

V případě podání odporu soud žalobci oznámí, že žalovaný podal odpor, a také mu sdělí, kdy byl dle zjištění soudu odpor podán (§ 696 ZPO).

8.9 Řízení po podání odporu

V případě, že byl včas podán odpor a některá ze stran navrhuje provedení sporného řízení, soud, který platební rozkaz vydal, věc z úřední povinnosti předá soudu, který je ve smyslu § 692 odst. 1 bod 1 ZPO v platebním rozkazu uveden jako soud příslušný sporné řízení provést. Určení takového soudu může navíc vycházet z návrhu žalobce, kterému soudu má být věc postoupena v případě zahájení sporného řízení, přičemž takový návrh může být obsažen již v návrhu na vydání platebního rozkazu. Soud věc postoupí z úřední povinnosti i jinému soudu, než tomu, který je uveden v návrhu - stane se tak ovšem pouze v případech, kdy strany postoupení věci takovému jinému soudu shodně vyžadují.

Strany jsou o takovém předání informovány, přičemž proti takovému předání nelze podat opravný prostředek. Od zahájení jednání u soudu, kterému byla věc postoupena, se řízení považuje za zahájené u tohoto soudu. Pro tyto účely se obdobně použije ustanovení § 281 odst. 3 první věta ZPO, podle kterého náklady vzniklé v řízení a uplatněné u soudu se budou považovat za součást nákladů, které vznikly před soudem označeným v rozhodnutí.

Pokud se zjistí, že byl odpor podán, řízení ve věci od doručení platebního rozkazu představuje překážku litispendence (§ 696 odst. 3 ZPO).

Podle § 696 odst. 4 ZPO může být návrh na provedení sporného řízení vzat zpět, a to až do zahájení ústního přednesu vyjádření žalovaného k předmětu sporu. Toto zpětvzetí návrhu je možné učinit i prohlášením do protokolu. V případě zpětvzetí návrhu věc pro případná další řízení nepředstavuje překážku litispendence.

Z hlediska soudu, kterému byla věc postoupena, nebrání skutečnost, že mu byla věc postoupena, v tom, aby sám posoudil svoji příslušnost (§ 696 odst. 5 ZPO).

Kancelář soudu, kterému byla věc postoupena, žalobci podle § 697 odst. 1 ZPO bezod-

kladně uloží, aby svůj návrh ve lhůtě dvou týdnů odůvodnil ve formě požadované pro písemné vyhotovení žaloby. V takovém případě se obdobně postupuje podle ustanovení § 270 druhá věta ZPO, podle kterého se písemnost při zasílání poštou považuje za doručenou následující pracovní den, pokud je bydliště (sídlo) účastníka řízení v oblasti působnosti místní doručovací služby, v ostatních případech druhý následující pracovní den. To pak neplatí pouze v případě, pokud účastník řízení prokáže, že k doručení nedošlo anebo k němu došlo později.

Při zahájení projednávání odůvodnění nároku se postupuje stejně jako při zahájení projednání žaloby (§ 697 odst. 2 ZPO), tedy stejně jako ve standardním sporném řízení.

Nebude-li odůvodnění nároku soudu včas doručeno, bude podle § 697 odst. 3 ZPO do jeho doručení stanoven pouze termín pro ústní projednání návrhu žalovaného. Při stanovení termínu přeseda senátu žalobci určí nejzazší lhůtu pro předložení odůvodnění nároku. Přitom se postupuje obdobně podle § 296 odst. 1 a 4 ZPO, které se týká možnosti prominutí zmeškání lhůty.[14]

Žalovaný může odpor vzít zpět až do začátku jeho ústního projednání ve věci samé, zpětvzetí může žalovaný učinit i prohlášením do protokolu v soudní kanceláři. Žalovaný ale nemůže vzít odpor zpět po vydání rozsudku pro zmeškání proti němu (§ 697 odst. 4 ZPO).

Po provedení řízení soud vydá rozsudek. Pro vyhotovení rozsudku ve zkrácené formě podle § 313b odst. 2[15] nebo § 317 odst. 6 ZPO[16] lze namísto z písemné žaloby vycházet

[14] § 296 odst. 1 ZPO zní: „Žalobní prostředky a prostředky obrany, které je možné uplatnit až po uplynutí určité stanovené lhůty, jsou přípusné, pokud jejich připuštění nepovede podle volného uvážení soudu k průtahům ve věci nebo pokud je strana schopna takové zpoždění dostatečně zdůvodnit.“ § 296 odst. 4 ZPO zní: „V případech podle odstavců 1 a 3 je třeba na žádost soudu ospravedlňující důvod prokázat.“

[15] Podle § 313b odst. 2 ZPO a souvisejících ustanovení může být rozsudek ve zkrácené formě zachycen na prvopise nebo kopii žaloby nebo na listu k žalobě připojeném. V takovém případě není třeba, aby rozsudek obsahoval jméno soudce. Označení stran, jejich zákonných zástupců a procesních zástupců jsou do rozsudku doplněna, pokud se liší od údajů uvedených ve spise. Bude-li nárok žalobce v mezidobí uznán, může být výrok rozsudku zachycen na písemném vyhotovení žaloby. Pokud je rozsudek zachycen na samostatném listu, bude se žalobou spojen, přičemž místo spojení bude opatřeno soudní pečetí nebo budou listy spojeny za pomoci provázku a pečeti.

[16] § 317 odst. 6 ZPO Pokud je rozsudek vyhotoven ve zkrácené formě (jak bylo uvedeno v předchozí

z platebního rozkazu.

8.10 Řízení v případě nepodání odporu - vydání vykonávacího rozkazu

Pokud žalovaný nepodá na základě platebního rozkazu odpor včas, soud na návrh žalobce vydá tzv. vykonávací rozkaz (§ 699 odst. 1 ZPO).

Návrh na vydání vykonávacího rozkazu nemůže být podán před uplynutím lhůty k podání odporu. Tento návrh musí obsahovat prohlášení, zda a jaké platby dle platebního rozkazu byly provedeny, § 699 odst. 1 ZPO uvádí, že se v takovém případě obdobně použije § 690 odst. 3 věty první a třetí ZPO. Podle první věty § 690 odst. 3 ZPO ve spojení s § 699 odst. 1 ZPO může být i návrh na vydání vykonávacího rozkazu podán v automatizovaně čitelné formě, pokud je pro daný soud takové automatizované zpracování možné provést. Podle věty třetí § 690 odst. 3 ZPO ve spojení s § 699 odst. 1 ZPO se nevyžaduje vlastnoruční podpis, je-li zajištěno jiným způsobem, že návrh nebyl podán nezávisle na vůli žalobce.[17] Pokud je právní spor již postoupen jinému soudu, vydá vykonávací rozkaz tento soud.

V případě, že není řízení o platebním rozkazu zpracováváno automaticky, soud podle § 699 odst. 2 ZPO dokonce ani nemusí vyhotovovat další samostatné rozhodnutí a vykonávací rozkaz vyznačí přímo na vyhotovení platebního rozkazu.

Soud ve vykonávacím rozkazu v souladu s § 699 odst. 3 ZPO vyznačí dosud vzniklé náklady řízení. Žalobce je povinen náklady spočítat (chce-li je uplatňovat), pouze pokud řízení o platebním rozkazu není automatizovaně zpracováváno, v ostatních případech stačí jen uvést údaje potřebné pro automatizované zpracování.

---

poznámce), následuje vyhotovení stejným způsobem za použití ověřeného opisu písemného vyhotovení žaloby nebo způsobem, že rozsudek bude doplněn o předepsané údaje. Kopie žaloby může být ověřena prostřednictvím protokolujícího úředníka v kanceláři soudu nebo prostřednictvím advokáta žalobce.

[17] Lze se domnívat, že tímto ustanovením měl zákonodárce v současné době zřejmě na mysli zejména elektronické prostředky sloužící k ověření odesílatele (zejména tzv. elektronický podpis či systémy odpovídající českému systému tzv. datových schránek), ačkoli ustanovení je formulováno natolik nadčasově, že v případě podstatných změn typicky v technickém pokroku nebude uvedený text překážkou pro aplikaci nových technologií.

Vykonávací rozkaz doručuje žalovanému soud z úřední povinnosti, ledaže žalobce navrhne zprostředkování doručení. V takových případech žalobce zprostředkuje doručení vykonávacího rozkazu a kancelář soudu doručování v takovém případě nezajišťuje (§ 699 odst. 4 ZPO).

Pokud to povolil soud, který řízení o platebním rozkazu vedl, je možné veřejné doručení, a to tak, že bude na úřední desce soudu vyvěšena výzva k převzetí písemnosti podle § 186 odst. 2 bod 2 a 3 ZPO[18] nebo bude taková výzva zaznamenána do informačního systému soudu. Tato skutečnost bude v platebním rozkazu uvedena.

Vykonávací rozkaz má podle § 700 odst. 1 ZPO stejné účinky umožňující předběžnou vykonatelnost jako rozsudek pro zmeškání[19], přičemž tento závěr platí i v případě, že žalovaný podal námitku, jak je dále uvedeno v 8.11.

Doručením rozkazu ve věci nastává překážka litispendence - tedy o stejném nároku nelze vést jiné řízení.

Pokud nebyl podán odpor a žalobce nepodá návrh na vydání vykonávacího rozkazu ve lhůtě šesti měsíců od doručení platebního rozkazu, pozbývá platební rozkaz své účinky (§ 701 ZPO). Totéž platí v případě, že je vydání vykonávacího rozkazu oprávněně navrhováno, ale návrh je odmítnut[20].

V literatuře[21] se poukazuje na překážku litispendence zejména s ohledem na procesní nástupnictví účastníků řízení. Zdůrazňuje se, že ustanovení o procesním nástupnictví jsou použitelná i pro řízení o platebním rozkazu, a to jak pro žalobce tak žalovaného ať již po vydání vykonávacího rozkazu nebo právním nástupnictvím účastníků řízení po zahájení navazujícího sporného řízení. Uvedená ustanovení avšak neplatí, pokud by ke změně účastníků mělo dojít před vydáním platebního rozkazu nebo před zahájením sporného řízení (pro účely tohoto řízení). V takových případech změn účastníků řízení není možné vydat na základě již vydaného platebního rozkazu i vykonávací rozkaz. Je

[18]Podle odkazovaných bodů 2 a 3 § 186 odst. 2 ZPO musí výzva k převzetí písemnosti obsahovat jména a poslední známé adresy adresátů písemnosti a datum, spisovou značku písemnosti a označení předmětu řízení.

[19]Z této okolnosti vyplývá, že předběžná vykonatelnost je možná pouze za podmínky složení jistoty ve smyslu § 709 ZPO.

[20]K tomu dojde zejména v případech, kdy návrh neobsahuje předepsané náležitosti.

[21]Thomas, H., Putzo, H., Reichold, K., Hüßtege, R.: Zivilprozeßordnung, Mnichov, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1999, 22. přepracované vydání.

nutné, aby nový žalobce získal nový platební rozkaz nebo byl proti novému žalovanému platební rozkaz vydán. ZPO tedy chrání práva nových účastníků řízení, aby mohli využít dle vlastního uvážení veškeré prostředky, které jim právní řád poskytuje, ačkoli to jejich předchůdci neučinili, resp. žalobce dostává možnost rozhodnout se, zda k uplatnění svých nároků využije právě řízení o platebním rozkazu.

8.11 Podání námitky proti vykonávacímu rozkazu a rozhodování o ní

Žalovaný může proti vykonávacímu rozkazu podat tzv. námitku (*Einspruch*). V případě, že se tak stane, soud, který vykonávací rozkaz vydal, věc z úřední povinnosti podle § 700 odst. 3 ZPO postoupí soudu, který je v platebním rozkazu uveden podle § 692 odst. 1 bod 1 ZPO[22], případně jinému soudu, pokud strany shodně navrhují, aby byla věc takovému soudu postoupena.

Pro řízení po podání námitky se přiměřeně použijí ustanovení § 696 odst. 1 věta třetí až pátá, odst. 2 a 5, § 697 odst. 1 a 4 a § 698 ZPO, avšak § 340 odst. 3 ZPO se nepoužije. Podle § 696 odst. 1 věty třetí až páté ZPO budou strany informovány o postoupení věci, přičemž proti takovému postoupení není možné se odvolat. Při zahájení jednání u soudu, kterému byla věc postoupena, se sporné řízení považuje za zahájené. Přiměřeně se také použije § 281 odst. 3 věta první ZPO[23]. Podle § 696 odst. 2 ZPO pokud byl vykonávací rozkaz zpracován automatizovaně, použije se, pokud spis nebyl zprostředkován elektronicky, namísto spisu automatizovaně zpracovaný záznam spisu. Pro spis platí předpisy o důkazní síle veřejných listin obdobně, § 298 ZPO se nepoužije[24].

Podle § 696 odst. 5 ZPO soud, kterému byl právní spor postoupen, není rozhodnutím

[22]Tzn. soud, který žalobce podle § 690 odst. 1 bod 5 ZPO uvedl, že má být příslušný k rozhodování ve věci v případě zahájení sporného řízení ohledně uplatňovaného nároku.

[23]Podle § 281 odst. 3 věta první ZPO se náklady vzniklé v řízení a uplatněné u soudu budou považovat za součást nákladů, které vznikly před soudem označeným v rozhodnutí.

[24]Jak již bylo uvedeno v 8.9, podle § 298 ZPO totiž lze z elektronického dokumentu vytvořit jeho vyhotovení v listinné podobě, přičemž § 298 ZPO také obsahuje požadavky na takový vytvořený dokument.

o tom, že mu byla věc postoupena, vázán.

Podle § 697 odst. 1 a 4 ZPO pro vedení řízení o podání námitky platí, že kancelář soudu, kterému byla sporná věc postoupena, žalobci bezodkladně uloží, aby svůj nárok během dvou týdnů odůvodnil ve formě odpovídající písemné žalobě. Přiměřeně se použije § 270 věta druhá ZPO[25]. Žalovaný může námitku vzít zpět až do začátku jeho ústního projednání v hlavní věci, avšak ne po vydání rozsudku pro zmeškání proti němu. Stejně jako u zpětvzetí odporu i zpětvzetí námitky je možné učinit prohlášením do protokolu.

Podle § 698 ZPO pak platí, že předpisy o předání řízení platí obdobně, pokud řízení o platebním rozkazu (a vydání vykonávacího rozkazu) vede stejný soud.

Po doručení odůvodnění nároku se v dalším řízení postupuje jako při podání žaloby, ledaže je námitka zamítnuta jako nepřípustná. § 276 odst. 1 věty první a třetí[26] a odst. 2 ZPO[27] se nepoužijí.

Nebude-li v zákonné lhůtě kanceláři soudu doručeno odůvodnění nároku a současně, nebyl-li nárok bude zamítnut jako nepřípustný, určí předseda soudu bezodkladně lhůtu, přičemž se přiměřeně použije § 697 odst. 3 věta druhá ZPO.

Námitka může být odmítnuta podle § 345 ZPO, pokud jsou dány předpoklady dle § 331 odst. 1 a 2 první polovina odstavce ZPO pro rozsudek pro zmeškání - tedy zejména předpoklad, že žalovaný se k soudu nedostavil a žalobce vydání rozsudku pro změškání navrhl. Pokud tyto předpoklady dány nejsou, bude vykonávací rozkaz zrušen.

[25]Jak již bylo zmíněno v 8.8 podle ustanovení § 270 druhá věta ZPO se při zasílání poštou písemnost považuje za doručenou následující pracovní den, pokud je bydliště (sídlo) účastníka řízení v oblasti působnosti místní doručovací služby, anebo v ostatních případech druhý následující pracovní den. To pak neplatí v případě, pokud účastník řízení prokáže, že k doručení nedošlo anebo k němu došlo až později.

[26]Podle odst. 1 první s třetí věty, pokud předseda nestanoví dřívější termín k ústnímu projednání, vyzve žalovaného současně s doručením žaloby, aby soudu písemně sdělil ve lhůtě dvou týdnů od doručení žaloby, zda se chce proti uplatňovanému nároku bránit. Soud žalobce o takové výzvě žalovanému informuje. Pokud se doručuje do zahraničí, stanoví předseda senátu lhůtu.

[27]Ve výzvě je žalovaný poučen o následcích zmeškání lhůty podle odst. 1, jakož i o tom, že pokud chce nárok rozporovat, může tak učinit pouze prostřednictvím advokáta.

8.12 Další postup, pokud není námitka podána

V případě, že žalovaný nepodal námitku, může žalobce požádat o nařízení výkonu rozhodnutí. Takovou žádost lze podat až po uplynutí lhůty pro podání námitky žalovaným. V této žádosti musí žalobce uvést, zda dle platebního rozkazu proběhly nějaké platby a případně pak, o jaké platby šlo – za takových okolností musí žalobce v žádosti o nařízení výkonu rozhodnutí požadovanou částku o takové provedené platby snížit.

Část IV

Závěr

Závěr

V samotném závěru práce by bylo vhodné zamyslet se nad tím, do jaké míry se Evropské unii podařil její záměr zavedení jednotného řízení, použitelného napříč Evropskou unií i jeho praktickou využitelností.

Jak jsme se mohli v předchozích částech této práce přesvědčit, přestože si Evropská unie kladla za cíl vytvořit jednotné řízení, tento institut může v praxi jednotlivých členských státům vést k určitým rozdílům. Přestože Evropská unie evropský platební rozkaz zavedla nařízením, které je přímo závazné ve všech členských státech, navazuje na toto nařízení řada vnitrostátních prováděcích ustanovení, které evropský platební rozkaz do určité míry komplikují a způsobují odlišnosti.

S těmito aspekty často souvisí i druhá otázka, a to praktické využití evropského platebního rozkazu. Vzhledem k tomu, že jde o poměrně nový institut a vzhledem k tomu, že jde o institut vytvořený přímo evropským právem, je jeho aplikace v praxi zatím velmi skromná. Patrně k tomu přispívají i obavy potenciálních žalobců z neznámého.

Přesto bych chtěla alespoň trochu uklidnit zejména české právníky, kteří k právním předpisům souvisejícím s Evropskou unií přistupují váhavě či dokonce s odporem. Domnívám se totiž, že v porovnání s francouzskými a německými právníky máme co se týče evropského platebního rozkazu určitou „výhodu“, neboť považuji evropský platební rozkaz ze tří vnitrostátních úprav popisovaných v této práci nejpodobnější právě českému platebnímu rozkazu. Oproti německé úpravě jsou totiž čeští právníci zvyklí, že v řízení o návrhu na vydání platebního rozkazu se vydává pouze jedno rozhodnutí, a nebudou tedy narozdíl od německých překvapeni, že je vykonatelné už toto první a jediné rozhodnutí v řízení o evropském platebním rozkazu. Ve srovnání s francouzskou úpravou zase čeští právníci hájící práva žalovaného nebudou spoléhat na to, že platební rozkaz může být vydán pouze v případě, že soud na základě žalobcem

předložených důkazů dospěl k tomu, že nárok se jeví jako dostatečně opodstatněný, proto francouzští právníci mohou být zaskočeni, že soud evropský platební rozkaz vydal i přestože se z důkazů, které jsou k dispozici nárok nejeví jako dostatečně podložený (a mohlo pouze stačit, že žalovaný jeden důkazní prostředek vhodně popsal).

Nesmíme však zapomínat na okolnost, že k evropskému platebnímu rozkazu se vztahují také vnitrostátní prováděcí předpisy jednotlivých států navazující na nařízení, které se uplatní v případě, že bude o evropském platebním rozkazu rozhodovat právě soud toho státu. V této okolnosti se mohou skrývat záludnosti, které evropský platební rozkaz modifikují, a to často k obrazu vlastního vnitrostátního platebního rozkazu. Domnívám se, že tato okolnost potenciální využitelnosti evropského platebního rozkazu spíše škodí, neboť jinak jednotné řízení velmi diverzifikuje. Typickým příkladem takové odlišnosti je úprava následků pro nepřisouzenou část nároku uplatňovanou evropským platebním rozkazem. Zatímco v České republice je možné tuto část vymáhat ve standardním občanskoprávním řízení, ve Francii to možné není a naopak se tato část již považuje za pravomocně zamítnutou.

I přes nastíněné problémy a i přes zatím jen velmi skromné uplatnění tohoto institutu v praxi se domnívám, že jde o velmi užitečný prostředek vymáhání nesporných pohledávek. Sice je třeba pamatovat, že stále mezi právní úpravou jednotlivých států dochází k určitým odlišnostem, avšak nejostřejší hrany evropský platební rozkaz zahladil. Dokonce se v těchto souvislostech domnívám, že by univerzální využitelnost evropského platebního rozkazu, tedy i pro vnitrostátní vztahy, byla vhodnější.

Na druhé straně musím připustit - parafrází výroku ze slavné české pohádky - co Evropská unie schvátí, už členským státům nenavrátí - že oblasti, které se jednou stanou předmětem působnosti Evropské unie, již v této působnosti zůstanou. Lze si pak těžko představit, že by se evropskou intergrací nastavené vazby měly jednoduše vrátit se na předchozí stupeň intergrace. Proto by nebylo vhodné nechat Evropskou unii působit i v oblastech, kde k tomu nemá oprávnění. Mohlo by se totiž stát, že by se Evropská unie stala příliš těsnými omezeními členských států pro členské státy spíše překážkou, což by mohlo vést až k jejímu zániku. V dnešním propojeném světě by takový rozpad mohl mít na obyvatele Evropy dalekosáhlé neblahé následky, protože minimálně ekonomická unie je v celosvětovém měřítku podstatně výhodnější než samostatné vystupování.

Byla by jistě škoda, kdybychom o výhody, které nám evropská integrace poskytuje,

přišli pouze proto, že ti, kteří o evropské integraci rozhodovali, překročili meze, které nikdy překročeny být neměly.

Abstrakt

Hlavním tématem této práce je řízení o evropském platebním rozkazu, které bylo vytvořeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Tato práce ale také popisuje události předcházející přijetí nařízení, postup přijímání nařízení, jakož i vývoj obsahu jednotlivých ustanovení nařízení a obsah skutečně přijatého závazného nařízení.

V této práci je evropský platební rozkaz rovněž porovnáván s vnitrostátní úpravou řízení o vydání platebního rozkazu v České republice, Francii a Německu. Výběr těchto zemí nebyl nahodilý. Česká republika byla vybrána, neboť práce je psána v českém jazyce, v České republice a v České republice bude rovněž publikována. S ohledem na to se autorka domnívá, že většina potenciálních čtenářů této práce bude znát český platební rozkaz lépe jakýkoli jiný. Tato skutečnost je také hlavním důvodem, proč je český platební rozkaz popisován na samém začátku této práce. Rozhodnutí zabávat se také německou a francouzskou úpravou řízení o platebním rozkazu byla dáno zejména z toho důvodu, že Evropská komise tvrdí, že francouzský „injonction de payer“ a německý „Mahnverfahren“ byly dvěma nejvýznamnějšími zdroji inspirace pro evropský platební rozkaz.

První kapitola se zaměřuje na pojem platebního rozkazu v obecné rovině. Tato kapitola také obsahuje popis stávající zákonné úpravy týkající se platebního rozkazu v České republice, a to včetně popisu nového elektronického platebního rozkazu a zvláštních rozkazních řízení podmíněných existencí směnky nebo šeku.

Kapitola 2 obsahuje shrnutí nejvýznamnějších událostí předcházejících zákonodárné

iniciativě vedoucí k přijetí nařízení. Tyto události zahrnují doporučení Rady Evropy, tzv. Stromův návrh, rozšíření Smlouvy o založení Evropských společenství o možnost přijímat opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech. Kapitola se také zaměřuje na závěry zasedání Evropské rady v Tampere v roce 1999, které se týkají evropského platebního rozkazu, jakož i na společný program Komise a Rady o opatřeních vedoucích k implementaci principu vzájemného uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Kapitola 3 charakterizuje na jednotlivá stádia legislativního procesu. Na začátku kapitoly je uveden přehled stádií společného postupu podle článku 251 Smlouvy o založení Evropských společenství v tomto konkrétním případě. Ostatní části dále podrobně popisují zelenou knihu Komise, která otevřela všeobecnou diskuzi právě mimo jiné o řízení o evropském platebním rozkazu, první návrh nařízení, stanovisko Evropského parlamentu a stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru, jakož i společný postoj Rady a stanovisko Komise k tomuto společnému postoji Rady.

Kapitola 4 popisuje obsah nařízení v obecné rovině. Obsahuje i oddíl pojednávající o nařízení jako o součásti budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Dále je pojednáno i o pojmu nesporného nároku, všeobecných názorech na vymáhání nesporných nároků v jednotlivých členských státech. Samostatně jsou zhodnoceny i žádoucí vlastnosti navrhovaného řízení o evropském platebním rozkazu ve vztahu ke klíčovým principům fungování Evropské unie - principům subsidiarity a proporcionality.

Kapitola 5 je nejrozsáhlejší a nejdůležitější kapitolou této práce, proto dosahuje cca třetiny obsahu této práce. Kapitola je zaměřena na jednotlivé vlastnosti, které řízení o platebních rozkazech vykazují, a vlastnosti samotného řízení o evropském platebním rozkazu. Tato kapitola obsahuje také analýzu možných řešení ohledně modelu řízení o platebním rozkazu a porovnává postoj Komise, Evropského parlamentu a Evropského hospodářského a sociálního výboru se skutečně přijatým textem nařízení. Pojednání

o těchto vlastnostech se týká nejen vymezení pojmu řízení o platebním rozkazu, ale také použitelnosti evropského platebního rozkazu v přeshraničních případech, určení vhodného soudu, povinnost předkládat v rozkazním řízení důkazy a požadavky týkající se doručení platebního rozkazu, požadavky týkající se odporu či možnost žádat o přezkoumání evropského platebního rozkazu ve výjimečných případech.

Kapitola 6 uzavírá část, která se převážně věnuje řízení o evropském platebním rozkazu. Popisuje vnitrostátní prováděcí předpisy v České republice, Francii a Německu, které s řízením o evropském platebním rozkazu souvisejí. Tato kapitola také odhaluje odlišnosti řízení o evropském platebním rozkazu vyplývající z národních specifik v jednotlivých státech, které mohou nastat i v řízení o evropském platebním rozkazu sjednoceném evropským nařízením.

Kapitola 7 obsahuje popis vnitrostátní úpravy francouzského řízení o platebním rozkazu. Struktura této kapitoly se velmi podobá struktuře kapitol pojednávajících o vlastnostech českého a evropského řízení o platebním rozkazu. Kapitola obsahuje zejména popis základních rysů, rozsah možného využití řízení o platebním rozkazu, postup při určování příslušného soudu, předpokládaná stádia a klíčové prvky řízení, včetně podání návrhu, vydání platebního rozkazu a následky případného odporu a další důsledky.

Struktura kapitoly 8 je velmi podobná kapitole 7, neboť popisuje řízení o platebním rozkazu v Německu. Nejvýznamnější odlišnosti kapitol 7 a 8 spočívají v tom, že řízení o platebním rozkazu v těchto dvou státech uplatňovaná vycházejí z odlišných modelů řízení. Zatímco francouzské řízení o platebním rozkazu se řadí k jednofázovému důkaznímu modelu řízení, německá úprava vychází z nedůkazního dvoufázového modelu řízení o platebním rozkazu, ve kterém se sice nepředkládají důkazy, ale vydávají se dvě rozhodnutí. V těchto souvislostech je zajímavé srovnání francouzské a německé úpravy s českou právní úpravou platebního rozkazu, neboť ta pro účely vydání platebního rozkazu nejen nevyžaduje předkládání důkazů, ale ani nepředepisuje vydání

dvou rozhodnutí.

Klíčová slova: *evropský platební rozkaz*, *český platební rozkaz*, *francouzský platební rozkaz*, *německý platební rozkaz*

Thesis Abstract

The main topic of this thesis is the European order for payment procedure, which was adopted by the Regulation No. 1896/2006 of the European Parliament and of the Council (ES) creating a European order for payment procedure, adopted on 12 December 2006. This thesis describes events preceding the adoption of the Regulation, the procedure of adoption of the Regulation, as well as, development of the content of individual provisions of the Regulation and the content of the actual adopted and binding Regulation.

In this thesis, the European order for payment procedure is also compared with national orders for payment procedures in the Czech Republic, France and Germany. The selection of these three countries was not unintentional. The Czech Republic was chosen because the thesis was written in the Czech language, in the Czech Republic and shall also be published in the Czech Republic, therefore the author believes the majority of potential readers know the Czech order for payment better than any other order for payment procedure. This aspect was also the main reason why the Czech order for payment is described at the beginning of this thesis. The German and French orders for payment procedures were chosen because the European Commission claims the French „injonction de payer“ and the German „Mahnverfahren“ were the two most significant sources of inspiration for the European order for payment procedure.

The first chapter focuses on the concept of the order for payment in general. This Chapter also includes a description of the actual statutory provisions concerning the order for payment in the Czech Republic; including a description of the new electronic order for payment and of the special order for payment based on a bill of exchange or

on a cheque.

Chapter 2 contains a summary of the most significant events preceding the legislative initiative leading to enactment of the Regulation. These events include a recommendation of the Council of Europe, the so-called Storme Proposal, an extension of the Treaty establishing the European Community by the possibility to adopt measures in the field of judicial cooperation in civil matters. The Chapter is also aimed at the conclusions of the European Council in Tampere 1999 as regards the European order for payment, as well as the joint programme of the Commission and the Council of measures for implementation of the principle of mutual recognition of decisions in civil and commercial matters.

Chapter 3 concerns individual stages of the legislative procedure. At the beginning, there is the summary of the stages of the common procedure according to Article 251 of the Treaty establishing the European Community in this particular case. The other parts include the green paper of the Commission, which opened the general discussion regarding, among others, the European order for payment procedure, the first proposal of the Regulation, the opinion of the European Parliament and the statement of the European Economic and Social Committee, as well as the common position of the Council and the statement of the Commission to this common position of the Council.

Chapter 4 generally describes the content of the Regulation. It includes a section concerning the general position of the Regulation as a part of the establishment of an area of freedom, security and justice, a definition of the concept of the uncontested claim, a general approach to enforcement of uncontested claims in individual member states and desirable features of the proposed European order for payment procedure in relation to the key European union principles of subsidiarity and proportionality.

Chapter 5 is the most extensive and most important chapter of this thesis, and amounts to approximately one third of the content of this thesis. The chapter is aimed at in-

dividual features of the order for payment procedure and of the European order for payment itself. The chapter analyses the possible solutions as regards the model of the order for payment and compares the approach of the Commission, the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee with actual adopted text of the Regulation. These features range from the basic concept of the order for payment procedure, including applicability of the european order for payment procedure in cross-border cases, the determination of the appropriate court, the obligation to provide evidence and requirements regarding delivery of payment order to the requirements for the opposition and possibility to ask for a review in exceptional cases.

Chapter 6 concludes the part about the European order for payment procedure and describes the national regulation in the Czech Republic, France and Germany relating to the European order for payment procedure. This chapter also reveals the differences of the European order for payment procedure among the states; these may arise even in the European order for payment procedure, unified by the European regulation.

Chapter 7 includes description of the national French order for payment procedure. The structure of the chapter is similar to the structure of chapters describing features of the Czech and European orders for payment procedures. It includes description of the basic features, the area of possible application of the order for payment procedure, the method of determination of the respective court, anticipated steps and key elements of the procedure, including submission of the proposal, issue of the order for payment and results of the eventual opposition and other consequences.

The structure of chapter 8 is very similar to chapter 7. It concerns the similar features of the order for payment procedure in Germany. The main difference is, while the French order for payment procedure requires satisfactory evidence and the court issues only one decision, the German order for payment procedure does not require any evidence

and the court issues two decisions. In this context, the comparison of the Czech, French and German order for payment procedure is very interesting, because each of them is regulated by different principles.

Key words: *European order for payment*, *Czech order for payment*, *French order for payment*, *German order for payment*

Část V

Přílohy

Literatura

[1] Baumbach, A., Lauterbach, W., Albers, J., Hartmann, P.: Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen, Mnichov, C. H. Beck, 2004, 62. přepracované vydání

[2] Brodec, J.: Evropský exekuční titul a evropský platební rozkaz, Právník, 2005, č. 9

[3] Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád – komentář, Praha, C. H. Beck, 2003, 6. vydání

[4] Dávid, R.: Evropský platební rozkaz v kontextu českého civilního procesu, Masarykova univerzita, právnická fakulta, 2009

[5] Dolejší, A.: Doručování dle občanského soudního řádu ve znění novely č. 7/2009 Sb., `www.epravo.cz`, 1. 9. 2009

[6] Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. – komentář, Praha, C. H. Beck, 2009, 1. vydání

[7] Faldyna, F., Des, Z., Hušek, J.: Soudní řízení ve věcech obchodních, Praha, Codex, 1996

[8] Fára, I.: Bič na unijní neplatiče, `ekonom.ihned.cz`, 18. 9. 2008

[9] Freitag, R.: Rechtsschutz des Schuldners gegen den Europäischen Zahlungsbefehl nach der EuMahnVO, Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts, 6/2007

[10] Guinchard, S. a kol.: Droit et pratique de la procédure civile, Dalloz, 2004

[11] Holubová, B.: Evropský platební rozkaz, `www.holubova.cz`, 5. 11. 2008

[12] Horák, P., Zavadilová, M.: Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu, Právní rozhledy, 2006, č. 22

[13] Jirsa, J.: Novinky v civilním řízení soudním, Praha, LexisNexis CZ s. r. o., 2005

[14] Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné, svazek I., ASPI, 2002, 3. aktualizované vydání

[15] Koubková, M.: Platební rozkaz na dlužníka z Holandska, `www.inmp.cz`, 07. 06. 2005

[16] Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Brno - Plzeň, 2009, 7. opravené a doplněné vydání

[17] Lüke, G., Wax, P.: Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung, Mnichov, C. H. Beck, 2000, 2. vydání

[18] Macur, J.: Platební rozkaz v civilním procesu České republiky a zemí Evropské unie, Právní rozhledy, 2002, č. 5

[19] Nouveau code de procédure civile, Dalloz, 2001, 93. vydání

[20] Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Praha, C. H. Beck, 2008, 1. vydání

[21] Pelikánová, R.: Platební rozkaz, Linde Praha a. s., 2000

[22] Peterka, O.: Podnikání ve Francii – vybrané právní otázky, www.peterkapartners.com, 16. 9. 2008

[23] Plecitý, V., Hlavsa, P., Kocourek, J.: Civilní kodexy (občanský zákon, občanský soudní řád), Praha, Eurounion, 2001

[24] Preuß, N.: Erlass un Überprüfung des Europäischen Zahlungsbefehls, Zeitschrift für Zivilprozess, 1/2009

[25] Rozbora, M.: Kvalifikovaná výzva jako součást platebního rozkazu - Poznámka k soudní praxi, Právní rozhledy, 2010, č. 7

[26] Rozehnalová, N., Týč, V.: Evropský justiční prostor v civilních otázkách, Brno, Masarykova univerzita, 2005

[27] Řehulová, L.: Upomínací řízení v německém civilním procesu aneb jak vymoci peněžitou pohledávku za německým dlužníkem, Právní rozhledy, 2010, č. 9

[28] Schelleová, I.: Rozkazní řízení, Obchodní právo, 1997

[29] Schimrick, M.: Das Europäische Mahnverfahren, Neue Justiz, 11/08

[30] Sujecki, B.: Das Europäisches Mahnverfahren, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, 2006

[31] Svoboda, K.: Evropský platební rozkaz za dveřmi, www.pravniradce.ihned.cz, 23. 10. 2008

[32] Sýkora, M.: Evropský platební rozkaz, www.pravoit.cz, 14. 12. 2009

[33] Špička, M.: Evropský platební rozkaz rozděluje evropské zákonodárce, www.epravo.cz, 24. 2. 2005

[34] Thomas, H., Putzo, H., Reichold, K., Hüßtege, R.: Zivilprozeßordnung, Mnichov, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1999, 22. přepracované vydání

[35] Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, Praha, C. H. Beck, 2006, 3. vydání

[36] Týč, V.: Základy práva Evropské unie pro ekonomy, Linde Praha a. s., 2004, 4. aktualizované vydání

[37] Winterová, A., a kol.: Občanský soudní řád a předpisy související, Linde Praha a. s., 2001

[38] Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha a. s., 2004, 3. aktualizované a doplněné vydání

[39] Zoulík, F.: Soudy a soudnictví, Praha, C. H. Beck, 1995

[40] Zvolský, L.: Evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky, Bulletin advokacie, 2006, č. 2.

Dokumenty ES/EU:

[41] Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. The Hague Programme: ten priorities for the next five years. The Partnership for European renewal in the field of Freedom, Security and Justice (COM(2005) 184 final)

[42] Council Decision 2006/719/EC of 5 October 2006 on the accession of the Community to the Hague Conference on Private International Law

[43] Evropská rada: Závěry předsednictví po zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 4. - 5. 11. 2004 (dokument Rady č. 14292/04)

[44] Evropská rada: Závěry předsednictví z Tampere (Tampere presidency conclusions) (15. – 16. 11. 1999)

[45] Evropský hospodářský a sociální výbor: Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje evropský platební rozkaz (COM/2004/173 final) z 8. 9. 2005

[46] Evropský parlament: Usnesení Evropského parlamentu k výsledkům zasedání Evropské rady, které se konalo v Bruselu ve dnech 4. – 5. 11. 2004 (17. 11. 2004)

[47] Komise: Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation, dated 20. 12. 2002 (COM/2002/0746 final)

[48] Komise: Sdělení Komise Evropskému Parlamentu podle druhého pododstavce článku 251 (2) Smlouvy o Evropských společenstvích ohledně společného postoje Rady k přijetí Nařízení Evropského parlamentu a Komise o zavedení řízení o evropském platebním rozkazu (COM/2006/0374 final)

[49] Komise: Zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování rozhodnutí Rady č. 2001/470/ES o zřízení Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci (16.5.2006)

[50] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Publikováno v Úředním věstníku L 399, 30. 12. 2006)

[51] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení evropského řízení pro vymáhání drobných nároků (COM/2005/0087 final)

[52] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (COM/2005/0173 final)

[53] Rada: Amended proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council creating a European order for payment procedure (COM/2006/0057 final)

[54] Rada: Návrh programu opatření pro implementaci principu vzájemného uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Draft programme of measures for implementation of the principle of mutual recognition of decisions in civil and commercial matters) (15. 1. 2001)

[55] Rada: Rozhodnutí Rady č. 2001/470(ES) ze dne 28. května 2001, o vytvoření Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci (Publikováno v Úředním věstníku L 174, 27. 6. 2001)

[56] Rada: Vídeňský akční plán Rady a Komise o způsobech nejlepší implementace ustanovení Amsterodamské smlouvy v oblasti svobody, bezpečnosti a práva, schválený Radou dne 3. 12. 1998 (Publikováno v Úředním věstníku C 19, 23. 1. 1999)

[57] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/35/ES ze dne 29. června 2000, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (Publikováno v Úředním věstníku L 200, 8. 8. 2000)

Odkazy na další dokumenty ES/EU:

[58] Filling in forms

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/fillinginformation_en.htm

[59] Community law affects your daily life more and more

http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_en.htm

[60] Simplified and accelerated procedures - General Information

http://ec.europa.eu/civiljustice/simplif_accelerat_procedures/simplif_accelerat_procedures_gen_en.htm

[61] Simplified and accelerated procedures - Community law

http://ec.europa.eu/civiljustice/simplif_accelerat_procedures/simplif_accelerat_procedures_ec_en.htm

[62] Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci

http://ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm

Odkazy na dokumenty - Francie:

[63] http://vosdroits.service-public.fr

[64] http://www.mapiaule.com/article.php3?id_article=7962

[65] http://www.greffes.com/_infos_generales/infos_grl.php?ifg=05

[66] http://www.clermont-fd.cci.fr/infoeco/jurid/note/injonc.php

[67] http://www.dgccrf.bercy.gouv.fr/documentation/dossier_litiges/injonction.htm

[68] http://www.monetos.fr/prets/dettes/injonction-de-payer

[69] http://www.lerecouvrement.com/ip.html

[70] http://www.salondesentrepreneurs.com/requete-injonction-payer-marche-suivre-871.html

[71] http://www.unarc.asso.fr/site/syndben/injonc.htm

[72] http://www.justice.gouv.fr

[73] http://www.legifrance.gouv.fr

[74] http://www.cda-strasbourg.org/orgjud2.htm

Odkazy na dokumenty - Německo:

[75] http://www.europaeisches-mahnverfahren.de/index.html

[76] http://www.juraforum.de/lexikon/Europ%C3%A4ische%
20Mahnverfahren-Verordnung

[77] http://www.berlin.de/sen/justiz/gerichte/ag/wedd/eumav.de.html

[78] http://wirtschaftsrecht-sozialrecht.suite101.de/article.cfm/das_
europaeische_mahnverfahren_ist_in_kraft

[79] http://www.verkehrsrundschau.de/informationen-zum-europaeischen-
mahnverfahren-785906.html

[80] http://rechtsanwalt-griechenland.net/de/regelung-zum-europaeischen-
mahnverfahren-in-kraft.html

[81] http://bundesrecht.juris.de

Seznam zkratek

Amsterodamská smlouva Amsterodamská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii, smlouvy o založení Evropských společenství a související akty (Publikováno v Úředním věstníku C 340, 10. 11. 1997)

Bruselská úmluva Bruselská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Publikováno v Úředním věstníku C 27, 26. 1. 1998)

Důvodová zpráva (k návrhu nařízení) Důvodová zpráva k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, předložená Komisí společně s tímto návrhem dne 19. 3. 2004 (COM(2004)173 final)

Luganská úmluva Luganská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z 16. 9. 1988

LZPS Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění č. 162/1998 Sb.

Maastrichtská smlouva Smlouva o Evropské unii (Publikováno v Úředním věstníku C 191, 29. 7. 1992) (ve smyslu této smlouvy samotné, nikoli ve smyslu Smlouvy o Evropské unii, ve znění pozdějších změn)

Nařízení Brusel I Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Publikováno v Úředním věstníku L 12, 16. 1. 2001)

Nařízení o doručování písemností Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 (Publikováno v Úředním věstníku L 324, 10. 12. 2007)

Nařízení o evropském platebním rozkazu (dle kontextu také jako „nařízení“, „schválený text nařízení“, „schválené nařízení“, „přijaté nařízení“ apod.)
Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Publikováno v Úředním věstníku L 399, 30. 12. 2006)

NCPC Nouveau Code de Procédure Civile - nový občanský soudní řád - základní francouzský procesní předpis `http://www.legifrance.gouv.fr/home.jsp`

Občanský soudní řád Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ze dne 4. prosince 1963, ve znění č. 36/1967 Sb., č. 158/1969 Sb., č. 49/1973 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 133/1982 Sb., č. 180/1990 Sb., č. 328/1991 Sb., č. 519/1991 Sb., č. 263/1992 Sb., č. 24/1993 Sb., č. 171/1993 Sb., č. 283/1993 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 152/1994 Sb., č. 216/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 238/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 160/1995 Sb., č. 238/1995 Sb., č. 247/1995 Sb., č. 31/1996 Sb., č. 142/1996 Sb., č. 269/1996 Sb., č. 202/1997 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 15/1998 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 326/1999 Sb., č. 2/2000 Sb., č. 46/2000 Sb., č. 360/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 130/2000 Sb., č. 204/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., 30/2000 Sb., č. 155/2000 Sb., č. 220/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 370/2000 Sb., č. 120/2001 Sb., č. 137/2001 Sb., č. 231/2001 Sb., č. 271/2001 Sb., č. 451/2001 Sb.,

č. 491/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 202/2002 Sb., č. 226/2002 Sb., č. 276/2001 Sb., č. 151/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 476/2002 Sb., č. 88/2003 Sb., č. 120/2004 Sb., č. 153/2004 Sb., č. 237/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 340/2004 Sb., č. 436/2004 Sb., č. 555/2004 Sb., 628/2004 Sb., č. 554/2004 Sb., č. 59/2005 Sb., č. 170/2005 Sb., č. 216/2005 Sb., č. 205/2005 Sb., č. 342/2005 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 383/2005 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 79/2006 Sb., č. 113/2006 Sb., č. 133/2006 Sb., č. 216/2006 Sb., č. 233/2006 Sb., č. 134/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 308/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 135/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., 296/2007 Sb., č. 104/2008 Sb., č. 123/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 259/2008 Sb., č. 295/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 189/2006 Sb., č. 129/2008 Sb., č. 274/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., 7/2009 Sb., č. 218/2009 Sb., č. 198/2009 Sb., č. 285/2009 Sb. a č. 227/2009 Sb.

Občanský zákoník Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ze dne 26. února 1964, ve znění č. 58/1969 Sb., č. 146/1971 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995, 118/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 136/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 476/2002 Sb., č. 88/2003 Sb., č. 47/2004 Sb., č. 480/2004 Sb., č. 37/2004 Sb., č. 278/2004 Sb., č. 554/2004 Sb., č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 215/2009 Sb., č. 285/2009 Sb. a č. 306/2008 Sb.

Pozměněný návrh nařízení (dle kontextu také jako „pozměněný návrh“)

Pozměněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí

řízení o evropském platebním rozkazu, předložený Komisí dne 7. 2. 2006 (COM (2006) 57 final)

Program vzájemného uznávání rozhodnutí Společný program Komise a Rady o opatřeních pro implementaci principu vzájemného uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Publikováno v Úředním věstníku C 12, 15. 1. 2002)

Směrnice o elektronickém podpisu Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999 /93 /ES ze dne 13. prosince 1999, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy (Publikováno v Úředním věstníku L 13, 19. 1. 2000)

Smlouva ES (také jako „Římská smlouva“) Smlouva o založení Evropských společenství ze dne 25. března 1957, ve znění pozdějších změn (Konsolidované znění bylo publikováno v Úředním věstníku CS-C 321 E, 29. 12. 2006)

Smlouva EU Smlouva o Evropské unii, ve znění pozdějších změn (Konsolidované znění bylo publikováno v Úředním věstníku CS-C 321 E, 29. 7. 1992)

Stanovisko EHSV Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (COM(2004)173 final/3)

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, v České republice publikovaná jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., kterým se vyhlašuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, ve znění č. 41/1996 Sb. a č. 243/1998 Sb.

Ústava ČR 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb.

Vídeňský akční plán Vídeňský akční plán Rady a Komise o způsobech nejlepší implementace ustanovení Amsterodamské smlouvy v oblasti svobody, bezpečnosti a práva, schválený Radou dne 3. prosince 1998 (Publikováno v Úředním věstníku C 19, 23. 1. 1999)

Zelená kniha Zelená kniha o řízení o evropském platebním rozkazu a o opatřeních ke zjednodušení a zrychlení vymáhání drobných nároků (Green Paper on an European order for ayment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation) byla publikována Evropskou komisí ke dni 20. 12. 2002 (Dokument je uložen v EUR-Lex pod číslem 52002DC0746 jako COM/2002/0746 final).

ZPO Zivilprozessordnung - občanský soudní řád - základní německý občanskoprávní předpis, aktuální znění k dispozici například na `http://bundesrecht.juris.de/zpo/index.html`

Zpráva Evropského parlamentu (dle kontextu také jen jako „zpráva“) Zpráva Evropského parlamentu k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (COM(2004)0173 - C6-0006/2004, A6-0240/2005)

S ohledem na skutečnost, že Evropská unie (EU), Evropská společenství (ES), Evropská komise, Rada EU, Evropská rada, Evropský parlament či Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) jsou obecně známé, v seznamu zkratek je neuvádím.